T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ŞEYHZÂDE - KIRK VEZİR HİKÂYELERİ,
TOPKAPI, REVAN 1081 (vr. 1b-35a)

(İnceleme – Metin – Dizin – Tıpkıbasım)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ayşe ŞEKER

İSTANBUL 2013

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ŞEYHZÂDE - KIRK VEZİR HİKÂYELERİ,
TOPKAPI, REVAN 1081 (vr. 1b-35a)

(İnceleme – Metin – Dizin – Tıpkıbasım)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ayşe ŞEKER

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA

İSTANBUL 2013

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek lisans öğrencisi Ayşe ŞEKER'in "Şeyhzâde - Kırk Vezir Hikâyeleri, Topkapı, Revan 1081(vr. 1b-35a) (İnceleme - Metin - Dizin - Tıpkıbasım)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı Üniversitesi	: Prof.Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Prof.Dr. Zuhal KÜLTÜRAL Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Prof.Dr. Ahmet KANLIDERE Marmara Üniversitesi	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun ...25.../...02.../ 2013 tarih ve ...2013/04-02... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....VI

Özet.....VII

Abstract.....VIII

Çeviri Yazı Alfabesi.....IX

Kısaltmalar ve İşaretler.....X

GİRİŞ.....XI

1. Kırk Vezir Hikâyeleri.....XI

1.1. Yazarı.....XI

1.2. Çevirileri.....XI

1.2.1.Türkçeye Çevirisi.....XI

1.2.2. İngilizceye Çevirisi.....XII

1.3. Nüshaları.....XII

1.3.1 Üzerinde Çalışılan Nüsha.....XII

1.3.2. Ali Emiri Nüshası.....XIII

1.3.3. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi Nüshası I.....XIII

1.3.4. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi Nüshası II.....XIII

1.3.5. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası.....XIII

1.4. Konusu.....XIII

1.5. Ayet ve Hadisler.....XIV

1.6. Atasözleri.....XIV

1.7. Hikâyelerin Özeti.....XIV

1.7.1. Sultan Mahmud Hikâyesi XV

1.7.2. Çerçeve Hikâye.....XV

1.7.3. Birinci Vezir Hikâyesi XVI

1.7.4. Hatun Hikâyesi XVII

1.7.5. İkinci Vezir Hikâyesi XVII

1.7.6. Üçüncü Vezir Hikâyesi.....XVIII

1.8. Kırk Vezir Hikâyeleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar.....XVIII

1.9. Benzerlik Gösteren Diğer Hikâyeler.....XIX

1.9.1. Pançatantra Masalları.....XIX

1.9.2. Kelile ve Dimne.....XIX

1.9.3. Hezar Efsane.....XX

1.9.4. Binbir Gece XX

1.9.5.Tûtînâme XXI

1.9.6. Bahtiyârnâme XXI

1.9.7. Sinbâdnâme XXII

İNCELEME.....1

1. Yazım Özellikleri.....1

1.1. Ünlülerin Yazılışı.....1

1.1.1. /a/.....1

1.1.2. /e/.....1

1.1.3. /ı/, /i/.....1

1.1.4. /o/, /ö/, /u/, /ü/.....2

1.2. Ünsüzlerin Yazılışı.....2

1.2.1. /b/, /p/.....2

1.2.2. /c/, /ç/.....3

1.2.3. /t/, /d/.....3

1.2.4. /k/, /g/.....3

2. Ses Özellikleri.....3

2.1. Ünlüler.....3

2.1.1. Ünlü Uyumu.....3

2.1.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu.....4

2.1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....4

2.1.2. Ünlü Değişmeleri.....4
2.1.2.1. i/e değişmesi.....4
2.1.2.2. u/ı, ü/i değişmesi.....4
2.2. Ünsüzler.....5
2.2.1. Ünsüz Uyumu.....5
2.2.2. Ünsüz Değişmeleri.....5
2.2.2.1. t>d.....5
2.2.2.2. ķ>ḫ.....5
2.3. Tonlulaşma.....5
2.4. Yer Değiştirme.....6
2.5. Çekim Ekleri.....6
2.5.1. İsim Çekim Ekleri.....6
2.5.1.1. Çokluk Eki.....6
2.5.1.2. İyelik Ekleri.....6
2.5.1.3. Aitlik Eki.....7
2.5.1.4. Yönelme Hali.....7
2.5.1.5. Belirtme Hali.....7
2.5.1.6. Bulunma Hali.....7
2.5.1.7. Ayrılma Hali.....7
2.5.1.8. İlgi Hali.....7
2.5.1.9. Vasıta Eki.....8
2.5.1.10. Eşitlik Eki.....8
2.5.1.11. Yön Eki.....8
2.5.1.12. Soru Ekleri.....8
2.5.2. Fiil Çekim Ekleri.....8
2.5.2.1. Haber Kipleri.....8
2.5.2.1.1. Geniş Zaman.....8

2.5.2.1.2. Geniş Zamanın Menfisi.....9
2.5.2.1.3. Belirli Geçmiş Zaman.....9
2.5.2.1.4. Belirli Geçmiş Zamanın Menfisi.....10
2.5.2.1.5. Belirsiz Geçmiş Zaman.....10
2.5.2.1.6. Belirsiz Geçmiş Zamanın Menfisi.....10
2.5.2.1.7. Gelecek Zaman.....10
2.5.2.1.8. Şimdiki Zaman.....11
2.5.2.2. Dilek Kipleri.....11
2.5.2.2.1. Şart Kipi.....11
2.5.2.2.2. Emir Kipi.....11
2.5.2.2.3. Emir Kipinin Menfisi.....12
2.5.2.2.4. İstek Kipi.....12
2.5.2.2.5. İstek Kipinin Menfisi.....12
2.5.2.2.6. Gereklilik Kipi.....13
2.5.2.3. İsim Fiili.....13
2.5.2.3.1. Geniş Zaman.....13
2.5.2.3.2. Belirli Geçmiş Zaman.....13
2.5.2.3.3. Belirsiz Geçmiş Zaman.....14
2.5.2.3.4. Şart.....14
2.5.2.3.5. İsim Fiilin Menfisi.....14
2.5.2.4. Birleşik Kipler.....14
2.5.2.4.1. Hikâye.....14
2.5.2.4.1.1. Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....14
2.5.2.4.1.2. Geniş Zamanın Hikâyesi.....15
2.5.2.4.1.3. Şart Kipinin Hikâyesi.....15
2.5.2.4.1.4. İstek Kipinin Hikâyesi.....15
2.5.2.4.2. Şart.....15

2.5.2.4.2.1. Geniş Zamanın Şartı.....15
2.5.2.4.2.2. Geniş Zamanın Şartının Menfisi.....16
2.5.2.4.2.3. Belirli Geçmiş Zamanın Şartı.....16
2.5.2.5. Partisipler.....16
2.5.2.5.1. -an, -en.....16
2.5.2.5.2 dıḳ, dik, -duḳ, -dük.....16
2.5.2.5.3. -ur, -ür.....16
2.5.2.5.4. -mış, -miş.....16
2.5.2.5.5. -ar, -er.....17
2.5.2.5.6. -maz, mez.....17
2.5.2.5.7. -acak, -ecek.....17
2.5.2.6. Zarf Fiiller.....17
2.5.2.6.1. -a, -e.....17
2.5.2.6.2. -u, -ü.....17
2.5.2.6.3. -ı, -i.....17
2.5.2.6.4. -ınca, -ince.....17
2.5.2.6.5. -ken, -iken.....17
2.5.2.6.6. -up,-üp.....17
2.5.2.6.7. -dükde.....17
2.5.2.6.8. -duḳça, -dükçe.....17
2.5.2.6.9. -ıcaḳ, -icek.....18
METİN.....19
DİZİN.....66
Sonuç.....230
Kaynakça.....231
Öz Geçmiş.....234
TIPKIBASIM.....235

ÖN SÖZ

Kırk Vezir hikâyeleri, biçim ve içerik özellikleri bakımından Hint, Arap ve İran kaynaklarına dayanan değerli hikâyelerdir.

Pek çok nüshası olduğu bilinen bu hikâyelerin üzerinde çalıştığımız nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1081 numarada kayıtlıdır. Nüsha 192 varak olup çalışmamız ilk 35 varak üzerine kurulmuştur. Telif tarihi H.892/1486-1487, istinsah tarihi H.1138/1725-1726'dır. Nüshanın müstensihi Rahatî, metnin değişik yerlerinde kendi şiirlerine yer vermiştir.

Edebiyatımızda hikâye türünün önemli örneklerinden olan Kırk Vezir hikâyelerinin Arapça yazılan ve kayıp olan *Ḥikāyet-i Erba'īn-i Ṣubḥ ve Mesā* adlı esere dayandığı bilinmektedir. Eser, ilk olarak Ahmed-i Mısrî tarafından Türkçeye çevrilmiş ve II. Murat'a sunulmuştur. Daha sonra Şeyhzâde tarafından tekrar kaleme alınan eser, II. Murat ve II. Mehmet'e sunulmuştur. İncelediğimiz nüshanın mukaddimesinde, eserin Şeyhzâde tarafından kaleme alındığı ve aslının Arapça olduğu belirtilmektedir. Bu nüshanın seçilme nedeni Türkiyede tespit ettiğimiz en eski istinsah tarihli nüsha olmasıdır. Nüshanın mukaddimesi Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 614 ve 4230 numaralı nüshalara dayanılarak tamir edilmiştir.

Eser üzerindeki problemlerin çözümünde bana yardımcı olup yön veren kıymetli hocam Prof. Dr. Gülden Sağol Yüksekkaya'ya, dizin programından faydalandığım hocam Prof. Dr. Ceval Kaya'ya ve bana kaynak desteğinde bulunan arkadaşım İlhan Sadıkoğlu'na teşekkürlerimi sunarım.

Ayşe ŞEKER

ÖZET

Bu çalışma, Eski Anadolu Türkçesi devresine ait "Ḥikāyāt-ı Vüzerāt-ı Erba'īn" isimli yüz doksan iki varaklık mensur bir hikâyenin ilk otuz beş varağı üzerine kurulmuştur. Kırk Vezir hikâyeleri, çerçeve hikâyeye bağlı olarak anlatılan vezir ve hatun hikâyelerinden oluşur. Çerçeve hikâyede ana olaya yer verilir. Bu çalışma, dört bölümden oluşmaktadır: Birinci bölüm, metnin yazım, ses ve biçim özelliklerinin verildiği inceleme kısmını içermektedir. İkinci bölümde metnin transkripsiyonu yer almaktadır. Burada metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak için noktalama işaretleri kullanıldı. Arapça ibareler Arap harfli olarak gösterildi ve dipnotta çevirileri verildi. Üçüncü bölümde, metindeki bütün kelimelerin yer aldığı dizin bulunmaktadır. Burada sözcüklerin metin içindeki anlamları verilmeye çalışıldı. Arapça ibareler dizine alınmadı. Dördüncü bölümde metnin tıpkıbasımı sunuldu.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Hikâye, Kırk Vezir, Hatun.

ABSTRACT

This study, is based on the first thirty five sheets of a prose story which is called Ḥiḳāyet-i Vüzerāt-ı Erbaʿīn which has 192 sheets belonging to Old Anatolian Turkish period. Forty Viziers stories, consist of viziers and khatun stories which are attached to the frame story. The main event takes place in the frame story. This study is made up of four chapters. The first chapter, is composed of the analysis part to which the writing, sound, style features are given. In the second chapter, there is the transcription of the context. Here, punctuation markings have been used in order for the context to be understood. Arabic sentences have been shown as Arabian letters and their translation have been presented in the foot-note. In the third chapter, there is the indeks where there are all the words. Here, the meanings of the words have been tried to be explained in the context. The Arabic sentences haven't been involved in the index. In the fourth chapter, the facsimilation of the context has been presented.

Keywords: Old Anatolian Turkish, Story, Forty Viziers, Khatun.

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

آ,ا	A, a, E, e, Ā, ā, a
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṯ, ṯ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	Ḥ, ḥ
خ	Ḫ, ḫ
د	D, d
ذ	Ẕ,ẕ
ر	R, r
ز	Z, z
س	S, s
ش	Ṣ, ṣ
ص	Ṣ, ṣ
ض	Ż, ż
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Ẓ, ẓ
ع	‘
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Ḳ, ḳ
ك	K, k
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü
ه	H, h, A, a, E,e
لا	L, l
ى	Y, y, I, ı, İ, i

KISALTMALAR ve İŞARETLER

Ar.	Arapça
a.g.t.	Adı geçen tez
bk.	Bakınız
c.	Cilt
DİA	Diyanet İslâm Ansiklopedisi
Far.	Farsça
krş.	Karşılaştırınız
Öz. is.	Özel isim
s.	Sayfa
< >	Eksik yazılmış unsurları gösterir.
<	Kelimenin kaynağını gösterir.
+	İsim tabanını gösterir.
-	Fiil tabanını gösterir.
*	Bir madde başı kelimenin türevi olduğunu gösterir.
→	Bakınız.
↔	Karşılaştırınız.

GİRİŞ

1. KIRK VEZİR HİKÂYELERİ

Kırk Vezir hikâyeleri, Türk edebiyatında hikâye türünün önemli örneklerindendir.

Bu hikâyeler, bir çerçeve hikâye ve ona bağlı olarak anlatılan vezir ve hatun hikâyelerinden oluşur. Çerçeve hikâyede ana olay ortaya konur. Şah-ı Hafikeyn adlı bir padişahın iyi ahlaklı, güzel bir oğlu vardır. Şah, eşinin ölümünün ardından genç bir hatunla evlenir. Şahın oğluna âşık olan hatun, aşkına karşılık bulamayınca oğlana iftira atar ve şahı oğlanı öldürmesi için ikna eder. Bu haberi alan şahın vezirleri kırk gün boyunca şahı kararından vazgeçirmek için hikâyeler anlatırlar. Hatun da şaha kırk gece boyunca oğlanlara ve vezirlere güvenilmemesi gerektiğini vurgulayan hikâyeler anlatır. Sonunda oğlanın dürüst olduğu anlaşılır ve hatun cezalandırılır.

Eserde, çerçeve hikâye ile vezirlerin ve hatunun anlattığı hikâyeler arasındaki bağlantı, öğüt bölümleriyle kurulur. Bu bölümler sebebiyle eser öğretici ve ahlaki bir boyut taşır.

1.1. Yazarı

Pek çok nüshası bulunan bu hikâyeler, Arapça yazılan ve günümüzde ulaşılamayan *Ḥikāyet-i Erbaʿīn-i Ṣubḥ ve Mesā* adlı esere dayanır. Eserin ne zaman ve kim tarafından yazıldığı bilinmemektedir.

1.2. Çevirileri

1.2.1. Türkçeye Çevirisi

Kırk Vezir hikâyeleri, ilk olarak Ahmed-i Mısrî tarafından Arapçadan Türkçeye çevrilmiş ve II. Murat'a sunulmuştur. Eser, daha sonra Şeyhzâde tarafından yeniden kaleme alınmış ve II. Murat ile II. Mehmet'e sunulmuştur.[1]

Nüshalarda iki ayrı yazar-çeviren isminin geçmesi ve neticede bunlar aynı hikâyelerin çevirileri olduğu için onların aynı kişiler olabileceği görüşü ortaya

[1] Mübeccel Kızıltan (1991), "Kırk Vezir Hikâyeleri I", Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s. 2.

çıkmıştır. Arap harfli baskıyı esas alarak metni çeviren E.J.W. Gibb eserin Şeyhzâde Ahmed-i Mısrî tarafından yazıldığını belirtir.[2] Fuat Köprülü de aynı görüştedir.[3]

Üzerinde çalıştığımız Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1081 numaralı nüshanın mukaddimesinde eserin Şeyhzâde tarafından *Ḥikāyet-i Erba'īn-i Ṣubḥ ve Mesā* adlı eserden beyana getirildiği ve aslının Tâzî dilinde olduğu belirtilir.

1.2.2. İngilizceye Çevirisi

E.J.W., Gibb (1886), *The History of Forty Vezirs or the Story of the Forty Morns and Eves,* George Redway, London. Gibb'in çevirisi İstanbulda basılmış tarihsiz bir metni esas almaktadır. Gibb, baskının yazma nüshasının Sultan Mustafa'ya sunulduğunu belirtir.

1.3. Nüshaları

Kırk Vezir hikâyelerinin yurt içinde ve yurt dışında pek çok nüshası bulunur. Mübeccel Kızıltan, doktora tezinde yurt içinde on iki, yurt dışında ise altmış yazma nüshasının tespit edildiğini belirtir.[4] Kırk Vezir hikâyelerinin incelediğimiz nüshaları aşağıda verilmiştir.

1.3.1. Üzerinde Çalışılan Nüsha

Üzerinde çalıştığımız nüsha, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1081 numarada kayıtlıdır. Nüshanın dili Eski Anadolu Türkçesi dönemi izlerini taşımaktadır. Eser 192 varak olup tarafımızdan ilk otuz beş varağı üzerinde çalışılmıştır. Satır sayısı genellikle on dokuz olup on sekiz satırlı varaklar da mevcuttur.

Mukaddimede, Şeyhzâde tarafından beyana getirildiği ve aslının Tâzî[5] dilinde olduğu yazılmaktadır. Nüshanın telif tarihi H. 892/1486-1487, istinsah tarihi H. 1138/1725-1726'dır. Nüshanın müstensihi Rahatî metinde yer yer kendi şiirlerine yer vermiştir.

Eser mukaddime ile başlar. Onu "Ḥikāyet" başlığı ile Sultan Mahmud hikâyesi takip eder. "Der-Ḳażiyyet-i Keyfiyyet-i İn-Kitāb" başlığı ile olay özetlenir. "Der-Ḳıṣṣa-ı

[2] E. J. W. Gibb (1886), *The History of Forty Vezirs or the Story of the Forty Morns and Eves,* George Redway, London, s. XI.
[3] Fuat Köprülü eserin yazarını Şeyhzâde Ahmed Mısrî olarak kaydeder. Bk. Fuat Köprülü (1981), *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötüken Yayınları, İstanbul, s. 357.
[4] Mübeccel Kızıltan, a.g.t., s. 98.
[5] Arap.

Şehzāde Bā-Ḫatun" başlığı altında çerçeve hikâye anlatılır. Vezir ve hatun hikâyeleri ise "Ḥikāyet-i Evvel", "Ḥikāyet-i Ḫatun", "Ḥikāyet-i Vezīr" başlıkları altında, bazen de başlıksız olarak yer alır. İncelediğimiz kısımda üç vezir ve bir hatun hikâyesi yer almaktadır.

1.3.2. Ali Emiri Nüshası

Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Roman, 78 numarada kayıtlıdır. 270x175 mm ölçülerindedir. Nüsha 86 varak olup satır sayısı 21'dir. Harekesiz nesihle yazılmıştır. Mukaddimede aslının Tāzī (Arap) dilinde olduğu belirtilir. Şehzâde kolundan gelen nüshalar arasında yer alır. Eksikleri olan bir nüshadır.

1.3.3. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi Nüshası I

Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi İsmail Saib I 4230 numarada kayıtlıdır. 202x143 mm ölçülerindedir. 165 varak olup satır sayısı 17'dir. Harekesiz nesihle yazılmıştır.

1.3.4. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi Nüshası II

Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi İsmail Saib I 614 numarada kayıtlıdır. 213x147 mm ölçülerindedir. 233 varak olup satır sayısı 19'dur. İlk üç varak fihristtir.

1.3.5. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası

Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmut 6271 numarada kayıtlıdır. 197x134 mm ölçülerindedir. 24 varak olup satır sayısı 17'dir. Nesihle yazılan nüshanın mukaddimesi eksiktir.

1.4. Konusu

Şahın genç eşi şehzadeye âşık olur. Aşkına karşılık bulamayan hatun şehzadeye iftira atar. Şah oğlunu öldürmeye karar verir. Bu haberi alan şahın kırk veziri kırk gün boyunca şahı kararından vazgeçirmek için hikâyeler anlatır. Kırk gece boyunca da hatun şehzadenin öldürülmesi için şaha hikâyeler anlatır.

Çerçeve hikâyenin ardından sırayla gündüz ve gece olayları gelmektedir. Gündüz olayları "Çün ṣabaḥ oldı." cümlesiyle başlar. Ardından sabah tasviri yapılır. Vezirler şaha kadınların hilekâr olduklarını, onlara güven olmayacağını ve oğlunu öldürmesi konusunda acele davranmaması gerektiğini öğütlerler. Kadınların hilekâr olduklarını ispatlamak için "Meger şāh anuñ ḥikāyetin işitmemişdür." gibi bir ifadeyle hikâye anlatmak için izin alınır. Şahın "Söyle ki işidelüm" cümlesinin ardından "Ḥikāyet", "Ḥikāyet-i Vezīr" şeklindeki başlıklarla vezir hikâyesi başlar. Bunu şahın oğlunu öldürmemesi

için verilen öğüt bölümleri takip eder. İkna olan şah oğlunu zindana gönderir, kendisi de ava çıkar.

Gece olayları ise "Çün aḫşam oldı." cümlesiyle başar. Ardından akşam tasviri yapılır. Şah avdan döner ve sarayına gelir. Hatun şahı karşılamaya çıkar, birlikte yemek yerler. Yemeğin ardından hatun şaha oğlana ne yaptığını sorar. Şahın oğlanı zindana gönderdiğini duyunca oğlanlara güven olmayacağı konusunda şaha öğütler verir. Vezirlerin yaptığı gibi hikâye anlatmak için şahtan izin ister. "Ḥikāyet" ya da "Ḥikāyet-i Ḫatun" başlığıyla hatun hikâyesine yer verilir. Hikâyenin ardından şehzadenin öldürülmesi gerektiği, ona güven olmayacağı konusunda padişaha verilen öğütler yer alır. Şah bu sözlerden etkilenerek sabah olunca şehzadeyi öldürmeye karar verir ve uyumaya gider.

1.5. Ayet ve Hadisler

Vezirler ve hatun tarafından şaha verilen öğütlerde zaman zaman ayet ve hadislere de yer verilmiştir. Bu ayet ve hadisler, vezirlerin ve hatunun ileri sürdüğü fikri destekler niteliktedir. Vezirler, şahın iyice düşünmeden hareket etmesini önlemek için öğüt verirken ayet ve hadislere başvurmuşlardır. Hatun da oğlanlara güven olmayacağı konusunda şaha verdiği öğütlerde ayet ve hadislerden yararlanmıştır.

Metinde geçen ayet ve hadislerin sonunda "ya'nī" ifadesiyle onların çevirilerine yer verilmiştir. Metnimizde bu ayet ve hadisler Arap harfleri ile verilmiş ve dipnotta çevirileri gösterilmiştir.

1.6. Atasözleri

Metinde, vezirler ve hatun tarafından anlatılan hikâyeler ile öğüt bölümlerinde atasözlerine yer verilmiştir. Bu sözler, anlatılan hikâyeyi toparlayıcı ya da sonuca bağlar niteliktedir. Bazen de savunulan görüşü desteklemek amacıyla atasözlerinden yararlanılmıştır. Metinde geçen atasözlerinden bazıları o dönemde kalıplaşma sürecini henüz tamamlamadıkları için atasözü izlenimi uyandırmamaktadır.

Metindeki atasözlerinden bazıları şunlardır:

'Adlle cem' olan māl gökden inen mā'ideye beñzer. (31b/8)

Her işüñ ortası yigdür. (29b/9)

Ta'cīl şeyṭān işidür, te'ennī raḫmān işidür. (24a/11)

1.7. Hikâyelerin Özeti

Eser mukaddime ile başlar. Onu "Ḥikāyet" başlığı ile Sultan Mahmud hikâyesi takip eder. "Der-Ḳażiyyet-i Keyfiyyet-i İn-Kitāb" başlığı ile olay özetlenir. "Der-Ḳıṣṣa-ı

Şehzāde Bā-Ḫatun" başlığı altında çerçeve hikâye anlatılır. Vezir ve hatun hikâyeleri ise "Ḥikāyet-i Evvel", "Ḥikāyet-i Ḫatun", "Ḥikāyet-i Vezīr" başlıkları altında, bazen de başlıksız olarak yer alır.

1.7.1.Sultan Mahmud Hikâyesi

Bir gün Sultan Mahmud'un sohbetinde eski padişahlar zikredilir. Yıllar önce vefat ettiklerinden dolayı bu padişahların binde birinin bile adı belli değildir. Bunun üzerine Sultan Mahmud, adının kıyamete dek anılması için vezirlerinden çözüm yolu bulmalarını ister. Hiç birinin önerisi padişaha hoş gelmez. Sonunda Has Ayaz isimli vezir, şahın kendi adına kitap tasnif ettirmesini, bu sayede sürekli anılacağını belirtir. Bu öneriyi çok beğenen Sultan Mahmud Firdevsî-i Tusî'ye kendi adına kitap tasnif etmesini emreder.

1.7.2. Çerçeve Hikâye

Acem memleketinde iyiliği, olgunluğu ve cömertliği ile tanınan Şah-ı Hafikeyn adında bir padişah vardır. Yedi memleket onun yönetimi altındadır.

Çin güzellerinden biriyle evli olan şaha, Tanrı günün birinde güzel bir oğul verir. Herkes onun güzelliğine hayrandır. Şehzadenin güzelliğinin yanında yazı yazmak, ok atmak, ilim öğrenmek gibi pek çok marifeti vardır.

Şahın eşi bir gün aniden vefat eder. Bunun ardından şah, bir sultanın kendisinden yaşça küçük güzel kızıyla evlenir. Bir müddet sonra şahın genç hatunu şehzadeye âşık olur. Şehzadenin ilim irfan sahibi bir üstadı vardır. Üstadı şehzadeye yıldız, hikmet gibi ilimleri öğretmektedir. Bir gün üstadı şehzadenin talihine bakar ve kırk gün sürecek bir uğursuzluk görür. Bunun üzerine şehzadeye kırk gün boyunca konuşmamasını öğütler ve ortadan kaybolur. Bu öğüte uyan şehzade babasının kendisine sorduğu soruların hiç birine cevap vermez. Oğlunun bir derdi olduğunu düşünen şah, gönlünün ferahlaması için lalasından oğlanı hatunun yanına götürmesini ister. Şehzade ile yalnız kalan hatun oğlana olan aşkını anlatır. Kendisini eş olarak kabul ederse, şahı zehirleyerek öldüreceğini, herkesin onun hastalanıp öldüğüne inanacağını ve tahtın kendisine kalacağını söyler. Eğer analığı olduğu için evlenmek istemezse, kendisini ülkesine göndermesini, ardından adamlar salarak yanındakileri öldürtmesini ve onu da cariye diye satın alıp kendisine eş yapmasını ister.

Şehzadeden karşılık alamayınca sabrı taşan hatun, kolunu şehzadenin boynuna atarak onu öpmeye kalkışır. Şehzadenin itmesiyle hatunun ağzı kanla dolar. Bunun üzerine aklı başından giden hatun saçını başını dağıtıp ağzının kanından her yerine bulaştırır ve şaha şehzadenin kendisine saldırdığını söyler. Şehzadenin babasının tahtında ve kendisinde gözü oduğunu söyleyerek ona iftira atar ve türlü söz oyunlarıyla şahı oğlunu öldürmesi konusunda ikna eder. Şahın bu kararını duyan kırk veziri, şahı kararından vazgeçirmek için kırk gün boyunca sırayla birer hikâye anlatır. Kadınların düzenbaz ve hilekâr olduklarını, onlara güvenilmemesi gerektiğini çeşitli hikâyeler anlatarak belirtirler. Aynı şekilde hatun da kırk gece boyunca oğlanlara ve vezirlere güvenilmemesi gerektiğini vurgulayan hikâyeler anlatır ve şahı oğlunu öldürmesi konusunda ikna eder.

Kırk günün sonunda şehzadenin üstadı çıkagelir ve kırk günün dolduğunu müjdeler. Şehzade başından geçenleri bir bir babasına anlatır ve birkaç cariyenin de şahitliğiyle şehzadenin suçsuzluğu anlaşılır.

Hikâyenin sonunda hatun yalan söylediği anlaşılan hatun cezalandırılır.

1.7.3. Birinci Vezir Hikâyesi

Mısır sultanı, bir gün meclisi toplar. Mecliste Hz. Muhammet'in miraca çıkması konuşulur. Sultan olayın gerçekliğine inanmaz. Bunu duyan Şeyh Şihabeddin şahın sarayına gider ve sohbete başlarlar. Köşkün dört penceresi vardır. Şeyh Şihabeddin penceleri açtırıp kapatarak şaha çok sayıda zırhlı askerin kendilerine doğru geldiğini, Mısır'ın ateşler içinde kaldığını, Nil nehrinin taştığını, ve aslında çöl olan yerin rengarenk çiçeklerle bezendiğini gösterir. Şah bu duruma çok şaşırır. Ardından şeyh bir leğen su getirmelerini ve şahın başını suya sokmasını söyler. Bunu yapan şah kendini ıssız bir dağ eteğinde bulur. Yedi yıl boyunca burada kalan şah evlenir, çocukları olur, hammallık yaparak ailesini geçirdirir. Üzgün olduğu bir gün gusül gerektiğinden denize girer ve kendini yeniden tahtında bulur. Yedi yıl onu tahtından uzak tuttuğu için şeyhe çok kızar. Şeyh suya girerek Şam şehrine kaçar ve Hz. Muhammed'in miracına inanması gerektiğini belirten bir mektup yazar. Sultan, Şam melikine şeyhi öldürmesi için mektup gönderir. Aralarında anlaşma yaparak hilekâr cariyelerin yardımıyla cenabet halinde iken şeyhi öldürürler.

1.7.4. Hatun Hikâyesi

Ulu bir şahın güzel bir oğlu vardır. Şah, edep öğrenmesi için oğlunu üstada verir ve oğlunun hoşa gitmeyen hareketleri olduğunda onu dövüp terbiye etmelerini tembihler. Şah, gereksiz şeyleri bahane ederek oğlunu dövdürür, onu zindana gönderip aç bırakır. Neden böyle yaptığını soranlara da kendisinden sonra oğlunun tahta geçeceğini, düşkünlerin halini şimdiden anlaması gerektiğini, adaletin eziyet çekende olacağını söyler.

Bu padişahın aksine çok kötü huylu oğlu olan bir padişah daha vardır. Şah oğlu hakkında söylenen kötü sözleri hiç umarsamaz. Oğlan sürekli etrafındakileri rahatsız eder. Sonunda halk çaresiz kalıp padişaha şikayete gider. Babası oğluna neden böyle davrandığını sorunca oğlan babasını öldürür. Ardından da tahta geçerek herkese zulm eder. Bunun eziyetlerinden bıkan halk diğer padişaha mektup yazarak oğlunu bu zalimin üzerine göndermesini ister. Şehzade askerleriyle birlikte zalim oğlanın üstüne yürür ve onu öldürtür.

Bu hikâyenin altında başlık verilmeden kısa bir hikâye daha yer alır: Bir hâcenin iki oğlu vardır. Hâce oğullarından birini üstada verir, diğerini de kendi yanında yetiştirir. Mektebe gönderilen oğlan bazen aç bazen susuz, üstadından iyi eğitim alarak yetişir. Diğeri ise babasının işleriyle ilgilenir ve para biriktirir. Parası o kadar çok olur ki oğlan babasından daha zengin olur. Bir gün babası oğlanu dövmeye kalkar. Bunun üzerine oğlan babasını orada öldürür. Oğlan doğru yoldan ayrılıp bütün malını ziyan eder. Sonunda asılarak öldürülür.

1.7.5. İkinci Vezir Hikâyesi

Hintli bir hocanın güzel bir eşi ve onun da bir genç ile ilişkisi vardır. Hâce günün birinde hoş sesli bir papağan alır. Hâcenin evde olmadığı bir gün hatun sevgilisini eve çağırır. O gece yiyip içip eğlenirler. Ertesi gün hâce eve geldiğinde papağan bütün olup biteni anlatır. Kadın türlü yalanlarla papağanın doğru söylemediğine hâceyi inandırır. Hâcenin olmadığı bir gün hatun sevgilisini yine eve alır. Papağanın kafesini sığır derisiyle kaplayıp üzerine su serperler. Çömlek içinde de ateş yakıp bazen ateşi alevlendirerek yağmurlu şimşekli hava izlenimi uyandırırlar.

Ertesi gün, gece yağmur yağmamış olmasına rağmen papağanın yağmur yağdığını söylemesi üzerine hâce onun yalancı olduğunu kanaat getirir. Eşine haksızlık ettiğini düşünerek mahcup olur.

1.7.6. Üçüncü Vezir Hikâyesi

Yüz yirmi yıl hüküm sürmüş bir padişahın üç oğlu vardır. Padişah kendisinden sonra yerine geçecek oğlunu seçebilmek için vezirlerine danışır. Vezirlerin önerisiyle padişah üç oğlunu üçer gün tahta geçirir. Zindandan kan döken, hırsızlık yapan ve zina eden suçlular getirilir. Büyük oğlan hepsine yemin ettirerek onları serbest bırakır. Ortanca oğlan hepsini astırır. Küçük oğlan ise kan dökeni kısasla, hırsızlık yapanı çaldığı şeye göre, zina edeni de şeriate göre cezalandırır.

Vezirlerin her biri farklı oğlanı tahta layık görür. Sonunda şah halka sormaya karar verir ve halk küçük oğlanı seçer. Bunun üzerine kardeşleri, ona sorular soracağını, bu sorulara cevap verebilirse onun tahta geçmesini kabul edeceklerini söyler. Küçük oğlan ağabeylerinin sorduğu bütün soruları cevaplandırır ve kendisinin de soruları olduğunu söyler. Onlar bu soruların hiç birini cevaplandıramaz. Şah, küçük oğlunu tahta geçirir ve soruları kendisinin cevaplamasını ister. Oğlunu cevaplarından çok etkilenen şah ibadete çekilip malını mülkünü bağışlar.

1.8. Kırk Vezir Hikâyeleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar

Aziz, Birinci (2012), *Kırk Vezir Hikâyeleri (İnceleme-Metin-Sözlük) I,II*., İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan 1081 numarada kayıtlı nüsha esas alınmıştır. İnceleme, metin ve sözlük bölümlerinden oluşmaktadır.

W. Herbert, Duda (1930), *Die Sprache Der Qyrq Vezir-Erzählungen*, Verlag Von Eduard Preiffer, Leipzig. Kırk Vezir hikâyeleri üzerine yapılmış gramer çalışmasıdır.

E.J.W., Gibb (1886), *The History Of Forty Vezirs Or The Story Of The Forty Morns And Eves*, George Redway, London. İstanbulda basılmış tarihsiz bir metin esas alınarak yapılan İngilizce çeviridir.

Gürer, Gülsevin (1985), "Kırk Vezir Hikâyeleri", *Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi, İstanbul, 23-28 Eylül 1985, Tebliğler I, Türk Dili*, c. I., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkiyat Araştırma Merkezi, Edebiyat Fakültesi Basımevi,

İstanbul. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi İsmail Saib I 4230'lu nüshaya bakılarak yapılan gramer çalışmasıdır.

Mübeccel, Kızıltan (1991), *Kırk Vezir Hikâyeleri (İnceleme, Metin, Dizin, Kaynakça) I,II*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul. British Library, Add 7892'de kayıtlı nüsha esas alınarak hazırlanan doktora tezidir.

1.9. Benzerlik Gösteren Diğer Hikâyeler

Kırk Vezir hikâyeleri bir çerçeve hikâye ve ona bağlı olarak gelişen vezir ve hatun hikâyelerinden oluşur. "Çerçeve hikâye" özelliği Hint edebiyatı başta olmak üzere Arap ve İran edebiyatlarında görülen bir özelliktir. Kırk Vezir hikâyeleri çerçeve hikâye özelliği taşıması açısından Pançatantra, Kelile ve Dimne, Binbir Gece, Sinbadnâme, Tutinâme, Bahtiyarnâme gibi eserlerle benzerlik gösterir. Bu benzerlik onların aynı kaynaktan beslendiği görüşünü düşündürmektedir.

1.9.1. Pançatantra Masalları

Hint edebiyatında çerçeve hikâye tekniğiyle yazılan bu eserlerin ne zaman ve kim tarafından yazıldığı hakkında kesin bir bilgi yoktur. Masalların Sanskrit dilinde olan aslı kayıptır.

Beş kitabın oluşturduğu eserde her kitabın bir çerçeve masalı vardır. Bu masallar içinde geçen kahramanlar yeri geldikçe başka masallar anlatırlar. Masal kahramanları çoğunlukla hayvanlardır ve gerçek hayatta bazı tipleri temsil etmektedirler.

"Pançatantra bir politika ve devlet idaresi kitabıdır. Eseri tertipleyen bu konulardaki fikirlerini masallar içinde sunmuştur. Fakat öğretmek istediği şeyleri masalın ana teması üzerine yerleştirmekten ziyade masal içine serpiştirilmiş hikmetler içinde vermiştir. Verdiği öğütler esas itibariyle eski Hint devlet ve hükümet idaresi bilgisinin esaslarına uymaktadır."[6]

1.9.2. Kelile ve Dimne

Çerçeve hikâye özelliği taşıyan *Kelile ve Dimne* Hint kökenli öğretici nitelikte bir masal kitabıdır.

"Kelîle ve Dimne, adı Arapça metinde Beydebâ (Far. Bîdpây, Pîlpây) şeklinde verilen bir filozofla Debşelim (Far. Dâbeşlîm) adındaki hükümdar arasında geçen

[6] Kemal Çağdaş (1962), *Pançatantra Masalları*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Ankara Üniversitesi Basımevi, s. 6.

konuşmalar şeklinde kaleme alınmıştır. Kitabı oluşturan masalların kahramanları hayvanlardır. Eserin ana kaynağı, bir hükümdarın oğullarını eğitmek amacıyla yazıldığı ve aynı şekilde genişletilmiş versiyonları da birtakım hükümdarların istekleriyle hazırlandığı için kitabın konusu daha çok ailevî ve siyasî terbiye üzerinedir; ancak yeri geldikçe ferdî ahlâka da göndermeler yapılır."[7]

1.9.3. Hezar Efsane

Çerçeve hikâye özelliği taşıyan Hezar Efsane, Binbir Gece masallarının atası niteliğindedir.

Eserin çerçeve hikâyesi şu şekildedir: Evlendiği her kadınla bir gece geçiren şah ertesi gün onları öldürtür. Şah, son olarak akıllı bir kadın olan Şehrâzat ile evlenir. Şehrâzat binbir gece boyunca hikâyeler anlatarak şahı oyalar. Sonunda çocukları olur ve Şehrâzat ölümden kurtulur.

1.9.4. Binbir Gece

Arapça asıl adı "Elf leyle ve leyle" olan bu eser bir çerçeve hikâye ve ona bağlı olarak anlatılan hikâyelerden oluşmaktadır. Çerçeve hikâye kısaca şöyledir: Semerkant hükümdarı Şahzaman bir gün kardeşi Sâsâni hükümdarı Şehriyâr'ı görmeye giderken unuttuğu bir şeyi almak üzere geri döndüğünde karısının ihanetine şahit olur ve onu öldürür. Kardeşinin ava gittiği bir gün yengesinin de eşini aldattığına şahit olur. İki kardeş deniz kenarında gezerken omzunda sandıkla denizden bir ifrit çıkar. Ağacın altına gelen ifrit sandıktan bir kadın çıkarıp uyumaya başlar. İfritin karısı olan bu kadın iki kardeşi görür ve ifriti uyandırmak tehdidinde bulunarak onlarla ilişkiye girer. İki kardeş bu olayın ardından kadınların sadakatsizliklerine inanır ve Şehriyâr karısını öldürtür. O günden sonra her gün bir genç kızla evlenir ve ertesi günü boynunu vurdurur. Üç yıl sonra şehirde evlenecek kız kalmaz. Padişaha kız bulmakla görevli vezirin iki kızı vardır. Büyük kızı Şehrazâd padişahla evlenmeyi kabul eder. Gerdeğe girmeden önce de kız kardeşi Dînârzâd ile görüşme izni alır. Dînârzâd, önceden kararlaştırıldığı üzere Şehrazâd'dan bir masal anlatmasını ister. Şehrazâd sabaha kadar devam eden masalı en heyecanlı yerinde keser. Padişah da masalın sonunu öğrenmek için idamı sonraya bırakır. Şehrazâd padişahı böylece binbir gece oyalar. Sonunda karısının zekâ ve becerikliliği karşısında duyduğu hayranlığın da tesiriyle padişah Şehrazâd'ı öldürmekten vazgeçer.[8]

[7] Adnan Karaismailoğlu (2002), "Kelîle ve Dimne", *DİA*, Ankara, c. 25, s. 211.
[8] Veli Ulutürk (1992), "Binbir Gece", *DİA*, İstanbul, c. 6, s. 180.

1.9.5.Tûtînâme

Tutîname hikâyeleri, Binbir Gece hikâyelerine benzemektedir. Bir çerçeve hikâye içerisinde masallar, öyküler, efsaneler, kıssalar, hayvan hikâyeleri toplamadır. Çerçeve hikâye otuz gece süren bir oyalayışın hikâyesidir. Mâh-ı Şeker adında genç ve güzel bir kadın kocası ticaret için başka bir yere gidince, bu yokluktan yararlanıp âşığıyla buluşmak ister. Fakat evdeki tembihli tûtî, her gece masallar, hikâyeler anlatıp oyalayarak genç kadının bu niyetinin gerçekleşmesine engel olur.[9]

1.9.6. Bahtiyârnâme

Bir mukaddime, on bab ve bir hâtimeden oluşan, yer yer Arapça ve Farsça şiirlerle süslenen on vezirin hikâyesini içine alan eserin içeriği şöyledir.

"Sîstan'da on veziri olan Âzâdbaht adlı padişah vardır. Bir isyan sonucu ülkesini terk eder ve beraberine aldığı oğlundan da yolda ayrılmak zorunda kalır. Çocuğu bir eşkıya bulur, ona Hudâdâd adını verir. Bir yol kesici olarak yetiştirilen Hudâdâd yolunu kestikleri bir kervandaki pehlivanların eline esir düşer. Kervanbaşı ondan bir daha eşkıyalık yapmayacağına dair söz aldıktan sonra onu evlâtlık edinir. Bu arada Azâdbaht, Kirman padişahının yardımıyla yeniden tahtına kavuşmuştur. Kervanbaşının evlâtlığı olarak hayatının sürdüren Hudâdâd, kervan Sîstan'a geldiğinde padişaha mal satmak üzere huzura çıkar. Padişahın delikanlıya kanı ısınır ve onu kervancıdan alıp adını Bâhtiyar olarak değiştirir. Bahtiyâr önce ahırda çalışır, daha sonra mîrâhur ve hazinedar olur. Günün birinde sarhoş iken hazine dairesinden harem dairesine geçer ve padişahın tahtında uyuyakalır. Bunun üzerine padişahın hayatına ve namusuna göz dikmekle itham edilip zindana atılır. Her gün bir vezir Bahtiyâr'ın öldürülmesi konusunda padişahı ikna eder ve darağacı kurulur. Ancak Bahtiyâr her defasında padişaha hikâye anlatmak suretiyle onun kararını on gün ertelemeyi başarır. Sonunda padişah çocuğunu terk ederken koluna bağladığı mücevherden onun kendi oğlu olduğunu anlar. Elinden tutup hareme götürerek hanımına oğullarını bulduğunu müjdeler ve oğluna taç giydirip onu tahta geçirir. Bahtiyâr da padişah olunca vezirleri cezalandırır."[10]

[9] Behçet Necatigil (2009), *Tûtînâme*, Can Yayınları, İstanbul, s. 20
[10] A. Naci Tokmak (1991), "Bahtiyârnâme", *DİA*, İstanbul, c. 4, s. 524.

1.9.7. Sinbâdnâme

Sinbâdnâme ahlâkî amaçlarla kaleme alınan halk hikâyelerini içerir. Bir çerçeve hikâye etrafında anlatılan çeşitli nüshalarında yirmi bir ile otuz beş arasında değişen küçük hikâyeleri içerir. Hint kökenli olduğu düşünülmektedir.

Eserin çerçeve hikâyesi şöyledir: Bir hükümdarın yıllar sonra doğan çocuğu uzun zaman hiçbir şey öğrenemez. Çok sayıda bilge kişi arasından seçilen Sindbâd çeşitli usullerle çocuğa birçok ilmi öğretir. Fakat talihinde bir uğursuzluk gördüğü şehzadeye yedi gün konuşmamasını söyler. Şehzadeyi konuşturmaya çalışan bir cariye onu baştan çıkarmaya kalkar fakat yüz bulamayınca namusuna el uzattığını ileri sürerek ona iftira atar. Bunun üzerine babası çocuğun idam edilmesini emreder. Şahın yedi vezirinden biri kadınların hileleri ve kararında acele etmemesi konusunda hükümdarı uyarır. İki hikâye anlatarak idam emrini geri aldırır. Ertesi gün câriye yeni bir hikâye ile hükümdarı ikna eder. Fakat bu defa ikinci vezir hükümdarı kararından vazgeçirir. Yedinci günün sonunda konuşmaya başlayan şehzade gerçeği anlatır ve cariye cezalandırılır. Padişah da tahtını oğluna bırakır.[11]

[11] Rıza Kurtuluş (2009), "Sinbâdnâme", *DİA*, İstanbul, c. 37, s. 244-245.

İNCELEME

1.YAZIM ÖZELLİKLERİ

Üzerinde çalışma yaptığımız nüsha, okunaklı bir nesihle yazılmış olup metinde sadece bazı kelimeler harekelenmiştir.

1.1.Ünlülerin Yazılışı

1.1.1. /a/: Kelime başında /a/ ünlüsünün yazımında çoğunlukla elif (ا) bazen de medli elif (آ) veya üstünlü elif (اَ) kullanılmıştır.

atasını اتاسنی (18a/2), açdılar آچدىلر (10a/18), anı اَنی (9b/16)

Ortada /a/ ünlüsü elif (ا) veya he (ه) ile yazılmıştır.

endāmın اندامن (18a/1), başına باشنه (18a/12), dünyādaki دنیاده کی (17b/6)

Kelime sonunda /a/ ünlüsü bazen elif (ا), çoğunlukla da he (ه) ile yazılmıştır.

yaḳama یقامه (30a/6), ḥaḳḳında حقّنده (17b/5), saña سکا (20b/4)

1.1.2. /e/: Kelime başında /e/ ünlüsü elif (ا) veya üstünlü elif (اَ) ile gösterilmiştir.

elek اَلَك (22b/9), eyitdiler ایتدیلر (11b12), evlü (29a/8) اَوْلو

Türkçe kelimelerde ortada /e/ ünlüsü he (ه) ile gösterilmiştir.

söyleyeyim سویلیه یم (19a/6)

Yabancı kelimelerde üstün ile gösterilmiştir.

demdemeyle دمدمَیله (4a/14) zemzemeyle زمزمَیله (4a/14)

Kelime sonunda /e/ ünlüsü he (ه) ile gösterilmiştir.

ḥüsnine حسننه (4b/7), sözime سوزیمه (6a/1)

1.1.3. /ı/, /i/: Türkçe kelimelerde, kelime başında bu ünlülerin yazımında genellikle elif ye (ای) kullanılmıştır.

ikinci ایکنجی (25b/10), içerü ایچرو (34b/18)

Yabancı kelimelerde ise elif (ا) kullanılmıştır.

işābet اصابت (4a/9)

Ortada ye (ى), bazen de esre ile gösterilmiştir.

gice کیجه (4a/13), nice نیجه (6a/13), diri دِری (26b/3)

Kelime sonunda /ı/, /i/ ünlüleri ye (ى) gösterilmiştir.

didi دیدی (26b/4), eyledi ایلدی (26a/6)

1.1.4. /o/, /ö/, /u/, /ü/: Türkçe kelimelerde yuvarlak ünlüler kelime başlarında çoğunlukla elif vav (او) ve ötreli elif vav (اُو) ile gösterilmiştir.

oturdılar اوتوردیلر (10a/8), oġlaña اوغلکه (8a/5), uyanlu اُویاْنلو (34a/1)

Yabancı kelimelerde ise ötreli elif (اُ) ile gösterilmiştir.

ümerā اُمَراَ (32b/8)

Ortada vav (و) ile, bazen de ötre ile yazılmaktadır.

çölmek چُلْمك (22b/9), altundan **التوندن** (34a/1)

Sonda düzenli olarak vav (و) veya ötreli vav ile yazılmaktadır.

eyerlü اَیْرلو (34a/1), sevgilü سَوْکِلُو (15b/15)

1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

1.2.1. /b/, /p/: Metnimizde /b/ ünsüzü (ب), /p/ ünsüzü ise (پ) ile yazılmaktadır.

balıḳ بالق (28b/6), baḥşبحث (9b/6)

perīşān پریشان (7a/7), peyġāmber پیغامبر (8a/5)

Metinde zarf fiil eki “-up”, (وب) şeklinde yazılmıştır. Sadece bir örnekte “-p” li (پ) şekline rastlanır.

öpüp اوپپ (34b/12)

1.2.2. /c/, /ç/: /c/ ünsüzü (ج) ile, /ç/ ünsüzü de (چ) ile yazılmıştır.

cümle جمله (34a/5), cihān جهان (19b/2)

çiçek چچك (11a/2), çimen چمن (11a/4)

Metinde /ç/ ünsüzü bazı kelimelerde cim (ج) ile yazılmıştır.

aġaç آغج (17a/5), ḳılıç قلج (20a/8), bir ḳaç برقاج (14a/12)

Bazı örneklerde de /c/ ünsüzünün çim (چ) ile yazıldığını görmekteyiz.

pencerelerüñ پنچرهلرك (10a/17), nice نچه (32a/8)

1.2.3 /t/, /d/: Eski Anadolu Türkçesinde kalın sıradan ünlülü kelimelerin ön seslerinde bulunan ve daha /d/ye dönmemiş olan /t/ler metnimizde genellikle tı /ط/ ile yazılmıştır.

ṭoḳuz طقوز (29a/12), ṭaġ طاغ (10a/19), ṭoḳsan طقسان (9b/18)

Metnimizde ince ünlülü kelimelerde dal /د/ kullanıldığı görülmektedir.

direge دِرَكه (18a/12), dirhem درهم (28a/9)

1.2.4. /k/, /g/: Bir örnekte kelime sonundaki /ḳ/ sesinin ġ (غ) ile yazıldığını görmekteyiz.

ayaġ اياغ (13a/12)

2. SES ÖZELLİKLERİ

2.1. Ünlüler

2.1.1. Ünlü Uyumu

Bir kelimedeki ünlülerin kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirine uymasıdır.

2.1.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Kalınlık-incelik uyumu, bir kelimedeki ünlülerin kalınlık-incelik bakımından birbirine uygun olmasıdır. Metnimizde Türkçe kelimelerde bu uyum sağlam olmakla birlikte az da olsa uyum dışında kalan örneklere de rastlanmaktadır. Ancak bu örnekler "i-" fiiline gelen ve bundan dolayı hep "-ken" şeklinde olarak zarf fiil eki dolayısıyladır.

yoġiken (18a/9), yazarken (24b/11)

2.1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Düzlük-yuvarlaklık uyumu, bir kelimedeki ünlülerin düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirine uymasıdır. Metnimizde kalınlık-incelik uyumunun sağlam olmasına karşın düzlük-yuvarlaklık uyumu için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Eklerin yanısıra sözcük kök ve gövdelerinde de uyuma girmeyen kullanımlar tespit edilmiştir.

altun (28a/12), ḳapusı (27a/8), içerü (34b/18), incü (27a/2)

Bazı kelimeler hem yuvarlak hem de düz ünlülüdür.

kendü (3a/18), (19a/19), (19b/15) ~ kendi (3b/4), (15b/4), (18b/8)

2.1.2. Ünlü Değişmeleri

2.1.2.1. i/e değişmesi (i>e, e>i)

Metnimizde /i/ vokali ile yazılan birçok kelime bugün /e/ ile yazılmaktadır.

gice (4a/13), didi (10a/1), virdi (11b/5), idindi (26b/9)

Bazı kelimelerde, metnimizde /e/ olan vokal bugün yazı dilimizde /i/ ile yazılmaktadır.

eyü (3b/3), geyindi (13a/7)

2.1.2.2. u/ı, ü/i değişmesi

Metinde /ı/lı kulanımlarla /u/lu kullanımların düzlük yuvarlaklık uyumuna girmiş ve girmemiş şekilleriyle kullanıldığı görülmektedir.

oḳı- (5b/6), (13b/12), (19a/13), (33b/17), (34a/17) ~ oḳu- (13b/3), (20a/2), (24b/14)

2.2. Ünsüzler

2.2.1. Ünsüz Uyumu

Türkçe kelimelerde yan yana gelen ünsüzlerin seda bakımından birbirine uyması, benzeşmesi hadisesidir.

Eklere bakıldığında d/t'li eklerin tümünde /d/li şekillerin tercih edildiği görülmektedir.

gitdiler (33b/18), gerekdür (8b/14), meşārıḳda (9a/15), başdan (10b/19), itdügüñi (17b/14)

2.2.2. Ünsüz Değişmeleri

2.2.2.1. t>d: Metinde kalın sıradan kelimelerde bugün yazı dilimizde /d/li olduğu halde /t/li şekillerin tercih edildiği görülmektedir.

ṭoḳsan (9b/9), ṭoḳındı (27b/8), ṭurmışlar (13b/18)

Metnimizde ince sıradan bazı örneklerde ise /d/li şekil tercih edilmiştir.

dürlü (4b/1), (6a/14), (8a/16), (21b/12), (24/13)

dükendi (12a/19), (12b/3)

2.2.2.2. ḳ>ḫ: Metinde iki örnekte tespit edilmiştir.

aḫşam (15b/4)

yoḫsa (7b/8), (17b/14)

2.3. Tonlulaşma

Türkçe kelimelerde /t/ ve /ḳ/ ünsüzleri iki ünlü arasında tonlulaşır.

dördinci (26b/7), ḳorḳıdup (17b/16), ayaġuma (16a/11), bıraġup (5b/17)

2.4. Yer Değiştirme

Metinde bir kelimede tespit edilmiştir.

çölmek (22b/9), (22b13)

2.5. Çekim Ekleri

2.5.1. İsim Çekim Ekleri

2.5.1.1. Çokluk Eki: +lar, +ler

ḫaberler (7b/13), şāhidler (26a/15), yağmurlar (22b/19), yıllar (25b/6)

2.5.1.2. İyelik Ekleri

Teklik I. şahıs iyelik ekleri: +m, +(u)m, (ü)m

Bu ek metnimizde yuvarlak ünlülü olmasına rağmen birkaç yerde harekenlenmek suretiyle düz ünlü ile yazılmıştır.

adum آدم (3a/14), aṣḥābum اصحابم (9a/1), elümden المدن (11b/3), gemüm كَمُم (11b/7)

oġullarımuñ اوغللرِيمك (25b/2), sözime سوزِيمه (6a/1)

Teklik II. şahıs iyelik ekleri: +n, (u)ñ, (ü)ñ

Ekin önünde çoğunlukla yuvarlak ünlü bulunmasına rağmen birkaç örnekte dar ünlülü şekline rastlanmaktadır.

‘avratuñ عورتك (12a/6), nefsüñe نفسكه (8b/8)

nefsiñe نفسِكه (14b/7), ḥelāliñem (20b/5)

Teklik III. şahıs iyelik ekleri: +ı, +i, +sı, +si

Bu ek metnimizde daima düz ünlülüdür.

cigeri (12b/16), ḳapusı (27a/10), eyüsi (25b/7)

Çokluk I. şahıs iyelik ekleri: +muz, +müz, +(u)muz, +(ü)müz

gemümüz (11b/18), şübhemüz (15a/9), niḳāḥumuz (12a/4)

Bir örnekte ekin yardımcı ünlüsünün dar şekliyle karşılaşırız.

ardımuzdan (6b/4)

Çokluk II. şahıs iyelik ekleri: +ñuz, +ñüz, +(u)ñuz, +(ü)ñüz

ḳatuñuza (11b/9), oġluñuz (30b/9)

Metinde çoğunlukla yuvarlak ünlülü olarak yer almakla birlikte birkaç örnekte ekin dar ünlülü şekline rastlarız.

oġlanlarıñuz (16a/1), māllarıñuz (15b/18), içiñizde (30a/10)

Çokluk III. şahıs iyelik ekleri: +ları, +leri

yalanları (21b/10), ḳarındaşları (30b/19), begleri (32b/1), köpeklerine (32b/14)

2.5.1.3. Aitlik Eki: +ki

evvelki (31b/15, 32a/5)

2.5.1.4. Yönelme Hali: +a, +e

otlaġa (32b/12), ḳoyuna (32b/12), yire (20a/13), sefere (20a/7)

2.5.1.5. Belirtme Hali: +n, (ı)n, +(i)n, +(y)ı, +(y)i

elin (32b/7), eyüsin (33a/6), pencereyi (10b/6), ṣuyı (14b/12)

2.5.1.6. Bulunma Hali: +da, +de

deryāda (11b/18), sarāyında (33a/14), işinde (32a/3), yirinde (27a/5)

2.5.1.7. Ayrılma Hali: +dan, +den

ḫatundan (7b/9), vezīrden (34b/13), gümüşden (34b/2)

2.5.1.8. İlgi Hali: +uñ, +üñ, +nuñ, +nüñ

pādişāhuñ ḳızını (4b/19), oġlınuñ anası (4b/16), senüñ ‘avratuñdur (12a/5)

Teklik ve çokluk 1. şahıs zamirinin genitif hali +üm eki ile yapılmaktadır.

bizüm şāhumuz (3b/6), benüm adum (3a/14)

2.5.1.9. Vasıta Eki: +la, +le

pādişehlerüñ ḫūyıla (31a/18), ḫatunıyla (8a/2), söziyle (8a/6)

2.5.1.10. Eşitlik Eki: +ca, +ce

ardınca (20a/9), ḫilāfınca (26b/10), bunca (26a/19)

2.5.1.11. Yön Eki : +ra, +re, +aru, +erü

ṭaşra (7b/11), içre (4a/9), içerü (14b/18), ilerü (20b/19)

2.5.1.12. Soru Ekleri: mı, mi

var mı (12a/3), ḳorḳmaz mısın, ‘aceb midür, degül midür (16a/2)

2.5.2. Fiil Çekim Ekleri

2.5.2.1. Haber Kipleri

2.5.2.1.1. Geniş Zaman

Teklik I. Şahıs: -ar-am, -er-em, -ur-am, -ür-em

ḳorḳaram (9a/1), dilerem (6b/17), rāḥat oluram (30a/19)

Teklik II. Şahıs: -ur-sın, -ür-sin

çıḳarursın (7b/7), ḳalursın (20b/9), evlenürsin (12a/5), dirilürsin (12a/6)

Teklik III. Şahıs: -ur, -ür, -ar, -er

olur (12a/6), bilür (21a/2), yazar (27a/4)

Çokluk I. Şahıs: -ar-uz, -er-üz

şoraruz (31a/3), teslīm iderüz (31a/5),

Çokluk II. Şahıs: ur-sız, -ür-siz

aġlaşursız (33a/17), rāḥat olursız (30a/19), bilürsiz (30b/16), görürsiz (25b/6)

Çokluk III. Şahıs: -r-lar, -r-ler, -ar-lar, -er-ler, -ürler, ur-lar

gelürler (10b/3), beslerler (26b/1), keserler (11b/4), oḳurlar (24b/14)

2.5.2.1.2. Geniş Zamanın Menfisi

Teklik I. Şahıs: -maz-am, -mez-em

ḳādir olmazam (14a/18), bilmezem (12b/8)

Teklik II. Şahıs: -maz-sın, -mez-sin

kādir olmazsın (14a/8), virmezsin (19b/16)

Teklik III. Şahıs: -maz, -mez

olmaz (24a/16), ḳalmaz (25a/18)

Çokluk I. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir.

Çokluk II. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir.

Çokluk III. Şahıs: -maz-lar, -mez-ler

iletmezler (6a/17)

2.5.2.1.3. Belirli Geçmiş Zaman

Teklik I. Şahıs: -du-m, -dü-m

ḳaldum (11b/19), getürdüm (5b/13)

Teklik II. Şahıs: -du-ñ, -dü-ñ

Teklik III. Şahıs: -dı, -di

gitdi (7a/5), ḳalḳdı (7a/5)

Çokluk I. Şahıs: -du-k, -dü-k

giriftār olduḳ (18b/6),

Çokluk II. Şahıs: -dı-ñuz, -di-ñüz

ṭaldurdıñuz (13a/14), çıkardıñuz (13a/14)

Çokluk III. Şahıs: -dı-lar, -di-ler

açdılar (10b/9), eyitdiler (11b/12)

2.5.2.1.4. Belirli Geçmiş Zamanın Menfisi

Teklik III. Şahıs: -ma-dı, -me-di

ṭınmadı (5b/8), bulmadı (7b/2)

2.5.2.1.5. Belirsiz Geçmiş Zaman: -mış, -miş

Çokluk birinci şahısta hep, teklik üçüncü şahısta ise bazen kuvvetlendirme ekiyle birlikte kullanıldığı görülmektedir.

Teklik I. Şahıs: -mış-am, -miş-em

irişmişem (25b/1), itmişem (19a/8)

Teklik II. Şahıs: -mış-sın, -miş-sin

varmışsın (6a/12)

Teklik III. Şahıs: -mış, -miş, -mış-dur, -miş-dür

düşmiş (10b/10), çıḳmış (10b/10), ṭutmışdur (20a/18), serzeniş itmişdür (21b/1)

Çokluk I. Şahıs: -mış-uz, -miş-üz, -mış-uzdur, -miş-üzdür

şerīk olmışuzdur (32b/19), i‘rāż itmişüzdür (18b/8)

Çokluk II. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir.

Çokluk III. Şahıs: -mış-lar, -miş-ler

aşmışlar (34a/3), kesmişler (34a/2), geymişler (34a/4)

2.5.2.1.6. Belirsiz Geçmiş Zamanın Menfisi

Teklik III. Şahıs: -ma-mışdur, -me-mişdür

bulmamışdur (4a/1), virilmemişdür (8a/7)

2.5.2.1.7. Gelecek Zaman

Teklik III. Şahıs: -ısar, -iser

ḳalısar (19b/2), bulısar (16b/8), n'idiser (19b/2)

2.5.2.1.8. Şimdiki Zaman

Teklik III. Şahıs: -yor-lar

ṭuruyorlar (13a/12)

2.5.2.2. Dilek Kipleri

2.5.2.2.1. Şart Kipi

Teklik I. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir

Teklik II. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir

Teklik III. Şahıs: -sa, -se

olsa (14b/1), bāzār ḳılsa (19b/18)

Çokluk I. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir.

Çokluk II. Şahıs: -sa-ñuz, -se-ñüz

ınanmazsañuz (13a/11)

Çokluk III. Şahıs: -se-ler, -sa-lar

virseler (2b/9), ḳosalar (34b/3)

2.5.2.2.2. Emir Kipi

Teklik I. Şahıs: -ayın, -eyin, -ayım, -eyim

diyeyin (7a/1), alayım (5b/16), söyleyeyim (19a/6),

Teklik II. Şahıs: -ġıl, -gil, --

uymaġıl (9a/5), ḫelāl idingil (6b/7), öldür (7b/8)

Teklik III. Şahıs: -sun, -sün

gelsün (6b/5), bilsün (13b/10), olsun (18b/7)

Çokluk I. Şahıs: -alum, -elüm

teferrüc idelüm (11a/8), ṭuralum (31a/5), nice idelüm (22b/7),

Çokluk II. Şahıs: -uñ, -üñ

ḥāżır oluñ (14b/11), virüñ (19a/6)

Çokluk III. Şahıs: -sun-lar, -sün-ler

ḳapasunlar (10a/15), ṣorsunlar (14a/7), getürsünler (15a/7)

2.5.2.2.3. Emir Kipinin Menfisi

Teklik II. Şahıs: -ma-ġıl, -me-gil, --

ḳıyma (8a/5), uymaġıl (9a/5)

Teklik III. Şahıs: -ma-sun

olmasun (9a/19)

2.5.2.2.4. İstek Kipi

Teklik I. Şahıs: -a-m, -e-m

gidem (9a/2), naṣb idem (25b/3), rāḥat olam (25b/4), yatam (30a/18)

Teklik II. Şahıs: -a-sın, -e-sin

varasın (12b/11), çalasın (13a/18), bilesin (25a/7)

Teklik III. Şahıs: -a, -e, -(y)a, -(y)e

diyem (6a/11)

Çokluk I. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir

Çokluk II. Şahıs: -a-sız, -e-siz

bağışlayasız (14a/5), ṣabr idesiz (23b/6), du‘ā idesiz (30a/17)

Çokluk III. Şahıs: -a-lar, -e-ler

öldüreler (13b/13), getüreler (11a/12), ṭutalar (13b/13), çalışalar (8a/14)

2.5.2.2.5. İstek Kipinin Menfisi

Teklik I. Şahıs: -ma-yam, -me-yem

ulaşdurmayam (7b/3)

Teklik III. Şahıs: -ma-ya, -me-ye

olmaya (8a/17), irişdürmeye (9a/1)

2.5.2.2.6. Gereklilik Kipi

Bu şekil çoğunlukla şart ekine "gerek" kelimesinin eklenmesiyle yapılmıştır.

girse gerekdür (23b/4), olsa gerek (25/17)

2.5.2.3. İsim Fiili

2.5.2.3.1. Geniş Zaman

Teklik I. Şahıs: -a-m, -e-m

ḫatunam (6a/3), ḥelāliñem (20b/5)

Teklik II. Şahıs: -sın, -sin

ḳatresin (21b/19), kişisin (11b/17), lāyıḳsın (32b/7)

Teklik III. Şahıs: -dur, -dür; -durur

ḥayrāndur (1b/4), kitāblardur (2b/18), ḳādirdür (10a/2), yoḳdurur (9a/8)

Çokluk I. Şahıs: -uz, -üz

ḫoşnūduz (30b/4), zamāndayuz (21b/5)

Bir yerde esre ile harekelenerek dar ünlü ile yazılmıştır.

şehrdeniz (11b/12)

Çokluk II. Şahıs: -sız, -siz

yirdensiz (11b/11)

Çokluk III. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir.

2.5.2.3.2. Belirli Geçmiş Zaman

Teklik I. Şahıs: idüm

pādişāh idüm (33a/3), bāzirgān idüm (11b/17)

Teklik II. Şahıs: idi

Bu ek bazen kelimeye bitişik bazen de ayrı yazılmıştır.

gümüş idi (34b/3), yoġıdı (4b/13)

2.5.2.3.3. Belirsiz Geçmiş Zaman

Teklik III. Şahıs: imiş

gerçek imiş (33a/10), yoḳ imiş (34b/15)

2.5.2.3.4. Şart

Teklik II. Şahıs: iseñ

‘āḳiliseñ (14a/19)

Teklik III. Şahıs: ısa, ise

varısa (12a/19), var ise (12b/2)

2.5.2.3.5. İsim Fiilin Menfisi: “değil” kelimesi yardımıyla yapılan menfi şekil geniş zaman, belirli geçmiş zaman ve belirsiz geçmiş zaman çekimiyle metinde tespit edilmiştir.

bellü degüldür (3a/12), eyü degüldür (17b/4), şer‘ī iş degül (19a/9), ḥācet degül idi (10a/9), ‘ayb degül imiş (12a/12)

2.5.2.4. Birleşik Kipler

2.5.2.4.1. Hikâye

2.5.2.4.1.1. Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Teklik. III. Şahıs: -miş idi, -mış-ıdı

rūzī ḳılmışıdı (4b/7), aḳṭarılmışıdı (9b/11), görmemişidi (11a/6), virmişdi (16b/1), virmişidi (16b13)

2.5.2.4.1.2. Geniş Zamanın Hikâyesi

Teklik I. Şahıs: -ur-dum, -ür-düm

otururdum (7a/13)

Teklik II. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir

Teklik III. Şahıs: -ur-dı, -ür-di

ḥāṣıl olurdı (4b/15), ābdest alurdı (8b/16), bilürdi (4b/16)

2.5.2.4.1.3. Şart Kipinin Hikâyesi

Teklik III. Şahıs: -seydi

gelseydi (10a/10)

2.5.2.4.1.4. İstek Kipinin Hikâyesi

Teklik 1. Şahıs : -aydum, -eydüm

urmayaydum (19a/10), ṣoḥbet ideydüm (10a/13)

Teklik II. Şahıs: -ayduñ

saġ olayduñ (19a/15)

Teklik III. Şahıs: -eydi

geçeydi (19a/9)

Çokluk I. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir.

Çokluk II. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir.

Çokluk III. Şahıs: -eydük

defʿ idebileydük (18b/11)

2.5.2.4.2. Şart

2.5.2.4.2.1. Geniş Zamanın Şartı

Teklik I. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir.

Teklik II. Şahıs: -ur-sañ, -ar-sañ

çıḳarursañ (6a/1), uyarsañ (6a/1)

Teklik III. Şahıs: -ur-sa, -ür-se

gelürse (10b/16), olursa (30a/18)

Çokluk I. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir.

Çokluk II. Şahıs:- er-señüz

emr iderseñüz (5a/15)

Çokluk III. Şahıs: Metinde tespit edilememiştir

2.5.2.4.2.2. Geniş Zamanın Şartının Menfisi

Çokluk III. Şahıs: -maz-sañuz

ınanmazsañuz (13a/11)

2.5.2.4.2.3. Belirli Geçmiş Zamanın Şartı

Teklik III. Şahıs: -di-se

didise (11a/12), öldürdise (19a/12)

2.5.2.5. Partisipler

2.5.2.5.1. -an, -en

oḳıyana (34a/17), olanı (5a/7), geçen (8a/2), yeyende (17a/12)

2.5.2.5.2 -dıḳ, -dik, -duḳ, -dük

ḳalḳdığı (8b/15), gitdigin (22a/9), öldügin (6a/16), acıduġın (17a/7)

2.5.2.5.3. -ur, -ür

bilür (21b/3)

2.5.2.5.4. -mış, -miş

bunamış (6a/4), sikkelenmiş (28a/9), geçmiş (31a/18)

2.5.2.5.5. -ar, -er

yarar (13b/3)

2.5.2.5.6. -maz, mez

bilmez (21b/3), yaramazdur (17b/5)

2.5.2.5.7. -acak, -ecek

alınacaḳ (20a/9), olacağın (6a/11)

2.5.2.6. Zarf Fiiller

2.5.2.6.1. -a, -e

yatura ḳodılar (33a/18)

2.5.2.6.2. -u, -ü

diyü (32b/3)

2.5.2.6.3. -ı, -i

itivirse (27b/4)

2.5.2.6.4. -ınca, -ince

iletince (12b/16), öldürince (17b/14), batınca (24a/16), ḳaldurınca (9b/14),

2.5.2.6.5. -ken, -iken

Metinde ekin bitişik ve ayrı yazılışlarına rastlanır.

giderken (6b/4), otururken (13a/15), diri iken (33a/16), yoġiken (18a/9)

2.5.2.6.6. -up,-üp

ḳaçup (18a/16), ṭutup (18b/10), gelüp (18b/16), girüp (18a/14)

2.5.2.6.7. -dükde

gitdükde (18a/16)

2.5.2.6.8. -duḳça, -dükçe

gördükçe (4b/15), gitdükçe (18a/4),

2.5.2.6.9. -ıcaḳ, -icek

ölicek (6a/18), göricek (22a/14), olıcaḳ (22a/16)

METİN

[1a] ḤİḲĀYĀT-I VÜZERĀT-I ERBA‘ĪN

[1b] Bi’smi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm

(2) Ḥamd ü ṣenā-yı bī-müntehā ol Bārī-i bī-miṣāl[1] ḥażretine cellet (3) ḳudretuh lāyıḳdur ki ‘aḳluñ dīdesi ve cānuñ baṣarı anuñ (4) kibriyāsı muṭāla‘aında[2] ḥayrāndur ve maḫlūḳātuñ ġāyet-i efkārı (5) ve nihāyet-i enẓārı[3] anuñ kemāl-i ṣamediyyeti ṭā‘atınuñ ḫuṣūṣiyyetinde (6) ser-gerdāndur ve sipās ol kerīme kim kereminüñ luṭfın ihāṭa[4] (7) itmekde <ehl-i>[5] nuṭḳuñ niṭāḳı teng olur ve mişkāt-ı zücāc-ı baṣar<ı> (8) idrāk çerāġı[6] cemālinüñ pertev-i ḥaḳīḳatine[7] irişmez ve sem‘ (9) dehlīzinde[8] ve hem ḫayāl günbedḫānesinde[9] ‘aẓametinüñ (10) münādī[10] ṣadāsını işitmez ve anuñ ‘ilminüñ baḥrı iḥāṭa (11) itmişdür. Cümle ma‘lūmāt ẕātından ve ṣıfātından ve cüz’iyyātdan (12) ve külliyātdan ve bāḳiyātdan ve mu‘teberātdan <anuñdur>[11] وَعِندَهُ مَفَاتِحُ (13) [12] الْغَيْبِ لاَ يَعْلَمُهَا إِلاَّ هُوَ ve taḳaddüs aña vācibdür.

---

[1] Metinde “celāl” şeklindedir. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 4230 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir.

[2] Metinde **مطالعنده** şeklindedir.

[3] Metinde intiẓārı. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 614 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir.

[4] Metinde iṭa‘at. İsmail Saib I, 614 ve 4230 no’lu nüshalara göre düzeltilmiştir.

[5] Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 614 no’lu nüshadan eklenmiştir.

[6] Metinde “idrāk çeraġıla” şeklindedir.

[7] Metinde “pertevi ḥaḳḳına” şeklindedir. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 614 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir.

[8] Metinde “temyīzinde” şeklindedir. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 614 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir.

[9] Metinde **کنبتی خانه سنده** şeklindedir. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 614 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir.

[10] Metinde **منادە** şeklindedir. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 614 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir.

[11] Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 4230 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir. Bu nüshada “cüz’iyyāt ve külliyāt anuñdur ki” şeklindedir.

[12] “Gaybın anahtarları O’nun katındadır, onları O’ndan başkası bilmez.” (En’am 6/59)

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ[13] [2a] ve i‘timād[14] <küllī> (2) ve ṣıddīḳlarıñ[15] ve muḥaḳḳiḳlerüñ ve mu‘teberlerüñ ve mütehe̱ccidler<ün> şol (3) ümīẕ iledür[16] kim قُلْ بِفَضْلِ اللّهِ وَبِرَحْمَتِهِ[17] Ṣıfat-ı vaḥdāniyyet (4) ve luġat-ı ferdāniyyet anuñ ẕāt-ı pākinden ġayrı kimseye lāyıḳ (5) degüldür. وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ[18] ve dükeli bedāyi‘ ve maṣnū‘ātuñ (6) kemāli anuñ ‘atebesinüñ ḫıẕmetine mülāzemet itmek<den>dür. (7) فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ[19] ve dükeli geçmişlerüñ ervāḥında (8) ve eşbāḥında anuñ iġāṣeti ve i‘āneti nūrı ẓāhirdür ki (9) وَاعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ اللّهِ جَمِيعًا[20] ve dükeli geçmişlerüñ ve dükeli (10) ḥāmidlerüñ ḥamdı anuñ işinüñ āġāzındadur ki إِنَّ رَبَّكُمُ اللّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ[21] Tā kileminüñ[22] (12) pāyānına degin ki خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالأَرْضُ[23] (13) ve ṣalavāt-ı bī-nihāye ve taḥiyyāt-ı bī-ġāye ol merḳad-ı muṭahhar<a> (14) ve meşhed[24]-i mu‘aṭṭar<a> ki Muḥammed Muṣṭafā’ nuñdur. Ṣalla’l-lāhu ‘aleyhi (15) ve sellem niṣār ve īṣār olsun ve daḫı anuñ yārānı (16) ve ḫānedānı üzerine olsun. Ammā ba‘dü çün muḳteżā-yı (17) ḳażā-yı Rabbānī, āṣār-ı salṭanat sulṭān-ı mu‘aẓẓam, pādişāh-ı (18) ā‘ẓam, şehriyār-ı cihān, ẓıllullāhi ‘alā ehli’l- īmān, mu‘izz-(19) e’d-dünyā ve’d-dīn, ġıyāṣü’l-İslām ve’l-müslimīn, burhān [2b] emīrü’l-mü’minīn es-sulṭān bin sulṭān sulṭān Meḥemmed (2) ibn Orḫān bin Meḥemmed bin Bāyezīd Ḫan *naṣara’llāhu evliyā’ehu* (3) *ve ḳahare a‘dāehu*[25]. Ma‘den-i ‘adālet ve seḫā aña bir ẓıll-i Ḥaḳ (4) burhān emīrü’l-mü’-

---

[13] Mutlak hâkim ve hak olan Allah çok yücedir. O’ndan başka ilah yoktur. (Müminun 23/116)
[14] Metinde “i‘timādlarıñ” şeklindedir. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I,4230 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir.
[15] Metinde **صدق** şeklindedir. İsmail Saib I, 614 ve 4230 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir.
[16] Metinde “ümīẕdür” şeklindedir. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 614 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir.
[17] De ki, “Allah’ın ihsanıyla ve rahmetiyle” (Yunus 10/58)
[18] “Her halde hepinizin ilâhı bir tek ilâhtır.” (Bakara 2/163)
[19] “Öyleyse Allah’a koşun.” (Zariyat 51/50)
[20] “Hep birlikte Allah’ın ipine (kitabına) sımsıkı sarılın. (Al-i imran 3/103)
[21] “Şüphesiz Rabbiniz Allah gökleri ve yeri altı günde yarattı.” (Araf 7/54)
[22] Metinde **كلمنك** şeklindedir.
[23] “Onlar orada gökler ve yer durdukça duracaklar.” (Hud 11/107)
[24] Metinde “sermed” şeklindedir. İsmail Saib I, 614 ve 4230 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir.
[25] Allah dostlarına yardım etsin ve düşmanlarını kahretsin.

minn̄ ki bu ʿalāyim anuñ şānındadur. Eṭrāf-ı (5) ʿālemde ve feżā-yı dünyāda ẓāhir ve bāṭın oldı. Pes vācib (6) oldı ki erbāb-ı dn̄ ve aṣḥāb-ı yaḳın edʿiye-i ḫāliṣe (7) ve eṣniye-i mütekāṣire ile anuñ ṣalṭanatınuñ ḥażretine meded (8) ideler ve ol ʿarṣa-i celāle bi-ḳadr-ı ḳuvvet ve endāze-i (9) istiṭāʿat birle hedāyā virseler ol tuḥfe yā cins-i (10) iʿvaż ve arāż[26]-ı dünyādan ola veyā ʿulūm bābından ola. (11) Pes ol ḥażrete o ḳadar lāyıḳ ol tuḥfe zeḫārif-i dünyādan (12) ola. Aña ḥüccetle ve delīlle delīl-i evvel oldur ki anuñ (13) ḥażretine ḫużūʿ-ı ḥāl ve ḫuşūʿ-ı meskenet ve ḳudret yöninden (14) virilmişdür ki [27]فَمَا آتَانِيَ اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا آتَاكُم ve delīl-i ṣānī (15) oldur ki dünyā ḳalīldür ki [28]قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ Pes (16) ḳalīl ise pādişāh ḥażretine getürmege ʿaḳl yöninden (17) ol ḳadar degül. Pes bu burhān-ı ḳāṭıʿ ile maʿlūm oldı ki (18) ol ḥażrete lāyıḳ tuḥfe ʿilm bābından kitāblardur. Pes bu ise (19) Şeyḫzāde sulṭān-ı ʿaṣr bu Ḥikāyet-i Erbaʿīn-i Ṣubḥ ve Mesā [3a] adlu[29] kitābdan beyāna getürdi ki ol Tāzī dilinde leṭāyifden (2) ve zīnet kelāmından ʿārī bu ḥikāyet idi. Pes biz daḫı (3) her münāsebetden āyātla ve eḥādīṣle ve ebyātla ve eşʿārıla (4) ve rengīn maʿānī ile ve leṭāʾif-i dil-güşāyla aña cilve virüp (5) ʿarūs miṣāl ẓāhir ve bāṭın beyānın gözlerile ḫūb-ı dil-ārām (6) naẓar-gāhı ḳılduḳ. Tā kim şāh anı oḳıdup ol geçmiş şehlerüñ (7) ḥikāyetleri nice oldıġın istimāʿ idüp bile kim bu çarḫ-ı ġaddār (8) kimleri pāy-māl itmişdür.

Ḥikāyet

Meger bir gün Sulṭān (9) Maḥmūd ṣoḥbetinde selef pādişāhları ẕikr itdiler. Şāh (10) eyitdi: “Ol pādişehlerüñ adları nedür?”

[26] Metinde “aġrāż” şeklindedir. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 614 no’lu nüshadan değiştirilmiştir.
[27] “Allah’ın bana verdiği size verdiğinden daha iyidir.” (Neml 27/36)
[28] Onlara de ki: “Dünya zevki ne de olsa azdır.” (Nisa 4/77)
[29] Metinde “ulu” şeklindedir. Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib I, 614 no’lu nüshaya göre düzeltilmiştir.

Eyitdiler: “İy şāh! (11) Bunca zamāndur ki anlar āḫiret sarāyına rıḥlet itmişler. (12) Biñde birinüñ adı bellü degüldür.” didiler. “Añılıcaḳ fulān zamānda (13) bir pādişāh var idi.” dirler.

Pādişāh eyitdi kim: “Bāña bir ḥilye (14) eyleñ ki ḳıyāmete dek benüm adum cihānda Maḥmūd diyü añıla.” didi.

(15) Eyitdiler: “İy şāh! Eger biz ‘imāret yaparsaḳ biñ ve iki biñ (16) yıl pāyidār olmaz ve bir memleketde daḫı yād olmaz.”

Vüzerānuñ her biri (17) bir tedbīr eyitdi. Hīç biri pādişāha ḫōş gelmedi. ‘Āḳıbet (18) Ḫāṣ Ayaz eyitdi. “Meger şāh kendü adına bir kitāb taṣnīf (19) itdüre kim eskisini yeñileyüp ḳıyāmete degin pāyidār olup [3b] ve her memleketde devr olup oḳına ve ol sebeble dā’im (2) pādişāhı yād ideler. Ol ittifāḳda olasız.”

Ṣavāb görüp (3) “Eyü tedbīrdür.” didiler.

Sulṭān Maḥmūd, Firdevsī-i Ṭūsī’ye (4) emr idüp Şehnāme’yi kendi adına taṣnīf ḳıldurdı. Tā kim (5) ol sebeble Sulṭān Maḥmūd rūz-ı ḳıyāmete dek du‘ā-yı ḫayrla (6) yād ola. Pes şimdi bizüm şāhumuz daḫı *ṭavvala’llāhu ‘ömrehu* (7) *ve ḫateme bi’l-ḫayri emrehu*[30] şimdi ki ḥālde anlaruñ ḳā’im-maḳāmıdur. (8) Zīrā ol geçmiş pādişehlerüñ evṣāfı cümle siyerinde yaraya (9) ve işbu dinmişdür ve niçe kitāblar ki feṣāḥat ve belāġat (10) meydānınuñ şeh-süvārları şāh adına taṣnīf itmişlerdür (11) ve her nükte-gūy miṯāl ḫaṣm öñinden rübūde ḳılmışlardur (12) ve ma‘nī baḥrınuñ ġavvāṣları olup silk-i cevāhirle ehl-i (13) ‘irfānuñ dāmenin pür-cevher ḳılmışlardur ve maḥbūblaruñ binā- (14) güşında hezār cevher-i girān-māye çün dil-i ‘uşşāḳa āviḫte (15) ḳılmışlardur. Hezār bülbül-i gülistān u hezār ṭūṭī-yi (16) şekeristān getürmişlerdür ve dimişlerdür: “Zīrā kim seḫā ve cūd (17) içinde Ḥātem-i Ṭāī saḫāvetüñ gevherini ṣayd

[30] Allah uzun ömürler versin ve işini hayırla sonlandırsın.

itmişdür (18) ve ‘adl meydānında Kisrī’den gūy alınmışdur ve ıḳlīmi ‘Abd-(19) ü’l-mü’min ıḳlīmi gibi pāy-ı taḫtınuñ ṣarfü’l-ḥāl olmışlardur [4a] ve ẓulm ve ta‘addī hergiz bulmamışdur ve anuñ menāḳıbları (2) bī-ḥisābdur. Ḥaḳ ta‘ālā anı serīr-i salṭanatda pāyidār (3) ve müstaḥkem ṭutsun. Āmīn bi-ḥaḳḳı Muḥammed ve ālihi’ṭ-ṭāhirīn.”

(4) Der-Ḳażiyyet-i Keyfiyyet-i İn-Kitāb

Ve bu kitābuñ evveli ol (5) pādişāh ḥikāyetindedür ki şāhuñ ḫatunı şāha (6) oġlını ḫā’-in bildürdi ve şāh ġażaba gelüp ḳırḳ ṣabāḥ (7) oġlını öldürmege götürdi ve ol pādişāhuñ ḳırḳ vezīri (8) var idi. Her biri fażīlet-re’y ve mezīd- i ‘aḳl içinde (9) nādir idi ve işābet-i tedbīr içre meşhūr idi ve şāh (10) anlaruñ işāretlerin mübārek ṭutardı ve her biri ḫurdedān (11) ve süḫan-āferīn idi. Her ṣabāḥ ol vezīrler şāha naṣīḥatler (12) idüp ve bir ḥikāyet getürüp şāhuñ ḫāṭırın tesellī idüp (13) şehzādeyi ol gün ḫalāṣ iderlerdi ve yine her gice ḫatun (14) demdemeyle ve zemzemeyle bir ḥikāye getürüp şāhuñ ‘aḳlın (15) oġurlardı ve yine şāh irte olıcaḳ oġlını öldürmege (16) götürürdi. Tā ḳırḳ günden ṣoñra oġlan ṣādıḳ çıḳdı, (17) ḫatun kāẕib çıḳup cezāsın buldı.

Evvel-i Ḥikāyet

(18) Şāhuñ ve oġlınuñ ve ḫatunuñ ve ḫ ̆ācenüñ ortasında (19) birbirile geçen mācerāları beyān ider. Andan ṣoñra ḳırḳ günde [4b] ḳırḳ vezīr ḳırḳ dürlü ḥikāyetin beyān ider.

Der-Ḳıṣṣa-ı Şehzāde (2) Bā-Ḫatun

Tevārīḫ-i mülūkda getürmişlerdür ki ‘Acem memleketinde (3) bir ulu şāh var idi. Adı Şāh-ı Ḫāfiḳeyn idi ve yidi (4) ıḳlīm anuñ taḫt-ı yedinde idi ve semāḥat-ı ḫulḳ ve rezānet[31] (5) ve ehliyyet ve mülk-dārālıḳ ve isti‘dād ve şehriyārlıḳ anuñ (6) ṭāli‘inde ẓāhir idi ve bu cümlesile Ḥaḳ ta‘ālā aña bir (7) maḥbūb oġul rūzī ḳılmışıdı ki cihān ḫalḳı anuñ ḥüsnine (8) ‘āşıḳ-ı ḥayrān

[31] Metinde **رزانت** şeklindedir.

ve gözleri siḥrine meftūn olup ve girişmesine hem (9) mülāḥaẓa idüp [32]أَفَسِحْرٌ هَذَا dirlerdi ve beşeresine (10) naẓar idüp [33]مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ dirlerdi ve cemālinüñ naẓīri (11) meger taṣvīr olındı ve bu cümlesile bāḳī hünerde daḫı kemāli (12) var idi. ʻİlm içinde ve yazu yazmaḳda ve oḳ atmaḳda ve sā'ir (13) hünerlerde naẓīri yoġıdı ve evṣāf-ı cemīlesi ʻavām (14) ve ḫavāṣ içinde meşhūr ve meẕkūr idi ve şāh anı dā'im (15) gördükçe gönliñde ṣad-hezār sürūr ve ḥubūr ḥāṣıl olurdı (16) ve anı māye-i zindegānı bilürdi ve oġlınuñ anası Çīn (17) maḥbūblarından idi. Bir gün ol ḫatun<a> Ḥaḳdan fermān gelüp *baʻd*-(18) *e'l-cezaʻ ve'l-feza*[34] dünyādan naḳl itdi ki ḳażā-yı āsumānīye hīç (19) ṣabrdan ġayrı çāre yoḳdur ve sulṭān daḫı bir pādişāhuñ [5a] ḳızını ʻaḳd-i nikāḥ[35] idüp aldı ve bir niçe müddetden ṣoñra (2) ol ḫatun pādişāhzādeye ʻāşıḳ oldı ve bir niçe zamān (3) ʻaşḳın göñlinde pinhān ḳıldı ve şāh daḫı oġlını ʻilm-i (4) hey'et ve ʻilm-i nücūm ögrenmege bir üstāda virdi. Oġlan (5) leyl ü nehār ʻilm taḥṣīlinde idi. Oġlanuñ ẕihni ḳābil (6) idi ve ṭabʻ-ı naḳḳādı var idi ve ol fenni ögrendi kim (7) anda māhir olanı ilzām iderdi.

Bir gün şehzādenüñ (8) üstādı ṭāliʻine baḳdı gördi ki oġlanuñ ṭāliʻinde (9) ġāyet nuḥūset var. Şöyle ki nīm-i cāndur. Pes üstādınuñ (10) dili teng olup eyitdi ki: "İy şehzāde! Bu dem senüñ ṭāliʻüñe (11) baḳdum, ġāyet nuḥūset görindi ve nīm-i cāndur ki ḫaẕer itmek (12) gereksin ve benüm vaṣiyyetüm pīşvā itmek gereksin ve illā (13) ḫōd muʻriż-i zevāldesin." didi.

Şehzāde bu sözleri (14) çünki üstādından işitdi. Yüzinüñ rengi müteġayyir olup (15) ḫ̆ācesine eyitdi kim: "Her ne emr iderseñüz fermān sizüñdür."(16) didi.

Ḫ̆āce eyitdi kim: "İy şehzāde! Bu nuḥūsetüñ maʻnāsında (17) şöyle getürmişlerdür ki ḳırḳ güne degin hīç bir kelām (18) söylemeyüp ḫayrdan ve şerden nuṭḳa gelmeyesin. Egerçi (19) başuñ üzerine ḳılıç daḫı ṭutarlarsa." didi.

---

[32] "Bu da mı bir sihir?" (Tur 52/15)
[33] "Bu bir insan değil." (Yusuf 12/31)
[34] "Ümitsizlik ve korkudan sonra"
[35] Metinde **عقد و نكاح** şeklindedir.

Andan ṣoñra [5b] ḫ̆ācesi şehzādeye bir ḳaç ism-i Allāh ögretdi. Oġlan (2) ḥıfẓ eyledi ve “Ḳırḳ gün zinhār u zinhār saña başuñ gerek (3) ise ne ḫayr ve ne şer söz söylemegil.” didi. Bu resme oġlana (4) vaṣiyyet idüp babasına gönderdi ve ḫ̆āce kendüsi (5) bir zīr-i zemīne girüp ‘ibādete meşġūl oldı.

Çün oġlan (6) şāh ḳatına geldi, şāh eyitdi: “İy oġul! Bu gün ne oḳıduñ?” (7) didi. Oġlan cevāb virmedi.

Şāh yine eyitdi: “Ḫ̆āceñ (8) n’eyler?”

Oġlan yine ṭınmadı.

“Oġul niçün söylemezsin?” Oġlan (9) girü ṭınmadı. Pes şāh oġlanuñ lālāsına eyitdi: “Oġlanuñ (10) melāleti vardur. Al bunı anasına ilet. Ola kim göñli açıla, (11) anda söyleye.” didi. Pes lālāsı bu oġlanı alup ḫatun (12) ḳatına getürdi.

Lālāsı eyitdi: “İy ḫatun! Oġlanuñ melāleti (13) vardur. Babasına söylemedi. İşte saña getürdüm. (14) Babası gönderdi. Ola kim göñli açıla, saña söyleye.” didi.

(15) Ḫatun eyitdi: “Siz bir dem evi ḫalvet idüñ, ben oġlandan (16) cevāb alayım.

Çün oġlanla ḫatun ḫalvet ḳıldılar. (17) Ḫatun ḳolın oġlanuñ boynına bıraġup eyitdi: “İy benüm (18) cānumuñ cānı, n’olduñ gönlüñi melūl ṭutarsın. Babañuñ (19) nesi var ise ḳamu benüm ḳatumdadur. Eger sen benümle göñül [6a] bir idüp ve bir göñlekden baş çıḳarursañ ve sözime (2) uyarsañ ben senüñ melāletüñi gidereyim. İşte şimdi (3) sen yigit olayorsañ. Ben daḫı genç, küçük ḫatunam (4) ve babañ orta yirde bunamış bir ḳocadur. Ne re’y-i tedbīri (5) var ve ne hüneri ve ma‘rifeti var. Eger sen beni yemīnle (6) ınandurup göñül bir idüp beni ḥelāllıġa ḳabūl iderseñ (7) benüm elümden gelür kim babañı telef idüp seni pādişāh idem. (8) Hele ben ġilāẓ şidād yemīn iderem ki va’llāh ve bi’llāh ben (9) bu sözi cān u göñülden direm ve

bu sözümde hīç ḫilāf (10) yoḳdur. İmdi sen daḫı beni ınandur. Tā kim aña göre ben (11) daḫı saña olacaġın diyem.” didi.

Oġlan hīç cevāb (12) virmedi.

Ḫatun eyitdi: “Ne fikre varmışsın? Eger babañı (13) nice öldürirüz diyü fikr iderseñ işte ḫazīnede bir (14) ḳaç dürlü zehr vardur kim ba‘żısı yeyicek bir ay ḫasta (15) olur ve ba‘żısı iki ay ve ba‘żısı üç ay (16) ḫasta olur. Ḫalāyıḳ ne şeyden ve ne derdden öldügin (17) neden bilürler ve hīç gümān iletmezler. “Ḫasta oldı öldi.” (18) dirler ve ol ölicek lā-cerem sen taḫta geçersin [6b] ve mecmū‘ ḫazīne senüñ olur ve sipāh u memleket senüñ (2) elüñde olur.” didi. Oġlan hīç söylemedi. “Eger beni (3) analıġımdur nice alayım diyü ḫalḳ ṣavaşın fikr iderseñ (4) beni vilāyetüme gönder. Giderken ardımuzdan bir begi düz, ḥarāmī (5) vechile gelsün. Bize şeb-ḫūn eylesün. Anda beni (6) öldürdiler diyü bıraḳ ve yine ol begden cāriye diyü ṣatun (7) al. Ṣoñra ḥelāl idingil. Tā kim anduñ yirine gelüp ben daḫı (8) senüñ yoluñda çalışam.” didi. Oġlan yine cevāb (9) virmedi. Pes oġlanuñ söylemediginden ḫatunuñ ṭāḳatı ṭāḳ (10) oldı.

Eyitdi: “İy cānumuñ cānı, niçün söylemezsin?” didi. (11) Daḫı ḳolı boynında iken oġlanı çekdi. Diledi kim öpe. Ol (12) sā‘at oġlan eli arḳasıla ḫatunı öyle çeldi kim (13) ḫatunuñ aġzı ṭopṭolu ḳan oldı. Ḫatun çün bu ḥāli (14) gördi, ḫışm odı sīnesinüñ tennūrın öyle yandurdı kim (15) dimāġ dūd-ḫānesinden cihān içre āteşler düşdi (16) ve ol zebānenüñ bir pāresi dil ucından ṣıçrayup eyitdi kim: (17) “Hey bre ‘āḳ oġlan! Ben seni dilerem ki adam idem, pādişāh (18) ḳılayım. Sen baña böyle mi idersin? İşte ben seni babaña [7a] diyeyin ki her pāreñi ḳulaġuñca itsün.” didi. Pes ḫatun (2) ṭurup ṣaçını ṭaġıtdı. Aġzı ḳanından ol yanına bu (3) yanına bulaşdurdı. Şöyle kim ‘ādet-i zenāndur, giryān (4) u ḥüzn içinde oturur. Pes oġlan daḫı ḳalḳdı, (5) ḫalvet-ḫānesine gitdi. Bir zamāndan ṣoñra şāh ḳalḳdı, (6) sarāyına geldi kim oġlanuñ ḥālini ṣora. Gördi kim ḫatun (7) ḳana bulaşmış, başı perīşān u giryān, ḫūn içre oturur.

(8) Pes şāh bu ḥāle müteḥayyir olup ḫatuna eyitdi kim: “İy (9) cānumuñ cānı! Bu ne ḥāldür? Tīz baña beyān eyle, işideyim.” didi.

(10) Ḫatun eyitdi: “Sen iy şāh! Görmeyesin ki ol nā-ḫalef (11) oġluñ beni n’eyledi. Ḥāşā ki ol senüñ ṣulbī oġluñ (12) ola.” didi.

Şāh: “N’oldı?” diyü ṣordı.

Ḫatun eyitdi: (13) “İy şāh! Ben otururdum. Ol nā-ḫalef geldi. Gördüm ki (14) melāleti var, ben daḫı eyitdüm: “Sarāyı ḫalvet idüñ ki bunuñ (15) melāletin ṣorayım, göreyim.” didüm. Nā-gāh baña el uzatdı, (16) men‘ itdüm. Döndi baña eyitdi: “Niçün benden ḳaçarsın? (17) Eger sen benümle göñül bir idüp beni and ile ınandurursañ (18) benüm niyyetüm budur ki babamı telef idüp seni ḥelāl idinem (19) ve cemī‘ māl ve memleket senüñ elüñde ola. Pes ġāyet de hem [7b] ibrām eyledi. Çün benüm şāh ḥaḳḳındaki i‘tiḳādumuñ (2) şānında ḫalel bulmadı, nevmīd oldı. Beni öldürmege (3) ḳaṣd ḳıldı. Tā ki bu sırrı ben saña ulaşdurmayam. (4) Ben daḫı cān ḫavfından feryād eyledüm çün çāre bulmadı. (5) ‘Āḳıbet beni bu ḥāle ḳoyup gitdi. İmdi iy şāh! Taḥḳīḳ (6) bil kim oġlanuñ saña bu resme yavuz ḳaṣdı vardur. (7) Eger çāre itmeyicek olursañ taḫtı elden çıḳarursın. (8) Oġlanı öldür yoḫsa ol seni öldürür.” didi.

Çün (9) şāh ḫatundan bu sergüẕeşti işitdi. Ġażab şāhı (10) başdan ayaġa öyle yandurdı kim içi ṭışı ḫışmla ṭopṭolu (11) oldı. Pādişāh çün ḫışm-nāk olup ḳalḳdı, ṭaşra (12) çıḳdı. Taḫtına geçüp oturdı. Cellādlara emr idüp oġlanı (13) ḥāżır ḳıldurdı.

Ḳażiyye-i Rūz-ı Evvel

Pes bu ḫaberler (14) vezīrler ḳulaġına degdi. Mecmū‘ı şāh ḳatına ḥāżır oldılar. (15) Cellād daḫı ḥāẕır oldı. Pādişāhuñ oġlını öldürmekde (16) tevaḳḳuf eyledi.

Cumhūr ile vüzerā eyitdiler: “İy şāh-ı ʿālem! (17) Sizden temennā oldur ki bu gün şehzādeyi bize bağışlayup (18) te’emmül idesiz.”

Andan şāh ol gün ṣabr itdi. Daḫı (19) vezīrler eyitdiler ki: “İy şāh! Şehzāde bu gün pādişāhuñ [8a] böyle bu ḫışmına neden müstaḥaḳ oldı?” didiler. Pes şāh (2) oġlınuñ ḫatunıyla geçen ḳıṣṣasın ve sergüẕeştin evvel (3) ve āḫir vezīrlere beyān eyledi.

Vezīr-i Evvel

Pes vezīrlerüñ ulusı (4) ilerü gelüp eyitdi kim: “İy şāh! ʿAvrat sözine uyup (5) zinhār oġluña ḳıyma. Ḥaḳ emrinden ve peyġāmber şerīʿatinden ṭaşra (6) iş itme. Hergiz şerīʿatde bir er yā bir ʿavrat söziyle ʿamel (7) itmege ruḫṣat virilmemişdür. Eger ḫatun şehzādenüñ bu (8) işi itdügine şāhideyn ʿādileyn iḫżār idüp ḥaḳḳıla her (9) ne iderse fermān şāhuñ ola ve eger nā-ḥaḳ yire ḳan (10) dökmiş ola kim nā-ḥaḳ ḳan dökmek ḫayr olmaz. Nite kim Ḥaḳ (11) taʿālā buyurur: فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ ۖ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا[36] (12) ve dimişlerdür ki: “Her ẓulm ve taʿaddī ki memleketde ẓāhir ola. (13) Şāhlara vācib ve lāzımdur ki ol naḳmeti reʿāyā üzerinden (14) gidermege çalışalar. Fe-keyfe ki kendüler işlemek (15) ḳanda ḳaldı. Eger ẓulm bābında ihmāl iderlerse Ḥaḳ (16) taʿālā anları dört dürlü belāya giriftār ide. Evvel, ʿömri ḳıṣa (17) ola; ikinci, muẓaffer olmaya; üçinci, düşmene pāy-māl ola; (18) dördinci, ḳıyāmet güninde āmennā ve ṣaddaḳnā ḥisāb (19) ve ʿitāb ve ʿiḳāb ve ʿaẕābı çoḳ ola. Nite kim Ḥaḳ taʿālā Kelām-ı [8b] Mecīdinde Dāvud Peyġāmbere vaʿde ḳılmışdur ve ʿīd (2) idüp ḫiṭāb itdi: يَا دَاوُودُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ[37] (6) Yaʿnī “Yā Dāvud! Biz seni yir yüzinde ḫalīfe ḳılduḳ, yaʿnī (7) pādişāh ḳılduḳ. Pes ḫalāyıḳ ortasında ḥaḳḳıla ḥükm eyle (8) ve nefsüñ

[36] “O da öldürmede aşırı gitmesin. Çünkü ona yardım olunmuştur.” (İsra 17/33)
[37] Ona dedi ki: “Ey Dâvûd! Gerçekten biz seni yeryüzünde halife yaptık. İnsanlar arasında hak ile hüküm ver. Nefis arzusuna uyma, yoksa seni Allah’ın yolundan saptırır. Allah’ın yolundan sapanlar için hesap gününü unutmaları sebebiyle şiddetli bir azap vardır.” (Sad 38/26)

ārzūsına meşġūl olma ve nefsüñe uyup (9) ẓulm ve ta‘addī itme. Taḥḳīḳ şunlar ki yolından azdılar. Anlar (10) içün ḳatı ‘aẕāb vardur ḳıyāmetde ve ḳıyāmet günini (11) unutduḳlarıçundur.

İmdi iy şāh! Dāvud Peyġāmbere (12) böyle tehdīd olıcaḳ fehm itmek gerek ki ḳıyās-ı ḥāl nedür (13) ve ‘āḳil oldur ki bu biş on günlük ‘ömrden ötüri ol cāvidān-ı (14) ‘ayşı elden çıḳarmamaḳ gerekdür.

Ḳaçan kim Resūl-i Muḥterem (15) ḥażreti ḳażā-yı ḥācete varsa ḳalḳdığı sā‘at (16) teyemmüm iderdi. Andan varup ābdest alurdı.

Aṣḥāb (17) eyitdiler: “Yā Resūlullah! Yaḳın yirde ṣu variken teyemmüm revā (18) degül dirsiz, yā niçün teyemmüm idersiz, bunda ḥikmet nedür? (19) Anı bize bildür.” didiler.

Resūl ‘aleyhi’s-selām eyitdi: [9a] “İy aṣḥābum! Ḳorḳaram ki ecel beni ṣuya irişdürmeye, (2) daḫı ben dünyādan ābdestsüz gidem.” didi.

Çün ṣaḥābe (3) Resūl’den bu ḥadīṯi işitdiler, ġırīv ḳoparup aġlaşdılar (4) ve dünyānuñ ṣebātsuz idügin bildiler ve dünyādan ellerin (5) çekdiler.

Naẓm

Uymaġıl dünyāya añġıl maḥşeri

(6) Ḫayr eyle ḫayr bul iy ‘aşḳ eri

Her ki bunda güldi (7) anda aġlaya

Aña günāhın cigerin dāġlaya

(8) Rāḥatī gibi günehkār dünyede

Yoḳdurur biñ isteriseñ (9) iy dede

Neṯr

Ya‘nī eydür dünyānuñ üzerine baḳup aġlaram ki (10) ölüm hīç bir cemā‘at ḳomadı ki ṣoñra anı ṭaġıtmadı (11) ve bunca pādişehleri ve ḫazīneleri ve her ne ki dünyāda var (12) ise ḫarāb olısardur ve ammā ḥāṣıl-ı kelām oldur ki (13) kişi dünyā pādişāhlıġına i‘timād itmeyüp Ḥaḳ yolından bir (14) ḳadem ṭaşra urmaya. Ḥażret-i Resūl-i Ekremden (15) meşārıḳda bu ḥadīṯ menḳūldür ki buyurmışdur: (16) مَاتَرَكتْ بَعْدِي فِتنَةً اَضَرَّ عَلَى الرِّ جالِ مِنَ ٱلنِّسِاَءِ[38] (17) Ya‘nī “Benden ṣoñra erler üstine ‘avratlardan żararlu (18) fitne ḳomadum.” dir.

“İmdi iy şāh! Ḥaẕer itmek gerekdür (19) ki şehzāde daḫı ‘avrat fitnesine giriftār olmasun ki [9b] ‘avrat sebebinden niçe başlar fenāya varmışdur ki (2) Şeyḫ Şihābe’d-dīn maḳtūlüñ ḥikāyetin şāh işitmemişdür.”

(3) Şāh eyitdi: “Ẕikr it, işideyim.”

Ḥikāyet-i Evvel

(4) Vezīr eydür: “Meger bir gün Mıṣr sulṭānı ‘ulemāyı cem‘ idüp (5) ‘aḳd-i meclis eyledi ve ‘ulemā içinde baḫṣe āġāz (6) olındı. Baḫṣ bu araya irdi ki Ḥażret-i Resūlullah (7) ‘aleyhi’s-selām mi‘rāca vardı. Ḥaḳ ta‘ālā aña yidi (8) ḳat gögi ve cennet ve cehennemi ‘arż idüp teferrüc itdürdi (9) ve ṭoḳsan biñ kelimāt söyleşdi ve girü mekānına (10) geldi. Gördi kim henüz daḫı döşegi ısıcaḳ (11) ve ibrīḳ aḳṭarılmışıdı daḫı ṣuyı tamām dökilmemiş. (12) Fi’l-ḥāl ibrīḳı ḳaldurdı didiler. Mıṣr sulṭānı bu (13) kelāmı inkār eyledi. Didi ki: “Bir kişinüñ ki ibrīġı aḳṭarılur, (14) fi’l-ḥāl ḳaldurınca içindeki ṣu dökilür. Siz ḫōd (15) yidi ḳat göklere vardı, dirsiz. Her bir gögüñ birinden (16) ḳalınlıġı biş yüz yıllıḳ yoldur ve hem eni daḫı ol (17) ḳadar dirsiz ve bu gökleri geçüp cenneti ve cehennemi görüp (18) Ḥaḳ ta‘ālā ile ṭoḳsan biñ kelimāt

[38] Erkekler için kadınlardan daha zararlı bir fitne bırakmadım.

söyleşüp (19) gelüp girü döşegini ısıcaḳ bulup ve ibrīġı dökülmemiş [10a] bulmaḳ. Bu söz ʻaḳldan baʻīddür." didi.

Her ne ḳadar ki (2) Ḥaḳ taʻālā ḳādirdür diye gördiler, mümkin olmadı. Şāh (3) iʻtiḳād itmedi. Çün meclis ṭaġıldı, bu ḫaber Şeyḫ (4) Şihābe'd-dīn'e irişdi. Şeyḫ ḳalḳup öylenüñ (5) ısısında şāhuñ sarāyı ḳapusına vardı. (6) Pes şeyḫüñ geldigini iʻlām itdiler. Fi'l-ḥāl şāh (7) istiḳbāle geldi ve şeyḫi alup köşkine çıḳardı, (8) oturdılar.

Şāh eyitdi: "Yā şeyḫ! Bunca zaḥmet (9) çeküp siz gelmek ḥācet degül idi. Eger biz (10) ḫıẓmetkārıñuza ḫaber daḫı gelseydi ne ḫıẓmet kim emr (11) olınmışdur, hīç taḳṣīrāt itmeyeydük." didi.

(12) Şeyḫ eyitdi: "İy şāh! Bu gün ben ol ḳaṣda geldüm ki (13) tenhā ṣoḥbet ideydüm."

Şāh minnet görüp temelluḳ eyledi. (14) Meger ol köşküñ dört penceresi var idi.

Şeyḫ (15) eyitdi: "İy şāh! Buyur ki bu pencereleri ḳapasunlar."

Şāh (16) emr itdi, ḳapadılar. Bir sāʻat ṣoḥbet itdüklerinden ṣoñra (17) şeyḫ buyurdı. "Pencerelerüñ birin açalar." Ol pencerelerüñ (18) birisi Cebel-i Aḥmer'e açılurdı, anı açdılar. Şāh baḳdı, (19) gördi ki ol ṭaġ ve derede ḳılıçlu, ḳalḳanlu, gönderlü, [10b] cebelü ve atları ḳuvvetlü bī-ḥadd ü bī-ḳıyās leşker yılduzlar (2) saġışınca var. Anlar at boynına düşüp (3) gelürler. Çün şāh anları gördi, cān başına ṣıçradı. (4) Ḳalḳup eyitdi: "Hāy bu leşkeri tīz görüñ." diyüp emr (5) itdi.

Şeyḫ eyitdi: "Ḳorḳma ki nesne yoḳdur."

(6) Şeyḫ emr eyledi, ol pencereyi ḳapadılar. Çün girü açdılar, şāh (7) baḳdı, gördi hīç nesne yoḳ ve ol gördiginden (8) nesne görmedi ve ol pencerelerüñ biri şehre açılurdı. (9) Şeyḫ

emr eyledi, anı açdılar. Şāh gördi kim Mıṣr şehrine (10) bir od düşmiş ki yalıñı evc-i āsumāna çıḳmış. Şāh anı (11) daḫı göricek “Hāy bu ne oddur?” diyü yirinden ḳalḳdı.

(12) Şeyḫ eyitdi: “İy şāh! Bunda ḥikmet çoḳdur. Bir sā‘at (13) sākin ol.” didi. Pes şeyḫ emr eyledi. Bir pencere daḫı Nīl (14) deryāsına açılurdı, anı daḫı açdılar. Şāh baḳdı, (15) gördi. Deryā-yı Nīl öyle ṭaşdı geldi kim eger bu resme (16) gelürse Mıṣr şehrini bir yonḳa gibi götürür gider.

Şāh (17) eyitdi: “Yā şeyḫ! Bu daḫı ne heybetlü nesnedür?” diyü şāh (18) vehme düşdi. Şeyḫ emr eyledi ki bir pencere daḫı açdılar. (19) Şāh baḳdı gördi kim ol beriyye başdan başa bāġ ve bāġçe [11a] olmış. Elvān ve eşkāl meyveler bitmiş. Kimi ḫām kimi (2) çiçek kimi yetişmiş kimi yire dökilmiş, çürümiş, kimi ḫazān (3) olmış ve ol çiçekler bāġçeler içre āb-ı revān olmış (4) ve çayır çimen ve bāġlar kenārı gül gülistān u reyḥān u yāsemīn (5) ü nergis ve ol çiçekler kim anda bitmiş. Hīç şāh bir yirde (6) naẓīrin görmemişidi ve ol aġaçlarda ḳumrīler hezār destān (7) ḫūb-āvāz ile şūrīḍe olmışlar.

Şāh eyitdi: “Yā şeyḫ! (8) Bu pencereyi bir dem ḳosunlar, teferrüc idelüm.” didi.

Şāh, bir (9) sā‘at ḥayrān olup teferrüc ve temāşā eyledi. Şeyḫ (10) buyurdı, ol pencereyi ḳapayup girü açdılar. Gördiler ki hīç (11) nesne yoḳ. Pes şeyḫ emr itdi: “İy şāh! Buyur ki bir legen (12) getüreler.” Legeni ṣuyla ṭoldurdılar. Şeyḫ ne kim didise şāh (13) buyurdı, ḥāżır itdiler.

Şeyḫ eyitdi: “Bir fūṭa ṭutun (14) daḫı bu ṣuya bir kez ṭal. Yine gel yirüñde otur. Saña daḫı (15) dürlü dürlü ‘acāyib gösterem.” didi. Pes şāh fūṭa ṭutındı, (16) ḳalḳdı, legen kenārına geldi. Legenüñ içine girdi, (17) boġazına degin batdı.

Şeyḫ eyitdi: “İy şāh! Başuñuzı bir (18) kerre ṭaldurıñuz daḫı gel çıḳ.” didi. Çünkim şāh başını (19) bir kerre ṣuya ṭaldurdı yine çıḳardı. Şāh kendüyi [11b] bir ışsuzlıḳ ṭaġ eteginde ve

bir ulu deryā kenārında gördi. (2) Pes şāh müteḥayyir oldı, nedāmet çekdi ve eyitdi: “Gördüñ mi (3) şeyḫ beni ʿalemle yabana ṣaldı, taḫtumı elümden aldı.” didi.

(4) Şāh gördi kim ol ṭaġda bir ḳaç kişiler odun keserler. (5) Şāh nā-çār olup anlaruñ ḳatına vardı, selām virdi.

(6) Anlar eyitdiler: “Ne kişisin?” diyü ṣordılar.

Şāh eyitdi: (7) “Bāzirgān idüm, gemüm işbu deryāda ġarḳ oldı. Bir pāre (8) taḫta üstinde ʿüryān ḳaldum. Başum ḳurtılup işde (9) sizüñ ḳatuñuza geldüm.” didi. Çün öyle diyicek bunlar (10) şāhı esirgeyüp kimi eskice ḳaftān ve kimi eskice kepenek (11) ve kimi bābūc virdi.

Şāh anlara ṣordı ki: “Ne yirdensiz?”

(12) Anlar eyitdiler: “Bu ṭaġuñ üzeri bir şehrdür. Biz ol şehrden-(13) iz.” didiler. Çün şāh anlarla şehre varup müteḥayyir (14) oldı ve şehr içinde gezerdi. Gördi kim bir dükkānda bir (15) naʿlband oturur, pīr olmış. Çün şāh naʿlbanda (16) selām virdi, yanına varup oturdı.

Pīr eyitdi: “İy (17) yigit, ne kişisin?”

Şāh eyitdi: “Bāzirgān idüm, (18) deryāda giderken gemümüz ġarḳ oldı. Ben bir taḫta üzerinde (19) ḳaldum. Çün Ḥaḳ taʿālā beni ṣaḳladı, ḫalāṣ buldum, geldüm, [12a] bu şehre yitişdüm. İşte ḥālüm, baña ne ögüt virürsin?”(2) didi.

Pīr eyitdi: “Var ḥammām ḳapusında otur, ḳanḳı (3) ʿavrat ḥammāmdan çıḳarsa “Erüñ var mı?” diyü ṣor.(4) Ḳanḳı ʿavrat ki “Erüm yoḳdur.” dirse bizüm nikāḥumuz (5) oldur. Ḥaḳḳıla senüñ ʿavratuñdur, evlenürsin, (6) senüñ ʿavratuñ olur, dirilürsin. Bizüm ʿādetümüz şöyledür, (7) var öyle it.” didi.

Çünki şāh nā-çār olup (8) ḥammām ḳapusına vardı, bir zamān oturdı. Ḳanḳı ʿavrat kim (9) çıḳarsa “Erüñ var mı?” dir idi, ṣorardı. Çıḳan (10) “Vardur.” diyüp geçerdi. Nā-gāh gördi kim bir ḳaç (11) ḫıẕmetkārlar ile bir ḫatun çıḳdı.

Şāh eyitdi: (12) “Çün ʿayb degül imiş, buña daḫı ṣorayım.” didi. Şāh (13) eyitdi: “İy ḫatun! Erüñ var mıdur?”

Ḫatun: “Yoḳdur.” (14) didi ve geçdi gitdi. Pes bir ḳul gelüp şāhı ḫatun (15) ḳatına iletdi.

Ḫatun eyitdi: “İy yigit! Ḥaḳḳıla ben (16) senüñ ḥelālüñ oldum, şöyle bil.” didi. Pes şāh (17) ol ḫatunla şükr eyledi.

El-ḳıṣṣa, yidi yıl ol (18) ḫatunla oldı ve ḫatundan şāhuñ iki oġlı ve bir (19) ḳızı oldı ve ḫatunuñ nesi varısa dükendi [12b] ve gice yiyecekleri ḳalmadı.

Bir gün ʿavrat eyitdi: “Müsülmān (2) işte oġlancuḳlar oldı. Benüm nem var ise (3) dükendi. Şimden ṣoñra var, sen daḫı ḳazan getür. (4) Oġlancuḳlarıña nafaḳa eyle.” didi.

Çün şāh ʿavratdan (5) bu ḫaberi işitdi, melūl oldı. Ḳalḳup yine pīr (6) ḳatına vardı. Faḳrından aġlayup şikāyet itdi.

(7) Pīr eyitdi: “İy yigit! Hīç ṣanʿat bilür misin?

(8) Şāh eyitdi: “Bilmezem.”

Pes pīr çıḳarup yanından iki aḳçe (9) virdi. Eyitdi: “Var, bir ip al. Daḫı fulān yire var kim anda (10) ḥammāllar var. Sen daḫı var, anlarla otur. Kimüñ ki yükin (11) götüresin, eliñe bir iki aḳçe vireler, varasın (12) anuñla sebeblenesin.” didi.

Pes şāh nā-çār olup (13) bir ip aldı. Vardı, ḥammāllar yanında ṭurdı. Andan (14) bir kişi gelüp “Yüküm var.” diyüp şāhuñ eline çıḳarup (15) bir aḳçe virdi. Şāhuñ arḳasına aġır çuvāl (16) yükletdi kim ol çuvālı evine iletince şāhuñ cigeri (17) çalḳanurdı.

El-ḳıṣṣa, şāhuñ ḥammāllıḳdan ip (18) omuzını kesdi. Bir gün şāh ġāyet melūl oldı. (19) Ḳalḳup seyrān iderek ol deryā kenārına vardı kim anda [13a] çıḳmışıdı. Ol çıḳdığı yire baḳup bir sā‘at tevaḳḳuf (2) itdi ve aġladı. Meger şāha ġusl vācib olmışıdı. (3) Şāh ṣoyındı, ṣuya girdi. Çünkim başını ṣuya baturup (4) girü çıḳardı. Kendüyi ol demde hemān sarāyında gördi, (5) legen içinde buldı. Baḳdı gördi kim şeyḫ oturur.

Şāh (6) ġażabla eyitdi: “Tañrıdan ḳorḳmaz mısın yā şeyḫ?” didi. (7) Legenden çıḳup geyindi, geçdi yirinde oturdı.

Şeyḫ eyitdi: (8) “İy şāh, niye azarlarsın, başuñı bir kerre ṣuya baturup (9) yine çıḳardığuñçun.” didi.

Şāh eyitdi: “Ne söylersin? (10) Şu beni yidi yıldur ki tāc ve taḫtumdan āvāre ḳılduñ.” didi.

(11) Şeyḫ eyitdi: “İy şāh! Ḳullarıña ṣor, gör. Bize ınanmazsañuz (12) daḫı ayaġ üzere ṭuruyorlar, hīç ḳımıldamadılar.

Şāh (13) ḳullara ṣordı. Ol ḳullar eyitdiler: “İy şāh! Şöyledür, başuñuz (14) ṣuya ṭaldurdıñuz yine çıḳardıñuz.” didiler.

Şāh müteḥayyir (15) oldı. Azarlamaḳ arasında otururken şeyḫ eyitdi: “İy şāh! (16) Ne var bunda kim azarlarsın?” diyüp ḳalḳdı. Legen içine (17) girdi. Şāh cellāda işāret eyledi ki şeyḫ ṣudan (18) başını ḳaldurdığı gibi mecāl virmeyüp çalasın diyü emr (19) eyledi. Çün şeyḫ başını ṣuya baturdı, belürsüz oldı. [13b] Hemān sā‘at şeyḫ Şām’da bulındı. Pes bir nāme

yazdı.(2) Şeyḫ, Mıṣr sulṭānına gönderdi ki: “İy şāh! Sen daḫı (3) ben daḫı Ḥaḳ ta‘ālānuñ yarar adını oḳuruz ve Allāh’uñ ḳulıyuz (4) ve maḫlūḳıyuz. İy şāh! Başuñı bir kerre ṣuya baturup çıḳarmaġıla (5) göziñe yidi yıl gösterdüm ve bunca ḥāl başuñdan geçdi. (6) Ol kim ‘ālemi kün fe-yekūn[39] içinde yaratdı. ‘Aceb midür anuñla (7) ḥabībi aralığında ol deñlü seyr geçmek ve seyr <ü> sülūk (8) olup ḥabībi yine gelüp döşegini ısıcaḳ bulup ve (9) ibrīġını daḫı dökülmemiş bulmaḳ ba‘īd midür ki sen Ḥażret-i (10) Resūl mi‘rācını inkār idersin. İmdi şāh bilsün ki (11) ben bu işi andan ötüri eyledüm.” didi.

Çün şāh mektūbı (12) oḳıdı, i‘tiḳādı muḥkem oldı. Şām melikine bir nāme (13) yazdı kim: “Şeyḫi ṭutalar öldüreler, başını kesüp baña (14) göndereler.” didi.

Çün nāme melike irişdi, mażmūnın (15) melik bildi. Şeyḫ daḫı şehrden ṭaşra bir maġārada maḳām (16) ṭutmışıdı. Adamlar gönderdi kim şeyḫi ṭutalar. Çün (17) maġāraya yaḳın geldiler, gördiler ki bī-ḳıyās leşker (18) cebelü ve atları geyimlü ve ḳamusı pür yaraḳlu ṭurmışlar. (19) Şöyle kim bunlaruñ birine biñ kişi ḥarīf olmaz. Pes bu [14a] ḥāli melike ḫaber virdiler. Melik daḫı şāha bildürdi. (2) Şāh anuñ helāk olmasınuñ ḥīlesini vüzerāya danışdı.

(3) Vezīrler eyitdiler ki: “İy şāh! Aña ḥīle budur ki anuñla (4) dōstlıḳ idesiz ve maḥbūb oġlanlar ve maḥbūbe cāriyeler (5) aña bağışlayasız ve ol cāriyelerle bir ḳaç mekkāre (6) ve ḥīle-bāz ‘avratlardan bile gönderüñ ve anlara ışmarlayuñ ki (7) ḳaçan kim şaḫışla ḫalvet olalar. Ṣorsunlar ki bu da‘vete (8) ne vaḳt ḳādir olmazsın? Eger imtinā‘ idüp diyemicek (9) olursa elbetde ibrām idüp söyledeler. Meger bu (10) vechle çāre ola.” didiler.

Pes şāh, şeyḫle dōstlıḳ (11) idüp bu ẕikr olanları ḥāżır idüp şeyḫe gönderdi. (12) Çün şeyḫ bir kaç gice anlarla yaḳınlıḳ idüp ẕevḳ sürerdi.

[39] “Ol der, hemen olur.”

(13) Bir gice maḥbūbenüñ biri ṣordı kim: “Yā şeyḫ! Bu daʿvete ḳādir (14) olmadıġuñ vaḳt var mıdur?”

Şeyḫ eyitdi: “Bunuñ gibi söz (15) söyleme.” didi. İmtinā‘ itdi. ‘Avrat şeyṭān gibi olur. (16) Bir ġayrı vechle niçe vaḳt geçüp şeyṭanet vechile (17) şeyḫüñ göñline girdi, ibrām eyledi.

Şeyḫ sözinden (18) geçmedi, eyitdi: “Cenābet ḥālinde ḳādir olmazam.” didi.

Beyt

(19) ‘Āḳiliseñ virmegil ‘avrata rāz

‘Avrata rāz viren olur [14b] ‘ömri az

Ayaġuñ altında ‘avrat olsa mūr

Pes yaḳındur (2) kim ḳıla ol seni ḫōr

‘Avratuñ aldanmaġıl sen alına

(3) Yā eyü sözine yāḫūd mālına

İtdi Süleymān’ı taḫtından (4) cüdā

‘Avrat itdi niçeye zehri ġıdā

At ve ḳılıç (5) ‘avrat ol üç bī-vefā

Māl ve ‘ömr-i dīne ‘avrat bī-vefā

(6) İllā bunlarsuz cihānda yoḳ ṣafā

Bulmadı üç nesneden (7) kimse vefā

Rāḥatī nefsiñe uyma, sākin ol

Gice gündüz (8) Ḥaḳḳa ṭā'at eyle bol

Neṣr

Pes 'avrat şeyḫden bu sözi (9) işitdi, melikü'l-ümerāya ḫaber virdi. Çünki ḥāl ma'lūm (10) oldı.

'Avrat eyitdi: "Fulān gice ben şeyḫle yaḳınlıḳ (11) ideyim. Siz ḥāżır oluñ, ṭutuñ." didi. Ḳaçan kim şeyḫ cimā' (12) itmek dilese evvel iki desti ṣuyı başı ucında ḥāżır (13) iderdi. Andan fāriġ olıcaḳ ġusl iderdi. Ol gice (14) 'avrat 'avratlık idüp ṣuyı dökmişidi. Çün şeyḫ (15) işinden fāriġ oldı, diledi kim ġusl ide. Ṣu bulmadı. (16) 'Avrat destiyi eline alup "Ben size ṣu getüreyim." diyü ṭaşra (17) çıḳdı. Ol ḥāżır olan kimselere ḫaber itdi. (18) Ol ḳavm fi'l-ḥāl içerü girdiler. Şeyḫ anları göricek (19) ḥāl n'idügin bildi. Şem'adānlarda iki mūm yanardı. [15a] Eline alup mūmları dönmege başladı. Anlar daḫı şeyḫle (2) bile dönmege başladı. Şeyḫ dönerken ḳılıçla şehīd (3) itdiler ol 'avrat sebebile.

Vezīr eyitdi: "İy şāh! (4) Bu ḥikāyeti anuñçun getürdüm ki şāh bile 'avratlar sebebinden (5) kimler helāk olmışlardur. Zinhār iy şāh! 'Avrat (6) sözile oġluña ḳıyma, ṣoñra peşīmānlıḳ fā'ide ḳılmaz. Pes (7) iy şāh! Buyur ki şehzādeyi getürsünler. Tā ḫaber nice (8) oldığın ṣoralum. Ola ki şehzāde bir vāsi' ḫaber delīl (9) getüre, şübhemüz zā'il ola." didi.

Şāh, vezīr (10) sözini ma'ḳūl gördi, oġlını ḥāżır ḳıldı. Çünkim (11) vüzerā eyitdiler: "İy şehzāde! Geçen mācerāyı bize beyān eyle. Tā (12) şāhuñ ḫāṭırından şübhe zā'il ola." didiler. Oġlan (13) hīç cevāb virmedi. Her ne ḳadar ki vezīrler şehzādeye (14) söyleye gördiler, oġlan cevāb virmedi. Pes ḫ̆ācesin (15) ṭaleb itdiler. Diyeler ki: "İy ḫ̆āce! Bu oġlan bu gün (16) senüñ ḳatuñdan geleliden berü hīç cevāb söylemez. Sebeb (17) nedür ve ḥāl n'oldı?" diyeler.

Ne ḳadar ki ḫ̆ācesini (18) istediler, bulamadılar. Pes şāh ḫışm eyledi: "Tīz [15b] buluñ getürüñ!

Nite kim cehd itdiler, ḫ̆āce bulınmadı. (2) Vüzerā eyitdiler: “İy şāh! Bu gice tevaḳḳuf idüñ. Ola kim irte (3) ẓāhir ola.” didiler.

Pes şāh, oġlını zindāna gönderüp (4) kendi şikāra bindi. Çün aḫşam oldı, şāh (5) şikārdan dönüp sarāya geldi ve ḫatun daḫı içerüden (6) şāha istiḳbāl idüp geldi. Elin eline alup (7) içerü girdi, şāhla oturdılar, ṭa‘ām geldi, yidiler. (8) Ba‘de’t-ṭa‘ām ḫatun eyitdi: “İy şāh! Ol nā-ḫalefi n’itdüñ? (9) Oġlanı nice eyledüñ?”

Şāh eyitdi: “Tevaḳḳuf idüp zindāna (10) gönderdüm.” didi.

Fi’l-ḥāl ḫatun eyitdi: “Eger bu kez amān (11) virdüñse zinhār irte ol fitne āteşini söyindür kim (12) cihān anuñ şerrinden emīn ola ve eger anuñ ṭabī‘atından (13) rāstlıḳ gele dirseñüz ol mümkin degüldür. ‘Āḳil oldur ki (14) iḥtiyāṭen ḫavf mevżi‘in ġāfil ḳomaya.” didi ve (15) dimişlerdür ki kişinüñ pek sevgilü ve pinhān düşmeni ikidür: (16) Evvel oġlı, ikinci düşmen mālı. Nite kim Ḥaḳ ta‘ālā Kelām-ı (17) Ḳadīminde yād ider ki: انَّما اموالكم واولادكم (18) عدًّوا لكم فاحذروهم[40] Ya‘nī taḥḳīḳ sizüñ māllarıñuz [16a] ve oġlanlarıñuz size düşmendür. Anlardan ki ḥaẕer eylemek (2) gerekdür, dir.

“Pes iy şāh! Düşmen degül midür ki ol (3) nā-ḫalef senüñ ve bizüm oġlumuz ola ve bunca vaḳtdur ki (4) ben anı ḳuş yavrısın ṣaḳlar gibi ṣaḳlayup ḳuş (5) südile besledüm, ‘āşıḳ ma‘şūḳını ṣaḳınur gibi. ‘Āḳıbet (6) gör kim ol nā-ḫalef dūne gelüp saña ve baña bunuñ gibi (7) endīşeler eyledi ki hīç bir kimse anı düşmenine revā (8) görmeye. Verāsetdür ki bu beyti güzāf dimemişlerdür.”

(9) Naẓm

فَقْد ربيت جرواً لمِوُل دَهرِي

[40] “Mallarınız ve evlatlarınız size düşmandır. Onlardan sakının.” (Tegabün 64/14)

فلماً صاركلباً عِضَ رِجْلی[41]

Neṣr

“Ya‘nī taḥḳīḳ bir iti enücek iken besledüm. (11) Ḳaçan kim büyüyüp kelb oldı, dönüp benüm ayaġuma yapışup (12) beni ṭaladı. İmdi iy şāh! Oġlan daḫı kelb-i ‘aḳūr (13) gibi olmışdur. Seni ve beni ṭaladığı yirde ḳıyās it ki (14) ġayrıları n’eyleye ve bu oġlanuñ ḥikāyeti ol pādişāh (15) ḥikāyetine beñzer ki bed-baḫtlıḳda ve şerīrlikde naẓīri (16) yoġıdı. Meger şāh anuñ ḥikāyetin işitmemişdür.

(17) Şāh eyitdi: “Söyle ki işidelüm.” didi.

Ḥikāyet-i (18) Ḫatun

Ḫatun eydür: “Meger kim cihān içinde bir ulu şāh (19) var idi ve anuñ cihānda bir maḥbūb oġlı var idi. [16b] Meger şāh anı bir üstāda virmişdi ki ‘ilm-i edeb ta‘līm (2) iderdi ve dimişlerdür ki: اَدَبُ النَّفْسِ خَيْرٌمِنْ (3) اَدَبِ الدَّرْسِ[42] Ya‘nī kişi kendüye edebsüz ‘ilm (4) ögretmekden ḫayırludur. ‘İlmsüz edeb ögretmeñ ki bī- (5) edeblik ‘ilmi ne kendüye ve ne ġayrıya ve ne dünyāsına ve ne (6) āḫiretine fā’ide ider.

Naẓm

Edebdür ‘ādemīnüñ zīneti pes

(7) Edebsüz ādemīden yigdurur ḫas

Var imdi ādemī (8) ehl-i edeb ol

Edeb ehli bulısar cennete yol

(9) Yüri var Rāḥatī, ḳaç bī-edebden

[41] Bir iti encek iken besledim. Büyüyüp köpek olunca ayağımı ısırdı.
[42] Kişinin edepli olması edep dersinden hayırlıdır.

Ki saña raḥmet irişe (10) Çalap'dan

Neşr

Belki ziyān ider ve ziyānı vardur. Hem şāh (11) ol oġlına bir lālā virmişidi ki ġāyetde dānā ve kāmil (12) idi ve cemī‘ edeb bābında māhir idi. Şāh (13) lālāya ḫ̆āceye virmişidi ve şöyle ışmarladı ki: (14) "Ḳaçan benüm oġlum bir nā-pesend ḥarekāt idüp ve edebsüzlik (15) iderse siz anı dögüp terbiye itmezseñüz sizi (16) 'azl iderem." didi ve bunlar dögüp terbiye itdüklerinden (17) ṣoñra şāh daḫı anda bir sehl nesneyi bahāne idüp (18) oġlanı üstādından getürüp başdurdı, ḫōş degnek (19) urdı, zindāna gönderdi. Bir gün bir gice aç ṣusuz [17a] yaturdı. Ne ṣu virürdi ve ne ṭa'ām. Pādişāh (2) çıḳarup yine üstādına gönderdi.

Bir gün vezīrleri (3) pādişāhdan ṣordılar: "Niçün böyle idersiz?" diyü.

Şāh (4) eyitdi: "Benden ṣoñra bu daḫı pādişāh olsa gerek (5) ve niçelere aġaç ursa gerek ve niçe kişileri zindāna (6) ḳosa gerek. Şimdi ben bunı anuñçun dögerin, acıdırın (7) ki ol dögdügi kişilerüñ acıduġın bile. Daḫı (8) miskīnlerüñ ḥālini bilüp anlara teraḥḥum eyleye, ifrāṭla (9) zecr itmeye. Zīrā 'adlüñ bünyādı yumuşaḳ göñülde (10) olur ve ẓulmüñ bünyādı ḳatı göñülde olur ve yumuşaḳ (11) göñül daḫı ata ana ṭabancasın ve üstād ṭabancasın (12) yeyende olur. Dürlü dürlü belā ve ḳahr çekende olur." didi (13) ve çün oġlan bulūġa irişdi. Bir 'ālim ü dānā (14) vü hūş-mend ü tevāżu' ve meskenet ve cemī‘ evṣāf-ı (15) cemīle ile muttaṣıf olup ve 'ālem ḫalḳı aña du'ā iderler (16) idi. Meger ol zamānda ol pādişāhuñ kendüye (17) bedel bir ulu pādişāh 'adūsı var idi ve anuñ daḫı (18) bir oġlı var idi. Ḫ̆āceye virüp ta'līm alurdı. (19) Ol pādişāh oġlınuñ ḫ̆ācesine ve lālāsına [17b] dirdi ki: "Olmaya ki sizüñ biriñüz benüm oġlumı ura yāḫūd (2) azarlaya pes hīç kimsenüñ zehresi yoġıdı ki (3) her kim söylerse aña ta'addī iderlerdi. Her ne ḳadar ki (4) şāha dirlerdi ki: "Bunuñ gibi itmek eyü degüldür. Oġlan (5) ḥaḳḳında yaramazdur <dirlerdi> şāh muḳayyed olmazdı ve oġlan (6) daḫı dünyādaki bed-

baḫtlığı ḳılurdı ve edebsüzlikler (7) iderdi. Şāh ḳorḳusından kimesne ṭınmazdı. Çün (8) oğlan bulūġa irişdi. Beglerüñ oğlanların ve ḳızların (9) çekmege başladı ve her kim söylese öldürürdi. (10) Pes ḫalāyıḳ ʻāciz ḳalup pādişāha şikāyete geldiler. (11) Şāh oğlını azarlayup "Niçün böyle idersin?" didi (12) ve "Bunca ḥareketler kim sen idersin. İmdi iy oġul! (13) Bir kez daḫı bunuñ gibi eyleme. Zinhār bir daḫı böyle (14) itdügüñi işitmeyem. Yoḫsa öldürince ḍarb iderem, (15) ġāfil olma." didi.

Her ne ḳadar ki atası oğlını (16) ḳorḳıdup tehdīd iderdi ne fā'ide hīç çāre (17) bulmazdı. Çünkim vaḳt geçdi, oğlanlıḳ geçdi, (18) terbiyet neye geçer. Terbiyetde iken atasına sögüp ʻāṣī (19) olup ḳatına girdi. Ḫançer çıḳarup hāy diyince bir [18a] ḳaç yirde ṣancıdı ve ce-mīʻ endāmın pāre pāre eyledi, (2) atasını öldürdi. Kendüsi geçüp taḫta oturdı. (3) Ḥükm-i ḥükūmet eyledi. Nā-ḥaḳ yire ḳanlar döküp ẓulm (4) iderdi. Gitdükçe yaramazlığı arturdı, ġāyet ifrāṭla (5) taʻaddī ḳılurdı. Şarābdan baş ḳaldurmaz oldı. (6) Her vaḳt mest olurdı. Beglerüñ ʻavratların (7) ve oğlanların ḳomazdı ve eline oḳ yay alup oturur (8) idi. Kendüyle oturup içenleri öldürüp (9) günāhları yoġiken gögsinden ururdı, arḳasından (10) ṭaşra çıḳarurdı, girü dönerdi. Oturanlara ṣorardı kim: (11) "Eyü oḳ mıdı?"

Her kim "Yoḳ" dirse ṣoyardı, ʻüryān (12) idüp bir direge ṣarardı. Yüzine, başına, boġazına, (13) ḳarnına şöyle dögerdi. Dā'im bī-günāh yire ādem ḳatl (14) iderdi ve ata binüp bāzāra girüp ḫalāyıḳ bir yire cemʻ (15) olup bāzār iderken girüden ṭurup anları oḳa (16) ṭutardı ve her biri bir yaña ḳaçup gitdükde bir niçesin (17) öldürürdi ve il vilāyet ʻāciz ḳalurdı. Atasına (18) hezār laʻnet iderlerdi ki niçün bu oğlanı küçükden (19) terbiye itmedi. Tā ki bu daḫı şimdi ʻācizlerüñ ḥālin [18b] bileydi, didiler. ʻĀḳıbet cemʻ olup begler ittifāḳ (2) itdiler ki ol oğlana edeb ögretmek gerekdür. Şāha (3) bir nāme yazdılar ki: "Zinhār, hezār zinhār, iy şāh! Pādişāhumuzuñ (4) ẓālim oğlı ḳopdı. Nā-ḥaḳ yire atasını öldürdi (5) ve bunca begler öldürdi. Ẓulm elinde ġāyet de giriftār (6) olduḳ ve oğluñı leşkerüñle gönder ki bu ẓālimüñ (7) üzerine

gelsün, ceng ider gibi olsun. Biz ḫōd bundan (8) iʿrāż itmişüzdür. Ẓulmi terk itmeyüp kendi hevāsına (9) uydığıçun mecmūʿmuz aña muʿāvenet idelüm. Bu ẓālimi (10) oġluñuñ eline ṭutup virelüm ve senüñ oġluña ṭapalum. (11) Ola kim anı müsülmānlar üzerinden defʿ idebileydük." didiler (12) ve "Biz senüñ oġluñuñ ʿadl ve dādın işidirüz. Allāh (13) ʿaşḳına bize meded eyle!" diyü nāme irsāl itdiler. (14) Çün nāme şāha irişdi, şāh daḫı n'idügin (15) bildi. Oġlını bir niçe leşkerle ol ıḳlīme gönderdi. (16) Çünkim leşker geldi, muḳābil oldı. Ḳamu begler gelüp (17) şehzādeye ṭapu ḳıldılar. Ol ẓālimi ṭutup şāh-(18) zādenüñ eline virdiler. Şāhzāde buyurdı, ʿüryān (19) idüp iki elin ardına bağladılar ve bir atasını öldürmiş [19a] kişinüñ eline virdiler.

Şāhzāde eyitdi: "Di imdi, (2) bu senüñ atañı ne vechle öldürdise sen daḫı (3) bunı öyle öldür." didi.

Pes ol yigit vardı, bir biz (4) getürdi. ʿÜryān eyleyüp ol ẓālimi bir ḳaç kerre dürtdi. (5) Feryād eyledi, eyitdi: "Allāh ʿaşḳına bir dem amān (6) virüñ, size bir ḳaç sözüm var söyleyeyim. Andan (7) ṣoñra siz bilürsiz." didi.

Çün amān virdiler, eyitdi: (8) "Allāh Allāh, ʿālemde ben neler itmişem? Eger bileydüm ki ben (9) ādem oġlını incitdigüm şerʿī iş degül. ʿÖmrüm geçeydi (10) hergiz bir ādem oġlanına bir aġaç urmayaydum. Oḳla yayla (11) urmaḳ ḳanda ḳaldı." didi.

Andan ṣoñra eyitdi: (12) "İy baba! Hezār laʿnet saña gelsün ki niçün baña küçükden (13) edeb ögretmedi ve beni oḳıtmadı. Tā ben daḫı oḳıyanlaruñ (14) ḫālin bileydüm. Ben daḫı kimesneyi incitmeyeydüm ve hem (15) terbiyet sebebile şimdi sen ṣaġ olayduñ. Ben daḫı (16) bunuñ gibi ʿaẕāba giriftār olmayaydum ve niçe müsülmānları (17) öldürüp günehkār olmayaydum." didi ve döndi, yalvardı, (18) "Beni öldürmeñ!" diyü.

Cellād geldi, başını boynından (19) cüdā ḳıldı.

Naẓm

İden kendü bulur ne oġlı ḳızı

[19b] Güẕāfın dimedi erenler sözi

İden bulısardur yāḫūd (2) n'idiser

Cihān kime ḳaldı, aña ḳalısar

Ḳazan eyü adı (3) eyülik ile

Ki söylene ḫayruñ dilden dile

Neṯr

Ve tamām (4) ol memlekete şāh edeb sebebile ata ve ana ve üstād (5) ṭabancasıla anuñ berekātında muḳarrer pādişāh oldı. (6) Ol resme 'adl ve dād eyledi ki ol mülk-i 'Abdu'r-raḥman diyü (7) ad virildi. Ol bī-sa'ādet edeb görmedigiçün ve ata (8) ve üstād ṭabancasın yimedügiçün ol babasın öldürüp (9) ṣoñra kendü daḫı niçe fesād ve bunca ḳan itdi. (10) Andan kendü daḫı dünyāda ve āḫiretde kendüye la'net ve maẕleme (11) kesb eyledi.

'Avrat şāha eyitdi: "Ben bu ḥikāyeti (12) anuñçun getürdüm ki bilesin, yaramaz oġul ataya ḳaṣd ider. (13) Şunuñ gibi ki, bir gün bir ḫ̆āce var idi. Ol ḫ̆ācenüñ (14) iki oġlı var idi. Birisini üstāda virmişidi. (15) Birini kendü yanında alı ḳomışıdı ve ġayrı ḫ̆āceler (16) dirlerdi ki: "Niçün bu oġlanı üstāda virmezsin?"

Ḫ̆āce: (17) اَلتَّاجِرُ اَمِيْنُ اللّٰهِ[43] dirdi. Ḳaçan kim ḫ̆ācegī ġayrı (18) ḫ̆ācegīlerle bāzār ḳılsa ol māl kim cem' olurdı. (19) Oġlana virürdi, bu mālı oġlan cem' iderdi. Bişden [20a] ondan aḳçe ve filori alup bir yire cem' iderdi. Ol bir (2) oġlan ki mektebde oḳurdı. Gāh aç gāh ṣusuz gāh (3) 'üryān böylece büyüyüp üstād ṭabancasıla terbiye ve 'ilm (4) ögrendi. Ḳaçan kim eve gelürdi, ne ḳadar iş olsa (5) mecmū'ını görürdi. Öbür oġlan aḳçe cem' iderdi. Şol (6) ḳadar oldı

[43] Tacirler Allah'ın eminleridir.

kim atası mālından çoḳ oldı ve hem oġlan (7) bāliġ oldı. Atası bir gün oġlanı alup sefere gitdi. (8) Eyü at ve eyü ḳılıç ve ḫūb libāslar ve ḫıżmetkārlar öñince (9) ve ardınca ve ḳanda varsalar her kimde alınacaḳ aḳçe ki var, (10) atası bu oġlına ḥavāle iderdi ve mecmū‘ defterlerin buña (11) ışmarlardı.

Bir gün oġlanı babası azarlayup urmaḳ (12) diledi. Tīz-destlik idüp urdı, atasın öldürdi, (13) iletdi bir yire gömdi. Gice ve gündüz fısḳ ve fücūra hem (14) muḳayyed oldı. Mecmū‘ı mālı yiyüp ṣoñra ḥarāmī oldı. (15) Āḫir boġazından aṣdılar. Ol bir oġlan ki ata ve ana (16) ḳorḳusın bilürdi. Ṣāliḥ ve mütteḳī kişi oldı. İmdi (17) babasını öldüren de ol ẓālim oġlan gibidür. Şimdi (18) bu oġlan daḫı hemān ol oġlanuñ ‘ādetin ṭutmışdur. (19) Görmez misin ki sen söylersin, ol i‘tibār itmeyüp [20b] hīç cevāb virür mi? Zīrā ol pādişāh gibi eyü edeb (2) virmemişsin ve üstād ṭabancasını ve edebini ve senüñ (3) ḳorḳuñı üstād aña bildürmemişdür. Bī-fā’ide-i ‘ilm ögretmiş- (4) dür. Şimdi saña ‘āṣī ve ḫā’in olup saña ḳaṣd (5) itmişdür ve ben ki başuñ berāberi ḥelāliñem, baña ḳaṣd (6) eyleyüp el uzatdı. Bundan ulu ṣuç ‘ālemde ne ola? (7) Hele ben cānuña meded irişdüm, saña ḥālin diyü virdüm. (8) Eger saña başuñ ve mülk-i ḫān-mānuñ gerekse ol oġluñı (9) öldür daḫı āzād ol ve illā ne sen ḳalursın ve ne memleket (10) ḳalur. Şöyle bil kim ḳamusını hebāya virür, pāy-māl ider.” didi.

(11) Çün pādişāh ḫatundan bu ḫaberi işitdi. Ḫatun (12) ḳatından çıḳdı. Şāhuñ derūnına od düşdi. (13) Fikr itdi ki: “Vaḳt-i seḥerde ben anuñ başını keseyim.” didi. (14) Ḳalḳup döşegine vardı. Çün ṣabāḥ oldı, (15) esb-i siyāhı āḫūra çeküp esb-i sefīdi āḫūrdan (16) çıḳarup ve ol gün şems müşterī burcına seyrān (17) eyledi ve şāh, nīkū-baḫt olup taḫt üstinde (18) ḳarār eyledi ve cellāda emr idüp oġlanı ḥāżır ḳıldurdı (19) ve “Öldür!” diyü emr itdi.

İkinci vezīr ilerü gelüp eyitdi kim: [21a] “İy şāh-ı ‘ālem! Bī-tekellüf ṣormadan fesād eylemeñüz (2) ve Ḥaḳ bilür ki bu fitne ḫurūşın getürin ve bu ‘alef-zāra (3) āteş-endāzlıḳ iden ulu inṣāfsuzdur.

Dimişlerdür ki: (4) “Şāhlara vācibdür ki kimsenüñ riyāsı şāhīsine[44] (5) meftūn olup lāfına ve efsūnına giriftār olmaya (6) ve töhmet ʻinānın kimesnenüñ eline virmeye ki ṣoñra (7) nedāmet çekmeye. Nite kim beytde dimişlerdür:

Beyt

(8) وعاجركه الراى مصباع فرصته

امراًعتالىَ ٱلْقَدَرَا (9) حتّى اذاافات

Her kim ola fikr tedbīrinde kem

(10) Geçüre furṣatı ḳalbi ṭola ġam

Ṭanışığıla ḫayr olur her (11) iş

Meşveret itmeyene teşvīş her iş

Rāḥatī (12) her işideni şīr ider

Ḫayra taʻcīl, şerre hem teʾḫīr (13) ider

Kişi kim tedbīr itmedi her işde

Degüldür yāri (14) ile ol sirişte

Her ki ola fikr tedbīrinde çüst

(15) ʻAḳlı kāmil ola ve kendü dürüst

Neṯr

[44] Metinde **شاهينه** şeklindedir.

Ya‘nī şol (16) kimse ki re’y-i tedbīrde ‘ācizdür, dā’im furṣatı geçürür. (17) Çün furṣatı żāyi‘ ider. Andan taḳdīre ‘itāb ider (18) ve dönüp “Anı bańa taḳdīr itdi.” dir. Bilmez ki Ḥaḳ (19) ta‘ālā iḫtiyār-ı cüz’iyyeyi her kişinüñ eline virüp [21b] bu āyet ile serzeniş itmişdür.

قُل هَل يَستَوى الَّذينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذينَ لايعْلَمُون[45] (2) Ya‘nī ḥabībine Allāh (3) ḫiṭāb ider ki: “Bilür ile bilmez bir degüldür, ya‘nī berāber (4) degüldür.”

İmdi iy şāh! Bu işde ulu tedārik gerek (5) kim āḫir zamāndayuz. Şimdi yalancılar çoḳdur. Nite kim (6) Resūl ‘aleyhi’s-selām buyurur: اِنَّ بيْنَ يَدَيِ السّاعَتى كَذَّ ابينَ [46] (7) فَاحْذَرُوُهْم Ya‘nī “Ḳıyāmete yaḳın yalancılar (8) çoḳ olur ve gerçek söz söyler az bulınur. Anlardan (9) iḫtirāz idüñ.” dir.

Pes imdi iy şāh! Ġāfil olmamaḳ (10) gerekdür ki ‘avratlaruñ yalanları çoḳ olur ve ḥīle (11) ve mekrleri günden güne ziyāde olur. Her gün ayaġınuñ (12) baş barmaġı ṭırnaġına baḳsa yitmiş dürlü mekr ve hīle (13) düzer.

Naẓm

‘Avrat itdi Ādemüñ baḫtın siyāh

(14) Ḳıldı taḫtını Süleymānuñ tebāh

İtdi nālān Dāvud’ı (15) ol rūz u şeb

‘Avrata uyan kişide yoḳ edeb

(16) ‘Avrata rāzıñı dime zinhār

‘Avrat itdi Keyḳubād’ı (17) ḫōr u zār

Neṯr

[45] “Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer 39/9)
[46] Kıyamet günü yalancılar çok olur, onlardan sakın.

“Pes ‘avratlaruñ ḥīle ve mekrleri ġāyet (18) çoḳdur. Eger şāh destūr virürse güneşde (19) ẕerresin ve deñizde ḳaṭresin, beyān ideyim.” didi.

[22a] Şāh eyitdi: “Söyle işidelüm.”

Ḥikāyet-i Vezīr

Naḳl iderler (2) ki: “İy şāh! Hindistān’da bir ḫˇācegī varıdı (3) ve anuñ bir güzel ‘avratı var idi ve ol ‘avratuñ bir (4) yigit ile gizlü kārı var idi. Ḫˇāce bir gün ṣatun (5) bir ṭūṭī aldı. Ḫōş-elḥān u ḫōş-gūyā idi. (6) Söyledükçe ḫˇācenüñ göñline ṣad-hezār sürūr ḥāṣıl (7) olurdı. Bir gün ḫˇācenüñ bir mühim[47] maṣlaḥatı var idi. (8) Aña gitdi ve ol gice eve gelmedi. Fi’l-ḥāl ‘avrat (9) ma‘şūḳasına ḫˇācenüñ gitdigin i‘lām eyledi. (10) Pes yigit ḥāżır oldı. Ol gice ‘işret idüp cān (11) cāna ve göñlek yabana itdiler. Maḳṣūd ne ise ḥāṣıl (12) oldı ve bunlaruñ bu ḥāllerin ṭūṭī ḳafesden müşāhede (13) iderdi. Çün ṣabāḥ oldı, ol yigit işine gitdi (14) ve ḫˇāce evine geldi.

Ṭūṭī ḫˇāceyi göricek eyitdi: (15) “İy ḫˇāce! Bu gice ḫatun bir yigit ile yimek içmek öpüşmek (16) ve ḳucuşmaḳ itdiler. İrte olıcaḳ yigit gitdi.” didi.

(17) Ḫˇāce çün ṭūṭīden bu kelāmı işitdi. ‘Avrata (18) eyitdi: “İy ‘avrat! Ol yigit ne yigitdür? didi.

‘Avrat (19) eyitdi: “Vā-veylā bu ne sözdür ve bu ne iş olur ki bir [22b] ḳuşuñ sözini işitdüñ, ‘amel idersin.” didi ve ol (2) ḳadar velvele ve şamāta eyledi ki ḫˇācenüñ ṭabī‘atını meyl (3) itdürüp şübheye bıraḳdı ve ṭūṭīyi yalan çıḳardı. (4) Tā bir daḫı ḫˇāce yine bir işe gitdi. ‘Avrat yine ol (5) yigidi ḫaberdār eyledi. Çün yigit ḥāżır oldı, ṭūṭīnüñ (6) ḫˇāceye didügi sözleri beyān eyledi.

Yigit ḫatuna (7) eyitdi: “Pes bu söz bizi melāmet ider, nice idelüm?” didi.

[47] Metinde ﻣﻬﻢ şeklindedir.

(8) ʿAvrat eyitdi: “Ben aña bir ḥīle ideyim.” didi. (9) Cāriyelerine buyurdı, bir elek ve bir çölmek ve biraz ṣu (10) ve bir pāre sığır gönin getürdiler.

Pes ṣığır derisini (11) ḳafesinüñ üstine ḳodılar. Bir cāriye aña aġaçla gāh (12) gāh ururdı ve bir cāriye elekle ṭūṭīnüñ üstine (13) ṣu elerdi ve bir cāriye daḫı ol çölmek içine od (14) yaḳardı. Vaḳt vaḳt ḳapaġını açardı, odı (15) şuʿlelendürürdi, yine ḳapardı. ʿAvrat yine irteye dek (16) yigit ile ẕevḳ itdiler.

Çün ṣabāḥ oldı, yigit (17) gitdi, ḫᵛāce eve geldi. Ṭūṭī ḫᵛāceyi gördi, (18) eyitdi: “Ḫᵛāce, bu gice ḫatun ol yigit ile yidiler, (19) içdiler, irteye dek ẕevḳ itdiler ammā yaġmurlar yaġup [23a] ve gök gürledi ve yıldırım şaḳıdı. Bu gice ġāyet (2) diñmedi.” didi.

Ḫatun döndi, ḫᵛāceye eyitdi: (3) “Gördüñ mi ṭūṭīnüñ yalanın. Hīç bu gice yaġmur yaġdı mı? (4) Gök gürledi mi?

Ḫᵛāce eyitdi: “Yoḳ.”

Ḫᵛāce taḥḳīḳ (5) bildi kim ḳuş sözi yalandur. Ḫᵛāce ʿavrata eyitdi: (6) “Ḳuş yalandur.” didi.

Ḫᵛācenüñ ol ḥīle ile iʿtiḳādın (7) bozdı ve dāʾim ḫᵛāce gitdükçe ʿavrat ol yigit ile (8) ʿayş u ʿişret iderdi.

Ṭūṭī her ne ḳadar ki dirdi, (9) ḫᵛāce ınanmazdı. ʿAvrat dāʾim yigit ile ẕevḳ idüp (10) ṭūṭīnüñ sözini masḫaralıġa alurdı. Çün ḫᵛāce (11) “Bunuñ sözlerini baña bühtān eyledüñ.” diyü yüzine ḳarşu (12) töhmet iderdi ve ḫᵛācenüñ başına ḳaḳardı. Dāʾim (13) ẕevḳ ve ṣafāsında idi.

Vezīr eyitdi: “İy şāh! Bu (14) ḥikāyeti anuñçun getürdüm ki tā şāh bile ki ʿavratlarda (15) mekr ve ḥīle çoḳ olur. Zinhār iy şāh! ʿAvrat (16) sözile oġlana ḳıyma ve hem oġlan daḫı söze gelüp (17) ḥālin iʿlām itmeyince ve ḳabāḥat ḳanḳısınuñ idügi (18) ẓāhir olmayınca

‘amel eyleme ki şāhuñ dünyāsına ve hem (19) āḫiretine ziyān olmaya. Dünyāsına ziyān oldığı bu kim [23b] ‘ömri ḥāṣılı şehzāde elinden çıḳar ve āḫiretine ziyān (2) oldığı bu kim nā-ḥāḳ yire ḳan eylemeye. Nā-ḥaḳ yire ḳan (3) eylemek günāh-ı kebā’irdür. Günāhı mürtekib olan lā-büd cehenneme (4) girse gerekdür.

İmdi iy şāh! Evlāsı budur ki bu (5) işe tevaḳḳuf idesiz. Oġlanuñ ḫ̆ācesini bulmayınca (6) andan keyfiyyet-i ḥāli ṣormayınca bu işe ṣabr idesiz. (7) Bu oġlanuñ söylemediginde bir ‘alāmet vardur ve (8) ḫ̆ācesinüñ daḫı ittifāḳı bile ola.” didi.

Şāh (9) vezīr sözin münāsib görüp oġlanı zindāna gönderdi. (10) Pādişāh şikāra gitdi. Çün aḫşam oldı, şāh (11) şikārdan dönüp sarāya geldi. Andan inüp ḫatun (12) ḳatına girdi. Pes yine ḫatun ḳalḳup istiḳbāle (13) çıḳdı. İkisi bile taḫta geçüp oturdılar, ta‘ām (14) geldi, yidiler. Ba‘de’ṭ-ṭa‘ām ḫatun eyitdi: “İy şāh! (15) Ol nā-ḫalefüñ işini bu gün tamām itdüñ mi?” didi.

Şāh (16) eyitdi: “İy ḫatun! Bu gün yine ḳomadılar, zindāna gönderdüm.”(17) didi.

Ḫatun eyitdi: “İy şāh! Vezīrüñ sözine baḳup (18) bu işde zinhār ihmāl ve tekāsül itme ki “El-‘iyāẕü bi’llāh”[48](19) şimdi bu oġlan taḫta ḳaṣd itmişdür ki eger [24a] eline girerse ẓulm ve ta‘addī toḫumın eker.” didi.

Şāh (2) eyitdi: “Çün öyledür, yarın ben anuñ işini tamām ideyim.” didi (3) ve cāme-ḫ̆āba vardılar. Çün ṣabāh oldı, cihānuñ (4) göñlinden melālet ḳarañusı gidüp şāẕīlıḳ nūrıla (5) ‘ālemi münevver idüp Şāh-ı Firūz-cenk yine gelüp taḫtında (6) ḳarār eyledi ve cellāda emr idüp oġlanı ḥāżır ḳıldurdı (7) ve “Öldür!” diyü emr eyledi.

Pes üçünci vezīr ilerü gelüp eyitdi: (8) “İy şāh! Bī-teklīf ‘avrat söziyle şehzādeyi ḳatle (9) ta‘-cīlle ḳaṣd itme ki Resūl-i Ekrem ‘aleyhi’s-selām (10) buyurmışdur:

[48] Allah’a sığındık, Allah korusun.

اَلْعَجَلَتُ مِنَ الشَيْطَانِ وَالتاَني مِنَ الرَحْمانِ[49] (11) ‘Acele itme ki ta‘cīl şeyṭān işidür, te’ennī raḥmān (12) işidür ve ‘āḳil oldur ki her işleyecegi işde (13) biñ dürlü fikr ide. Şöyle ki: Bir kişinüñ ayaġına diken (14) batsa anuñ ayaġın dizi üstine alup anı aġzı (15) yarıla ışlayup zaḥmet çekmeye. Ayaġa diken (16) batınca acır elbette. İncinmeyince olmaz ve diken çıḳınca (17) zaḥmet çekilür. Şehzāde ḫōd şāhuñ ciger-güşesi (18) ve gözlerinüñ nūrıdur ve ḥayātınuñ māddesidür (19) ve cihān ḫalḳınuñ penāhıdur. Pes şāha lāzımdur ki [24b] bu işüñ ışlāḥına sa‘y eyleye. Zīrā dimişlerdür: (2) “Her kim ki şāhuñ bir işinde ḥaẕer görse şāhı (3) andan āgāh itmese anı ‘āṣīlerden ve ḫā’inlerden ‘add (4) itmek gerek.”

Naẓm

يَاخَادِم الْاميرُالي الشُغْلِ فَجْهَدْ

وَاللهِ اَنْتَ خاَن وَمِنَ الْحَقِ مهرَيَا

اَنْ تَعْلَمَ اَذَاهُ وَلَاتنَبهُ لهُ

حَتي يَكُونُ مَنْزِلهُ اَوْ تَقْرَبَا

Neṣr

Ya‘nī iy şāha (7) ḳullıḳ iden! Şāhuñ işinde çalış. Tā ki senüñ (8) mertebeñ ve ḳadrüñ arta. Eger şāhuñ bir ziyānını görüp (9) şāhı andan āgāh eylemezseñ vallāhi “Ḫā’indür.” dirler ve ‘āḳil (10) ol kişidür ki işüñ evveline ve ṣoñına naẓar ide. (11) Şöyle ki yazıcı nāme yazarken hezār dürlü endīşe ile (12) yazar ve ṣoñra yine bunca iḥtiyāṭ ile muṭāla‘a (13) ider. Eger sehvi var ise ḳaydın bozar. Andan (14) pādişāh ḥużūrında oḳurlar. Pes ‘āḳil oldur ki (15) işin göñli içinde bir nāme idüp yazmaḳ gerek ve anı (16) muṭāla‘a idüp şerrin giderüp ḫayrın yazmaḳ gerek. (17) Ṣevāb ḳaydın itmek gerek ve bilmedigini ṣorup bilüp (18) temyīz itmek gerek. Tā nāmede yañlış olmayup oḳındıġı (19) yirde maḳbūl ola. Her gāh ki kişi bu naṣīḥatlerle ‘amel [25a] ide. Hergiz anuñ işinde ḫalel bulınmaya. Nite kim ol (2) bir pādişāh oġlanları memleketi

[49] Acele şeytandan, teenni Rahman’dandır.

işinde oldılar. Ḳamusı (3) taṣavvur ve tedbīr eyledi kim hem dünyāsı ve hem āḫireti maʿmūr (4) oldı ve ol ḥikāyet be-ġāyet ḫūb ḥikāyetdür.

(5) Naẓm

İdiserdür ḫūb ḥikāyet bu vezīr

Kim (6) kitāb içinde ola bī-naẓīr

Ḫūb naṣīḥatdür (7) ḥikāyet bilesin

Ḥālüñi bu dem bilüp añlayasın

(8) Neṯr

Nite kim cihān sarāyında bir ulu pādişāh var idi. (9) Şöyle ki cihān ḥükmi anuñ eli altında idi. Yüz (10) yigirmi yıl ʿayş ve ʿişretle salṭanat sürmişidi (11) ve ġāyet pīr olmışıdı. Bildi kim yaḳın zamānda ecel (12) ḳadeḥi aña daḫı ṣunılur. Nite kim andan evvel gelenler daḫı (13) içdiler. Meger kim ol pādişāhuñ üç oġlı var idi. (14) Şöyle kim māh-peykerler idi ve üçi daḫı kārdan (15) ve müdebbirler idi.

Bir gün şāh vezīrlerine eyitdi: (16) "İşbu benüm ʿömrüm erẕel-i ʿömre irişdi. Ādemīde ʿömr-i (17) ṭabʿı yüz yigirmi yıl olup imdi benden ilerü kişide (18) iḫtiyār ḳalmaz ve ḳuvānıñ ḥarekātı süst olur ve fikr-i (19) ṣāʾib ve reʾy-i ṯāḳıb olur. Siz yaḳın biliñiz ki ben [25b] bu ḥadde irişmişem. Bir ayaġum ḳabirde ve bir ayaġum dünyāda (2) çünkim ḥāl böyledür. Dilerem ki bu oġullarımuñ birin (3) kendü yirime naṣb idem. Ol daḫı beni göre gözede (4) ve ben arḳamı ferāġat dīvārına ṭayanup rāḥat olam." (5) didi ve "Bu üç oġlanuñ ḳanḳısını taḫta lāyıḳ (6) görürsiz?" didi.

Vüzerā eyitdiler: "Şāhumuzuñ ʿömri niçe yıllar bāḳī (7) ve müstedām olsun. Tā her kişinüñ eyüsi ve fenāsı (8) eli bir nesneye irmeyince maʿlūm olmaz." didiler. "Zīrā, (9) iki

nesne ādemüñ mehekkidür, dimişler: Evvel şarāb, (10) ikinci manṣıb ve bu ikide er olan tamām kendüyi (11) bildürür.” didiler.

Pes bu işüñ ḥuṣūlı oldur ki irte (12) gün taḫtuñı ve şāhlıġuñı bu üç oġluñuñ her birine (13) üçer gün vir ki taḫta geçüp şāhlıḳ eylesünler (14) ve cemī‘ ḥükm-i ḥükūmet ellerinde olup ne dilerlerse (15) işlesünler ve şāh bunları muḥkem tecrübe buyurup (16) göre kim ḳanḳısında cevher var ise ol ḫōd ‘ayān (17) olsa gerek. Bāḳīsini şāh bilür, aña göre ‘amel (18) ide.” didiler.

Çün şāh vüzerādan bu kelimātı işitdi, (19) göñline ġāyet ḫōş gelüp müvecceh gördi. Pes [26a] şāh buyurdı ki: “Her oġlı üçer gün taḫta geçüp (2) pādişāhlıḳ eyleyeler. Her ne kim ‘azl ve naṣb var ise (3) ellerinde ola ve ḫazīneden ne kim in‘ām iderlerse (4) ve her ne dürlü ‘adl ‘adālet ve ẓulm iderlerse cümlesin (5) cā’iz göreler, nesne dimeyeler.”

Ol gün şāhuñ ulu (6) oġlı taḫta geçüp ḥükm-i ḥükūmet eyledi. Şöyle (7) ‘adl eyledi ki vaṣfa gelmez ve ‘ulemā ḳatında ‘izzetlü, ḥürmetlü (8) ve cāhilden i‘rāż eyledi ve ulu manṣıbları ehline (9) ve dānālara ve zāhid kişilere virdi ve menāhīden (10) ve teşerrübden ve mā-lā-yā‘nīden ve ef‘āl-i ẕemīmeden ictināb (11) eyledi.

Pes şāh oġlınuñ ḥükūmetin tecrübe itmekiçün (12) zindāndan üç kişi getürdiler ki biri ḳan itmişidi ve biri (13) oġrı ve biri zinā itmiş. Da‘vācıları daḫı bile idi. (14) Pādişāh oġlına gönderdi. Çün şehzādenüñ ḳatında (15) ḥāżır oldılar, da‘vācıları da‘vā eylediler ve şāhidler (16) şehādet itdiler ki: “Bu üç kişi günehkārlardur ve bu söz (17) bunlaruñ ḥaḳḳında iftirā degüldür, gerçekdür.” didiler.

Çün (18) şehzāde ḥāl n’idügin bildi, eyitdi: “Bre er! Atanuñ (19) ananuñ cigeri ḫūn olmaġla ve bunca zaḥmet ve meşaḳḳat [26b] ile bir oğlan beslerler ve bir er ḳırḳ yılda ḥāṣıl olur. (2) Senüñ didigüñ ne olur ki bir sā‘atde anı (3) helāk idesin ve āḫiretde Ḥaḳ ta‘ālā cehennemde diri (4) ‘aẕāb ider.” didi. Tevbe virdi kim min-ba‘d bu işleri (5) ve buña beñzer

nesneleri işlemeyeler. Üçini daḫı āzād (6) eyledi ve tamām üç gün bu resme ʿadlle ḥükm eyledi. (7) Çünkim dördinci gün oldı, nevbet ikinci oġlına geldi. (8) Ol daḫı taḫta geçüp ḥükm-i ḥükūmet eyledi ve çalġular (9) ʿādet eyledi. Baḫīllıḳ ve mümsikligi pīşe idindi. (10) Fi'l-cümle ulu ḳarındaşınuñ ḫilāfınca ḥareket eyledi. (11) Pes şāh, ulu oġlına gönderdigi gibi buña daḫı üç (12) ṣuçlu kişi gönderdi. Çünki şehzāde ḳażiyye n'idügin (13) bildi, eyitdi: "Bunuñ gibi kişiler memleketüñ dikeni olur. (14) Bunları ayırtlamaḳ yigdür." diyü bir yirde bunları ber-dār itdiler. (15) Çün bu daḫı bu resme üç gün ḥükūmet eyledi.

Nevbet (16) bu kez şāhuñ küçük oġlına geldi. Ol daḫı taḫta (17) geçüp ḥükm-i ḥükūmet eyledi. ʿUlemāya lāyıḳ manṣıbı ʿulemāya (18) virdi ve ulu manṣıbları ehl-i dānişe virdi. (19) Ḳılıç ehline lāyıḳ manṣıbı ḳalem ehline virdi. Cühelāya [27a] ve ḳullara daḫı rütbeleri miḳdārınca dirlik eyledi. (2) Her birini incü dizer gibi dizdi ve yirlü yirinde ḳodı. (3) Şöyle kim bir kimse Allāh adın yazsa evvel elif andan (4) lām andan ṣoñra hā yazar. Dürüst tamām Allāh ismi (5) olur ve eger elif yirinde lām yazsa yāḫūd hā (6) yirinde elif yazsa maʿnā rāst gelmez ve maḳṣūd (7) ḥāṣıl olmaz. Gören ve işiden ʿayblar. Pes şāhlaruñ (8) ḳapusı daḫı devlet nāmesi gibidür. Cehd idüp anı (9) yañlış devşürmemek gerekdür ki tā kim devlet pāyidār ola (10) ve daḫı şāhlaruñ ḳapusı devlet ḥiṣārı gibidür. (11) Cehd idüp anı gedik ḳomamaḳ gerekdür. Tā ki düşmen aña ẓafer (12) bulmaya ve şāh aña daḫı zindāndan üç kişi gönderdi ki (13) anı daḫı tecrübe eyleye.

Çün ḥāżır oldılar, şehzāde (14) eyitdi: "Cināyet iki dürlüdür: Biri ʿamden ve biri ḫaṭā'-en. (15) ʿAmd daḫı iki dürlüdür: ʿAmd oldur ki bir kimse bir (16) kişiyi ḳılıç ile veyā oḳ ile veyā demür ālātıla ursa (17) öldürse, anuñ yirine anı öldürüp ḳıṣāṣ itmek (18) vardur ve ehl-i taḥḳīḳ kitābında getürmişlerdür. Bir (19) kimse bir ādemi bir aġaçla çoḳ ursa öldürse [27b] ölen kişinüñ yirine anı öldürmek vācibdür." didiler (2) ve biri daḫı şübhe ʿāmdır. Bu oldur ki, bir

kimse bir (3) kimseyi sivri aġaçla ursa öldürse, yā oda (4) iti virse şöyle kim teferruḳı[50] icrā ider olsa, ol (5) vaḳt hem diyet ve hem keffāret lāzım gelür ve biri daḫı ḫaṭādur, (6) keffāret vāḳı‘ olur ve hem günehkār olur ve ‘āḳılesi üzerine (7) diyet lāzım olur ve ḫaṭā oldur ki bir kişi bir geyige oḳ (8) atdı. Nā-gāh oḳ vardı, bir kişiye ṭoḳındı, ol ādem (9) öldi. Nite kim Ḥaḳ ta‘ālā buyurur:[51] وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ (....) مُتَتَابِعَيْنِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ

(10) Ya‘nī “Her kim ki bir mü’mini ḫaṭāyla öldürse ol kişi (11) bir ḳul āzād eylesün ve eger bulmazsa iki ay muttaṣıl oruc (12) ṭutsun ve biri daḫı icrā-yı mücrī ḫaṭādur. Bu (13) oldur ki bir kişi yaturken yuvalansa bir oġlancuġuñ üstine (14) düşse, öldürse bu da ḫaṭā gibidür. Biri (15) daḫı ḳatl-i bilā sebebdür. Bu oldur ki, bir kişi yol üzerinde (16) bir ḳuyı ḳazsa yā bir kişinüñ dīvārı üstine bir ṭaş (17) ḳosa anuñ sebebile bir ādem helāk olsa [28a] ‘āḳılesi üzerine diyet lāzım olur ve keffāret lāzım (2) olmaz ve ‘āḳıleden murād ehl-i ḥirfetdür ve eger (3) ḳuyı yirini kendü mülkinden ḳazsa yā ṭaşı kendi (4) mülkinden ḳopsa daḫı anlardan ādem helāk olsa (5) ‘āḳıle üzerine ne diyet vardur ve ne keffāret vardur.

(6) Şehzāde ṣordı, bildi kim ‘amdıla ḳatl itmişdür. Emr (7) eyledi, ḳışāṣ itdiler. Andan ṣoñra oġrıyı getürdiler.

(8) Şehzāde eyitdi: “Her kim ‘āḳil ve bāliġ olsa on (9) dirhem sikkelenmiş gümüş oġrılasa veyā bir dīnār altun (10) oġrılasa elin kesmek gerek.” didi. Nite kim Ḥażret-i (11) Resūl-i Ekrem buyurur: .....[52] (12) Ya‘nī “Elin kesmek yoḳdur. Altundan bir dīnār ola, (13) gümüşden on dirhem ola.” dir. Ḳaçan kim bir kimesne bu (14) deñlü bir kimesne<ye> oġrılıḳ ḳılsa ṣaġ elin bilekden (15) kesmek gerek ve bir daḫı oġrılıḳ ḳılsa ṣol ayaġın (16) kesmek

[50] Metinde **تَفْرِقی** şeklindedir.
[51] Burada boşluk var. Anlam gereği biz ekledik.“Yanlışlıkla bir mümini öldüren kimsenin mümin bir köle azad etmesi gereklidir. Bunları bulamayan kimsenin Allah tarafından tevbesinin kabulü için iki ay peş peşe oruç tutması lazımdır.” (Nisa 92)
[52] Burada boşluk var.

gerek ve bir kez daḫı itse ṣaġ ayaġın kesmek (17) gerek ve bir kez daḫı itse zindāna ḳoyalar, tevbeye gelince ṭura.

(18) Ḳaçan kim bir kişi ṣarrāf yanından ṣandūġı oġrılasa (19) elin kesmek yoḳdur ve eger ṣandūḳ içine elin [28b] ṣoḳup nesne alsa elin kesmek var. Zīrā kim (2) ṣandūḳ maḥrūz degüldür ve içindeki maḥrūzdur (3) ve eger bir cemā'at oġrılıḳ ḳılsalar, her birine otuzar (4) aḳçe degse cümlesinüñ elin kesmek gerekdür ve eger (5) degmese hīç birinüñ kesmek cā'iz degüldür ve her (6) nesnenüñ ki aṣlı mübāḥdur. Odun ve balıḳ (7) ve ḳuş ve zırnīḫ gibi eger bunuñ gibi nesneler oġrıladısa (8) el kesmek yoḳdur ve eger et yā yoġurt yā sirke yā bal (9) oġrıladısa el kesmek vardur. Eger çalġu āletin (10) oġrılasa def gibi ve ḳopuz gibi ve bunlara beñzer her ne var (11) ise el kesmek yoḳdur ve eger bir kişi it veyā pārs (12) oġrılasa el kesmek yoḳdur. Şehzāde, oġrınuñ (13) ṣuçına göre cezāsın buyurdı ve andan ṣoñra (14) zinā ideni getürdiler.

Şāh eyitdi: "Ḳaçan bir kişi zinā itse (15) bir 'avratla dört kişi gerekdür ki şehādet ideler (16) ve eydeler ki: "Biz gördük, bıçaḳ ḳında ve mīl sürme-dānda idi."(17) diyeler ve bu şāhidler sırren ve cehren 'ādil gereklüdür (18) ve ba'żı 'ulemā dimişler ki: "Ḳaṣden bir kimse zinā mevżi'ine (19) naẓar itse anuñ şehādeti cā'iz degüldür. Anuñıçun ki [29a] kendü fitneye şehādet ider. Zīrā kişinüñ od yirine (2) baḳmaḳ fısḳdur. Nite kim Resūl 'Aleyhi's-selām buyurdı: لَعَنَ اللهُ اَلناظِرَ وَالْمَنْظُور[53] Ya'nī "Tañrı'nuñ la'neti (4) görene ve gösterene olsun ve ba'żılar "Żarūretde (5) cā'izdür." dimişler. Nite kim Ḥaḳ ta'ālā buyurur: شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ[54] (6) Ya'nī "Şehādeti (7) Allāh içün idiñüz." ve eger ergen kişi zinā itse yüz aġaç (8) ḥad vardur, urmaḳ gerek ve evlü zinā itse recm (9) itmek gerek. Recm oldur ki biline dek yire gömeler (10) daḫı ṭaşla uralar. Şol ḳadar ki, ura ura öle. (11) Pes şehzāde şer'le günāhına göre cezāsın buyurdı.

[53] Tanrının laneti görene ve gösterene olsun.
[54] Burada boşluk var. Anlam gereği biz ekledik."Şehadeti Allah için ediniz." (Nur 5)

(12) Çün ṭoḳuz gün tamām oldı. Şāh vezīrlerin cem‘ (13) itdi. İşte didiġüñüz gibi itdüm ve oġullarımuñ (14) üçini daḫı gördiñüz. İmdi taḫta ḳanḳısını lāyıḳ (15) görürsiz?” didi.

Ulu vezīr ilerü gelüp eyitdi ki: (16) “İy şāh! Taḫt ulu oġluñuñdur[55] ve buña lāyıḳdur. (17) Re’y-i tedbīr ve dāniş ve seḫāda ve kemāldedür.” didi.

İkinci (18) vezīr eyitdi kim: “Ben<üm> bildigüm budur ki şāhda cür’et (19) gerekdür. Bī-hūde māl ḫarc itmeye ve cehl adıla [29b] işin geçürmeye. Her işi ‘ālimden eyü başarır. (2) Cengde daḫı bu ṭā’ife cān ḳadrin bilmez olurlar ve (3) daḫı şāhlara şarāb içmek ‘ayb olmaz. Anuñıçun ki (4) bedene niçe fā’idesi vardur ve ortanca oġluñuñ (5) ‘ādeti bunlardur. Pes böyle olsa taḫt buña lāyıḳdur.”(6) didi. Çünkim ortanca vezīr daḫı böyle didi.

(7) Üçinci vezīr eyitdi kim: “İy şāh! Her ne kim bunlar didiler, (8) birisi a‘lāya ifrāṭ itdi kim aña isrāf dirler ve biri (9) ednāya ifrāṭ eyledi kim aña ẓulm dirler. İllā kim her işüñ (10) ortası yigdür. Nite kim Resūl ḥażreti buyurmışdur: خَيْرُ الأُمُورِ اَوْسَطُها[56] (11) Ya‘nī her işüñ ortası ḫayırlıdur. (12) Pes küçük oġlınuñ ‘ādeti ḥadīṣ-i şerīfe muvāfıḳdur (13) ve hem ‘ālimdür. Pes böyle olsa taḫt buña lāyıḳdur.” (14) didi.

Çün şāh vezīrlerden bu sözleri işitdi. (15) Eyitdi: “Şübhem zā’il olmadı.” didi ve “Her biriñüz bir nesneye (16) nisbet ḳılup didi<gü>ñüz gerçekdür. Söziñüzüñ yiri var, (17) ammā işde muḫālifdür.” didi.

Pes şāh, vilāyetine (18) emr itdi kim irte cümlesi ṣaḥrāya çıḳalar ve şāh (19) kendü at ile yalñuz bunlaruñ içine gire daḫı re‘āyāya [30a] ṣora: “Bu üç oġlandan ḳanḳısını revā görürler ki (2) taḫta geçürem.” didi.

[55] Metinde **اوغلوغكدر** şeklindedir.
[56] Her işin ortası hayırlıdır.

Çün ṣabāḥ oldı, mecmūʿı (3) ḫalāyıḳ bir yire cemʿ oldılar. Şāh at ile içlerine (4) girüp eyitdi: “İy benüm ḳavmlerümden ve ḫışımlarumdan yigrek (5) reʿāyālarum! Yarın ḳıyāmet güninde āmennā ve ṣaddaḳnā niçeñüz (6) ulu mertebeye irişüp gelüp benüm yaḳama yapışasız. (7) Baña ẓulm itdüñ, diyü ṣevāblarum bölük bölük alasız. Ben (8) sizüñ ḳatuñuzda ḫacīl ve şerm-sār olam. Şimdi (9) benüm ẓāhir ululıġuma baḳmayasız. Bel kim Ḥaḳ taʿālā ḳatında (10) içiñizde benden ḥaḳīr olmaya.” diyüp dest-mālın (11) yüzine ṭutup zāri zāri aġladı ve cemīʿ ṭuran (12) ʿavām ve ḫavāṣ feryād idüp aġlaşdılar.

Ṣoñra şāh (13) eyitdi: “İy yārānlarum! İşte ben āḫiret sarāyına rıḥlet (14) itmege yaḳın ḳaldum. Baña āḫiret ḥaḳḳın ḥelāl idüp (15) bağışlañ.” didi ve “Daḫı benüm üç oġlum vardur, ḳanḳısını (16) dilerseñüz anı taḫta geçüreyim. Eger ʿādil olursa (17) siz rāḥat olup baña duʿā idesiz ve ben daḫı yatdıġum (18) yirde rāḥat olup yatam ve eger ẓālim olursa ne siz (19) rāḥat olursız ve ne ben rāḥat oluram.” didi.

[30b] Cümlesi feryād itdiler ve ol ḫalāyıḳ eyitdiler ki: “Şāhuñ (2) vücūdı niçe yıllar bāḳī ve müstedām olsun. Daḫı (3) Ḥaḳ taʿālā şāhumuzdan rāżı ve ḫoşnūd olsun. Biz daḫı (4) ḫoşnūduz ve her ne kim şāhumuz üzerinde var ise (5) bizden ḥelāl olsun.” didiler ve daḫı eyitdiler: “Şāh, (6) ḳanḳı oġlın lāyıḳ görüp taḫta geçürürse biz daḫı (7) anı lāyıḳ ve erzānī görirüz ve eger şāh, bir ḳulun taḫta (8) geçürürse biz anuñ başmaġını başumuz üzere ḳoyanlardanız.(9) Oġluñuz ḫōd ḳanda ḳaldı?” didiler. Ammā çün bu sözi (10) şāh böyle buyurdı ve bize emr eyledi. Şāh küçük (11) oġlını taḫta lāyıḳ görürse hem ʿālimdür ve dānādur ve ṣadra (12) ʿālim lāyıḳdur ki ḥadīṯde gelmişdür:

Beyt

يَتَقَدِمُ عَلي الشَّيْخِ جَاهِلٍ[57] (13) شَابٌ عَالِمٌ

[57] Alim genç, yaşlı cahilden üstündür.

Neṯr

Ya'nī 'ālim yigit ḳocalar (14) üzerine geçüp oturmaḳ vardur.

Naẓm

Cevānān-ı dānā (15) vü dāniş-peẕīr

Sezed ger neşīned be-bālā-yı pīr

Neṯr

"İy şāh! (16) Bāḳīsini siz bilürsiz." didiler.

Pes şāh, sarāya gelüp emr (17) eyledi. Taḫtı ārāste eylediler ve erkān-ı devlet ve ümerā (18) gelüp mecmū'ı ḥāżır oldılar. Şāh, küçük oġlınuñ (19) elin alup taḫta geçürdi ve ḳarındaşları ilerü [31a] gelüp eyitdiler: "İy baba! Ḳamu ḫalāyıḳ bunı dāniş-menddür (2) didiler ve ehl-i 'ilm diyü bildiler. Şerī'ati ve siyāseti (3) eyü bilür. İmdi bizüm buña bir ḳaç su'ālümüz var, ṣoraruz. (4) Eger cevāb virüp bizi tesellī iderse biz daḫı teslīm (5) iderüz ve taḫta lāyıḳdur dirüz ve ḳarşusına ṭuralum."(6) didiler.

Şāh, küçük oġlına eyitdi: "Cevāb virür misin?

(7) Oġlanlar eyitdi: "Eger bizüm su'ālümüz bilmezse tāc u taḫt (8) aña lāyıḳ degüldür." didiler.

Şāh, küçük oġlına eyitdi: (9) "Sen ne dirsin?"

Eyitdi: "İy ata! Su'ālleri nedür, ṣorsunlar." (10) didi.

Eyitdiler ki: "Sulṭān ne dimek olur ve sebebi nedür?" (11) didiler.

Küçük oġlan eyitdi: “Sulṭān, burhānla (12) ve ḥüccetle olana dirler. Nite kim Ḥaḳ celle şānuhū Kelām-ı Ḳadīm’inde (13) buyurur: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُول[58] (14) Ya‘nī “Allāh buyuruġına ve begleriñüze ve size ḥākim olanlara (15) muṭī‘ oluñ.” dinildigi sebebdendür ki السُّلْطَانُ ظِل اللهِ (16) فِي الْأَرْضِ[59] Ya‘nī “Pādişāh olmaġa kim lāyıḳdur?” didiler.

(17) Eyitdi: “Ol pādişāhuñ sebeb-i ẓāhiri gerek. Andan (18) iḥsānı kāmil gerek. Geçmiş ‘ādil pādişehlerüñ ḫūyıla ḫūylanmaḳ (19) gerek.” didi.

Yine eyitdiler: “‘Ādil kimdür?”

Eyitdi: “Şerī‘atden [31b] tecāvüz itmeye.”

Daḫı eyitdiler. “Ẓālim kimlerdür?”

Eyitdi: “Ẓālim (2) oldur ki şerī‘ate boyun virmeye ve kendüden (3) bid‘atlar peydā ide. Tā kim ẓulmle māl cem‘i ḳolay ola ve (4) ẓulmle mālı ḫazīneye yıġa. Şuña beñzer ki ef‘ī yılanları (5) cem‘ idüp evine ḳoya, ṭoldura. Ḳıyās eyle ki bir (6) kişinüñ evi içi ṭopṭolu yılan olıcaḳ ol ne deñlü rāḥat (7) ola ve ne ‘ömr süre ve andan ne ḳadar fā’ide göre, (8) ve ‘adlle cem‘ olan māl gökden inen mā’ideye beñzer.”

Ve daḫı (9) eyitdiler: “Pādişāh, ne ḥāllü kişiyi vezīr itmek gerek?”

Eyitdi: (10) “Bir kişiyi vezīr itmek gerek ki anda iki ḫaṣlet ola: Biri (11) re’y-i tedbīr ehli ola; ikincisi ‘ālim ve fāżıl ola. (12) Zīrā ki ‘ilm, kişide nūrdur. İkinci, ‘aḳldur. Cāhilüñ ‘aḳlı (13) bir olur ve ‘ālimiñ ‘aḳlı iki dürlü olur.”

Daḫı eyitdiler: (14) “Ḳaç kişi lā-büd gerekdür?”

[58] “Ey iman edenler!. Allah’a itaat edin, Resulüne de itaat edin. (Nisa 4/59)
[59] Sultan yeryüzünde Allah’ın gölgesidir.

Eyitdi: “Dört kişi yā dört dürlü (15) kişi pādişāha elbetde gerekdür: Evvelki, bir müdebbir vezīr; (16) ikinci, dil-āver leşker; üçinci, bir kāmil yazıcı ki ‘Arab’da ‘Acem’de (17) ḫaṭ bābında ġāyet kāmil ola; dördinci bir ḥāẕıḳ ṭabīb (18) ki ‘ilm-i ḥikmetde ve ṭıb ‘ilminde ġāyet māhir ola.”

Daḫı (19) eyitdiler: “Pādişāh ḳaç nesneyi dā’im fikrinden gidermemek gerek?”

[32a] Eyitdi: “Dört nesne: Evvel, ra‘iyyete‘adl itmek; ikinci, (2) ḫazīneden mālı maḥalline ṣarf itmek; üçinci manṣıbı (3) ehline virmekdür. Dördinci, düşmen işinde ġāfil (4) olmamaḳdur.”

Ve eyitdiler ki: “Pādişāh, ḳaç ḫūyı ‘ādet (5) idinmek gerek?”

Eyitdi: “Dört nesnedür: Evvelki, güler (6) yüzlüligi; ikinci, ṭatlu sözlüligi; üçinci, merḥamet (7) issi olmaḳlıġı; dördinci, iḥsān itmekligi.”

Daḫı eyitdiler: (8) “Şāha nedīm nice kişilerden gerek?”

Eyitdi: “Dört (9) ṭā’ifeden: Evvel, ‘ālimlerden; ikinci, ‘āriflerden ve ‘ārif (10) dervīşlerden; üçinci, dil-āverlerden; dördinci, sāzendelerden. (11) ‘Ālimlerden emr-i şerī‘at ögrene ve dervīşlerden (12) ḥaḳāyıḳ ögrene ve dil-āverlerden cüz’iyyāt ögrene ve daḫı (13) sāzendelerden ḫāṭır-güşādeligi ögrene.”

Ve daḫı (14) eyitdiler ki: “Şāh kendüyi ḳanḳı ṭā’ifeden bilsün?”

Eyitdi: (15) “Meşāyiḫlerden bilmek gerekdür. Zīrā ‘ādil olmaġa sebebdür.” (16) didi.

Ve ol iki ḳarındaş diledilerikim yine su’āl ideler.

(17) Bu eyitdi: “İy ḳarındaşlarum! Siz baña bunca su’āller ṣordıñuz, (18) ben cevāb virdüm. Benüm daḫı sizlere su’ālüm var, ṣorayım.” (19) didi.

Ol iki ḳarındaş: “Ṣor görelüm.” didiler.

Eyitdi: [32b] “Dünyāda şāhlar neye beñzer ve şāhlaruñ begleri neye (2) beñzer ve raʿ-iyyetleri neye beñzer ve memleketüñ düşmānı (3) neye beñzer ve meşāyiḫ neye beñzer?” diyü suʾāl eyledi. (4)

İkisi daḫı ʿāciz ve dem-beste ḳaldılar. Hīç aġızlarından (5) nuṭḳ gelmedi.

Pes şāh şād olup küçük oġlına (6)duʿālar eyledi ve eyitdi: “Taḫt saña lāyıḳ ve sen (7) taḫta lāyıḳsın.” diyüp elin eline aldı, taḫta geçürdi (8) ve cemīʿ ümerā ve ʿulemā ve şürefā gelüp aña “Taḫt mübārek olsun.”(9) diyüp kendülere şāh bildiler.

Pes şāh eyitdi: “İy (10) oġul! Sen itdigüñ suʾāllere yine sen cevāb vir, (11) işidelüm.” didi.

Şehzāde eyitdi: “İy baba! Dünyā bir (12) otlaġa beñzer ve reʿāyā ol otlaḳda yürür ḳoyuna beñzer. (13) Pādişāh anuñ çōbānına beñzer. Begler ol çōbānuñ (14) köpeklerine beñzer ve düşmen ḳurda beñzer ve ḳoyunuñ (15) ṣāḥibi Ḥaḳ taʿālādur ve zāhidler ve meşāyiḫ ve ʿulemā (16) Ḥaḳ ṭarafından çōbānlar üzerine emīnlerdür.

İy baba! Nefs (17) emr ide. Bir çōbānam, ḳoyun güderem ki ḳurt gelüp (18) ḳoyuncuḳları incitmesün diyü ve biz ḫōd ḳurt ile şerīk (19) olmışuzdur ve eger ḳoyun ṣāḥibi ḳoyuncuḳlarınuñ ḥālin [33a] bizden ṣorarsa vay bizüm ḥālümüze.” diyüp zāri zāri (2) aġladı.

Pes şāh bir avuç ṭopraḳ alup gözi üstine (3) ḳodı ve eyitdi: “İy göz! Bunca zamāndur ki pādişāh idüm, (4) her yıl ẓulmle bunca māl cemʿ idüp ḳatuña getürdüm. Hīç (5) ṭoymazduñ ve bunca ḫūblarla ṣoḥbet itmekden ve her (6) metāʿuñ eyüsin görüp almaḳdan uṣanmaduñ ve bunca (7) niʿmetler yiyüp ve şerbetler içüp ḳanmaduñ. Daḫı isterdüñ, (8) ṭoymazduñ ve niçün

bu işleri evvelden görmedüñ? Meger, (9) “Gözi ṭopraḳdan ġayrı nesne ṭoyurmaz imiş.” didükleri (10) gerçek imiş. Vay ḥālümüze!” didi, aġladı ve cemī‘ ṭuran (11) begler aġlaşdılar.

Andan şāh ḳalḳup ṣavmı‘asına (12) vardı. ‘İbādete meşġūl oldı. Bu eṯnāda iken (13) şāh ecel yaṣdıġına baş ḳodı ve bildi kim bu fenā sarāyından (14) beḳā sarāyına gitmege yaḳın olıcaḳ. Bildi kim fenā sarāyında (15) kimesne bāḳī ḳalmaz, elbette āḫirete gitse gerek.

Emr eyledi, (16) eyitdi: “İmdi benüm ta‘ziyemi ben diri iken eyleyesiz. (17) Göreyim ki nice aġlaşursız.” didi.

Ḳaṣrında taḫt üzerine (18) yatura ḳodılar ve ḳaṣruñ içine elenmiş ṭopraḳ dökdiler (19) ve dürlü dürlü kemḫāları miḳrāṣ ile doġradılar ve ṭopraġa [33b] ḳarışdurdılar ve ne deñlü māh-rū ḫatun var ise (2) mecmū‘ geldiler. Ḳaraya ve gök renge boyandılar ve başların (3) açup ṣaçların dağıdup ol ṭopraḳdan başlarına (4) ḳodılar ve eyitdiler: “Vā-veylā! Vā-muṣībetā ki şuncılayın (5) şāh-ı ‘ādil ve ıḳlīm-güşā ve düşmen-guş ve dōst-(6) perver ve aṣlı pāk şāh kimüñ eline gire?” diyü zāri (7) zāri aġladılar ki işidenlerüñ baġrı pāre pāre olurdı. (8) Andan şehzādeler ve vüzerā ve cemī‘ begler gelüp be-ġāyet feryād (9) ḳoparup aġlaşdılar ve andan ṣoñra şāh buyurdı kim (10) tābūtını ta‘ziye ile götüreler ki kendi gözile göre.

Şehzādeler (11) varup tābūtı dürlü dürlü cevāhirlerle tezyīn itdiler ve bir (12) muraṣṣa‘ tāc tābūt üzerine ḳodılar ve sāye-bān-ı hümāyūnı (13) üstine ṭutdılar ve dört ulu ḫanlar gelüp tābūtuñ (14) ḳollarına yapışup götürdiler ve zāhidler raḥle ile (15) muṣḥaflar götürdiler. Şehzādeler ve ḫatunlar ve ḫanzādeler (16) tābūtuñ yanınca ve öñince gitdiler ve iki yüz deffāf daḫı (17) rehāvī maḳāmında ḫūb-āvāz ile murabba‘lar oḳıyup (18) tābūtuñ öñince “Vā-ḥasretā!” diyü çalarlardı ve gök renge (19) boyanmış bādemleri tābūt üstine niṯār iderler idi [34a] ve on biñ altundan eyerlü ve uyanlu atlar kim ḳuyruḳların (2) kesmişler ve ṭabl-bāzın yarmışlar ve yeleklerin (3) ters aṣmışlar ve yayların ḳırmışlar ve on biñ ḳul daḫı (4) çūllar

geymişler ve atları yedüp ardlarınca cāriyeler (5) cümle ḳara ve gök geymişler, feryād idüp giderlerdi. (6) Şöyle kim bunlaruñ feryādı tā evc-i āsumāna yitişdi. Çün (7) şāh, ol ḥāli gördi, āh eyledi ve buyurdı. Şāhı (8) taḫtdan aşaġa ḳodılar ve eyitdi: “Diri iken ölümümi (9) gördüm.” diyüp bir avuç ṭopraḳ alup başına ṣaçdı (10) ve eyitdi: “Ṭopraḳ, benüm gibi kişinüñ başına olsun ki bunca (11) salṭanat içinde bāḳī evi ‘imāret itmedüm.” didi.

(12) Pes şāh eyitdi: “İy vezīrlerüm! Ben vaḳf itmek isterem. (13) Yazasız, ben diyeyim.” didi.

Her ne kim şāh eyitdi, anlar yazdılar. (14) Şol deñlü şehrler ve iller didi kim yevmi on biñ aḳçe ola (15) ve buyurdı kim bir ‘imāret ve bir medrese yapdılar. Medreseye (16) vaḳf itdiler. Çün evḳāf işi tamām oldı.

Şāh (17) buyurdı, eczālar getürdiler. Eczā oḳıyana biñ filori (18) virdiler ve zāhidlere ve dervīşāna ve pīrlere yüzer (19) filori virdiler ve a‘māya ve kötürüme yüzer filori in‘ām [34b] itdiler. Andan ṣoñra dürlü ni‘metler getürdiler ve pādişāh (2) emr itdi ki noḫūdlar altundan ve gümüşden ve çanaḳlar (3) gümüş idi. Her kimüñ ki öñine ḳosalar “Yimek ile (4) çanaḳ senüñdür.” dirlerdi. Çünki ṭa‘ām tamām oldı. (5) Ne ḳadar ki ḳul ve cāriye var ise āzād eyledi ve andan (6) ṣoñra şāh, üç gün fenā sarāyında ṭurdı. Dördinci (7) gün āḫiret sarāyına rıḥlet itdi. انّاللّٰه وانّاالَيْه (8) راجعون[60] “İmdi iy şāh! Bu ḥikāyeti anuñçun getürdüm (9) ki tā pādişāh bile, daḫı ol pādişāh gibi teftīş ide (10) veyā vezīrler sözile ‘amel ide. Yā ‘avām sözile yāḫūd emr-i (11) şerī‘atle ‘amel ide. Tā dünyāda melālete ve nedāmete (12) uġramaya ve āḫiretde ‘aẕāba giriftār olmaya.” ve yer öpüp (13) ol gün şehzādeye amān diledi.

Çün şāh, vezīrden (14) bu ġarīb ḥikāyeti işitdi, āh itdi. Bildi kim ‘ömrinden leẕẕet (15) bulup dünyānuñ ‘ayş u ‘işretinüñ ṣebātı yoḳ imiş. Şāh (16) yine emr eyledi, şehzādeyi zindāna

[60] “Biz Allah’a aidiz ve sonunda O’na döneceğiz.” (Bakara 2/156)

gönderdi ve kendi (17) şikāra bindi. Çün aḫşām oldı, şāh şikārdan (18) dönüp sarāya geldi içerü ḫatun ḳatına. Pes ḫatun, (19) şāha istiḳbāl idüp gelüp şāh ile oturdılar. [35a] Pes ṭa'ām geldi, yidiler. Ba'de'ṭ-ṭa'ām ḫatun, oġlandan (2) söz açup şāha eyitdi: "Ol nā-ḫalef oġlanı nice itdiñüz?"

(3) Şāh eyitdi: "Oġlanı bu gün daḫı zindāna gönderdüm." didi.

(4) Ḫatun eyitdi: "İy şāh! Bu iş kim oldı, az iş degüldür. (5) Ammā sen daḫı ġāfilsin ve kimüñ sözile olursa 'amel (6) idersin ve dimişlerdür ki: "Ġāfil olan kişi üç ḥālden (7) ḫāli degüldür yā delüdür yā cāhildür yāḫūd andan (8) devlet yüz döndürmişdür. Nite kim dimişlerdür: "Ġāfil olmañ (9) ki ġāfil olan hemīşe ḫaṭırdan ḫāli olmaz, dīvānelikdür (10) ve iy şāh! Senüñ ḥikāyetüñ ol bir pādişāh ḥikāyetine (11) beñzer ki ġāfillıġı sebebile biş kerre anı düşmen bozdı." (12) Meger şāh ol ḥikāyeti işitmemişidi.

"Söyle işideyim."

(13) Ḥikāyet-i Ḫatun

Ḫatun ilerü gelüp eyitdi kim cihān sarāyı (14) içinde bir pādişāh var idi ve anuñ bir kendüden ġālib (15) düşmeni var idi. Bir gün, ol şāh bī-ḥad leşker cem' idüp (16) bu ża'īf şāhuñ üzerine yüridi. Bu şāh işidüp (17) nā-çār oldı. Bu daḫı leşkerin mümkin mertebe cem' idüp ḳarşu (18) vardı. Her ne ḳadar ki bu ża'īf şāh evvel gelen ḳavī (19) şāha yalvarup didi ki: "İy şāh! Ceng eyü iş....

DİZİN

āb < Far. Su

āb-ı revān (Akarsu) 11a/03

‘Abdü’l-mü’min Metinde ‘Abdü’l-mü’min ıḳlīmi şeklinde geçmektedir.

a. 3b/18

ābdest < Far. Namaz kılmak ve diğer bazı ibadetleri yerine getirmek için dinin gereklerine uygun olarak vücut uzuvlarından bir kısmını yıkayıp temizleme.

ābdest al- (Namaz kılmak ve bazı diğer ibadetler için dince gerekli temizliği yapmak) 8b/16

ābdestsüz < Far. ābdest+süz Abdestsiz

a. 9a/02

‘Abdu’r-raḥman Metinde mülk-i ‘Abdurraḥman şeklinde geçmektedir.

a.→mülk-i ‘Abdu’rraḥman 19b/06

‘acāyib < Ar. ‘acā’ib Alışılmadık, görülmedik, çok şaşırtıcı

a. 11a/15

‘aceb < Ar. Tuhaf

a.+midür 13b/06

‘acele < Ar. Çabuk olma, çabukluk

‘acele it- (Çabuk davranmak) 24a/11

‘Acem < Ar. Öz. is. İran

a. 4b/02

a.+de 31b/16

acı- Canı yanmak, ağrımak

a.-duġın 17a/07

a.-r 24a/16

acıt- Canını yakmak

a.-ırın(acıdırın) 17a/06

‘āciz < Ar. Çaresiz

a. 32b/04

‘āciz ḳal- (Çaresiz kalmak) 17b/10, 18a/17

a.+dür 21a/16

a.+lerüñ 18a/19

aç Yemek yeme isteği ve ihtiyacı duyan

a. 16b/19, 20a/02

aç- Kapalı olan bir şeyi açık hale getirmek

a.-alar 10a/17

a.-ardı 22b/14

a.-dılar 10a/18, 10b/06, 10b/09, 10b/14, 10b/18, 11a/10

a.-up 33b/03, 35a/02

açıl- Açılmak

a.-a 5b/10, 5b/14

a.-urdı 10a/18, 10b/08, 10b/14

ad İsim, ad

a. 19b/07

a.+ı 3a/12, 4b/03, 19b/02

a. +ıla 29a/19

a.+ın 27a/03

a.+ına 3a/18, 3b/04, 3b/10

a.+ını 13b/03

a.+ları 3a/10

a.+um 3a/14

ʻadālet < Ar. Doğruluktan ayrılmama, adalet

a. 26a/04

a. → maʻden-i ʻadālet 2b/03

adam < Ar. ādem. İnsan, kişi, şahıs

adam it- (Hayatını ve yaşayışını düzene sokmak) 6b/17

a.+lar 13b/16

ʻadd < Ar. Kabul etme, sayma

ʻadd it- (Saymak, kabul etmek) 24b/03

ādem < Ar. Adam, insan, kişi

a. 18a/13, 19a/09, 19a/10, 27b/08, 27b/17, 28a/04

a.+i 27a/19

a.+üñ 25b/09

Ādem < Hz. Adem

a.+üñ 21b/13

ādemī < Ar. İnsan, insanoğlu

a. 16b/07

a.+de 25a/16

a.+den 16b/07

a.+nüñ 16b/06

ʻādet < Ar. Alışılmış olan şey, her vakit yapılan

a. 32a/04

ʻādet-i zenān (Kadınların adeti)7a/03

‘ādet eyle- (Adet edinmek) 26b/09

a.+i 29b/05, 29b/12

a.+in 20a/18

a.+ümüz 12a/06

‘ādil < Ar. Adalet sahibi olan, adaletli

a. 28b/17, 31a/18, 31a/19

‘ādil ol- (Adalet sahibi olmak, adaletli davranmak)30a/16, 32a/15

a.→ şāh-ı ‘ādil 33b/05

‘ādileyn <Ar. İki adil

a. 8a/08

‘adl < Ar. Adalet, doğruluk

a. 3b/18, 18b/12, 19b/06, 26a/04

‘adl eyle- (Adaletli davranmak) 26a/07

‘adl it- (Adaletli davranmak) 32a/01

a.+le 26b/06, 31b/08

a.+üñ 17a/09

adlu Adlı

a. 3a/01

‘adū < Ar. Düşman

a.+sı 17a/17

aġaç Ağaç

a. 17a/05, 19a/10, 29a/07

a.+la 22b/11, 27a/19, 27b/03

a.+larda 11a/06

āgāh < Far. Haberli, bilgili

āgāh eyle- (Haberdar etmek) 24b/09

āgāh it- (Haberdar etmek)24b/03

āġāz < Far. Başlama

āġāz olın- (Başlanmak, başlanılmak) 9b/05

a.+ındadur 2a/10

aġır Ağır, hafif olmayan

a. 12b/15

aġız Ağız

a.+ı(aġzı) 6b/13, 7a/02, 24a/14

a.+larından 32b/04

aġla- Gözyaşı dökmek

a.-dı 13a/02, 33a/10

a.-dı→ zāri zāri aġla- 30a/11, 33a/02

a.-dılar→zāri zāri aġla- 33b/07

a.-ram 9a/09

a.-ya 9a/07

a.-yup 12b/06

aġlaş- Birlikte ağlamak

a.-dılar 9a/03, 30a/12, 33a/11, 33b/09

a.-ursız 33a/17

āh Ünl. Kullanıldığı yere ve sesin tonuna göre kızgınlık, öfke, pişmanlık, sevgi gibi çeşitli duyguları belirtir.

āh eyle- (Feryat etmek) 34a/07

āh it- (Ah etmek, inlemek) 34b/14

āḫir < Ar. Son

a. 8a/03, 20a/15, 21b/05

āḫiret < Ar. Öteki dünya, ahiret

a. 3a/11, 30a/13, 30a/14, 34b/07

a.+de 19b/10, 26b/03, 34b/12

a.+e 33a/15

a.+i 25a/03

a.+ine 16b/06, 23a/19, 23b/01

aḥmer < Ar. Kırmızı, kızıl

a.+e→ Cebel-i Aḥmer 10a/18

aḫşam Akşam

a. 15b/04, 23b/10, 34b/17

āḫūr < Far. Hayvanların barındırıldığı dam, ahır

a.+a 20b/15

a.+dan 20b/15

ʻāḳ < Ar. Dik başlı

a. 6b/17

aḳçe Para, gümüş lira

a. 12b/08, 12b/11, 12b/15, 20a/01, 20a/05, 20a/09, 28b/04, 34a/14

ʻaḳd < Ar. Sözleşme, kararlaştırma, anlaşma

ʻaḳd-i meclis eyle- (Meclisi toplamak) 9b/05

ʻaḳd-i nikāḥ it- (Evlenmek, nikahına almak) 5a/01

ʻāḳıbet < Ar. Son, sonuç, nihayet

a. 3a/17, 7b/05, 16a/05, 18b/01

ʻāḳil < Ar. Akıllı

a. 8b/13, 15b/13, 24a/12, 24b/09, 24b/14, 28a/08

a.+iseñ 14a/19

ʻāḳıle < Ar. Aklı başında (kimse)

a. 28a/05

a.+den 28a02

a.+si 27b/06, 28a/01

ʿaḳl < Ar. Akıl

a. 2b/16

a.→mezīd-i ʿaḳl 4a/08

a.+dan 10a/01

a.+dur 31b/12

a.+ı 21a/15, 31b/12, 31b/13

a.+ın 4a/14

a.+uñ 1b/03

aḳṭarıl- Devrilmek

a.-mışıdı 9b/11

a.-ur 9b/13

ʿaḳūr < Ar. Kuduz

a→ kelb-i ʿaḳūr 16a/12

āl < Ar. Aile, sülale, hanedan

ālihi'ṭ-ṭāhirīn (Onun) temiz ailesi

a. 4a/03

al- Almak, elde etmek

a. 5b/10, 12b/09

a.→ ṣatun al- 6b/07

a.-asız 30a/07

a.-ayım 5b/16, 6b/03

a.-dı 5a/01, 11b/03, 12b/13, 22a/05, 32b/07

a.-ı ḳomışıdı (Bir süre için bir yerde tutmak, hapsetmek) 19b/15

a.-maḳdan 33a/06

a.-sa 28b/01

a.-up 5b/11, 10a/07, 14b/16, 15a/01, 15b/06, 18a/07, 20a/01, 20a/07, 24a/14, 30b/19, 33a/02, 34a/09

a.-urdı 17a/18, 23a/10

a.-urdı→ābdest al- 8b/16

al Hile, kurnazlık

a.ına (14b/2)

aʿlā < Ar. Çok yüksek, en yüce, çok büyük

a.+ya 29b/08

ʿalāmet < Ar. İşaret, iz

a. 23b/07

ālāt < Ar. Aletler

a.+ıla 27a/16

ʿalāyim < Ar. Alametler

a. 2b/04

aldan- Aldanmak

a.-maġıl 14b/02

ʻalef-zār < Ar. ʻalef + Far. zār. Otlak, samanlık

a.+a 21a/02

ʻālem < Ar. Dünya

a. 17a/15

a. → şāh-ı ʻālem 7b/16, 21a/01

a.+de 19a/08, 20b/06

a.+de → eṭrāf-ı ʻālem 2b/05

a.+i 13b/06, 24a/05

a.+le 11b/03

ʻālet < Ar. Araç, alet

a.+in 28b/09

ʻaleyhi's-selām <Ar. Peygamberlerin adları anılırken "Ona selam olsun!" anlamında kullanılan söz.

a. 8b/19, 9b/07, 21b/06, 24a/09, 29a/02

alın- Sağlanmak, elde edilmek

a.-acaḳ 20a/09

a.-mışdur 3b/18

ʻālim < Ar. İlim sahibi olan, bilgin

a. 17a/13, 30b/12, 30b/13, 31b/11

a.+den 29b/01

a.+dür 29b/13, 30b/11

a.+iñ 31b/13

a.+lerden 32a/09, 32a/11

Allāh < Ar.Yaratıcı, Allah

a. 18b/12, 19a/05, 19a/08, 19a/08, 21b/02, 27a/03, 27a/04, 29a/07, 31a/14

a. → İsm-i Allāh 5b/01

a.+uñ 13b/03

alt Alt, aşağı, alt taraf

a.+ında 14b/01

a.+ında(altında idi) 25a/09

altun Altın

a. 28a/09

a.+dan 28a/12, 34a/01, 34b/02

ʻām < Ar.Genel, herkese ait

a.+dır 27b/02

aʻmā < Ar. Kör

a.+ya 34a/19

amān < Ar. Bağışlama, af

amān dile- (Af dilemek) 34b/13

amān vir- (Canını bağışlamak, öldürmemek) 15b/10, 19a/05, 19a/07

ʻamd < Ar. Kasıt, niyet

a. 27a/15, 27a/15

a.+ıla 28a/06

‘amden < Ar. Bir şeyi bilerek ve kasden yapma

a. 27a/14

‘amel < Ar. Fiil, davranış, iş

‘amel eyle- (Yapmak) 23a/18

‘amel it- (Uygulamak) 8a/06, 22b/01, 24b/19, 25b/17, 34b/10, 34b/11, 35a/05

āmennā < Ar. İnandık

āmennā ve ṣaddaḳnā (İnandık ve tasdik ettik) 8a/18, 30a/05

āmīn < Ar. Dualardan ve hayır temennilerinden sonra “Allah kabul etsin, öyle olsun.” anlamında kullanılan söz.

a. 4a/03

ammā < Ar. Ama, fakat, ancak

a. 9a/12, 22b/19, 29b/17, 30b/09, 35a/05

ana Anne

a. 17a/11, 19b/04, 20a/15

a.+nuñ 26a/19

a.+sı 4b/16

a.+sına 5b/10

analıḳ Üvey anne

a.+ımdur(analığımdur) 6b/03

and Ant, yemin

a. 7a/17

a.+uñ 6b/07

anda 1) orada

a. 5a/07, 5b/11, 6b/05, 9a/07, 11a/05, 12b/09, 12b/19, 16b/17

2) onda

a. 31b/10

andan 1) Ondan

a. 4a/19, 5a/19, 7b/18, 13b/11, 14b/13, 19a/06, 19a/11, 19b/10, 21a/17, 23b/06, 23b/11, 24b/03, 24b/09, 24b/13, 25a/12, 27a/03, 27a/04, 28a/07, 28b/13, 31a/17, 31b/07, 33b/08, 33b/09, 34b/01, 34b/05, 35a/07

2) Oradan

a. 8b/16, 12b/13, 33a/11

anı Onu

a. 3a/06, 4a/02, 4b/14, 4b/16, 8b/19, 9a/10, 10a/18, 10b/09, 10b/10, 10b/14, 16a/04, 16a/07, 16b/01, 16b/15, 18b/11, 21a/18, 24a/14, 24b/03, 24b/15, 26b/02,

27a/08, 27a/11, 27a/13, 27a/17, 27b/01, 30a/16, 30b/07, 35a/11

anlar Onlar

a. 3a/11, 8b/09, 10b/02, 11b/06, 11b/12, 15a/01, 34a/13

a.+a 11b/11, 14a/06, 17a/08

a.+dan 16a/01, 21b/08, 28a/04

a.+ı 8a/16, 10b/03, 14b/18, 18a/15

a.+la 11b/13, 12b/10, 14a/12

a.+uñ 3b/07, 4a/10, 11b/05

anuñ Onun

a. 1b/03, 1b/05, 1b/10, 2a/04, 2a/06, 2a/08, 2a/10, 2a/15, 2b/04, 2b/07, 2b/12, 4a/01, 4b/04, 4b/05, 4b/07, 14a/02, 15b/12, 15b/12, 16a/16, 16a/19, 17a/17, 19b/05, 20b/13, 22a/03, 24a/02, 24a/14, 25a/01, 25a/09, 27a/17, 27b/17, 28b/19, 30b/08, 32b/13, 35a/14

a.+dur 1b/12

a.+la 12b/12, 13b/06, 14a/03

anuñçun Onun için krş. anuñıçun

a. 15a/04, 17a/06, 19b/12, 23a/14, 34b/08

anuñıçun krş. anuñçun Onun için

a. 28b/19, 29b/03

añ- Hatırlamak, anmak, sözünü etmek

a.-a 9a/07

a.-ġıl 9a/05

añа Ona

a. 1b/13, 2b/03, 2b/12, 3a/04, 4b/06, 6a/10, 9b/07, 14a/03, 14a/05, 17a/15, 17b/03, 18b/09, 19b/02, 20b/03, 22a/08, 22b/08, 22b/11, 25a/12, 25b/17, 27a/11, 27a/12, 29b/08, 29b/09, 31a/08, 32b/08

añıl- Hatırlanmak, akla getirilmek, sözü edilmek

a.-a 3a/14

a.-ıcak 3a/12

añla- Akıl erdirmek, kavramak

a.-yasın 25a/07

ara Ara, mesafe

a.+sında 13a/15

a.+ya 9b/06

ʻArab < Ar. Arabistan

a.+da 31b/16

aralıḳ Ara

a.+ında(aralığında) 13b/07

ārāste < Far. Süslü, süslenmiş

ārāste eyle- (Süslemek) 30b/17

aʿrāż < Ar. Alamet

aʿrāż-ı dünyā (Dünya alametleri)2b/10

ard Arka, geri

a.+ımuzdan 6b/04

a.+ına 18b/19

a.+ınca 20a/09

a.+larınca 34a/04

ʿārī < Ar. Sade, saf

a. 3a/02

ʿārif < Ar. İrfan sahibi, bilgili

a. 32a/09

a.+lerden 32a/09

arḳa Arka

a.+mı 25b/04

a.+sıla 6b/12

a.+sına 12b/15

a.+sından 18a/09

ʿarṣa< Ar. Toprak, yer

ʿarṣa-i celāl (Yücelik yeri) 2b/08

art- Artmak, eskisinden çok olmak

a.-a 24b/08

a.-urdı 18a/04

ʿarūs < Ar. Gelin

a. 3a/05

ʿarż < Ar. Bildirme, sunma

ʿarż it- (Sunmak, bildirmek)9b/08

ārzū < Far. İnsanın bir şeye karşı duyduğu istek, dilek

a.+sına 8b/08

aṣ- Asmak

a.-dılar 20a/15

a.-mışlar 34a/03

āṯār < Ar. Eserler

āṯār-ı salṭanat (Saltanat eserleri) 2a/17

aṣḥāb < Ar. Sahipler, Hz. Muhammed'in sohbetinde bulunmak şerefine ermiş Müslümanlar.

a. 8b/16

aṣḥāb-ı yaḳın (Yakın ashap) 2b/06

a.+um 9a/01

ʿāṣī < Ar. İsyan eden, karşı gelen

a. 20b/04

ʿāṣī ol-(Karşı gelmek, isyan etmek) 17b/18

a.+lerden 24b/03

aṣl < Ar. Temel, esas, asıl

a.+ı 28b/06, 33b/06

ʻaṣr < Ar. Zaman, devir, çağ

a.→ sulṭān-ı ʻaṣr 2b/19

āsumān < Far. Gök

a.→evc-i āsumān 10b/10, 34a/06

āsumānī < Far. Gökle ilgili

a.ye →ḳażā-yı āsumānī 4b/18

aşaġa Aşağı

aşaġa ḳo- (İndirmek)34a/08

ʻāşıḳ < Ar. Tutkun, âşık

a. 16a/05

ʻaşıḳ-ı ḥayrān (Hayran aşık)4b/08

ʻāşıḳ ol- (Sevmek, tutulmak) 5a/02

ʻaşḳ <Ar. Bir kimse veya bir şeye karşı duyulan çok kuvvetli sevgi ve bağlılık

a. 9a/06

a.+ın 5a/03

a.+ına 18b/13, 19a/05

at At

a. 10b/02, 14b/04, 20a/08, 29b/19, 30a/03

a.+a 18a/14

a.+lar 34a/01

a.+ları 10b/01, 13b/18, 34a/04

at- Bir şeyi yere doğru bırakmak, fırlatmak

a.-dı 27b/08

a.-maḳda 4b/12

ata Ata, baba

a. 17a/11, 19b/04, 19b/07, 20a/15, 31a/09

a.+nuñ 26a/18

a.+ñı 19a/02

a.+sı 17b/15, 20a/06, 20a/07, 20a/10

a.+sın 20a/12

a.+sına 17b/18, 18a/17

a.+sını 18a/02, 18b/04, 18b/19

a.+ya 19b/12

ʻatebe < Ar. Eşik, basamak

a.+sinüñ 2a/06

āteş < Far. Ateş

a.+ini 15b/11

a.+ler 6b/15

āteş-endāzlıḳ < Far. Ateş+ Far. endāz+lıḳ Tutuşturmak

a. 21a/03

ʿavām < Ar. Kaba ve cahil halk kesimi, ayak takımı

a. 4b/13, 30a/12, 34b/10

āvāre < Far. Boş gezen, başıboş

āvāre ḳıl- (Uzak tutmak) 13a/10

āvīẖte < Far. Asılmış, asılı

āvīẖte ḳıl- (Asmak) 3b/14

ʿavrat < Ar. Kadın

a. 8a/04, 8a/06, 9a/19, 9b/01, 12a/03, 12a/04, 12a/08, 12b/01, 14a/15, 14b/01, 14b/04, 14b/05, 14b/05, 14b/08, 14b/10, 14b/14, 14b/16, 15a/03, 15a/05, 19b/11, 21b/13, 21b/16, 22a/08, 22a/18, 22a/18, 22b/04, 22b/08, 22b/15, 23a/07, 23a/09, 23a/15, 24a/08

a.+a 14a/19, 14a/19, 21b/15, 21b/16, 22a/17, 23a/05

a.+dan 12b/04

a.+ı 22a/03

a.+la 28b/15

a.+lar 15a/04

a.+larda 23a/14

a.+lardan 9a/17, 14a/06

a.+ların 18a/06

a.+laruñ 21b/10, 21b/17

a.+uñ 12a/06, 14b/02, 22a/03

a.+uñdur 12a/05

ʿavratlıḳ< Ar. ʿavrat + lıḳ Kadınlık

ʿavratlıḳ it- (Kadınlık etmek)14b/14

avuç Avuç

a. 33a/02, 34a/09

ay Yılın on ikide biri

a. 6a/14, 6a/15, 6a/15, 27b/11

ayaḳ Ayak

a. (ayaġ) 13a/12

a.+a(ayaġa) 24a/15

a.+ın(ayaġın) 24a/14, 28a/15, 28a/16

a.+ına(ayaġına) 24a/13

a.+ınuñ(ayaġınun) 21b/11

a.+um(ayaġum) 25b/01, 25b/01

a.+uma(ayaġuma) 16a/11

a.+uñ(ayaġuñ) 14b/01

ʿayān < Ar. Açık, belli

a. 25b/16

āyāt < Ar. Ayetler

a.+la 3a/03

Ayaz Bk. Ḫāṣ Ayaz

a.→ Ḫāṣ Ayaz 3a/18

ʻayb < Ar. Kusur, ayıp

a. 12a/12, 29b/03

ʻaybla- < Ar. ʻayb+la- Ayıplamak

a.-r 27a/07

āyet < Ar. Kurʻan-ı Kerim'in herhangi bir cümlesi

a. 21b/01

ayırtla- Ayırmak, temizlemek

a.-mak 26b/14

ʻayş < Ar. Yaşama

ʻayş u işret it- (Yemek içmek) 23a/8

a. 25a/10, 34b/15

a.+ı → cāvidān-ı ʻayş 8b/14

az Çok olmayan, az

a. 14b/01, 21b/08, 35a/04

az- Bozulmak, azgınlık etmek

a.-dılar 8b/09

ʻaẕāb < Ar. Azap, ceza, eziyet

a. 8b/10

ʻaẕāb it- (Eziyet etmek) 26b/04

a.+a 19a/16, 34b/12

a.+ı 8a/19

āzād < Far. Serbest olan, kurtulmuş

āzād eyle- (Serbest bırakmak)26b/05, 27b/11, 34b/05

āzād ol- (Serbest olmak) 20b/09

āʻẓam < Ar. En büyük

a.→ pādişāh-ı āʻẓam 2a/18

ʻaẓamet < Ar. Büyüklük, ululuk

a.+inüñ 1b/09

azarla- Azarlamak, paylamak

a.-maḳ 13a/15

a.-rsın 13a/08, 13a/16

a.-ya 17b/02

a.-yup 17b/11, 20a/11

ʻazl < Ar. Görevine son verme

a. 26a/02

ʻazl it- (Görevine son vermek) 16b/16

bā < Far. Bazı Arapça ve Farsça kelimelerin önüne gelerek zarf fonksiyonunda şekiller yapan "ile" anlamında ön ek.

b. → der-ḳıṣṣa-ı şehzāde bā-ḫatun 4b/01

bāb < Ar. İş, husus, konu

b.+ında 8a/15, 16b/12, 31b/17

b.+ından 2b/10, 2b/18

baba Baba

b. 19a/12, 31a/01, 32b/11, 32b/16

b.+mı 7a/18

b.+ñ 6a/04

b.+ña 6b/18

b.+ñı 6a/07, 6a/12

b.+ñuñ 5b/18

b.+sı 5b/14, 20a/11

b.+sın 19b/08

b.+sına 5b/04, 5b/13

b.+sını 20a/17

bābūc < Far. Ayakkabı

b. 11b/11

ba'de < Ar. Edat. Başına geldiği kelime ve tamlamalara "sonra" anlamı katarak zarf fonksiyonunda birleşik şekiller yapar.

ba'de't-ta'ām (Yemekten sonra) 15b/08, 23b/14, 35a/01

min-ba'd (Bundan sonra)

bādem < Far. Badem

b.+leri 33b/19

ba'dü < Ar. Ondan sonra

b. → ammā ba'dü 2a/16

bāġ < Far. Büyük bahçe, bağ

b. 10b/19

b.+lar 11a/04

bāġçe < Far. Bahçe

b. 10b/19

b.+ler 11a/03

baġır Göğüs, yürek

b.+ı(baġrı) 33b/07

bağışla- Bağışlamak, affetmek

b.-ñ 30a/15

b.-yasız 14a/05

b.-yup 7b/17

bağla- Sarmak, bağlamak

b.-dılar 18b/19

bahāne < Far. Bahane, sebep

bahāne it- (Bahane etmek, bir şeyi sebep olarak öne sürmek) 16b/17

baḫīllıḳ < Ar. baḫīl+lıḳ Cimrilik

b. 26b/09

baḥr < Ar. Deniz

b.+ı 1b/10

b.+ınuñ 3b/12

baḥs < Ar. Söz, sohbet

b. 9b/06

b.+e 9b/05

baḫt < Far. Talih, kader, kısmet

b.+ın 21b/13

baʿīd < Ar. Olması ihtimalden uzak bulunan

b.+dür 10a/01

b.+midür 13b/09

baḳ- Bakmak, ilgilenmek

b.-dı 5a/08, 10a/18, 10b/07, 10b/14, 10b/19, 13a/05

b.-dum 5a/11

b.-mak 29a/02

b.-mayasız 30a/09

b.-sa 21b/12

b.-up 9a/09, 13a/01, 23b/17

bāḳī < Ar. Devamlı, sürekli

b. 4b/11, 25b/06, 30b/02, 33a/15, 34a/11

b.+sini 25b/17, 30b/16

bāḳiyāt < Ar. Sürekli, kalıcı şeyler

b.+dan 1b/12

bal Bal

b. 28b/08

balıḳ Balık

b. 28b/06

bāliġ < Ar. Ergenlik yaşına ulaşma

bāliġ ol- (Buluğa ermek) 20a/07, 28a/08

baña Bana

b. 3a/13, 6b/18, 7a/09, 7a/15, 7a/16, 12a/01, 13b/13, 16a/06, 19a/12, 20b/05, 21a/18, 23a/11, 30a/07, 30a/14, 30a/17, 32a/17

Bārī < Ar. Yaratıcı, Tanrı

Bārī-i bī-miṣāl (Benzersiz Yaratıcı) 1b/02

baṣar < Ar. Göz

b.+ı 1b/03

b.+ı → mişkāt-ı zücāc-ı baṣar 1b/07

baṣdur- Bastırmak

b.-dı 16b/18

baş Kafa, baş

b. 6a/01, 33a/13

baş ḳaldurmaz ol- (Ayrılmamak) 18a/05

başdan ayaġa (Baştan aşağı)7b/10

b.+ı 7a/07, 14b/12

b.+ına 10b/03, 18a/12, 34a/09, 34a/10

başına ḳaḳ- (Bir kimseyi bıktırırcasına yüzüne vurarak üzmek) 23a/12

b.+ını 11a/18, 13a/03, 13a/18, 13a/19, 13b/13, 19a/18, 20b/13

b.+lar 9b/01

b.+ların 33b/02

b.+larına 33b/03

b.+um 11b/08

b.+umuz 30b/08

b.+uñ 5a/19, 5b/02, 20b/05, 20b/08

b.+uñdan 13b/05

b.+uñı 13a/08, 13b/04

b.+uñuz 13a/13

b.+uñuzı 11a/17

başar- Bir işi istenilen şekilde sonuçlandırmak, üstesinden gelmek

b.-ır 29b/01

baş barmaḳ El ve ayağın en başta bulunan en kalın parmağı

b.+ı(baş barmağı) 21b/12

başdan başa Başından sonuna kadar

b.10b/19

başla- Başlama, bir işe girişmek

b.-dı 15a/01, 15a/02, 17b/09

başmaḳ Ayakkabı

b.+ını(başmağını) 30b/08

bat- 1) Gömülmek

b.-dı 11a/17

2) Saplanmak

b.-ınca 24a/16

b.-sa 24a/14

bāṭın < Ar. Gizli, gözle görünmeyen

b. 3a/05

bāṭın ol- (Görünmemek) 2b/05

batur- Batırmak, gömmek

b.-dı 13a/19

b.-up 13a/03, 13a/08, 13b/04

Bāyezīd Ḫan Yıldırım Bâyezid

b. 2b/02

bāzār < Far. Pazar, alışveriş

bāzār it- (Alışverişte bulunmak) 18a/15

bāzār ḳıl-(Pazarlık etmek)19b/18

b.+a 18a/14

ba'żı < Ar. Bazı, kimi

b. 28b/18

b.+lar 29a/04

b.+sı 6a/14, 6a/15, 6a/15

bāzirgān < Far. Tüccar

bāzirgān idüm 11b/07, 11b/17

be- < Far. "-a, -e" anlamında ön ek

be-bālā-yı pīr (Pirin üstüne) 15b/15

be-ġāyet < Far. be +Ar. ġāyet Son derece, aşırı derecede

b. 25a/04, 33b/08

bed-baḫtlıḳ < Far. bed-Far. baḫt+lıḳ Bahtsızlık

b.+da 16a/15

b.+ı (bed-baḫtlıġı) 17b/06

bedāyi' < Ar. Ender şeyler

b. 2a/05

bedel < Ar. Denk

b. 17a/17

beden < Ar. Vücut, gövde

b.+e 29b/04

beg Bey

b.+den 6b/06

b.+i 6b/04

b.+ler 18b/01, 18b/05, 18b/16, 32b/13, 33a/11, 33b/08

b.+leri 32b/01

b.+leriñüze 31a/14

b.+lerüñ 17b/08, 18a/06

beḳā < Ar. Ahiret, öbür dünya

b. 33a/14

belā < Ar. Musibet, büyük sıkıntı, kötülük

b. 17a/12

b.+ya 8a/16

belāġat < Ar. İyi, güzel, pürüzsüz söz söyleme

b. 3b/09

belki < Ar. bel+Far. ki Belki, olabilir

b. 16b/10

belkim < Ar. bel+ kim Belki

b. 30a/09

bellü Belli, açık

b. 3a/12

belürsüz Belirsiz, belli olmayan

belürsüz ol- (Belli olmamak, görünmemek) 13a/19

ben "Ben" I.Teklik şahıs zamiri.

b. 5b/15, 6a/02, 6a/03, 6a/08, 6a/08, 6a/10, 6b/07, 6b/17, 6b/18, 7a/13, 7a/14, 7b/03, 7b/04, 9a/02, 10a/12, 11b/18, 12a/15, 13b/03, 13b/11, 14b/10, 14b/16, 16a/04, 17a/06, 19a/08, 19a/08, 19a/13, 19a/14, 19a/15, 19b/11, 20b/05, 20b/07, 20b/13, 22b/08, 24a/02, 25a/19, 25b/04, 30a/07, 30a/13, 30a/17, 30a/19, 32a/18, 33a/16, 34a/12, 34a/13

b.+den 7a/16, 9a/17, 17a/04, 25a/17, 30a/10

b.+i 6a/05, 6a/06, 6a/10, 6b/02, 6b/04, 6b/05, 7a/11, 7a/17, 7b/02, 7b/05, 9a/01, 11b/03, 11b/19, 13a/10, 16a/12, 16a/13, 19a/13, 19a/18, 25b/03

b.+üm 3a/14, 5a/12, 5b/17, 5b/19, 6a/07, 7a/18, 7b/01, 12b/02, 16a/11, 16b/14, 17b/01, 25a/16, 29a/18, 30a/04, 30a/06, 30a/09, 30a/15, 32a/18, 33a/16, 34a/10

b.+ümle 5b/19, 7a/17

beñzer Eş, benzer

b. 16a/15, 26b/05, 28b/10, 31b/04, 31b/08, 32b/01, 32b/02, 32b/02, 32b/03, 32b/03, 32b/12, 32b/12, 32b/13, 32b/14, 32b/14, 35a/11

ber-dār < Far. Asılmış

ber-dār it- (Asmak, idam etmek) 26b/14

berāber < Far. Birlikte

b. 21b/03

b.+i 20b/05

berekāt < Ar. Bolluklar, hayırlar, iyilikler

b.+ında 19b/05

beriyye < Ar. Çöl

b. 10b/19

berü Bu yana, beri

b. 15a/16

besle- Yedirip içirmek, karnını doyurmak

b.-düm 16a/05, 16a/10

b.-rler 26b/01

beşere < Ar. Cilt

b.+sine 4b/09

beyān < Ar. Anlatma, belirtme, bildirme

beyān eyle- (Anlatmak, bildirmek) 7a/09, 8a/03, 15a/11, 22b/06

beyān it- (Anlatmak, bildirmek, dile getirmek) 4a/19, 4b/01, 21b/19

b.+a 3a/01

b.+ın 3a/05

beyt < Ar. Aruz vezninin aynı kalıbı ile yazılmış iki mısralık şiir birimi veya şiir, beyit.

b. 14a/18, 21a/07, 30b/12

b.+de 21a/07

b.+i 16a/08

bıçaḳ Bıçak

b. 28b/16

bıraḳ- Bırakmak, salmak

b. 6b/06

b.-dı 22b/03

b.-up(bıraġup) 5b/17

bi - < Ar. "ile, için" anlamları katan ön ek.

***bi-ḥaḳḳı Muḥammed** (Muhammed hakkı için) 4a/03

***bi-ḳadr-ı ḳuvvet** (Kuvvetin gücüyle) 2b/08

bī- < Far. "-siz, -mez" eklerinin anlamını karşılayan ön ek.

***bī-edeb** < Far. bī+ Ar. edeb Edepsiz

b.+den 16b/09

***bī-edeblik** < Far .bī+ Ar. edeb+lik Edepsizlik

b. 16b/04

***bī-fā'ide** < Far. bī+ Ar. fā'ide Faydasız

bī- fāide-i 'ilm (İlmin faydasızı) 20b/03

***bī-ġāye** < Far. bī+ Ar. ġāye Sonsuz

b. → taḥiyyāt-ı bī-ġāye 2a/13

***bī-günāh** < Far. bī+ Far. günāh Günahsız

b. 18a/13

***bī-ḥad** < Far. bī+ Ar. ḥadd Sınırsız

b. 35a/15

***bī-ḥadd** Far. bī+Ar. ḥadd Sınırsız

b. 10b/01

***bī-ḥisāb** < Far. bī+ Ar. ḥisāb Sayısız

b.+dur 4a/02

***bī-hūde** < Far. bī+ Far. hūde Boş , gereksiz

b.+ 29a/19

***bī-ḳıyās** < Far. bī+ Ar. ḳıyās Kıyassız

b. 10b/01, 13b/17

***bī-miṣāl** < Far. bī+ Ar. örnek Benzersiz

b. →Bārī-i bī-miṣāl 1b/02

***bī-müntehā** < Far bī+Ar. müntehā Sonsuz

b.→ ḥamd ü ṣenā-yı bi-müntehā

***bī-naẓīr** < Far. bī+ Ar. Benzersiz

b. 25a/06

***bī-nihāye** < Far bī+ Ar. nihāye Sonsuz

b. → ṣalavāt-ı bī-nihāye 2a/13

***bī-sa'ādet** < Far. bī+ Ar. sa'ādet Mutsuz

b. 19b/07

***bī-tekellüf** < Far. bī+ Ar. tekellüf Tabiî olarak

b. 21a/01

***bī-teklīf** < Far. bī+ Ar. teklīf Patavatsız

b. 24a/08

***bī-vefā** < Far. bī+ Ar. vefā Vefasız

b. 14b/05, 14b/05

bid'at < Ar. Hz. Muhammed'in yaşadığı dönemden sonra dinde ortaya çıkan ve genellikle sünnete aykırı olan şey.

b.+lar 31b/03

bil- Bilmek, anlamak

b. 7b/06, 12a/16, 20b/10

b.-di 13b/15, 14b/19, 18b/15, 23a/05, 25a/11, 26a/18, 26b/13, 28a/06, 33a/13, 33a/14, 34b/14

b.-digüm 29a/18

b.-diler 9a/04, 31a/02, 32b/09

b.-e 3a/07, 15a/4, 17a/07, 23a/14

b.-esin 19b/12, 25a/07

b.-eydi 18b/01

b.-eydüm 19a/08, 19a/14

b.-iñiz 25a/19

b.-medigini 24b/17

b.-mek 32a/15

b.-mez 21a/18, 21b/03, 29b/02

b.-mezem 12b/08

b.-mezse 31a/07

b.-sün 13b/10, 32a/14

b.-üp 17a/08, 24b/17, 25a/07

b.-ür 21a/02, 21b/03, 25b/17, 31a/03

b.-ür(bilür misin) 12b/07

b.-ürdi 4b/16, 20a/16

b.-ürler 6a/17

b.-ürsiz 19a/07, 30b/16

bilā- < Ar. Dilimizdeki "-siz, - meksizin, - meden" eklerinin anlamını karşılayan ön ek.

***bilā- sebeb** < Ar. bilā+ Ar. sebeb Sebepsiz

b.+dür →ḳatl-i bilā-sebeb 27b/15

bildür- Bildirmek, haber vermek

b. 8b/19

b.-di 4a/06, 14a/01

b.-memişdür 20b/03

b.-ür 25b/11

bile Birlikte, beraber, dahi, ile

b. 14a/06, 15a/02, 23b/08, 23b/13, 34b/09

b.+(bile idi) 26a/13

bilek Elle kolun birleştiği bölüm

b.+den 28a/14

bilin- Anlaşılmak, bilinmek

b.-e 29a/09

bi'llāh < Ar. Allah için

b. 6a/08

bin < Ar. Oğul

b. 2b/01, 2b/02, 2b/02

biñ Bin, 1000

b. 3a/15, 9a/08, 13b/19, 24a/13, 34a/17

b. →iki biñ 3a/15

b. → on biñ 34a/01, 34a/03

b. → ṭoḳsan biñ 9b/09, 9b/18

biñde bir (Çok az) 3a/12

bin- Binmek

b.-di 15b/04, 34b/17

b.-üp 18a/14

binā-gūş < Far. Kulak memesi

b.+ında 3b/13

bir Bir, tek

b. 2b/03, 3a/08, 3a/13, 3a/13, 3a/16, 3a/17, 3a/18, 4a/12, 4a/14, 4b/03, 4b/06, 4b/17, 4b/19, 5a/01, 5a/02, 5a/04, 5a/07, 5b/05, 5b/15, 6a/01, 6a/04, 6a/14, 6b/04, 6b/16, 7a/05, 8a/06, 8a/06, 9a/13, 9b/04,

9b/13, 9b/15, 10a/16, 10b/10, 10b/12, 10b/13, 10b/16, 10b/18, 11a/05, 11a/08, 11a/08, 11a/11, 11a/13, 11a/14, 11a/17, 11a/19, 11b/01, 11b/01, 11b/07, 11b/12, 11b/14, 11b/14, 11b/18, 12a/08, 12a/11, 12a/14, 12a/18, 12b/01, 12b/09, 12b/11, 12b/13, 12b/14, 12b/15, 12b/15, 12b/18, 13a/01, 13a/08, 13b/01, 13b/04, 13b/12, 13b/15, 14a/13, 14a/16, 15a/08, 16a/10, 16a/18, 16a/19, 16b/01, 16b/11, 16b/14, 16b/17, 16b/19, 16b/19, 17a/02, 17a/13, 17a/17, 17a/18, 17b/13, 17b/13, 18a/12, 18a/14, 18a/16, 18a/16, 18b/03, 18b/15, 18b/19, 19a/03, 19a/05, 19a/10, 19a/10, 19b/13, 19b/13, 20a/01, 20a/01, 20a/07, 20a/11, 20a/13, 20a/15, 21b/03, 22a/02, 22a/03, 22a/03, 22a/04, 22a/05, 22a/07, 22a/07, 22a/15, 22a/19, 22b/04, 22b/04, 22b/08, 22b/09, 22b/09, 22b/10, 22b/11, 22b/12, 22b/13, 23b/07, 24a/13, 24b/02, 24b/08, 24b/15, 25a/02, 25a/08, 25a/15, 25b/01, 25b/01, 25b/08, 26b/01, 26b/01, 26b/02, 26b/14, 27a/03, 27a/15, 27a/15, 27a/18, 27a/19, 27a/19, 27b/02, 27b/02, 27b/07, 27b/07, 27b/08, 27b/10, 27b/11, 27b/13, 27b/13, 27b/15, 27b/16, 27b/16, 27b/16, 27b/17, 28a/09, 28a/12, 28a/13, 28a/14, 28a/15, 28a/16, 28a/17, 28a/18, 28b/03, 28b/11, 28b/14, 28b/15, 28b/18, 29b/15, 30a/03, 30b/07, 31b/05, 31b/10, 31b/13, 31b/15, 31b/16, 31b/17, 32b/11, 32b/17, 33a/02, 33b/11, 34a/09, 34a/15, 34a/15, 35a/10, 35a/14, 35a/14, 35a/15

b. → göñül bir it- 6a/01, 6a/06, 7a/17

b. →hīç bir 5a/17, 9a/10, 16a/07

b.+inüñ →biñde bir 3a/12

birḳaç Az sayıda, çok olmayan

b. 5b/01, 6a/13, 11b/04, 12a/10, 14a/05, 14a/12, 17b/19, 19a/04, 19a/06, 31a/03

biraz Biraz

b. 22b/09

birbiri Karşılıklı, birlikte

b.+le 4a/19

biri Biri

b. 10b/08, 14a/13, 26a/12, 26a/12, 26a/13, 27a/14, 27a/14, 27b/02, 27b/05, 27b/12, 27b/14, 29b/08, 31b/10

b. → her biri 3a/16, 4a/08, 4a/10, 18a/16

b. → hiç biri 3a/17

b.+n 10a/17, 25b/02

b.+nden 9b/15

b.+ne 13b/19

b.+ne → her biri 25b/12, 28b/03

b.+ni 19b/15

b.+ni → her biri 27a/02

b.+nüñ → hiç biri 28b/05

b.+ñüz 17b/01

b.+ñüz → her biri 29b/15

b.+si 10a/18, 29b/08

b.+sini 19b/14

birle İle

b. 2b/09

bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm < Ar. "Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla başlarım."

b. 1b/01

biş Beş "5"

b. 8b/13, 35a/11

b.+den 19b/19

biş yüz Beş yüz "500"

b. 9b/16

bit- Sona ermek

b.-miş 11a/01, 11a/05

biz "Biz" I. Çokluk Şahıs Zamiri

b. 3a/02, 3a/15, 8b/06, 10a/09, 11b/12, 18b/07, 18b/12, 28b/16, 30b/03, 30b/06, 30b/08, 31a/04,

32b/18

b.+den 30b/05, 33a/01

b.+e 6b/05, 7b/17, 8b/19, 13a/11, 15a/11, 18b/13, 30b/10

b.+i 22b/07, 31a/04

b.+üm 3b/06, 12a/04, 12a/06, 16a/03, 31a/03, 31a/07, 33a/01

biz Ucu sivri demir alet

b. 19a/03

boġaz Boğaz

b.+ına 11a/17, 18a/12

b.+ından 20a/15

bol Fazla, çok

b. 14b/08

boyan- Boyanmak

b.-dılar 33b/02

b.-mış 33b/19

boyun Gövdenin baş ile omuz arasında kalan bölümü, boyun

b. 31b/02

b.+ına(boynına) 5b/17, 10b/02

b.+ında(boynında iken) 6b/11

b.+ından(boynından) 19a/18

boz- 1) Geçersiz duruma getirmek, iptal etmek

b.-ar 24b/13

b.-dı 23a/07

2) Mağlup etmek

b.-dı 35a/11

bölük bölük Parça parça

b. 30a/07

böyle Bunun gibi, bu şekilde, böyle

b. 8a/01, 8b/12, 17a/03, 17b/11, 17b/13, 29b/05, 29b/06, 29b/13, 30b/10

b.+dür 25b/02

b.+mi 6b/18

böylece Böylece

b. 20a/03

bre Ey! anlamında ünlem

b. 6b/17, 26a/18

bu 1) Bu (İşaret sıfatı)

b. 2b/04, 2b/19, 3a/02, 3a/07, 4a/04, 4b/06, 4b/11, 5a/10, 5a/13, 5a/16, 5b/03, 5b/11, 6a/09, 6a/09, 6b/13, 7a/02, 7a/08, 7a/09, 7b/03, 7b/05, 7b/06, 7b/09, 7b/13, 8a/01, 8a/07, 8b/13, 9a/03, 9a/15, 9b/06, 9b/12, 9b/17, 10a/01, 10a/03, 10a/15, 10b/04, 10b/11, 10b/15, 10b/17, 11a/08, 11a/14, 11b/12, 12a/01, 12b/05, 13b/11, 13b/19, 14a/07, 14a/09, 14a/11, 14a/13, 14b/08, 15a/04, 15a/15, 15b/02, 15b/10, 16a/08, 16a/14, 17a/04, 18a/18, 18a/19, 18b/06, 18b/09, 19a/02, 19b/11, 19b/16, 19b/19, 20a/10, 20a/18, 20b/11, 21a/02, 21a/02, 21b/01, 21b/04, 22a/12, 22a/15, 22a/17, 22a/19, 22a/19, 22b/07, 22b/18, 23a/01, 23a/03, 23a/13, 23a/19, 23b/02, 23b/04, 23b/06, 23b/07, 23b/18, 23b/19, 24b/01, 24b/19, 25a/05, 25a/07, 25b/01, 25b/02, 25b/05, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/18, 26a/16, 26a/16, 26b/04, 26b/06, 26b/15, 26b/15, 26b/16, 27b/02, 27b/12, 27b/14, 27b/15, 28a/13, 28b/17, 29b/02, 29b/14, 30a/01, 30b/09, 32a/17, 33a/08, 33a/12, 33a/13, 34b/08, 34b/14, 35a/04, 35a/16, 35a/16, 35a/17, 35a/18

2) İşaret Zamiri

b. 2b/17

b.+(bu ise) 2b/18

b.+dur 7a/18, 14a/03, 23b/04, 29a/18

b.+nda 8b/18, 10b/12, 13a/16

b.+ndan 18b/07, 20b/06

b.+nı 5b/10, 17a/06, 19a/03, 31a/01

b.+nlar 11b/09, 16b/16, 29b/07

b.+nlara 28b/10

b.+nlardur 29b/05

b.+nları 25b/15, 26b/14, 26b/14

b.+nlaruñ 13b/19, 22a/12, 26a/17, 29b/19, 34a/06

b.+nuñ 7a/14, 14a/14, 16a/06, 17b/04, 17b/13, 19a/16, 23a/11, 26b/13, 28b/07

b.+ña 12a/12, 20a/10, 26b/05, 26b/11, 29a/16, 29b/05, 29b/13, 31a/03

bugün Şimdi, içinde bulunduğumuz zaman, gün

b. 5b/06, 7b/17, 7b/19, 10a/12, 15a/15, 23b/15, 23b/16, 35a/03

bul- Bulmak, elde etmek

b. 9a/06

b.-amadılar 15a/18

b.-dı 4a/17, 13a/05

b.-dum → ḫalāṣ bul-11b/19

b.-ısar 16b/08

b.-ısardur 19b/01

b.-madı 7b/02, 7b/04, 14b/06, 14b/15

b.-mak 10a/01, 13b/09

b.-mamışdur 4a/01

b.-maya 27a/12

b.-mayınca 23b/05

b.-mazdı 17b/17

b.-mazsa 27b/11

b.-uñ 15b/01

b.-up 9b/19, 13b/08, 34b/15

b.-ur 19a/19

bulaş- Bulaşmak, yayılmak

b.-mış 7a/07

bulaşdur- Bulaştırmak

b.-dı 7a/03

bulın- Bulunmak, elde edilmek, olmak

b.-dı 13b/01

b.-madı 15b/01

b.-maya 25a/01

b.-ur 21b/08

bulūġ < Ar. Ergenlik

b.+a 17a/13, 17b/08

buna- Yaşlanmak

b.-mış 6a/04

bunca Bu kadar, bunca

b. 3a/11, 9a/11, 10a/08, 13b/05, 16a/03, 17b/12, 18b/05, 19b/09, 24b/12, 26a/19, 32a/17, 33a/03, 33a/04, 33a/05, 33a/06, 34a/10

bunda Burada

b. 9a/06

bunlarsuz Bunlarsız

b. 14b/06

burc Zodyak üzerinde bulunan on iki takım yıldızının ortak adı

b.+ına 20b/16

burhān < Ar. Delil, tanık

b. 2a/19, 2b/04

burhān-ı ḳāṭı‘ (Kesin delil)2b/17

b.+la 31a/11

buyur- Demek, söylemek; emretmek

b. 10a/15, 11a/11, 15a/07

b.-dı 10a/17, 11a/10, 11a/13, 18b/18, 22b/09, 26a/01, 28b/13, 29a/02, 29a/11, 30b/10, 33b/09, 34a/07, 34a/15, 34a/17

b.-mışdur 9a/15, 24a/10, 29b/10

b.-up 25b/15

b.-ur 8a/11, 21b/06, 27b/09, 28a/11, 29a/05, 31a/13

buyuruḳ Emir, ferman, buyruk

b.+ına(buyuruġına) 31a/14

bühtān < Ar. İftira, yalan

bühtān eyle- (İftira atmak, yalan söylemek) 23a/11

bülbül < Ar. Güzel ötüşü olan bir kuş

bülbül-i gülistān (Gül bahçesinin bülbülü) 3b/15

bünyād < Far. Esas, temel

b.+ı 17a/09, 17a/10

büyü- Büyümek, yetişmek

b.-yüp 16a/11, 20a/03

cāhil < Ar. Bilgisiz, bilmeyen

c.+den 26a/08

c.+dür 35a/07

c.+üñ 31b/12

cā’iz < Ar. Yapılmasında sakınca olmayan

c. 26a/05, 28b/05, 28b/19

c.+dür 29a/05

cāme-ḫ̆āb < Far. cāme+Far. ḫāb Yatak

c.+a 24a/03

cān < Far. Can

c. 6a/09, 7b/04, 10b/03, 22a/10, 29b/02

c.+a 22a/11

c.+dur → nīm-i cān 5a/09, 5a/11

c.+ı 5b/18, 6b/10, 7a/09

c.+umuñ 5b/18, 6b/10, 7a/09

c.+uñ 1b/03

c.+uña 20b/07

cāriye < Ar. Halayık, hizmetçi kız

c. 6b/06, 22b/11, 22b/12, 22b/13, 34b/05

c.+ler 14a/04, 34a/04

c.+lerine 22b/09

c.+lerle 14a/05

cāvidān < Far. Sonrasız, sürekli kalacak olan

cāvidān-ı ʻıyş (Yaşamın sonsuzluğu) 8b/13

cebel < Ar. Dağ

Cebel-i Aḥmer (Ahmer Dağı)10a/18

cebelü Tımar ashabının yedek götürdükleri müsellah ve zırhlı asker

c. 10b/01, 13b/18

cehd < Ar. Çalışma, çabalama

cehd it- (Çalışmak, gayret etmek) 15b/01, 27a/08, 27a/11

cehennem < Ar. Ahirette günahkar kulların konulacağı azap yeri, cehennem

c.+de 26b/03

c.+e 23b/03

c.+i 9b/08, 9b/17

cehl < Ar. Bilgisizlik

c. 29a/19

cehren < Ar. Açıkça

c. 28b/17

celāl < Ar. Büyüklük, yücelik

c.+e → ʻarṣa-i celāl 2b/08

cellād < Ar. İdam mahkumlarını öldürmekle görevli kişi

c. 7b/15, 19a/18

c.+a 13a/17, 20b/18, 24a/06

c.+lara 7b/12

celle şānuhū < Ar. Şanı yüce olsun anlamındaki dua sözü

c. 31a/12

cellet ḳudretuh < Ar. Allah lafzından sonra kullanılan şanı ve kudreti yüce olsun anlamına gelen dua sözü.

c. 1b/02

cem‘ < Ar. Topalama, biraraya getirme

cem‘ it- (Toplamak, biraraya getirmek) 9b/04, 19b/19, 20a/01, 20a/05, 29a/12, 31b/05, 33a/04, 35a/15, 35a/17

cem‘ ol- (Toplanmak, biraraya gelmek)18a/14, 18b/01, 19b/18, 30a/03, 31b/08

c.+i 31b/03

cemā‘at < Ar. Bir yere toplanmış insan kalabalığı

c. 9a/10, 28b/03

cemāl < Ar. Yüz güzelliği

c.+inüñ 1b/08, 4b/10

cemī‘ < Ar. Hepsi, tamamı, bütünü

c. 7a/19, 16b/12, 17a/14, 18a/01, 25b/14, 30a/11, 32b/08, 33a/10, 33b/08

cemīle < Ar. Güzel

c. → evṣāf-ı cemīle 17a/15

c.+si → evṣāf-ı cemīle 4b/13

cenābet < Ar. Boy abdesti almayı gerektiren durum, cünup

c. 14a/18

ceng < Far. Harp, cenk, muharebe

c. 35a/19

ceng it- (Mücadele etmek, savaşmak) 18b/07

c.+de 29b/02

cennet < Ar. Cennet

c. 9b/08

c.+e 16b/08

c.+i 9b/17

cevāb < Ar. Bir soruya karşılık söylenen söz, cevap

c. 5b/16, 15a/16

cevāb vir- (Cevaplandırmak)5b/07, 6a/11, 6b/08, 15a/13, 15a/14, 20b/01, 31a/04, 31a/06, 32a/18, 32b/10

cevāhir < Ar. Cevherler

c.+le → silk-i cevāhir 3b/12

c.+lerle 33b/11

cevānān <Far. Gençler

cevānān-ı dānā (Alim gençler) 30b/14

cevher < Ar. Bir şeyin özü, esas; cevher

c. 25b/16

cevher-i girān-māye (Değeri yüksek cevher)3b/14

cezā < Ar. Suç işleyen bir kimseye suçunun derecesine göre verilen acı karşılık

c.+sın 4a/17, 28b/13, 29a/11

ciger < Far. Ciğer

c.+i 12b/16, 26a/19

c.+in 9a/07

ciger-güşe < Far. Çok sevilen, pek sevgili kişi

c.+si 24a/17

cihān < Far. Dünya, kainat

c. 4b/07, 6b/15, 15b/12, 16a/18, 19b/02, 24a/19, 25a/08, 25a/09, 35a/13

c. → şehriyār-ı cihān 2a/18

c.+da 3a/14, 14b/06, 16a/19

c.+uñ 24a/03

cilve < Ar. Edalı davranış, naz

cilve vir- (Edalı davranmak, kırıtmak) 3a/04

cimā' < Ar. Çiftleşme

cimā' it- (Çiftleşmek)14b/11

cināyet < Ar. Adam öldürme

c. 27a/14

cins < Ar. Cins, tür

cins-i i'vaż (Karşılık olarak verilen şeyin cinsi)2b/09

cūd < Ar. Cömertlik, el açıklığı

c. 3b/16

cumhūr < Ar. Halk

c. 7b/16

cüdā < Far. Uzak , ayrı

c. 14b/04

cüdā ḳıl- (Ayırmak)19a/19

cühelā < Ar. Cahiller

c.+ya 26b/19

cümle < Ar. Bütün, hepsi, tamamı

c. 1b/11, 3b/08, 34a/05

c.+si 29b/18, 30b/01

c.+sile 4b/06, 4b/11

c.+sin 26a/04

c.+sinüñ 28b/04

cür'et < Ar. Cesaret

c. 29a/18

cüz'iyyāt < Ar. Küçük şeyler

c. 32a/12

c.+dan 1b/11

cüz'iyye < Ar. Az miktarda

c.+yi → iḫtiyār-ı cüz'iyye 21a/19

çal- 1)Bir musiki aletini kulanarak ondan ses çıkarmak

ç.-arlardı 33b/18

2) Darbe indirmek

ç.-asın 13a/18

Çalap Hak, Tanrı

ç.+dan 16b/10

çalġu Çalgı

ç. 28b/09

ç.+lar 26b/08

çalış- Bir şeyi yaparak ortaya çıkarmak için emek harcamak

ç. 24b/07

ç.-alar 8a/14

ç.-am 6b/08

çalḳan- Parçalanmak

ç.-urdı 12b/17

çanaḳ Çanak

ç. 34b/04

ç.+lar 34b/02

çāre < Far. Çözüm yolu , çare

ç. 4b/19, 7b/04, 17b/16

çāre it- (Çözüm yolu saymak, çıkar yol olarak kabul etmek) 7b/07

çāre ol- (Çözüm yolu bulmak) 14a/10

çarḫ < Far. Felek, dünya

çārḫ-ı ġaddār (Merhametsiz felek) 3a/07

çayır Çayır

ç. 11a/04

çek- Çekmek

ç.-di 6b/11

ç.-di → nedāmet çek- 11b/02

ç.-diler → el çek- 9a/05

ç.-ende → ḳahr çek- 17a/12

ç.-mege 17b/09

ç.-meye → nedāmet çek- 21a/07

ç.-meye → zaḥmet çek- 24a/15

ç.-üp 10a/09, 20b/15

çekil- Çekilmek, yürütülmek

ç.-ür → zaḥmet çek- 24a/17

çel- Çarpmak, vurmak

ç.-di 6b/12

çerāġ < Far. Mum, kandil

ç.+ıla 1b/08

çıḳ- Çıkmak, ayrılmak, gitmek

ç. 11a/18

ç.-alar 29b/18

ç.-an 12a/09

ç.-ar 23b/01

ç.-arsa 12a/03, 12a/09

ç.-dı 4a/16, 7b/12, 12a/11, 14b/17, 20b/12, 23b/13

ç.-dıġı 13a/01

ç.-ınca 24a/16

ç.-mış 10b/10

ç.-mışıdı 13a/01

ç.-up 4a/17, 13a/07

çıḳar- Çıkarmak

ç.-dı 10a/07, 11a/19, 13a/04, 22b/03

ç.-dıġuñçun 13a/09

ç.-dıñuz 13a/14

ç.-maġıla 13b/04

ç.-mamaḳ 8b/14

ç.-up 12b/08, 12b/14, 17a/02, 17b/19, 20b/16

ç.-urdı 18a/10

ç.-ursañ 6a/01

ç.-ursın 7b/07

çiçek Çiçek

ç. 11a/02

ç.+ler 11a/03, 11a/05

çimen Kendiliğinden yetişen çim

ç. 11a/04

Çīn Öz. is. Çin

ç. 4b/16

çōbān < Far. Koyun, keçi, manda, sığır gibi hayvan sürülerini güdüp otlatan kimse

ç.+am 32b/17

ç.+ına 32b/13

ç.+lar 32b/16

ç.+uñ 32b/13

çoḳ Çok, fazla

ç. 8a/19, 20a/06, 21b/08, 21b/10, 23a/15, 27a/19

ç.+dur 10b/12, 21b/05, 21b/18

çölmek Çömlek

ç. 22b/09, 22b/13

çūl < Ar. Kıldan ve kenevirden yapılmış kaba örgülü dokuma

ç.+lar 34a/04

çuvāl < Far. Erzak, öteberi koymaya veya nakletmeye yarayan büyük torba

ç. 12b/15

ç.+ı 12b/16

çün < Far. Çünkü, mademki, -ınca, -dığı zaman

ç. 2a/16, 3b/14, 5b/05, 5b/16, 6b/13, 7b/01, 7b/04, 7b/08, 7b/11, 9a/02, 10a/03, 10b/03, 10b/06, 11b/09, 11b/13, 11b/15, 11b/19, 12a/12, 12b/04, 13a/19, 13b/11, 13b/14, 13b/16, 14a/12, 14b/14, 15b/04, 17a/13, 17b/07, 18b/14, 19a/07, 20b/11, 20b/14, 22a/13, 22a/17, 22b/05, 22b/16, 23a/10, 23b/10, 24a/02, 24a/03, 25b/18, 26a/14, 26a/17, 26b/15, 27a/13, 29a/12, 29b/14, 30a/02, 30b/09, 34a/06, 34a/16, 34b/13, 34b/17

çünki < Far. Çünkü, mademki, bu sebepten

ç. 5a/14, 12a/07, 14b/09, 26b/12, 34b/04

çünkim Çünkü, zira

ç. 11a/18, 13a/03, 15a/10, 17b/17, 18b/16, 25b/02, 26b/07, 29b/06

çürü- Çürümek

ç.-miş 11a/02

çüst < Far. Çevik

ç. 21a/14

da Da ,de

d. 27b/14

dād < Far. Adalet, doğruluk

dād eyle- 19b/06

d.+ın 18b/12

dağıt- Dağıtmak

d.-up(dağıdup) 33b/03

dāġla- < Far. dāġ+la- Yüreği yanmak

d.-ya 9a/07

daḫı Dahi, da, de, başka

d. 2a/15, 3a/02, 3a/16, 3b/06, 4b/11, 4b/19, 5a/03, 5a/19, 6a/03, 6a/10, 6a/11, 6b/07, 6b/11, 7a/04, 7a/14, 7b/04, 7b/15, 7b/18, 9a/02, 9a/19, 9b/10, 9b/11, 9b/16, 10a/10, 10b/11, 10b/13, 10b/14, 10b/17, 10b/18, 11a/14, 11a/14, 11a/18, 12a/12, 12b/03, 12b/09, 12b/10, 13a/12, 13b/02, 13b/03, 13b/09, 13b/15, 14a/01, 15a/01, 15b/05, 16a/12, 16b/17, 17a/04, 17a/07,

17a/11, 17a/17, 17b/06, 17b/13, 17b/13, 18a/19, 18b/14, 19a/02, 19a/13, 19a/14, 19a/15, 19b/09, 19b/10, 20a/18, 20b/09, 22b/04, 22b/13, 23a/16, 23b/08, 25a/12, 25a/12, 25a/14, 25b/03, 26a/13, 26b/05, 26b/08, 26b/11, 26b/15, 26b/16, 27a/01, 27a/08, 27a/10, 27a/12, 27a/13, 27a/15, 27b/02, 27b/05, 27b/12, 27b/15, 28a/04, 28a/15, 28a/16, 28a/17, 29a/10, 29a/14, 29b/02, 29b/03, 29b/06, 29b/19, 30a/15, 30a/17, 30b/02, 30b/03, 30b/05, 30b/06, 31a/04, 31b/01, 31b/08, 31b/13, 31b/18, 32a/07, 32a/12, 32a/13, 32a/18, 32b/04, 33a/07, 33b/16, 34a/03, 34b/09, 35a/03, 35a/05, 35a/17

dā'im < Ar. Devam eden

d. 3b/01, 4b/14, 18a/13, 21a/16, 23a/07, 23a/09, 23a/12, 31b/19

dāmen < Far. Etek

d.+in 3b/13

dānā < Far. Bilgin, bilgi sahibi olan

d. 16b/11, 17a/13

d. → cevānān-ı dānā 30b/14

d.+dur 30b/11

d.+lara 26a/09

danış- Danışmak, fikir almak

d.-dı 14a/02

dāniş < Far. Bilgi, bilim

d. 29a/17

d.+e → ehl-i dāniş 26b/18

dāniş-peẕīr < Far. dāniş+ Far. pezīr Bilgi kabul eden

d. 30b/15

dāniş-mend < Far. dāniş+ Far. mend Bilgili, ilim ve irfan sahibi

d.+dür 31a/01

ḍarb < Ar. Vurma, dövme

ḍarb it- (Dövmek, vurmak) 17b/14

da'vā < Ar. Çözülmesi gereken mesele

da'vā eyle- (Dava etmek) 26a/15

da'vācı < Ar. Da'vā+cı Dava eden

d.+ları 26a/13, 26a/15

da'vet < Ar. Çağırma, davet

d.+e 14a/07, 14a/13

Dāvud bk. Dāvud Peyġāmber

d. 8b/06

Dāvud Peyġāmber 8b/01, 8b/11

d.+ı 21b/14

de Da, de, dahi

d. 7a/19, 18b/05, 20a/17

dede Büyükbaba

d. 9a/09

def < Ar. Tef

d. 28b/10

defʿ < Ar. Kovma

defʿ it- (defetmek, kovmak) 18b/11

deffāf < Ar. Tef çalan kişi

d. 33b/16

defter < Ar. Defter

d.+lerin 20a/10

deg- Erişmek, ulaşmak

d.-di 7b/14

d.-mese 28b/05

d.-se 28b/04

degin Kadar, değin, dek

d. 2a/12, 3a/19, 5a/17, 11a/17

degnek Değnek

d. 16b/18

degül Değil

d. 2b/17, 8b/18, 19a/09

d.+(degül idi) 10a/09

d.+(degül imiş) 12a/12

d.+dür 2a/05, 3a/12, 15b/13, 17b/04, 21a/13, 21b/03, 21b/04, 26a/17, 28b/02, 28b/05, 28b/19, 31a/08, 35a/04, 35a/07

d.+midür 16a/02

dehlīz < Ar. Üstü kapalı uzun ve dar geçit

d.+inde 1b/09

dek Kadar, dek

d. 3a/14, 3b/05, 22b/15, 22b/19, 29a/09

delīl < Ar. Tanık, delil

d. 15a/08

delīl-i evvel (Birinci delil) 2b/12

delīl-i ṣāni (İkinci delil) 2b/14

d.+le 2b/12

delü Deli

d.+dür 35a/07

dem < Far. An, zaman

d. 5a/10, 5b/15, 11a/08, 19a/05, 25a/07

d.+de 13a/04

dem-beste < Far. Susmuş, suskun

d. 32b/04

demdeme < Ar. Hiddetli söz söyleme

d.+yle 4a/14

demür Demir

d. 27a/16

deñiz Deniz

d.+de 21b/19

deñlü Kadar, denli

d. 13b/07, 28a/14, 31b/06, 33b/01, 34a/14

der < Far. Başına geldiği kelimelere "-de, içinde" anlamı katar

der-ḳażiyyet-i keyfiyyet-i in-kitāb 4a/04

der-ḳıṣṣa-ı şehzāde bā-ḫatun 4b/01

derd < Far. Dert, gam

d.+den 6a/16

dere Dere

d.+de 10a/19

deri Deri

d.+sini 22b/10

derūn < Far. İç

d.+ına 20b/12

derv̈iş < Far. Tarikata girmiş kimse

d.+lerden 32a/10, 32a/11

derv̈işān < Far. Dervişler

d.+a 34a/18

deryā < Far. Deniz

d. 11b/01, 12b/19

deryā-yı Nīl 10b/15

d.+da 11b/07, 11b/18

d.+sına 10b/14

dest-māl < Far. Mendil

d.+ın 30a/10

destān < Far. Destan

d. 11a/06

desti < Far. Testi

d. 14b/12

d.+yi 14b/16

destūr < Far. İzin, müsade

destūr vir- (İzin vermek) 21b/18

devlet < Ar. Devlet

d. 27a/08, 27a/09, 27a/10, 30b/17, 35a/08

devr < Ar. Dönme, devir

devr ol- (Devretmek) 3b/01

devşür- Toplamak, biraraya getirmek

d.-memek 27a/09

di- Demek, söylemek

d. 19a/01

d.-di 3a/14, 5a/13, 5a/16, 5a/19, 5b/03, 5b/07, 5b/11, 5b/14, 6a/11, 6b/02, 6b/08, 6b/10, 7a/01, 7a/09, 7a/12, 7b/08, 9a/02, 9b/13, 10a/01, 10a/11, 10b/13, 11a/08, 11a/15, 11a/18, 11b/03, 11b/09, 12a/02, 12a/07, 12a/12, 12a/14, 12a/16, 12b/04, 12b/12, 13a/06, 13a/09, 13a/10, 13b/11, 13b/14, 14a/15, 14a/18, 14b/11, 15a/09, 15b/10, 15b/14, 16a/17, 16b/16, 17a/12, 17b/11, 17b/15, 19a/03, 19a/07, 19a/11, 19a/17, 20b/10, 20b/13, 21b/19, 22a/16, 22a/18, 22b/01, 22b/07, 22b/08, 23a/02, 23a/06, 23b/08, 23b/15, 23b/17, 24a/01, 24a/02, 25b/05, 25b/06, 26b/04, 28a/10, 29a/15, 29a/17, 29b/06, 29b/06, 29b/14, 29b/15, 29b/17, 30a/02, 30a/15, 30a/19, 31a/10, 31a/19, 32a/16, 32a/19, 32b/11, 33a/10, 33a/17, 34a/11, 34a/13, 34a/14, 35a/03, 35a/19

d.-digüñ 26b/02

d.-digüñüz 29a/13, 29b/16

d.-diler 3a/12, 3b/03, 8a/01, 8b/19, 9b/12, 11b/13, 13a/14, 14a/10, 15a/12, 15b/03, 18b/01, 18b/11, 25b/08, 25b/11, 25b/18, 26a/17, 27b/01, 29b/07, 30b/05, 30b/09, 30b/16, 31a/02, 31a/06, 31a/08, 31a/11, 31a/16, 32a/19

d.-dise 11a/12

d.-dügi 22b/06

d.-dükleri 33a/09

d.-düm 7a/15

d.-me 21b/16

d.-medi 19b/01

d.-mek 31a/10

d.-memişlerdür 16a/08

d.-meyeler 26a/05

d.-mişler 25b/09, 28b/18, 29a/05

d.-mişlerdür 3b/16, 8a/12, 15b/15, 16b/02, 21a/03, 21a/07, 24b/01, 35a/06, 35a/08

d.-r 9a/18, 16a/02, 21a/18, 21b/09, 28a/13

d.-r(dir idi) 12a/09

d.-rdi 17b/01, 19b/17, 23a/08

d.-rem 6a/09

d.-rler 3a/13, 6a/18, 24b/09, 29b/08, 29b/09, 31a/12

d.-rlerdi 4b/09, 4b/10, 17b/04, 17b/05, 19b/16, 34b/04

d.-rse 12a/04, 18a/11

d.-rseñüz 15b/13

d.-rsin 31a/09

d.-rsiz 8b/18, 9b/15, 9b/17

d.-rüz 31a/05

d.-ye 10a/02

d.-yeler 15a/15, 15a/17, 28b/17

d.-yem 6a/11

d.-yemicek 14a/08

d.-yeyim 34a/13

d.-yeyin 7a/01

d.-yicek 11b/09

d.-yince 17b/19

d.-yü 3a/14, 6a/13, 6b/03, 6b/06, 6b/06, 7a/12, 10b/11, 10b/17, 11b/06, 12a/03, 13a/18, 14b/16, 17a/03, 18b/13, 19a/18, 19b/06, 20b/19, 23a/11, 24a/07, 26b/14, 30a/07, 31a/02, 32b/03, 32b/18, 33b/06, 33b/18

d.-yüp 10b/04, 12a/10, 12b/14, 13a/16, 30a/10, 32b/07, 32b/09, 33a/01, 34a/09

d.-yü vir- Deyivermek (20b/7)

dīde < Far. Göz

d.+si 1b/03

diger < Far. Başka, öteki

d. 30b/15

diken Bitkilerde bulunan sivri iğne

d. 24a/13, 24a/15, 24a/16

d.+i 26b/13

dil (1) Konuşma organı

d. 6b/16

d.+i 5a/10

(2) Lisan

d.+den 19b/03

d.+e 19b/03

d.+inde 3a/01

dil < Far. Gönül, kalp, yürek

dil-i ʿuşşāḳ (Aşıkların gönlü)3b/14

dil-ārām < Far. Gönül alan dilber

d. → ḫūb-ı dil-ārām 3a/05

dil-āver < Far. Yiğit, cesur

d. 31b/16

d.+lerden 32a/10, 32a/12

dil-güşā < Far. Gönül açan

d.+yla →leṭāʾif-i dil-güşā 3a/04

dile- Dilemek, bir şeyin yapılmasını arzu etmek

d.-di 6b/11, 14b/15, 20a/12, 34b/13

d.-diler 32a/16

d.-rem 6b/17, 25b/02

d.-rlerse 25b/14

d.-rseñüz 30a/16

d.-se 14b/12

dimāġ < Ar. Şuur, bilinç

d. 6b/15

dīn < Ar. Din

d.→ erbāb-ı dīn 2b/06

d.+e → ʻömr-i dīne 14b/5

din- Denilmek

d.-mişdür 3b/09

dīnār < Ar. Altın liranın dörtte biri değerinde olan eski bir para

d. 28a/09, 28a/12

diñil- Denilmek

d.-digi 31a/15

diñ- Kesilmek, durmak, sona ermek

d.-medi 23a/02

direk Direk

d.+e(direge) 18a/12

dirhem < Ar. Okkanın okkanın dörtyüzde bir kısmı, dirhem

d. 28a/09, 28a/13

diri Diri, canlı

d. 26b/03

d.+(diri iken) 33a/16, 34a/08

diril- Dirilmek, canlanmak, yaşamak

d.-ürsin 12a/06

dirlik Sağlıklı ve huzurlu yaşayış

dirlik eyle- (Huzurlu yaşantı sağlamak)27a/01

dīvānelik < Far. dīvāne+ lik Delilik

d.+dür 35a/09

dīvār < Far. Duvar

d.+ı 27b/16

d.+ına 25b/04

diyet < Ar. Öldürme hadisesinde ölenin canına, yaralanma hadisesinde yaralının yaralı organına karşılık olarak suç işleyenin dinen ödemek zorunda olduğu bedel

d. 27b/05, 27b/07, 28a/01, 28a/05

diz Diz

d.+i 24a/14

diz- Dizmek, sıraya koymak

d.-di 27a/02

d.-er 27a/02

doġra- Doğramak

d.-dılar 33a/19

dōst-perver < Far. Dost seven

d. 33b/05

dōstlıḳ < Far. Dōst+lık Dostluk

dōstlıḳ it-(Dost olmak)14a/04, 14a/10

dög- Dövmek

d.-dügi 17a/07

d.-erdi 18a/13

d.-erin 17a/06

d.-üp 16b/15, 16b/16

dök- Dökmek, boşaltmak

d.-diler 33a/18

d.-mek 8a/10

d.-miş 8a/10

d.-mişidi 14b/14

d.-üp 18a/03

dökil- Dökülmek, dağılmak krş. dökül-

d.-memiş 9b/11

d.-miş 11a/02

d.-ür 9b/14

dökül- krş. dökil- Dökülmek

d.-memiş 9b/19, 13b/09

dön- Geri gelmek, dönmek

d.-di 7a/16, 19a/17, 23a/02

d.-erdi 18a/10

d.-erken 15a/02

d.-mege 15a/01, 15a/02

d.-üp 15b/05, 16a/11, 21a/18, 23b/11, 34b/18

döndür- Çevirmek, döndürmek

d.-mişdür → yüz döndür- 35a/08

dördinci Dördüncü

d. 8a/18, 26b/07, 31b/17, 32a/03, 32a/07, 32a/10, 34b/06

dört Dört

d. 8a/16, 10a/14, 28b/15, 31b/14, 31b/14, 32a/01, 32a/05, 32a/08, 33b/13

döşek Yatak

d.+i(döşegi) 9b/10

d.+ine(döşegine) 20b/14

d.+ini(döşegini) 9b/19, 13b/08

du'ā < Ar. Dua, Allah'a yalvarma

du'ā-yı ḫayr (Hayırlı dua)3b/05

du'ā it- (Dua etmek) 17a/15, 30a/17

du'ā eyle- (Dua etmek) 32b/06

dūd-ḫāne < Far. Hanedan, soy sop

d.+sinden 6b/15

dūn < Ar. Alçak

d.+e 16a/06

dükeli Hepsi, tamamı, bütünü

d. 2a/05, 2a/07, 2a/09, 2a/09

düken- Tükenmek, bitmek

d.-di 12a/19, 12b/03

dükkān <Ar. Dükkan

d.+da 11b/14

dünyā < Ar. İçinde yaşadığımız alem, dünya

d. 2b/15, 9a/13, 32b/11

d.+da 9a/11, 19b/10, 25b/01, 32b/01, 34b/11

d.+da → feżā-yı dünyā 2b/05

d.+daki 17b/06

d.+dan 4b/18, 9a/02, 9a/04

d.+dan → arāż-ı dünyā 2b/10

d.+dan → zeḫārif-i dünyā 2b/11

d.+nuñ 9a/04, 9a/09, 34b/15

d.+sı 25a/03

d.+sına 16b/05, 23a/18, 23a/19

d.+ya 9a/05

dünye < Ar. dünyā Dünya

d.+de 9a/08

dürlü Türlü

d. 4b/01, 6a/14, 8a/16, 11a/15, 11a/15, 17a/12, 17a/12, 21b/12, 24a/13, 24b/11, 26a/04, 31b/13, 31b/14, 33a/19, 33a/19, 33b/11, 33b/11, 34b/01

d.+dür 27a/14, 27a/15

dürt- Dürtmek

d.-di 19a/04

dürüst < Far. Dürüst, doğru, hatasız

d. 21a/15, 27a/04

düş- Düşmek, devrilmek

d.-di 6b/15, 10b/18, 20b/12

d.-miş 10b/10

d.-se 27b/14

d.-üp 10b/02

düşmān < Far. Düşman

d.+ı 32b/02

düşmen < Far. Düşman

d. 15b/16, 16a/02, 27a/11, 32a/03, 32b/14, 35a/11

d.+dür 16a/01

d.+e 8a/17

d.+i 15b/15, 35a/15

d.+ine 16a/07

düşmen-guş < Far. Düşman öldüren

d. 33b/05

düz- Düzmek

d. 6b/04

d.-er 21b/13

ebyāt < Ar. Beyitler

e.+la 3a/03

ecel < Ar. Ömrün sonu, ölüm

e. 9a/01, 25a/11, 33a/13

eczā < Ar. 1) İlaç yapmaya yarayan maddeler

e.+lar 34a/17

2) Ecza ilmi

e. 34a/17

edeb <Ar. Terbiye, güzel tavır, iyi ahlak

e. 16b/04, 16b/08, 16b/12, 18b/02, 19a/13, 19b/04, 19b/07, 20b/01, 21b/15

e. → ehl-i edeb ol- 16b/08

e. → ʿilm-i edeb 16b/01

e.+dür 16b/06

e.+ini 20b/02

edebsüz < Ar. edeb+ süz Edepsiz

e. 16b/03, 16b/07

edebsüzlik < Ar. edeb+süz+lik Edepsizlik

edebsüzlik it- (Saygısızlık etmek)16b/14

e. +ler edebsüzlik it- (Saygısızlık etmek) 17b/06

edʿiye < Ar. Yalvarmalar, niyazlar

edʿiye-i ḫāliṣe (İçten, samimi dualar)2b/06

ednā < Ar. Çok aşağı, adi

e.+ya 29b/09

efʿāl < Ar. İşler

efʿāl-i ẕemīme (Kötü hareketler)26a/10

efʿī < Ar. Engerek yılanı

e. 31b/04

efkār < Ar. Fikirler

e.+ı → ġāyet-i efkār 1b/04

efsūn < Far. Büyü, sihir

e.+ına 21a/05

eger < Far. Şayet, eger

e. 3a/15, 5b/19, 6a/05, 6a/12, 6b/02, 7a/17, 7b/07, 8a/07, 8a/09, 8a/15, 10a/09, 10b/15, 14a/08, 15b/10, 15b/12, 19a/08, 20b/08, 21b/18, 23b/19, 24b/08, 24b/13, 27a/05, 27b/11, 28a/19, 28a02, 28b/03, 28b/04, 28b/07, 28b/08, 28b/09, 28b/11, 29a/07, 30a/16, 30a/18, 30b/07, 31a/04, 31a/07, 32b/19

egerçi < Far. Her ne kadar

e. 5a/18

eḥādīṣ < Ar. Hadisler

e.+le 3a/03

ehl < Ar. Sahip, ehil

ehl-i dāniş (İlim sahibi) 26b/18

ehl-i edeb ol-(Edep sahibi olmak)16b/08

ehl-i ḥirfet (Sanat ehli) 28a02

ehl-i ʻilm (İlim ehli)31a/02

ehl-i ʻirfān (Bilim ehli) 3b/12

ehl-i nuṭḳ (Söz ehli)1b/07

ehl-i taḥḳīḳ (Araştırma ehli) 27a/18

e.+i 16b/08, 31b/11

e.+ine 26a/08, 26b/19, 26b/19, 32a/03

ehliyyet < Ar. Beceriklilik

e. 4b/05

ek- Ekmek

e.-er 24a/01

ekrem < Ar. Çok şerefli

e. → Ḥażret-i Resūl-i Ekrem 28a/11

e. → Resūl-i Ekrem 24a/09

e.+den → Ḥażret-i Resūl-i Ekrem 9a/14

el El

e. 7a/15, 20b/06, 28b/08, 28b/09, 28b/11, 28b/12

e.+den 7b/07, 8b/14

e.+i 6b/12, 25a/09, 25b/08

e.+in 15b/06, 18b/19, 28a/10, 28a/12, 28a/14, 28a/19, 28a/19, 28b/01, 28b/04, 30b/19, 32b/07

e.+inde 18b/05

e.+inden 23b/01

e.+ine 12b/14, 14b/16, 15a/01, 15b/06, 18a/07, 18b/10, 18b/18, 19a/01, 21a/06, 21a/19, 24a/01, 32b/07, 33b/06

e.+iñe 12b/11

e.+lerin el çek-(Vazgeçmek, ilgisini kesmek, uzaklaşmak) 9a/04

e.+lerinde 25b/14, 26a/03

e.+ümden 6a/07, 11b/03

e.+üñde 6b/02, 7a/19

el-ḳıṣṣa < Ar. Özetle

e. 12a/17, 12b/17

elbetde < Ar. Elbette, şüphesiz krş. Elbette

e. 14a/09, 31b/15

elbette < krş. Ar. Elbette, şüphesiz

e. 24a/16, 33a/15

ele- Elemek, serpmek

e.-rdi 22b/13

elek Elek

e. 22b/09

e.+le 22b/12

elen- Elekten geçirilmek

e.-miş 33a/18

elif < Ar. Arap harfli Türk alfabesinin düz bir çizgi biçiminde olan birinci harfi

e. 27a/03, 27a/05, 27a/06

elvān < Ar. Renkli

e. 11a/01

emīn < Ar. Emniyet sahibi, kendisine güvenilen

emīn ol- (Güvenilmek, emniyet içinde olmak) 15b/12

e.+lerdür 32b/16

emīr < Ar. Bir topluluğun başı

emīrü'l-mü'minīn (Müminlerin emiri)2b/01, 2b/04

emr < Ar. Emir

emr-i şerī'at (Şeriat emri) 32a/11, 34b/10

emr eyle- (Emretmek) 10b/06, 10b/09, 10b/13, 10b/18, 13a/18, 24a/07, 28a/06, 30b/10, 30b/16, 33a/15, 34b/16

emr it- (Emretmek) 3b/04, 5a/15, 7b/12, 10a/16, 10b/04, 11a/11, 20b/18, 20b/19, 24a/06, 29b/18, 32b/17, 34b/02

emr ol-(Emretmek) 10a/10

e.+inden 8a/05

en En

e.+i 9b/16

enücek Kedi köpek gibi memeli hayvan yavrusu

e.+(encek iken) 16a/10

endām < Far. Vücut, boy

e.+ın 18a/01

endāze < Far. Derece, ölçü

endāze-i istiṭā'at (Kudretin derecesi)2b/08

endīşe < Far. Keder, kaygı

e. 24b/11

endīşe eyle- (Endişelenmek) 16a/07

enẓār < Ar. Nazarlar, bakışlar

e.+ı → nihāyet-i enẓār 1b/05

er Erkek, koca

e. 8a/06, 25b/10, 26a/18, 26b/01

e.+i 9a/06

e.+ler 9a/17

erbāb < Ar. Sahipler

erbāb-ı dīn (Din adamları) 2b/06

erba'īn < Ar. Kırk

e.+i → Ḥikāyet-i Erba'īn-i Ṣubḥ ve Mesā 2b/19

eren Allah'a ermiş kimse, kişi

e.+ler 19b/01

ergen Buluğa ermiş, yetişkin

e. 29a/07

erkān < Ar. İleri gelenler

erkān-ı devlet (Devletin ileri gelenleri) 30b/17

ervāḥ < Ar. Ruhlar

e.+ında 2a/07

erzānī < Far. Layık, uygun

e. 30b/07

erẕel < Ar. Kötü, rezil

erẕel-i 'ömr (Bunaklık dönemi) 25a/16

esb < Far. At

esb-i sefīd (Beyaz at) 20b/15

esb-i siyāh (Siyah at)20b/15

esirge- Esirgemek, acımak

e.-yüp 11b/10

eski Eskimiş, eski

e.+sini 3a/19

eskice Eski

e. 11b/10, 11b/10

eṣnā < Ar. Bir işin yapıldığı an, sıra

e.+(eṣnāda iken) 33a/12

eṣniye < Ar. Övme, övgü

eṣniye-i mütekāṣir (Çok övgü) 2b/07

eş'ār < Ar. Şiirler

e.+ıla 3a/03

eşbāḥ < Ar. Şahıslar

e.+ında 2a/08

eşkāl < Ar. Şekiller

e. 11a/01

et Et

e. 28b/08

etek Dağ, tepe gibi yamaçlı yerlerin alt bölümü

e.+inde(eteginde) 11b/01

eṭrāf < Ar. Etraf

eṭrāf-ı 'ālem (Dünyanın etrafı) 2b/04

ev Ev

e.+e 20a/04, 22a/08, 22b/17

e.+i 5b/15, 31b/06, 34a/11

e.+ine 12b/16, 22a/14, 31b/05

evc < Ar. Doruk

evc-i āsumān (Gökyüzünün zirvesi) 10b/10, 34a/06

evḳāf < Ar. Vakıflar

e. 34a/16

evlā < Ar. Uygun

e.+sı 23b/04

evlen- Evlenmek

e.-ürsin 12a/05

evlü Evli

e. 29a/08

evṣāf < Ar. Nitelikler, vasıflar

evṣāf-ı cemīle (Güzel vasıflar) 4b/13, 17a/14

e.+ı 3b/08

evvel < Ar. Önce, ilk, başlangıç

e. 8a/02, 8a/16, 14b/12, 15b/16, 25a/12, 25b/09, 27a/03, 32a/01, 32a/09, 35a/18

e. → delīl-i evvel 2b/12

evvel-i ḥiḳāyet (Hikâyenin öncesi) 4a/17

evvelki (Önceki) 31b/15, 32a/05

e. → ḥiḳāyet-i evvel 9b/03

e. → ḳaziyye-i rūz-ı evvel 7b/13

e. → vezīr-i evvel 8a/03

e.+den 33a/08

e.+i 4a/04

e.+ine 24b/10

eyerlü Eyer vurulmuş, binilmeye hazır (at)

e. 34a/01

eyit- Demek, söylemek

e.-di 3a/10, 3a/13, 3a/17, 3a/18, 5a/10, 5a/15, 5a/16, 5b/06, 5b/07, 5b/09, 5b/12, 5b/15, 5b/17, 6a/12, 6b/10, 6b/16, 7a/08, 7a/10, 7a/12, 7a/16, 8a/04, 8b/19, 9b/03, 10a/08, 10a/12, 10a/15, 10b/04, 10b/05, 10b/12, 10b/17, 11a/07, 11a/13, 11a/17, 11b/02, 11b/06, 11b/16, 11b/17, 12a/02, 12a/11, 12a/13, 12a/15, 12b/01, 12b/07, 12b/08, 12b/09, 13a/06, 13a/07, 13a/09, 13a/11, 13a/15, 14a/14, 14a/18, 14b/10, 15a/03, 15b/08, 15b/09, 15b/10, 16a/17, 17a/04, 19a/01, 19a/05, 19a/07, 19a/11, 19b/11, 20b/19, 22a/01, 22a/14, 22a/18, 22a/19, 22b/07, 22b/08, 22b/18, 23a/02, 23a/04, 23a/05, 23a/13, 23b/14, 23b/16, 23b/17, 24a/02, 24a/07, 25a/15, 26a/18, 26b/13, 27a/14, 28a/08, 28b/14, 29a/15, 29a/18, 29b/07, 29b/15, 30a/04, 30a/13, 31a/06, 31a/07, 31a/08, 31a/09, 31a/11, 31a/17, 31a/19, 31b/01, 31b/09, 31b/14, 32a/01, 32a/05, 32a/08, 32a/14, 32a/17, 32a/19, 32b/06, 32b/09, 32b/11, 33a/03, 33a/16, 34a/08, 34a/10, 34a/12, 34a/13, 35a/02, 35a/03, 35a/04, 35a/13

e.-diler 3a/10, 3a/15, 7b/16, 7b/19, 8b/17, 11b/06, 11b/12, 13a/13, 14a/03, 15a/11, 15b/02, 25b/06, 30b/01, 30b/05, 31a/01, 31a/10, 31a/19, 31b/01, 31b/09, 31b/13, 31b/19, 32a/04, 32a/07, 32a/14, 33b/04

e.-düm 7a/14

e.-eler(eydeler) 28b/16

e.-ür(eydür) 9a/09, 9b/04, 16a/18

eyle- Eylemek, yapmak, etmek

e. → beyān eyle- 7a/09, 15a/11

e. → ḫayr eyle- 9a/06

e. → ḥükm eyle- 8b/07

e. → ḳıyās eyle- 31b/05

e. → meded eyle- 18b/13

e. → nafaḳa eyle- 12b/04

e. → ṭā‘at eyle- 14b/08

e.-di → ‘ādet eyle- 26b/09

e.-di → ʿadl eyle- 26a/07

e.-di → āh eyle- 34a/07

e.-di → ʿaḳd-i meclis eyle- 9b/05

e.-di → āzād eyle- 26b/06, 34b/05

e.-di → beyān eyle- 8a/03, 22b/06

e.-di → dād eyle- 19b/06

e.-di → dirlik eyle- 27a/01

e.-di → duʿā eyle- 32b/06

e.-di → emr eyle- 10b/06, 10b/09, 10b/13, 10b/18, 13a/19, 24a/07, 28a/07, 30b/10, 30b/17, 33a/15, 34b/16

e.-di → endīşe eyle- 16a/07

e.-di → feryād eyle- 19a/05

e.-di → ḫaberdār eyle- 22b/05

e.-di → ḥareket eyle- 26b/10

e.-di → ḥıfẓ eyle- 5b/02

e.-di → ḫışm eyle- 15a/18

e.-di → ḥükm-i ḥükūmet eyle- 18a/03, 26a/06, 26b/08, 26b/17

e.-di → ḥükm eyle- 26b/06

e.-di → ḥükūmet eyle- 26b/15

e.-di → ibrām eyle- 7b/01, 14a/17

e.-di → ictināb eyle- 26a/11

e.-di → ifrāṭ eyle- 29b/09

e.-di → iʿlām eyle- 22a/09

e.-di → inkār eyle- 9b/13

e.-di → iʿrāż eyle- 26a/08

e.-di → işāret eyle- 13a/17

e.-di → ḳarār eyle- 20b/18, 24a/06

e.-di → kesb eyle- 19b/11

e.-di → pāre pāre eyle- 18a/01

e.-di → seyrān eyle- 20b/17

e.-di → suʾāl eyle- 32b/03

e.-di → şamāta eyle- 22b/02

e.-di → şükr eyle- 12a/17

e.-di → tedbīr eyle- 25a/03

e.-di → temāşā eyle- 11a/09

e.-di → temelluḳ eyle- 10a/13

e.-di → tevaḳḳuf eyle- 7b/16

e.-diler → ārāste eyle- 30b/17

e.-diler → daʿvā eyle- 26a/15

e.-düm 13b/11

e.-düm → feryād eyle- 7b/04

e.-düñ → bühtān eyle- 23a/11

e.-düñ → nice eyle- 15b/09

e.-me 17b/13

e.-me → ʿamel eyle- 23a/18

e.-mek → ḥaẕer eyle- 16a/01

e.-mek → ḳan eyle- 23b/03

e.-meñüz → fesād eyle- 21a/01

e.-meye → ḳan eyle- 23b/02

e.-mezseñ → āgāh eyle- 24b/09

e.-ñ → ḥilye eyle- 3a/14

e.-sün → āzād eyle- 27b/11

e.-sün → şeb-ḫūn eyle- 6b/05

e.-sünler → şāhlıḳ eyle- 25b/13

e.-ye → saʿy eyle- 24b/01

e.-ye → tecrübe eyle- 27a/13

e.-ye → teraḥḥum eyle- 17a/08

e.-yeler → pādişāhlıḳ eyle- 26a/02

e.-yesiz 33a/16

e.-yüp → ḳaṣd eyle- 20b/06

e.-yüp → ʿüryān eyle- 19a/04

eyü İyi

e. 3b/03, 14b/03, 17b/04, 18a/11, 19b/02, 20a/08, 20a/08, 20b/01, 29b/01, 31a/03, 35a/19

e.+si 25b/07

e.+sin 33a/06

eyülik İyilik

e. 19b/03

fā'ide < Ar. İşe yarama, fayda

f. 17b/16, 31b/07

fā'ide it- (Fayda etmek)16b/06

fā'ide ḳıl- (Fayda sağlamak) 15a/06

f.+si 29b/04

faḳr <Ar. Fakirlik

f.+ından 12b/06

fāriġ < Ar. Vazgeçmiş, bırakmış

fāriġ ol- (Vazgeçmek, bırakmak) 14b/13, 14b/15

fāżıl < Ar. Fazilet sahibi, erdemli

fāżıl ol- (Fazilet sahibi olmak)31b/11

fażīlet-re'y < Ar. Faziletli düşünce

f. 4a/08

fe-keyfe < Ar. Nasıl

f. 8a/14

fehm < Ar. Anlama, kavrama

fehm it- (Anlamak, kavramak) 8b/12

fen < Ar. fenn İlim, fen

f.+i(fenni) 5a/06

fenā < Ar. (1) Hoşa gitmeyecek durumda olan, kötü

f.+sı 25b/07

f.+ya 9b/01

(2) Yok olma, yokluk

f. 33a/13, 33a/14, 34b/06

ferāġat < Ar. Vazgeçme, el çekme

f. 25b/04

ferdāniyyet < Ar. Teklik, birlik

f. → luġat-ı ferdāniyyet 2a/04

fermān < Far. Emir, buyruk

f. 4b/17, 5a/15, 8a/09

feryād < Far. Feryat, haykırma, sızlanma

feryād eyle (Şikayet etmek, sızlanmak) 7b/04, 19a/05

feryād it- (Haykırmak, şikayet etmek) 30a/12, 30b/01, 34a/05

feryād ḳopar- (Haykırmak, feryat etmek)33b/08

f.+ı 34a/06

fesād < Ar. Kötü, fena, fesat

f. 19b/09

fesād eyle- (Kötülük yapmak, fesatlık etmek) 21a/01

feṣāḥat < Ar. Anlatışta düzgünlük

f. 3b/09

feżā <Ar. Ucu bucağı bulunmayan boşluk

feżā-yı dünyā (Gökyüzü) 2b/05

fısḳ < Ar. Allah'a karşı isyan etme, doğru yoldan çıkma

f. 20a/13

f.+dur 29a/02

fikr < Ar. Düşünce, fikir

f. 21a/09, 21a/14

fikr-i ṣā'ib (Doğru fikirli) 25a/18

fikr it- (Düşünmek) 6a/13, 6b/03, 20b/13, 24a/13

f.+e 6a/12

f.+inden 31b/19

fi'l-cümle < Ar. Sonuçta, nihayetde

f. 26b/10

fi'l-ḥāl < Ar. Derhal, bu anda, hemen

f. 9b/12, 9b/14, 10a/06, 14b/18, 15b/10, 22a/08

filori < İtal. İlk olarak Floransa'da basılan, sonradan Avrupa'da ve Osmanlı ülkesinde kullanılan üzeri zambak çiçekli altın para.

f. 20a/01, 34a/17, 34a/19, 34a/19

Firdevsī-i Ṭūsī Tus kentinde dünyaya gelmiş olan İran millî şairi.

f.+ye 3b/03

Firūz-cenk bk. Şāh-ı Firūz-cenk

f. → Şāh-ı Firūz-cenk 24a/05

fitne <Ar. Karışıklık, fesat, kargaşalık

f. 9a/18, 15b/11, 21a/02

f.+sine 9a/19

f.+ye 29a/01

fulān < Ar. Belirsiz bir şey, filan

f. 3a/12, 12b/09, 14b/10

furṣat < Ar. Fırsat

f.+ı 21a/10, 21a/16, 21a/17

fūṭ a < Ar. Peştemal

f. 11a/13, 11a/15

fücūr < Ar. Ahlak kurallarına aykırı yaşama

f.+a 20a/13

ġaddār < Ar. Merhametsiz, insafsız

g. → çarḫ-ı ġaddār 3a/07

ġāfil < Ar. Gaflet içinde bulunan

g. 15b/14, 21b/09

ġāfil ol- (Gaflet içinde olmak) 17b/15, 32a/03, 35a/06, 35a/08, 35a/09

g.+sin 35a/05

ġāfillıḳ < Ar.ġāfil+lıḳ Düşüncesizlik, dikkatsizlik

g.+ı (ġāfillıġı) 35a/11

gāh < Far. Bazı, kimi defa

g. 20a/02, 20a/02, 20a/02, 22b/11, 22b/12, 24b/19

ġālib < Ar. Üstün gelen, yenen

g. 35a/14

ġam < Ar. Kaygı, tasa, keder

g. 21a/10

ġarīb < Ar. Zavallı, garip

g. 34b/14

ġarḳ < Ar. Batma, boğulma

ġarḳ ol- (Batmak) 11b/07, 11b/18

ġavvāṣ < Ar. Dalgıç

g.+ları 3b/12

ġāyet < Ar. Çok , oldukça

g. 5a/09, 5a/11, 7a/19, 12b/18, 18a/04, 18b/05, 21b/17, 23a/01, 25a/11, 25b/19, 31b/17, 31b/18

ġāyet-i efkār (Fikirlerin çoğu)1b/04

g.+de 16b/11

ġayrı < Ar. Başka, başkası

g. 2a/04, 4b/19, 14a/16, 19b/15, 19b/17, 33a/09

g.+ları 16a/14

g.+ya 16b/05

ġażab < Ar. Aşırı hiddet

g. 7b/09

g.+a 4a/06

g.+la 13a/06

geç- Geçmek

g.-di 12a/14, 13a/07, 13b/05, 17b/17, 17b/17

g.-en 4a/19, 8a/02, 15a/11

g.-er 17b/18

g.-erdi 12a/10

g.-ersin 6a/18

g.-eydi 19a/09

g.-medi 14a/18

g.-mek 13b/07

g.-miş 3a/06, 3b/08, 31a/18

g.-mişlerüñ 2a/07, 2a/09

g.-üp 7b/12, 9b/17, 14a/16, 18a/02, 23b/13, 25b/13, 26a/01, 26b/17, 30b/14

g. → taḫta geç- 26a/06, 26b/08

geçür- Geçirmek

g.-di → taḫta geçür- 30b/19, 32b/07

g.-e 21a/10

g.-em 30a/02

g.-eyim → taḫta geçür- 30a/16

g.-meye 29b/01

g.-ür 21a/16

g.-ürse → taḫta geçür- 30b/06, 30b/08

gedik Eksik, noksan

g. 27a/11

gel- Gelmek

g. 11a/14, 11a/18

g.-di 5b/06, 7a/06, 7a/13, 9b/10, 10a/07, 10b/15, 11a/16, 15b/05, 15b/06, 15b/07, 18b/16, 19a/18, 22a/14, 22b/17, 23b/11, 23b/14, 26b/07, 26b/16, 34b/18, 35a/01

g.-digini 10a/06

g.-diler 13b/17, 17b/10, 33b/02

g.-düm 10a/12, 11b/09, 11b/19

g.-e 15b/13

g.-eliden 15a/16

g.-en 35a/18

g.-enler 25a/12

g.-ince 28a/17

g.-medi 3a/17, 22a/08, 32b/05

g.-mek 10a/09

g.-meyesin → nuṭḳa gel- 5a/18

g.-mez 26a/07

g.-mez → rāst gel- 27a/06

g.-mişdür 30b/12

g.-seydi 10a/10

g.-sün 6b/05, 18b/07, 19a/12

g.-üp 4a/06, 4b/17, 6b/07, 8a/04, 9b/19, 12a/14, 12b/14, 13b/08, 16a/06, 18b/16, 20b/19, 24a/05, 24a/07, 25b/19, 29a/15, 30a/06, 30b/16, 30b/18, 31a/01, 32b/08, 32b/17, 33b/08, 33b/13, 34b/19, 35a/13

g.-üp → söze gel- 23a/16

g.-ür 6a/07

g.-ür → lāzım gel- 27b/05

g.-ürdi 20a/04

g.-ürler 10b/03

g.-ürse 10b/16

gemü Gemi

g.+m 11b/07

g.+müz 11b/18

genç Genç

g. 6a/03

ger Eger edatının nazımda kullanılan şekli

gerçek Gerçek

g. 21b/08

g.+(gerçek imiş) 33a/10

g.+dür 26a/17, 29b/16

gerek İcap eden, lazım

g. 8b/12, 17a/04, 17a/05, 17a/06, 21b/04, 24b/04, 24b/15, 24b/16, 24b/17, 24b/18, 25b/17, 28a/10, 28a/15, 28a/16, 28a/17, 29a/08, 29a/09, 31a/17, 31a/18, 31a/19, 31b/09, 31b/10, 31b/19, 32a/05, 32a/08, 33a/15

g.+(gerek ise) 5b/02

g.+dür 8b/14, 9a/18, 16a/02, 18b/02, 21b/10, 23b/04, 27a/09, 27a/11, 28b/04, 28b/15, 29a/19, 31b/14, 31b/15, 32a/15

g.+se 20b/08

g.+sin 5a/12, 5a/12

gereklü Gerekli

g.+dür 28b/17

getür- Getirmek

g. 12b/03

g.-di 3a/01, 5b/12, 19a/04

g.-diler 22b/10, 26a/12, 28a/07, 28b/14, 34a/17, 34b/01

g.-düm 5b/13, 15a/04, 19b/12, 23a/14, 33a/04, 34b/08

g.-e 15a/09

g.-eler 11a/12

g.-eyim 14b/16

g.-in 21a/02

g.-mege 2b/16

g.-mişlerdür 3b/16, 4b/02, 5a/17, 27a/18

g.-sünler 15a/07

g.-üñ 15b/01

g.-üp 4a/12, 4a/14, 16b/18

gevher < Far. Cevher

g.+ini 3b/17

gey- Giymek

g.-mişler 34a/04, 34a/05

geyik Geyik

g.+e(geyige) 27b/07

geyimlü Giyimli

g. 13b/18

geyin- Giyinmek

g.-di 13a/07

gez- Dolaşmak, yürümek

g.-erdi 11b/14

ġıdā < Ar. Besin

g. 14b/04

ġırīv < Far. Feryat, bağırma

ġırīv ḳopar- (Feryat etmek, bağırmak) 9a/03

gibi Gibi, benzer

g. 3b/19, 9a/08, 10b/16, 13a/18, 14a/14, 14a/15, 16a/04, 16a/05, 16a/06, 16a/13, 17b/04, 17b/13, 18b/07, 19a/16, 19b/13, 20b/01, 26b/11, 26b/13, 27a/02,

28b/07, 28b/07, 28b/10, 28b/10, 29a/13, 34a/10, 34b/09

g.+dür 20a/17, 27a/08, 27a/10, 27b/14

gice Gece

g. 4a/13, 12b/01, 14a/12, 14a/13, 14b/07, 14b/10, 14b/13, 15b/02, 16b/19, 20a/13, 22a/08, 22a/10, 22a/15, 22b/18, 23a/01, 23a/03

gider- Gidermek, kaldırmak

g.-eyim 6a/02

g.-mege 8a/14

g.-memek 31b/19

g.-üp 24b/16

ġilāẓ < Ar. Kaba

g. 6a/08

gir- Girmek

g.-di 11a/16, 13a/03, 13a/17, 14a/17, 15b/07, 17b/19, 23b/12

g.-diler 14b/18

g.-e 29b/19, 33b/06

g.-erse 24a/01

g.-se 23b/04

g.-üp 5b/05, 18a/14, 30a/04

girān-māye < Far. Değeri yüksek

g. → cevher-i girān-māye 3b/14

giriftār < Far. Tutulmuş

giriftār it- (Düşürmek, uğratmak) 8a/16

giriftār ol- (Yakalanmak, tutulmak) 9a/19, 18b/05, 19a/16, 21a/05, 34b/12

girişme < Far. Naz, cilve

g.+sine 4b/08

girü 1) Yine , tekrar

g. 5b/09, 9b/9, 9b/19, 10b/6, 11a/10, 13a/04, 18a/10

2) Geri

g.+den 18a/15

giryān < Far. Ağlayan

g. 7a/03, 7a/07

git- Gitmek, uzaklaşmak

g.-di 7a/05, 7b/05, 12a/14, 20a/07, 22a/08, 22a/13, 22a/16, 22b/04, 22b/17, 23b/10

g.-digin 22a/09

g.-diler 33b/16

g.-dükçe 18a/04, 23a/07

g.-dükde 18a/16

g.-em(gidem) 9a/02

g.-er(gider) 10b/16

g.-erken(giderken) 6b/04, 11b/18

g.-erlerdi(giderlerdi) 34a/05

g.-mege 33a/14

g.-se 33a/15

g.-üp(gidüp) 24a/04

gizlü Gizli

g. 22a/04

gögüs Göğüs

g.+inden(gögsinden) 18a/09

gök Gök, gökyüzü

g. 23a/01, 23a/04, 33b/02, 33b/18, 34a/05

g.+den 31b/08

g.+i(gögi) 9b/08

g.+lere 9b/15

g.+leri 9b/17

g.+üñ(gögün) 9b/15

göm- Gömmek, defnetmek

g.-di 20a/13

g.-eler 29a/09

gön Deri

g.+in 22b/10

gönder- Göndermek, yollamak

g. 6b/04, 18b/06

g.-di 5b/04, 5b/14, 13b/02, 13b/16, 14a/11, 16b/19, 17a/02, 18b/15, 23b/09, 26a/14, 26b/12, 27a/12, 34b/16

g.-digi 26b/11

g.-düm 15b/10, 23b/16, 35a/03

g.-eler 13b/14

g.-üñ 14a/06

g.-üp 15b/03

gönderlü Mızraklı

g. 10a/19

göñlek Gömlek

g. 22a/11

g.+den 6a/01

göñül Gönül, kalp

g. 17a/11

göñül bir it- (Anlaşmak, biraraya gelmek)5b/19, 6a/06, 7a/17

g.+de 17a/09, 17a/10

g.+den 6a/09

g.+i(göñli) 24b/15

g.+i(göñli) 5b/10, 5b/14

g.+inde(göñlinde) 4b/15, 5a/03

g.+inden(göñlinden) 24a/04

g.+ine(göñline) 14a/17, 22a/06, 25b/19

g.+üñi(göñlüñi) 5b/18

gör- Görmek

g. 13a/11, 16a/06

g.-di 5a/08, 6b/14, 7a/06, 9b/10, 10a/19, 10b/03, 10b/07, 10b/09, 10b/15, 10b/19, 11b/01, 11b/04, 11b/14, 12a/10, 13a/04, 13a/05, 15a/10, 22b/17, 25b/19, 34a/07

g. → söyleye gördiler 15a/14

g.-diginden 10b/07

g.-diler 10a/02, 11a/10, 13b/17

g.-diñüz 29a/14

g.-dük 28b/16

g.-dükçe 4b/15

g.-düm 7a/13, 34a/09

g.-düñ(gördün mi) 11b/02, 23a/03

g.-e 25b/03, 25b/16, 31b/07, 33b/10

g.-eler 26a/05

g.-elüm 32a/19

g.-en 27a/07

g.-ene 29a/04

g.-eyim 7a/15, 33a/17

g.-icek 10b/11, 14b/18, 22a/14

g.-irüz 30b/07

g.-medi 10b/08

g.-medigiçün 19b/07

g.-medüñ 33a/08

g.-memişidi 11a/06

g.meye → revā gör- 16a/08

g.-meyesin 7a/10

g.-mez(görmez misin) 20a/19

g.-se 24b/02

g.-üñ 10b/04

g.-üp 3b/02, 9b/17, 10a/13, 24b/08, 33a/06

g.-üp → lāyıḳ gör- 30b/06

g.-üp →münāsib gör- 23b/09

g.-ürdi 20a/05

g.-ürler → revā gör- 30a/01

g.-ürse → lāyıḳ gör- 30b/11

g.-ürsiz 25b/06, 29a/15

göre Uygun olarak, gereğince, göre

g. 6a/10, 25b/17, 28b/13, 29a/11

görin- Belirmek, ortaya çıkmak

g.-di 5a/11

göster- Göstermek, baktırmak

g.-düm 13b/05

g.-em 11a/15

g.-ene 29a/04

götür- Götürmek

g.-di 4a/07

g.-diler 33b/14, 33b/15

g.-eler 33b/10

g.-esin 12b/11

g.-ür 10b/16

g.-ürdi 4a/16

göz Göz

g. 33a/03

g.+i 33a/02, 33a/09

g.+ile 33b/10

g.+iñe 13b/05

g.+leri 4b/08

g.+lerile 3a/05

g.+lerinüñ 24a/18

gözet- Gözetlemek, korumak

g.-e(gözede) 25b/03

ġusl < Ar. Gusül

g. 13a/02

ġusl it- (Yıkanmak) 14b/13, 14b/15

güy < Far. Söz

g. 3b/18

gül < Far. Gül

g. 11a/04

gül- Gülmek

g.-di 9a/06

g.-er yüzlülig (Güler yüzlü olma) 32a/05

gülistān < Far. Gül bahçesi

g. 11a/04

g. → bülbül-i gülistān 3b/15

gümān < Far. Şüphe, zan

g. 6a/17

gümüş Gümüş

g. 28a/09

g.+(gümüş idi) 34b/03

g.+den 28a/13, 34b/02

gün Gün, zaman

g. 3a/08, 4a/13, 4b/17, 5a/07, 5b/02, 7b/18, 9b/04, 12b/01, 12b/18, 16b/19, 17a/02, 19b/13, 20a/07, 20a/11, 20b/16, 21b/11, 22a/04, 22a/07, 25a/15, 25b/12, 25b/13, 26a/01, 26a/05, 26b/06, 26b/07, 26b/15, 29a/12, 34b/06, 34b/07, 34b/13, 35a/15

g. → bu gün 5b/06, 7b/17, 7b/19, 10a/12, 15a/15, 23b/15, 23b/16, 35a/03

g.+de 4a/19

g.+den 4a/16, 21b/11

g.+e 5a/17, 21b/11

g.+inde 8a/18, 30a/05

g.+ini 8b/10

günāh < Far. Din bakımından suç sayılan ve davranış veya iş

günāh-ı kebā'ir (Büyük günah) 23b/03

g.+ın 9a/07

g.+ına 29a/11

g.+ları 18a/09

günbedḫāne < Far. Kubbe

g.+sinde 1b/09

gündüz Günün sabahtan akşama kadar olan kısmı, gündüz

g. 14b/07, 20a/13

günehkār< Far. Günah işleyen

g. 9a/08, 27b/06

günehkār ol- (Günaha girmek) 19a/17

g.+lardur 26a/16

güneş Güneş

g.+de 21b/18

günlük Belli bir gün içinde olan

g. 8b/13

gürle- Hiddetli, yüksek sesle bağırmak, çıkışmak

g.-di 23a/01

g.-di mi 23a/04

güt- Otlatmak, gütmek

g.-erem(güderem) 32b/17

güzāf < Far. Boş

g. 16a/08

g.+ın 19b/01

güzel Hoşa giden, beğenilen

g. 22a/03

hā < Ar. Arap alfabesinin yirmi yedinci harfi

h. 27a/04, 27a/05

ḫaber < Ar. Haber, bir konuda edinilen bilgi

h. 10a/03, 10a/10, 15a/07, 15a/08

ḫaber it- (Haber ulaştırmak) 14b/17

ḫaber vir- (Haber vermek) 14a/01, 14b/09

h.+i 12b/05, 20b/11

h.+ler 7b/13

ḫaberdār < Ar. ḫaber+ Far. dār Haberi olan

ḫaberdār eyle- (Haber vermek) 22b/05

ḥabīb < Ar. Sevgili, dost

ḥ.+i 13b/7, 13b/8

h.+ine 21b/02

ḫ̆āce < Far. Hoca

h. 5a/16, 5b/04, 15a/15, 15b/01, 19b/13, 19b/16, 22a/04, 22a/14, 22a/15, 22a/17, 22b/04, 22b/17, 22b/18, 23a/04, 23a/04, 23a/05, 23a/07, 23a/09, 23a/10

h.+ler 19b/15

h.+nüñ 4a/18, 19b/13, 22a/06, 22a/07, 22a/09, 22b/02, 23a/06, 23a/12

h.+ñ 5b/07

h.+si 5b/01

h.+sin 15a/14

h.+sine 5a/15, 17a/19

h.+sini 15a/17, 23b/05

h.+sinüñ 23b/08

h.+ye 16b/13, 17a/18, 22b/06, 23a/02

h.+yi 22a/14, 22b/17

ḫ̆ācegī < Far. Tüccar

h. 19b/17, 22a/02

h.+lerle 19b/18

ḥācet < Ar. Gerek duyulan şey, ihtiyaç

h. 10a/09

h.+e → ḳażā-yı ḥācet 8b/15

ḫacīl < Ar. Utanmış

h. 30a/08

ḥad < Ar. Cezalandırma

h. 29a/08

ḥadd < Ar. Derece

h.+e 25b/01

ḥadīṯ < Ar. Hz. Muhammed'in sözleri

h. 9a/15

ḥadīṯ-i şerīf 29b/12

h.+de 30b/12

h.+i 9a/03

Ḫāfiḳeyn bk. Şāh-ı Ḫāfiḳeyn

h. → Şāh-ı Ḫāfiḳeyn idi 4b/03

ḫā'in < Ar. Hıyanet eden

h. 4a/06

h.+dür 24b/09

h.+lerden 24b/03

Ḫaḳ < Ar. (1) Allah

h. 8a/05, 9a/13, 21a/02, 31a/12, 32b/16

Ḫak ta'ālā (Yüce Allah) 4a/02, 4b/06, 8a/10, 8a/15, 8a/19, 9b/07, 9b/18, 10a/02, 11b/19, 13b/03, 15b/16, 21a/18, 26b/03, 27b/09, 29a/05, 30a/09, 30b/03, 32b/15

h. → ẓıll-i Ḫaḳ 2b/03

h.+dan 4b/17

(2) Hakikat, doğru, gerçek

h.+ıla(haḳḳıla) 8a/08, 8b/07, 12a/05, 12a/15

(3) Emek, gayret

h.+ın(haḳḳın) 30a/14

ḥaḳḳında < Ar. İlgili

h. 17b/05, 26a/17

h.+ki 7b/01

ḥaḳāyıḳ < Ar. Hakikatler, gerçekler

h. 32a/12

ḥaḳīḳat < Ar. Hakikat, gerçek

h.+ine → pertev-i ḥaḳīḳat 1b/08

ḥākim < Ar. Hükm eden, egemen

ḥākim ol- (Buyruğunu dinletmek, hükmetmek) 31a/14

ḥaḳīr < Ar. Aşağı, değersiz

h. 30a/10

Ḫaḳḳ < Ar. Allah

h.+a 14b/08

ḥāl < Ar. Vaziyet, durum

h. 13b/05, 14b/09, 14b/19, 15a/17, 25b/02, 26a/18

h. → ḫużū'-ı ḥāl 2b/13

h. → ḳıyās-ı ḥāl 8b/12

h. → ṣarfü'l-ḥāl ol- 3b/19

h.+de 3b/07

h.+den 35a/06

h.+dür 7a/09

h.+e 7a/08, 7b/05

h.+i 6b/13, 14a/01, 34a/07, 35a/07, 35a/09

keyfiyyet-i ḥāli 23b/6

h.+in 18a/19, 19a/14, 20b/07, 23a/17, 32b/19

h.+inde 14a/18

h.+ini 7a/06, 17a/08

h.+lerin 22a/12

h.+üm 12a/01

h.+ümüze 33a/01, 33a/10

h.+üñi 25a/07

ḫalāṣ < Ar. Kurtulma, kurtuluş

ḫalāṣ bul- (Kurtulmak)11b/19

ḫalāṣ it- (Kurtarmak) 4a/13

ḫalāyıḳ < Ar. İnsanlar

h. 6a/16, 8b/07, 17b/10, 18a/14, 30a/03, 30b/01, 31a/01

ḫalel < Ar. Bozukluk, eksiklik

h. 7b/02, 25a/01

ḫalīfe < Ar. Vekil

ḫalīfe ḳıl- (Vekil tayin etmek) 8b/06

ḫāliṣe < Ar. Hilesiz, içten

h. → ed'iye-i ḫāliṣe 2b/06

ḫalḳ < Ar. İnsan topluluğu

h. 6b/03

h.+ı 4b/07, 17a/15

h.+ınuñ 24a/19

ḥāllü < Ar. ḥāl+lü Tavırlı, nitelikli

h. 31b/09

ḫalvet < Ar. Yalnız kalma, bir köşeye çekilme

ḫalvet it- (Boşaltmak)5b/15, 7a/14

ḫalvet ḳıl- (Yalnız kalmak) 5b/16

ḫalvet ol- (Birlikte olmak)14a/07

ḫalvet-ḫāne < Ar. Ḫalvet + Far. ḫāne Halvet yeri

h.+sine 7a/05

ḫām < Far. Olgunlaşmamış

h. 11a/01

ḥamd < Ar. Şükür

ḥamd ü ṣenā-yı bī-müntehā (Sonsuz şükür ve övgü)1b/02

h.+ı 2a/10

ḥāmid < Ar. Şükreden

h.+lerüñ 2a/10

ḥammāl < Ar. Para karşılığında yük taşıyan kimse

h.+lar 12b/10, 12b/13

ḥammāllıḳ < Ar. Ḥammāl+lıḳ Hammallık

h.+dan 12b/17

ḥammām < Ar. Yıkanılan yer

h. 12a/02, 12a/08

h.+dan 12a/03

ḫan Han, hükümdar, sultan

h. → Bāyezīd Ḫan 2b/02

h.+lar 33b/13

ḫān-mān < Far. Aile

h.+uñ → mülk-i ḫān-mān 20b/08

ḫançer < Ar. Hançer

h. 17b/19

ḫānedān < Far. Büyük ve asil aile

h.+ı 2a/16

ḫanzāde < Far. Hükümdar çocuğu

h.+ler 33b/15

ḫarāb < Ar. Harap, yıkık

ḫarāb ol- (Yıkılmak, perişan duruma gelmek) 9a/12

ḥarāmī < Ar. Haydut, yol kesen

h. 6b/04, 20a/14

ḫarc < Ar. Sarf, gider, harcama

ḫarc it-(Sarfetmek, harcamak) 29a/19

ḥarekāt < Ar. Hareketler

ḥarekāt it- (Hareket etmek)16b/14

h.+ı 25a/18

ḥareket < Ar. Kımıldama, hareket

ḥareket eyle- (Hareket etmek) 26b/10

h.+ler 17b/12

ḥarīf < Ar. Denk

ḥarīf ol- (Denk olmak) 13b/19

ḫas < Ar. Alçak, rezil, kötü

h. 16b/07

Ḫāṣ Ayaz Sultan Mahmut'un vezirlerinden

h. 3a/18

ḥāṣıl < Ar. Elde edilen, olan, gerçekleşen

ḥāṣıl-ı kelām (Sözün kısası) 9a/12

ḥāṣıl ol- (Elde edilmek, gerçekleşmek) 4b/15, 22a/06, 22a/11, 26b/01, 27a/07

h.+ı 23b/01

ḫaṣlet < Ar. Yaratılıştan gelen özellik

h. 31b/10

ḫaṣm < Ar. Düşman

h. 3b/11

ḫasta < Far. Sıhhati yerinde olmayan, rahatsız

ḫasta ol- (Hastalanmak) 6a/14, 6a/16, 6a/17

ḥāşā < Ar. Asla

h. 7a/11

ḫaṭ < Ar. Yazı

h. 31b/17

ḫaṭā < Ar. Yanlışlık, yanlış

h. 27b/07, 27b/14

h.+dur 27b/05, 27b/12

h.+yla 27b/10

ḫaṭāen <Ar. Yanlışlıkla

h. 27a/14

Ḥātem-i Ṭāī Cömertliği ve yiğitliği ile ün salmış , Arapların Tayy kabilesinden lan bir şahıs

h. 3b/17

ḫāṭır < Ar. Gönül, kalp

h.+dan 35a/09

h.+ın 4a/12

h.+ından 15a/12

ḫāṭır-güşādelik <Ar.ḫāṭır+Far.güşāde+lik Gönüle ferahlık verme

h.+i ḫāṭır-güşādelig 32a/13

ḫatun Eş, kadın

h. 4a/13, 4a/17, 5a/02, 5b/11, 5b/12, 5b/15, 5b/16, 5b/17, 6a/12, 6b/13, 7a/01, 7a/06, 7a/10, 7a/12, 8a/07, 12a/11, 12a/13, 12a/13, 12a/14, 12a/15, 15b/05, 15b/08, 15b/10, 16a/18, 20b/11, 22a/15, 22b/18, 23a/02, 23b/11, 23b/12, 23b/14, 23b/16, 23b/17, 33b/01, 34b/18, 34b/18, 35a/01, 35a/04, 35a/13

h. → ḥikāyet-i ḫatun 16a/18, 35a/13

h.+a 4b/17, 7a/08, 22b/06

h.+am 6a/03

h.+dan 7b/09, 12a/18, 20b/11

h.+ı 4a/05, 6b/12

h.+ıyla 8a/02

h.+la 12a/17, 12a/18

h.+lar 33b/15

h.+uñ 4a/18, 6b/09, 6b/13, 12a/19

ḥavāle < Ar. Bir şeyin alınmasını veya yapılmasını başkasına bırakma, tembih etme

ḥavāle it- (Bir şeyin alınmasını veya yapılmasını başkasına bırakma, devretme) 20a/10

ḫavāṣ < Ar. İleri gelenler, seçkin kimseler

h. 4b/14, 30a/12

ḫavf < Ar. Korkma, korku

h. 15b/14

h.+ından 7b/04

hāy < Far. Vah, eyvah

h. 10b/04, 10b/11, 17b/19

ḫayāl < Ar. Hayal

h. 1b/09

ḫayāt < Ar. Hayat

h.+ınuñ 24a/18

ḫayırlı < Ar. Hayr+lı Faydalı, hayırlı krş. ḫayırlu

h.+dur 29b/11

ḫayırlu < krş. Ar. Hayr+lu Faydalı, hayırlı

h.+dur 16b/04

ḫayr < Ar. İyilik

h. 5b/03, 9a/06, 21a/10

ḫayr eyle- (İyilik etmek) 9a/06

ḫayr ol- (Hayırlı olmak) 8a/10

h.+a 21a/12

h.+dan 5a/18

h.+ın 24b/16

h.+la → du'ā-yı ḫayr 3b/05

h.+uñ 19b/03

ḥayrān < Ar. Şaşmış, hayran

h. → 'āşıḳ-ı ḥayrān 4b/08

ḥayrān ol- (Hayrete düşmek, şaşırmak) 11a/09

h.+dur 1b/04

ḫazān < Far. Sararıp solma

ḫazān ol- (Solmak) 11a/02

ḥaẕer < Ar. Çekinme, sakınma

h. 24b/02

ḥaẕer eyle- (Çekinmek, sakınmak) 16a/01

ḥaẕer it- (Çekinmek,sakınmak)5a/11, 9a/18

ḥāẕıḳ < Ar. Maharetli, usta

h. 31b/17

ḥāżır < Ar. Huzurda olan, istenilen yerde bulunan

h. 14b/17

ḥāżır it- (Huzurda bulundurmak, hazırlamak) 11a/13, 14a/11, 14b/12

ḥāżır ḳıl-(Hazırlamak) 15a/10

ḥāżır ḳıldur- (Hazırlatmak) 7b/13, 20b/18, 24a/06

ḥāżır ol- (Hazır omak, huzurda bulunmak)7b/14, 7b/15, 14b/11, 22a/10, 22b/05, 26a/15, 27a/13, 30b/18

ḫazīne < Ar. Büyük servet, hazine

h. 6b/01

h.+de 6a/13

h.+den 26a/03, 32a/02

h.+leri 9a/11

h.+ye 31b/04

ḥażret < Ar. Saygı göstermek üzere büyüklere verilen ünvan

Ḥażret-i Resūl 13b/09

Ḥażret-i Resūl-i Ekrem 9a/14

Ḥażret-i Resūl-i Ekrem 28a/10

Ḥażret-i Resūlullāh 9b/06

h.+e 2b/11, 2b/18

h.+i 8b/15, 29b/10

h.+ine 1b/02, 2b/07, 2b/13, 2b/16

hebā < Ar. Boşa gitme

h.+ya 20b/10

hedāyā < Ar. Hediyeler

h. 2b/09

helāk < Ar. Yok olma, mahvolma

helāk it- (Yok etmek) 26b/03

helāk ol- (Mahvolmak)14a/02, 15a/05, 27b/17, 28a/04

ḥelāl < Ar. 1) Dini açıdan yasaklanmamış olan, helal

ḥelāl it- (Bağışlamak) 30a/14

ḥelāl ol- 30b/05

2) Nikahlı eş

ḥelāl idin- (Nikahına almak) 6b/07, 7a/18

h.+iñem 20b/05

h.+üñ 12a/16

ḥelāllıḳ < Ar. ḥelāl+lıḳ Nikahlı eş

h.+a(ḥelāllıġa) 6a/06

hele Sonunda

h. 6a/08, 20b/07

hem < Far. İki veya daha çok şeyin birlikte bulunduğunu belirtir.

h. 1b/09, 4b/08, 7a/19, 9b/16, 16b/10, 19a/14, 20a/06, 20a/13, 21a/12, 23a/16, 23a/18, 25a/03, 25a/03, 27b/05, 27b/05, 27b/06, 29b/13, 30b/11

hemān < Far. Hemen, anında

h. 13a/04, 13b/01, 20a/18

hemīşe < Far. Daima, sürekli

h. 35a/09

henüz < Far. Şimdiye dek, bu ana kadar

h. 9b/10

her < Far. Her, her bir

h. 3a/03, 3b/01, 3b/11, 4a/11, 4a/13, 5a/15, 7a/01, 8a/08, 8a/12, 9a/06, 9a/11, 9b/15, 17b/03, 18a/06, 21a/10, 21a/11, 21a/12, 21a/13, 21a/14, 21a/19, 21b/11, 24a/12, 24b/19, 25b/07, 26a/01, 26a/02, 26a/04, 28b/05, 28b/10, 29b/01, 29b/07, 29b/09, 29b/11, 30b/04, 33a/04, 33a/05, 34a/13, 34b/03

her biri(Ayrı ayrı olmak üzere hepsi) 3a/16, 4a/08, 4a/10, 18a/16, 25b/12, 27a/02, 28b/03, 29b/15

her kim (Herhangi bir kimse) 17b/09, 18a/11, 20a/09, 21a/09, 24b/02, 27b/10, 28a/08

her ne ḳadar 10a/01, 15a/13, 17b/03, 17b/15, 23a/08, 35a/18

hergiz < Far. Asla

h. 4a/01, 8a/06, 19a/10, 25a/01

hevā < Ar. Arzu, istek

h.+sına 18b/08

hey Seslenmek için kullanılan söz.

h. 6b/17

heybetlü < Ar. Heybet+lü Azametli, heybetli

h. 10b/17

hey'et < Ar. Astronomi

h. → 'ilm-i hey'et 5a/04

hezār < Far. Pek çok

h. 3b/14, 3b/15, 3b/15, 11a/06, 18a/18, 18b/03, 19a/12, 24b/11

ḥıfẓ < Ar. Ezberleme

ḥıfẓ eyle- (Ezberlemek) 5b/02

ḫışım Akraba ve yakınlardan olan kimse

h.+larumdan 30a/04

ḫışm < Far. Hışım, öfke, kızgınlık

h. 6b/14

ḫışm eyle- (Öfkelenmek) 15a/18

h.+ına 8a/01

h.+la 7b/10

ḫışm-nāk < Far. Öfkeli, kızgın

ḫışm-nāk ol- (Kızmak) 7b/11

ḫızmet < Ar.Hizmet, birinin işini görme

h. 10a/10

h.+ine 2a/06

ḫızmetkār < Ar. ḫızmet+ Far. kār
Hizmetçi

h.+ıñuza 10a/10

h.+lar 12a/11, 20a/08

hīç < Far. Hiç, asla

h. 4b/18, 6a/09, 6a/11, 6a/17, 6b/02, 10a/11, 10b/07, 11a/05, 11a/10, 12b/07, 13a/12, 15a/13, 15a/16, 17b/02, 17b/16, 20b/01, 23a/03, 32b/04, 33a/04

hiç biri (Olumsuz cümlede kullanılarak bir tanesi bile anlamına gelir) 3a/17, 28b/05

hiç bir Hiçbir

h. 5a/17, 9a/10, 16a/07

ḥikāye < Ar. Hikaye, kıssa, olay

h. 4a/14

ḥikāyet < Ar. Hikaye

h. 3a/08, 4a/12, 25a/04, 25a/05, 25a/07

h. → evvel-i ḥikāyet 4a/17

Ḥikāyet-i Erbaʿīn-i Ṣubḥ ve Mesā 2b/19

ḥikāyet-i ḫatun (Hatun hikayesi)16a/17, 35a/13

ḥikāyet-i evvel (Evvelki hikaye)9b/03

ḥikāyet-i vezīr (Vezir hikayesi) 22a/01

h.+(ḥikāyet idi) 3a/02

h.+dür 25a/04

h.+i 15a/04, 16a/14, 19b/11, 23a/14, 34b/08, 34b/14, 35a/12

h.+in 4b/01, 9b/02, 16a/16

h.+indedür 4a/05

h.+ine 16a/15, 35a/10

h.+leri 3a/07

h.+üñ 35a/10

hikmet < Ar. Tanrı'nın insanlar tarafından anlaşılamayan işi, akılsır ermeyen iş, sebep

h. 8b/18, 10b/12

h.+de → 'ilm-i hikmet 31b/18

ḫilāf < Ar. 1)Yalan

h. 6a/09

2) Zıt, karşı

h.+ınca 26b/10

ḥīle < Ar. Hile, aldatma, oyun

h. 14a/03, 21b/10, 21b/12, 21b/17, 23a/06, 23a/15

ḥīle it- (Aldatmak) 22b/08

h.+sini 14a/02

ḥīle-bāz < Ar. ḥīle+ Far.bāz Hileci

h. 14a/06

ḥilye < Ar. Güzel sıfatlar

ḥilye eyle- 3a/13

Hindistān Özl. İs. Hindistan

h.+da 22a/02

ḥirfet < Ar. Meslek

h.+dür → ehl-i ḥirfet 28a02

ḥisāb < Ar. Hesap, sayı

h. 8a/18

ḥiṣār < Ar. Kale, hisar

h.+ı 27a/10

ḫiṭāb < Ar. Seslenme, söz söyleme

ḫiṭāb it- (Seslenmek) 8b/02, 21b/03

ḫōd < Far. Kendi, dahi, -de

h. 5a/13, 9b/14, 18b/07, 24a/17, 25b/16, 30b/09, 32b/18

ḫōr < Far. Değersiz

h. 14b/02, 21b/17

ḫōş < Far. Güzel

h. 3a/17, 16b/18, 25b/19

ḫōş-elḥān < Far. ḫōş+Ar. Güzel şarkı okuyan

h. 22a/05

ḫōş-gūyā < Far. Hoş konuşan

ḫōş-gūyā idi 22a/05

ḥoşnūd < Far. Razı ve memnun

ḫoşnūd ol- (Razı ve memnun olmak) 30b/03

h.+uz 30b/04

ḫūb < Far. Güzel

h. 20a/08, 25a/04, 25a/05, 25a/06

ḫūb-ı dil-ārām 3a/05

h.+larla 33a/05

ḫūb-āvāz < Far. Güzel sesli

h. 11a/07, 33b/17

ḥubūr < Ar. Aşırı sevinç

h. 4b/15

ḫulḳ < Ar. Yaratılış, huy

h. → semāḥat-ı ḫulḳ 4b/04

ḫūn < Far. Kan

h. 7a/07, 26a/19

ḫurdedān < Ar. İncelikten anlayan

h. 4a/10

ḫurūş < Far. Coşma, gürültü

h.+ın 21a/02

ḥuṣūl < Ar. Hasıl olma

h.+ı 25b/11

ḫuṣūṣiyyet < Ar. Birine has olma durumu

h.+inde 1b/05

hūş-mend < Far. Akıllı

h. 17a/14

ḫuşū‘ < Ar. Alçak gönüllülük

ḫuşū‘-ı meskenet (Allah'ın yüceliği karşısında aciz olma) 2b/13

ḫūy < Far. Ahlak, huy

h.+ı 32a/04

h.+ıla 31a/18

ḫūylan- Huy edinmek

h.-mak 31a/18

ḫużū‘ < Ar. Alçak gönüllülük

ḫużū‘-ı ḥāl (Tevazu) 2b/13

ḥużūr < Ar. İç rahatlığı

h.+ında 24b/14

ḥüccet < Ar. Delil

h.+le 2b/12, 31a/12

ḥükm < Ar. Hüküm

ḥükm-i ḥükūmet (Memleketi yönetme)25b/14

ḥükm-i ḥükūmet eyle- (Memleketi yönetmek) 18a/03, 26a/06, 26b/08, 26b/17

ḥükm eyle- (Karar vermek) 8b/07, 26b/06

h.+i 25a/09

ḥükūmet < Ar. Hükmetme, yönetme

h. → ḥükm-i ḥükūmet 25b/14

h. → ḥükm-i ḥükūmet eyle- 18a/03, 26a/06, 26b/08, 26b/17

h. → ḥükūmet eyle- Yönetmek 26b/15

h.+in 26a/11

hümāyūn < Far. Padişaha ait

h.+ı → sāye-bān-ı hümāyūn 33b/12

hüner < Far. Marifet, ustalık

h.+de 4b/11

h.+i 6a/05

h.+lerde 4b/13

hürmetlü < Ar. hürmet+lü Şerefli

h. 26a/07

ḥüsn < Ar. Güzellik

h.+ine 4b/07

ḥüzn < Ar. Gam, keder

h. 7a/04

ıḳlīm < Ar. Memleket , ülke

ı. 4b/04

ı.+e 18b/15

ı.+i 3b/18, 3b/19

ıḳlīm-güşā < Ar. ıḳlīm+ Far. güşā Fetheden

ı. 33b/05

ınan- Bir şeyin doğru olduğunu kabul etmek

ı.-an 21a/06

ı.-mazdı 23a/09

ı.-mazsañuz 13a/11

ınandur- Bir şeyin doğru olduğuna inandırmak

ı. 6a/10

ı.-up 6a/06

ı.-ursañ 7a/17

ısıcaḳ Sıcak

ı. 9b/10, 9b/19, 13b/08

ışla- Islak duruma getirmek

ı.-yup 24a/15

ışlāḥ < Ar. Düzeltme

ı.+ına 24b/01

ısmarla- Ismarlamak

ı.-dı 16b/13

ı.-rdı 20a/11

ı.-yuñ 14a/06

ıssı Sıcak

ı.+sında 10a/05

ıssuzlıḳ Issız, tenha

ı. 11b/01

i- İmek yardımcı fiili

i.-di(altında idi) 25a/09

i.-di(bile idi) 26a/13

i.-di(degül idi) 10a/09

i.-di(dir idi) 12a/09

i.-di(duʻā iderler idi) 17a/16

i.-di(gümüş idi) 34b/03

i.-di(ḥikāyet idi) 3a/02

i.-di(ḫōş-gūyā idi) 22a/05

i.-di(ḳābil idi) 5a/06

i.-di(kāmil idi) 16b/12

i.-di(māh-peyker idi) 25a/14

i.-di(maḥbūblarından idi) 4b/17

i.-di(māhir idi) 16b/12

i.-di(meşhūr idi) 4a/09

i.-di(meẕkūr idi) 4b/14

i.-di(müdebbir idi) 25a/15

i.-di(nādir idi) 4a/09

i.-di(niṣār iderler idi) 33b/19

i.-di(oturur idi) 18a/08

i.-di(ṣafāsında idi) 23a/13

i.-di(süḫan-āferīn idi) 4a/11

i.-di(sürme-dānda idi) 28b/16

i.-di(Şāh-ı Ḫāfiḳeyn idi) 4b/03

i.-di(taḥṣīlinde idi) 5a/05

i.-di(taḫt-ı yedinde idi) 4b/04

i.-di(var idi) 3a/13, 4a/08, 4b/03, 4b/12, 5a/06, 10a/14, 16a/19, 16a/19, 17a/17, 17a/18, 19b/13, 19b/14, 22a/03, 22a/04, 22a/07, 25a/08, 25a/13, 35a/14, 35a/15

i.-di(ẓāhir idi) 4b/06

i.-dügi 23a/17

i.-dügin 9a/04

i.-düm(bāzirgān idüm) 11b/07, 11b/17

i.-düm(pādişāh idüm) 33a/03

i.-ken(boynında iken) 6b/11

i.-ken(diri iken) 33a/16, 34a/08

i.-ken(encek iken) 16a/10

i.-ken(eṣnāda iken) 33a/12

i.-ken(terbiyetde iken) 17b/18

i.-miş(degül imiş) 12a/12

i.-miş(gerçek imiş) 33a/10

i.-miş(ṭoyurmaz imiş) 33a/09

i.-miş(yoḳ imiş) 34b/15

i.-se(bu ise) 2b/18

i.-se(gerek ise) 5b/03

i.-se(ḳalīl ise) 2b/16

i.-se(ne ise) 22a/11

i.-se(var ise) 5b/19, 9a/12, 12b/02, 24b/13, 25b/16, 26a/02, 28b/11, 30b/04, 33b/01, 34b/05

i'ānet < Ar. Yardım, hayır

i.+i 2a/08

'ibādet < Ar. Allah'n emirlerini yerine getirme

i.+e 5b/05, 33a/12

ibn < Ar. Oğul

i. 2b/02

ibrām < Ar. Zorlama

ibrām eyle- (Zorlamak) 7b/01, 14a/17

ibrām it- (Zorlamak) 14a/09

ibrīḳ < Ar. Toprak veya madenden yapılan, kulp veya emziği bulunan su kabı

i. 9b/11

i.+ı 9b/12

i.+ıı(ibrīġı) 9b/13, 9b/19

i.+ını(ibrīġını) 13b/09

icrā < Ar. Yapma, yerine getirme

icrā-yı mücrī (Onaylanmış) 27b/12

icrā it- Yapmak 27b/04

ictināb < Ar. Sakınma

ictināb eyle- (Sakınmak) 26a/10

iç İç

i.+i 7b/10, 31b/06

i.+inde 3b/17, 4a/08, 4b/12, 4b/14, 7a/04, 9b/05, 11b/14, 13a/05, 13b/06, 16a/18, 24b/15, 25a/06, 34a/11, 35a/14

i.+indeki 9b/14, 28b/02

i.+ine 11a/16, 13a/16, 22b/13, 28a/19, 29b/19, 33a/18

i.+iñizde 30a/10

i.+lerine 30a/03

iç- İçmek

i.-diler 22b/19, 25a/13

i.-enleri 18a/08

i.-mek 22a/15, 29b/03

i.-üp 33a/07

içerü İçeri

i. 14b/18, 15b/07, 34b/18

i.+den 15b/05

içre İçinde

i. 4a/09, 6b/15, 7a/07, 11a/03

içün İçin

i. 8b/10, 29a/07

ʿīd < Ar. Bayram

ʿīd it- (Bayram yapmak) 8b/01

idin- Edinmek, yapmak

i.-di 26b/09

i.-em → ḥelāl idin- 7a/18

i.-gil → ḥelāl idin- 6b/07

i.-mek 32a/05

idrāk < Ar. Anlayış, kavrayış

i. 1b/08

ifrāṭ < Ar. Aşırı gitme, zorlama

ifrāṭ eyle- (Ölçüyü aşmak)29b/09

ifrāṭ it- (Aşırı gitmek)29b/08

i.+la 17a/08, 18a/04

iftirā < Ar. Bir kimseye aslı olmayan bir suç yükleme

i. 26a/17

iġāṣet < Ar. Yardım etme

i.+i 2a/08

iḥāṭa < Ar. Kuşatma, çevirme

iḥāṭa it-(Kuşatmak) 1b/06, 1b/10

ihmāl < Ar. Boşlama, önemsememe

i. 23b/18

ihmāl it- (Boşlamak) 8a/15

iḥsān < Ar. İyilik, bağış

iḥsān it-(Bağışlamak) 32a/07

i.+ı 31a/18

iḫtirāz < Ar. Çekinme

iḫtirāz it- (Çekinmek)21b/09

iḫtiyār < Ar. 1) Seçme, tercih

iḫtiyār-ı cüz'iyye (Kişinin iradesi) 21a/19

2) Yaşlı

i. 25a/18

iḫtiyāṭ < Ar. Tedbirli davranma

i. 24b/12

iḫtiyāṭen < Ar. Tedbirli davranarak

i. 15b/14

iḫżār < Ar. Hazır etme

iḥżār it- (Hazırlamak) 8a/08

ʿiḳāb < Ar. Eziyet

i. 8a/19

iki İki “2”

i. 6a/15, 12a/18, 12b/08, 12b/11, 14b/12, 14b/19, 18b/19, 19b/14, 25b/09, 27a/14, 27a/15, 27b/11, 31b/10, 31b/13, 32a/16, 32a/19

i.+de 25b/10

i.+dür 15b/15

i.+si 23b/13, 32b/04

iki biñ İki bin “2000”

i. 3a/15

iki yüz İki yüz “200”

i. 33b/16

ikinci İkinci

i. 8a/17, 15b/16, 20b/19, 25b/10, 26b/07, 29a/17, 31b/12, 31b/16, 32a/01, 32a/06, 32a/09

i.+si 31b/11

il Memleket, ülke

i. 18a/17

i.+ler 34a/14

iʿlām < Ar. Bildirme

iʿlām eyle- (Bildirmek) 22a/09

iʿlām it- (Bildirmek)10a/06, 23a/17

ile İle

i. 2b/07, 2b/17, 3a/04, 7a/17, 7b/16, 9b/18, 11a/07, 12a/11, 17a/15, 19b/03, 21a/14, 21b/01, 21b/03, 22a/04, 22a/15, 22b/16, 22b/18, 23a/06, 23a/07, 23a/09, 24b/11, 24b/12, 26b/01, 27a/16, 27a/16, 29b/19, 30a/03, 32b/18, 33a/19, 33b/10, 33b/14, 33b/17, 34b/03, 34b/19

i.+dür 2a/03

ileri İleri krş. ilerü

i. 24a/07

ilerü İleri

i. 8a/04, 20b/19, 25a/17, 29a/15, 30b/19, 35a/13

ilet- Götürmek, ulaştırmak

i. 5b/10

i.-di 12a/15, 20a/13

i.-ince 12b/16

i.-mezler 6a/17

illā < Ar. İlle, mutlaka

i. 5a/12, 14b/06, 20b/09, 29b/09

ʿilm < Ar. Bilgi, ilim

i. → bī- fāide-i ʿilm (20b/3)

i. 2b/18, 4b/12, 5a/05, 16b/03, 20a/03, 31b/12

i. → ehl-i ʿilm 31a/02

ʿilm-i edeb (Güzel ahlak bilgisi) 16b/01

ʿilm-i hey'et (Astronomi ilmi) 5a/03

ʿilm-i ḥikmet (Felsefi konuları inceleyen ilim) 31b/18

ʿilm-i nücūm (Yıldız ilmi) 5a/04

i.+i 16b/05

i.+inde 31b/18

i.+inüñ 1b/10

ʿilmsüz < Ar. ʿilm+süz Bilgisiz

i. 16b/04

ilzām < Ar. Cevap veremez hale getirme, susturma

ilzām it- (Susturmak) 5a/07

ʿimāret < Ar. Yoksullara yiyecek dağıtılan hayır evi

i. 3a/15, 34a/15

ʿimāret it-(Hayır evi inşa etmek) 34a/11

imdi Şimdi, artık, o halde

i. 6a/10, 7b/05, 8b/11, 9a/18, 13b/10, 16a/12, 16b/07, 17b/12, 19a/01, 20a/16, 21b/04, 21b/09, 23b/04, 25a/17, 29a/14, 31a/03, 33a/16, 34b/08

imtinā' < Ar. Çekinme

imtinā' it-(Çekinmek) 14a/08, 14a/15

in-kitāb Bu kitap

i.der-ḳażiyyet-i keyfiyyet-i in-kitāb 4a/04

in- İnmek

i.-en 31b/08

i.-üp 23b/11

in'ām < Ar. İyilik etme, lütuf

in'ām it- (İyilik etmek) 26a/03, 34a/19

ʿinān < Ar. Dizgin

i.+ın 21a/6

incin- İncinmek

i.-meyince 24a/16

incit- İncitmek

i.-digüm 19a/09

i.-mesün 32b/18

i.-meyeydüm 19a/14

incü İnci

i. 27a/02

inkār < Ar. Kabul etmeme, reddetme

inkār eyle- (Reddetmek)9b/13

inkār it- (Kabul etmemek)13b/10

inṣāfsuz < Ar. İnṣāf+suz İnsafsız

i.+dur 21a/03

ip İp

i. 12b/09, 12b/13, 12b/17

ir- Ermek, ulaşmak, varmak

i.-di 9b/06

i.-meyince 25b/08

iʿrāż < Ar.Kaçınma

iʿrāż eyle- (Sakınmak) 26a/08

iʿrāż it- (Sakınmak, kaçınmak) 18b/08

ʿirfān < Ar. Marifet, irfan

i.+uñ → ehl-i ʿirfān 3b/13

iriş- Erişmek, varmak, ulaşmak

i.-di 10a/04, 13b/14, 17a/13, 17b/08, 18b/14, 25a/16

i.-düm 20b/07

i.-e 16b/09

i.-mez 1b/08

i.-mişem 25b/01

i.-üp 30a/06

irişdür- Eriştirmek, ulaştırmak

i.-meye 9a/01

irsāl < Ar. Gönderme

irsāl it- (Göndermek) 18b/13

irte Ertesi, yarın

i. 4a/15, 15b/02, 15b/11, 22a/16, 25b/11, 29b/18

i.+ye 22b/15, 22b/19

iṣābet < Ar. Rast gelme

iṣābet-i tedbīr (Önlemde doğruluk) 4a/09

īṣār < Ar. İkram

īṣār ol- (ikram edilmek) 2a/15

ism < Ar. İsim

ism-i Allāh (Allah ismi) 5b/01

i.+i 27a/04

isrāf < Ar. Lüzumsuz harcama

i. 29b/08

issi Sahip

i. 32a/07

iste- İstemek, dilemek

i.-diler 15a/18

i.-rdüñ 33a/07

i.-rem 34a/12

i.-risen 9a/08

isti‘dād < Ar. Kabiliyet

i. 4b/05

istiḳbāl < Ar. Bir kimseyi karşılama

istiḳbāl it- (Bir kimseyi karşılamak)15b/06, 34b/19

i.+e 10a/07, 23b/12

istimā‘ < Ar. Dinleme

istimā‘ it- (Dinlemek) 3a/07

istiṭā‘at < Ar. Kudret, iktidar

i.→ endāze-i istiṭā‘at 2b/09

iş İş, hareket

i. 19a/09, 20a/04, 21a/11, 21a/11, 22a/19, 35a/04, 35a/04, 35a/19

iş it- (İş yapmak) 8a/06

i.+de 21a/13, 21b/04, 23b/18, 24a/12

i.+e 22b/04, 23b/05, 23b/06

i.+i 8a/08, 13b/11, 29b/01, 34a/16

i.+idür 24a/11, 24a/12

i.+in 24b/15, 29b/01

i.+inde 24b/02, 24b/07, 25a/01, 25a/02, 32a/03

i.+inden 14b/15

i.+ine 22a/13

i.+ini 23b/15, 24a/02

i.+inüñ 2a/10

i.+leri 26b/04, 33a/08

i.+üñ 24b/01, 24b/10, 25b/11, 29b/09, 29b/11

işāret < Ar. İşaret, belirti

işāret eyle- (İşaret etmek) 13a/17

i.+lerin 4a/10

işbu Bu

i. 3b/09, 11b/07, 25a/16

işde İşte

i. 11b/08, 29b/17

işit- İşitmek

i.-di 5a/14, 7b/09, 12b/05, 14b/09, 20b/11, 22a/17, 25b/18, 29b/14, 34b/14

i.-diler 9a/03

i.-düñ 22b/01

i.-elüm(işidelüm) 16a/17, 22a/01, 32b/11

i.-en(işiden) 27a/07

i.-eni(işideni) 21a/12

i.-enlerüñ(işidenlerün) 33b/07

i.-eyim(işideyim) 7a/09, 9b/03, 35a/12

i.-irüz(işidürüz) 18b/12

i.-memişdür 9b/02, 16a/16

i.-memişidi 35a/12

i.-meyem 17b/14

i.-mez 1b/10

i.-üp(işidüp) 35a/16

işle- Yapmak, işlemek

i.-mek 8a/14

i.-meyeler 26b/05

i.-sünler 25b/15

i.-yecegi 24a/12

ʻişret < Ar. İçki içme

i.→ʻıyş ve ʻişret it- 23a/8

ʻişret it- (İçki içmek) 22a/10

i.+inüñ (ʻıyş ve işret) 34b/15

i.+le 25a/10

işte İşte

i. 5b/13, 6a/02, 6a/13, 6b/18, 12a/01, 12b/02, 29a/13, 30a/13

it Köpek

i. 28b/11

i.+i 16a/10

it- Etmek, yapmak

i. 12a/07

i. → ḳıyās it- 16a/13

i. → ẕikr it- 9b/03

i.-di 14b/03, 14b/04, 21b/13, 21b/14, 21b/16

i.-di → āh it- 34b/14

i.-di → cemʻ it- 29a/13

i.-di → emr it- 10a/16, 10b/05, 11a/11, 20b/19, 29b/18, 34b/02

i.-di → fikr it- 20b/13

i.-di → ḫaber it- 14b/17

i.-di → ḫiṭāb it- 8b/02

i.-di → ifrāṭ it- 29b/08

i.-di → imtināʻ it- 14a/15

i.-di → ḳan it- 19b/09

i.-di → naḳl it- 4b/18

i.-di → rıḥlet it-34b/07

i.-di → ṣabr it- 7b/18

i.-di → şikāyet it- 12b/06

i.-di → taḳdīr it- 21a/18

i.-di → tevaḳḳuf it- 13a/02

i.-digüñ 32b/10

i.-diler 22a/11

i.-diler → ber-dār it- 26b/14

i.-diler → cehd it- 15b/01

i.-diler → feryād it- 30b/01

i.-diler → ḥāżır it- 11a/13

i.-diler → i'lām it- 10a/06

i.-diler → in'ām it- 34b/01

i.-diler → irsāl it- 18b/13

i.-diler → ittifāḳ it- 18b/02

i.-diler → ḳışāṣ it- 28a/07

i.-diler → ḳocuşmaḳ it- 22a/16

i.-diler → şehādet it- 26a/16

i.-diler → şehīd it- 15a/03

i.-diler → ṭaleb it- 15a/15

i.-diler → tezyīn it- 33b/11

i.-diler → vaḳf it- 34a/16

i.-diler → ẕevḳ it- 22b/16, 22b/19

i.-diler → ẕikr it- 3a/09

i.-diñüz → nice it- 35a/02

i.-dügine 8a/08

i.-dügüñi 17b/14

i.-düklerinden → ṣoḥbet it- 10a/16

i.-düklerinden → terbiye it- 16b/16

i.-düm 29a/13

i.-düm → men' it- 7a/16

i.-düñ → ẓulm it- 30a/07

i.-düñ mi→ tamām it- 23b/15

i.-e → 'amel it-(ide) 25a/01, 25b/18, 34b/10, 34b/11

i.-e → fikr it-(ide) 24a/13

i.-e → giriftār it-(ide) 8a/16

i.-e → ġusl it-(ide) 14b/15

i.-e(ide) 32b/17

i.-e → naẓar it-(ide) 24b/10

i.-e → peydā it-(ide) 31b/03

i.-e → teftīş it-(ide) 34b/09

i.-ebileydük → def' it-(idebileydük) 18b/11

i.-eler → meded it- (ideler) 2b/08

i.-eler → su’āl it-(ideler) 32a/16

i.-eler → şehādet it-(ideler) 28b/15

i.-eler → yād it- (ideler) 3b/02

i.-elüm → mu‘āvenet it-(idelüm) 18b/09

i.-elüm → nice it-(idelüm) 22b/07

i.-elüm → teferrüc it- (idelüm) 11a/08

i.-em → adam it-(idem) 6b/17

i.-em → naṣb it- (idem) 25b/03

i.-em → pādişāh it-(idem) 6a/07

i.-en(iden) 19a/19, 19b/01, 21a/03

i.-en → ḳullıḳ it-(iden) 24b/07

i.-eni → zinā it-(ideni) 28b/14

i.-er → ‘aẕāb it-(ider) 26b/04

i.-er → beyān it- (ider) 4a/19, 4b/01

i.-er → ceng it- (ider) 18b/07

i.-er → fā’ide it- (ider) 16b/06

i.-er → ḫiṭāb it- (ider) 21b/03

i.-er → icrā it-(ider) 27b/04

i.-er → ‘itāb it-(ider) 21a/17

i.-er → ḳaṣd it-(ider) 19b/12

i.-er → melāmet it- (ider) 22b/07

i.-er → muṭāla‘a it- (ider) 24b/13

i.-er → pāy-māl it-(ider) 20b/10

i.-er → şehādet it-(ider) 29a/01

i.-er → şīr it-(ider) 21a/12

i.-er → te’ḫīr it- (ider) 21a/13

i.-er → yād it-(ider) 15b/17

i.-er → żāyi‘ it- 21a/17

i.-er → ziyān it-(ider) 16b/10

i.-erdi → cem‘ it-(iderdi) 19b/19, 20a/01, 20a/05

i.-erdi → edebsüzlik it-(iderdi) 17b/07

i.-erdi → ġusl it-(iderdi) 14b/13

i.-erdi → ḥavāle it- (iderdi) 20a/10

i.-erdi → ḥāżır it-(iderdi) 14b/13

i.-erdi → ilzām it-(iderdi) 5a/07

i.-erdi → ḳatl it-(iderdi) 18a/14

i.-erdi → müşāhede it-(iderdi) 22a/13

i.-erdi → ta‘līm it-(iderdi) 16b/02

i.-erdi → tehdīd it-(iderdi) 17b/16

i.-erdi → teyemmüm it-(iderdi) 8b/16

i.-erdi → töhmet it-(iderdi) 23a/12

i.-erdi → ẓulm it-(iderdi) 18a/04

i.-erek → seyrān it-(iderek) 12b/19

i.-erem → ʻazl it- (iderem) 16b/16

i.-erem → ḍarb it-(iderem) 17b/14

i.-erem → yemīn it-(iderem) 6a/08

i.-erken → bāzār it-(iderken) 18a/15

i.-erler → duʻā it- (iderler) 17a/15

i.-erler → naḳl it-(iderler) 22a/01

i.-erler → niṣār it-(iderler) 33b/19

i.-erlerdi → ḫalāṣ it-(iderlerdi) 4a/13

i.-erlerdi → laʻnet it-(iderlerdi) 18a/18

i.-erlerdi → taʻaddī it-(iderlerdi) 17b/03

i.-erlerse → ihmāl it-(iderlerse) 8a/15

i.-erlerse → inʻām it-(iderlerse) 26a/03

i.-erlerse → ẓulm it-(iderlerse) 26a/04

i.-erse → edebsüzlik it-(iderse) 16b/15

i.-erse (iderse) 8a/09

i.-erse → tesellī it- (iderse) 31a/04

i.-erseñ → fikr it-(iderseñ) 6a/13, 6b/03

i.-erseñ → ḳabūl it-(iderseñ) 6a/06

i.-erseñüz → emr it-(iderseñüz) 5a/15

i.-ersin → ʻamel it- 22b/01

i.-ersin → ʻamel it-(idersin) 35a/06

i.-ersin(idersin) 6b/18, 17b/11, 17b/12

i.-ersin(inkār it-)(idersin) 13b/10

i.-ersiz(idersiz) 17a/03

i.-ersiz → teyemmüm it-(idersiz) 8b/18

i.-erüz → teslīm it-(iderüz) 31a/05

i.-esin → helāk it- (idesin) 26b/03

i.-esiz → dōstlıḳ it-(idesiz) 14a/04

i.-esiz → duʻā it-(idesiz) 30a/17

i.-esiz → ṣabr it-(idesiz) 23b/06

i.-esiz → teemmül it- (idesiz) 7b/18

i.-esiz → tevaḳḳuf it-(idesiz) 23b/05

i.-eydüm → ṣoḥbet it-(ideydüm) 10a/13

i.-eyim → beyān it-(ideyim) 21b/19

i.-eyim → ḥīle it-(ideyim) 22b/08

i.-eyim → tamām it-(ideyim) 24a/02

i.-eyim → yaḳınlıḳ it-(ideyim) 14b/11

i.-iñüz(idünüz) 29a/07

i.-iserdür(idiserdür) 25a/05

i.-ivirse (iti verse)27b/04

i.-me → ʻacele it- 24a/11

i.-me → iş it- 8a/06

i.-me → ḳaṣd it- 24a/09

i.-me → taʻaddī it- 8b/09

i.-me → tekāsül it- 23b/18

i.-medi → iʻtiḳād it- 10a/03

i.-medi → tedbīr it- 21a/13

i.-medi → terbiye it- 18a/19

i.-medüm → ʻimāret it- 34a/11

i.-mege → ʻamel it- 8a/07

i.-mege → rıḥlet it- 30a/14

i.-mek 17b/04, 24b/17

i.-mek → ʻadd it- 24b/04

i.-mek → ʻadl it- 32a/01

i.-mek → cimāʻ it- 14b/12

i.-mek → fehm it- 8b/12

i.-mek →ḥaẕer it- 5a/11, 9a/18

i.-mek → ḳışāṣ it- 27a/17

i.-mek → pīşvā it- 5a/12

i.-mek → recm it- 29a/09

i.-mek → ṣarf it- 32a/02

i.-mek → temyīz it- 24b/18

i.-mek → vaḳf it- 34a/12

i.-mek → vezīr it- 31b/09, 31b/10

i.-mekde → ihāṭa it- 1b/07

i.-mekden → ṣoḥbet it- 33a/05

i.-mekdendür → mülāzemet it- 2a/06

i.-mekiçün → tecrübe it- 26a/11

i.-mekligi → iḥsān it- 32a/07

i.-mese → āgāh it- 24b/03

i.-meye 29a/19

i.-meye → tecāvüz it- 31b/01

i.-meye → zecr it- 17a/09

i.-meyene → meşveret it- 21a/11

i.-meyeydük → taḳṣīrāt it- 10a/11

i.-meyicek → çāre it- 7b/07

i.-meyince → iʿlām it- 23a/17

i.-meyüp → iʿtibār it- 20a/19

i.-meyüp → iʿtimād it- 9a/13

i.-meyüp → terk it- 18b/08

i.-mezseñüz → terbiye it- 16b/15

i.-miş → zinā it- 26a/13

i.-mişdür → iḥāṭa it- 1b/11

i.-mişdür → ḳaṣd it- 20b/05, 23b/19

i.-mişdür → ḳatl it- 28a/06

i.-mişdür → pāy-māl it- 3a/08

i.-mişdür → ṣayd it- 3b/17

i.-mişdür → serzeniş it- 21b/01

i.-mişem 19a/08

i.-mişidi → ḳan it- 26a/12

i.-mişler → rıḥlet it- 3a/11

i.-mişlerdür → taṣnīf it- 3b/10

i.-mişüzdür → iʿrāż it- 18b/08

i.-se 28a/16, 28a/17

i.-se → naẓar it- 28b/19

i.-se → zinā it- 28b/14, 29a/07, 29a/08

i.-sün → ḳulaġunca it- 7a/01

i.-üñ → ḫalvet it-(idüñ) 5b/15, 7a/14

i.-üñ → iḫtirāz it-(idün) 21b/09

i.-üñ → tevaḳḳuf it-(idün) 15b/02

i.-üp → ʿaḳd-i nikāḥ it-(idüp) 5a/01

i.-üp → ʿarż it-(idüp) 9b/08

i.-üp → ʿavratlıḳ it-(idüp) 14b/14

i.-üp → bahāne it- (idüp) 16b/17

i.-üp → cehd it-(idüp) 27a/08, 27a/11

i.-üp → cemʿ it-(idüp) 9b/04, 31b/05, 33a/04, 35a/15, 35a/17

i.-üp → destlik it-(idüp) 20a/12

i.-üp → dōstlıḳ it-(idüp) 14a/11

i.-üp → emr it-(idüp) 3b/04, 7b/12, 20b/18, 24a/06

i.-üp → feryād it- 30a/12

i.-üp → feryād it-(idüp) 34a/05

i.-üp → gönül bir it-(idüp) 6a/01, 6a/06, 7a/17

i.-üp → ḫarekāt it- (idüp) 16b/14

i.-üp → ḥāżır it-(idüp) 14a/11

i.-üp → ḥelāl it-(idüp) 30a/14

i.-üp → ibrām it-(idüp) 14a/09

i.-üp → ʾid it-(idüp) 8b/02

i.-üp → iḥżār it-(idüp) 8a/08

i.-üp → imtinā‘ it-(idüp) 14a/08

i.-üp → istiḳbāl it-(idüp) 15b/06, 34b/19

i.-üp → istimā‘ it-(idüp) 3a/07

i.-üp → ‘işret it-(idüp) 22a/10

i.-üp → muṭāla‘a it-(idüp) 24b/16

i.-üp → mülāḥaẓa it-(idüp) 4b/09

i.-üp → münevver it-(idüp) 24a/05

i.-üp → nāme it-(idüp) 24b/15

i.-üp → naṣīḥat it-(idüp) 4a/12

i.-üp → naẓar it-(idüp) 4b/10

i.-üp → telef it-(idüp) 6a/07, 7a/18

i.-üp → tesellī it-(idüp) 4a/12

i.-üp → tevaḳḳuf it-(idüp) 15b/09

i.-üp → ‘üryān it-(idüp) 18a/12, 18b/19

i.-üp → vaṣiyyet it-(idüp) 5b/04

i.-üp → yaḳınlıḳ it- (idüp) 14a/12

i.-üp → ẕevḳ it-(idüp) 23a/09

‘itāb < Ar. Azarlama

i. 8a/19

‘itāb it- (Azarlamak) 21a/17

itdür- Ettirmek, yaptırmak

i.-di → teferrüc itdür- 9b/08

i.-e → taṣnīf itdür- 3a/19

i.-üp → meyl itdür- 22b/03

i‘tibār < Ar. Önemseme, değer verme

i‘tibār it-(Önemsemek, değer vermek) 20a/19

i‘tiḳād < Ar. Gönülden doğrulayarak inanma

i‘tikād it- (İnanmak) 10a/03

i.+ı 13b/12

i.+ın 23a/06

i.+umuñ 7b/01

i‘timād < Ar. Güvenme, emniyet

i. 2a/01

i‘timād it- (Güvenmek) 9a/13

ittifāḳ < Ar. Görüş birliği, anlaşma, uyuşma

ittifāḳ it- (Anlaşmak) 18b/01

i.+da 3b/02

i.+ı 23b/08

i'vaż < Ar. Karşılık olarak verilen şey, bedel

i.→cins-i i'vaż 2b/10

iy Ünl. Ey! seslenme sözü

i. 3a/10, 3a/15, 5a/10, 5a/16, 5b/06, 5b/12, 5b/17, 6b/10, 7a/08, 7a/10, 7a/13, 7b/05, 7b/16, 7b/19, 8a/04, 8b/11, 9a/01, 9a/06, 9a/09, 9a/18, 10a/12, 10a/15, 10b/12, 11a/11, 11a/17, 11b/16, 12a/13, 12a/15, 12b/07, 13a/08, 13a/11, 13a/13, 13a/15, 13b/02, 13b/04, 14a/03, 15a/03, 15a/05, 15a/07, 15a/11, 15a/15, 15b/02, 15b/08, 16a/02, 16a/12, 17b/12, 18b/03, 19a/12, 21a/01, 21b/04, 21b/09, 22a/02, 22a/15, 22a/18, 23a/13, 23a/15, 23b/04, 23b/14, 23b/16, 23b/17, 24a/08, 24b/06, 29a/16, 29b/07, 30a/04, 30a/13, 30b/15, 31a/01, 31a/09, 32a/17, 32b/09, 32b/11, 32b/16, 33a/03, 34a/12, 34b/08, 35a/04, 35a/10, 35a/19

'izzetlü < Ar. 'İzzet+lü Kıymetli, değerli

i. 26a/07

ḳabāḥat < Ar. Suç

k.+ı 23a/17

ḳābil < Ar. Kabul eden, alan

ḳābil idi 5a/05

ḳabr < Ar. Kabir, mezar

k.+de 25b/01

ḳabūl < Ar. Razı olma

ḳabūl it- (Razı olmak) 6a/06

ḳaç Kaç

k. 16b/09, 31b/14, 31b/19, 32a/04

ḳaç- Kaçmak

k.-arsın 7a/16

k.-up 18a/16

ḳaçan Ne zaman

k. 16b/14, 28b/14

ḳaçan kim (Ne zaman ki) 8b/14, 14a/07, 14b/11, 16a/11, 19b/17, 20a/04, 28a/13, 28a/18

ḳadar < Ar. Denli, derece

k. 2b/11, 2b/17, 9b/17, 15a/17, 20a/04, 20a/06, 22b/02, 29a/10, 31b/07, 34b/05

k.→ her ne ḳadar 10a/01, 15a/13, 17b/03, 17b/15, 23a/08, 35a/18

ḳadeḥ < Ar. İçki içmekte kullanılan küçük ardak

k.+i 25a/12

ḳadem < Ar. Adım

k. 9a/14

ḳadīm < Ar. Başlangıcı lmayan, ezeli

k.+inde → Kelām-ı Ḳadīm 15b/17, 31a/12

ḳādir < Ar. Güçlü

ḳādir ol- (Gücü yetmek) 14a/08, 14a/13, 14a/18

k.+dür 10a/02

ḳadr < Ar. Değer

k.+in 29b/02

k.+üñ 24b/08

ḳafes < Far. Kafes

k.+den 22a/12

k.+inüñ 22b/11

ḳaftān < Far. Üste giyilen süslü elbise

k. 11b/10

ḳahr < Ar. Sıkıntı, keder

ḳahr çek- (Sıkıntı çekmek)17a/12

ḳā'im-maḳām < Ar. Birinin yerine geçen

k.+ıdur 3b/07

ḳaḳ- Kakmak

k.-ardı → başına ḳaḳ- 23a/12

ḳal- Kalmak

k.-dı 8a/15, 19a/11, 19b/02, 30b/09

k.-dılar 32b/04

k.-dum 11b/08, 11b/19, 30a/14

k.-ısar 19b/02

k.-madı 12b/01

k.-maz 25a/18, 33a/15

k.-up → 'āciz ḳal- 17b/10

k.-ur 20b/10

k.-urdı → 'āciz ḳal- 18a/17

k.-ursın 20b/09

ḳalb < Ar. Kalp

k.+i 21a/10

ḳaldur- Kaldırmak

k.-dı 9b/12

k.-dıġı 13a/18

k.-ınca 9b/14

k.-maz → baş ḳaldur- 18a/05

ḳalem < Ar. Kalem

k. 26b/19

ḳalınlıḳ Kalınlık

k.+ı (kalınlığı) 9b/16

ḳalīl <Ar. Az

k. (ḳalīl ise) 2b/16

k.+dür 2b/15

ḳalḳ- Kalkmak

k.-dı 7a/04, 7a/05, 7b/11, 10b/11, 11a/16, 13a/16

k.-dıġı 8b/15

k.-up 10a/04, 10b/04, 12b/05, 12b/19, 20b/14, 23b/12, 33a/11

ḳalḳanlu Kalkanlı

k. 10a/19

kāmil < Ar. Kemale ermiş, olgunlaşmış

k. 31a/18, 31b/16

k.+(kāmil idi) 16b/11

kāmil ol- (Olgunlaşmak) 21a/15, 31b/17

ḳamu Bütün, hep

k. 5b/19, 18b/16, 31a/01

k.+sı 13b/18, 25a/02

k.+sını 20b/10

ḳan Vücuttaki kırmızı renkli sıvı

k. 6b/13, 8a/09, 8a/10

ḳan eyle- (Kan dökmek)23b/02, 23b/02

ḳan it- (Kan dökmek)19b/09, 26a/12

k.+a 7a/07

k.+ından 7a/02

k.+lar 18a/03

ḳan- Doymak

k.-maduñ 33a/07

ḳanda Nerede, nereye

k. 8a/15, 19a/11, 20a/09, 30b/09

ḳanḳı Hangi, hangisi

k. 12a/02, 12a/04, 12a/08, 30b/06, 32a/14

k.+sında 25b/16

k.+sını 25b/05, 29a/14, 30a/01, 30a/15

k.+sınuñ 23a/17

ḳapa- Kapamak

k.-dılar 10a/16, 10b/06

k.-rdı 22b/15

k.-sunlar 10a/15

k.-yup 11a/10

ḳapaḳ Örtmeye yarayan eşya

k.+ını(kapağını) 22b/14

ḳapu Kapı

k.+sı 27a/08, 27a/10

k.+sına 10a/05, 12a/08

k.+sında 12a/02

kār < Far. İş

k.+ı 22a/04

ḳara Siyah renkte olan

k. 34a/05

k.+ya 33b/02

ḳarañu Karanlık

k.+sı 24a/04

ḳarār < Ar. Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm

ḳarār eyle-(Karar vermek) 20b/18, 24a/06

kārdan < Far.İş bilir

k. 25a/14

ḳarın Karın

k.+ına(ḳarnına) 18a/13

ḳarındaş Kardeş

k. 32a/16, 32a/19

k.+ınuñ 26b/10

k.+ları 30b/19

k.+larum 32a/17

ḳarışdur- Karıştırmak

k.-dılar 33b/01

ḳarşu Karşı

k. 23a/11, 35a/17

k.+sına 31a/05

ḳaṣd < Ar. Niyet, amaç

ḳaṣd eyle- (Niyetlenmek) 20b/05

ḳasd it- (Kasdetmek) 19b/12, 20b/04, 23b/19, 24a/09

ḳasd ḳıl-(Niyetlenmek) 7b/03

k.+a 10a/12

k.+ı 7b/06

ḳasden < Ar. Bilerek, isteyerek

k. 28b/18

ḳaṣr < Ar. Köşk, saray

k.+ında 33a/17

k.+uñ 33a/18

ḳat (1) Huzur, ön, makam

k.+ına 5b/06, 5b/12, 7b/14, 11b/05, 12a/15, 12b/06, 17b/19, 23b/12, 34b/18

k.+ında 26a/07, 26a/14, 30a/09

k.+ından 20b/12

k.+umdadur 5b/19

k.+uña 33a/04

k.+uñdan 15a/16

k.+uñuza 11b/09

k.+uñuzda 30a/08

(2) Sıra, tabaka

k. 9b/08, 9b/15

ḳatı Şiddetli, merhametsiz

k. 8b/10, 17a/10

k. → burhān-ı ḳāṭı‘ 2b/17

ḳatl < Ar. Öldürme

ḳatl-i bilā-sebeb (Sebepsiz katletmek)27b/15

ḳatl it- (Katletmek) 18a/13, 28a/06

k.+e 24a/08

ḳaṭre < Ar. Damla

k.+sin 21b/19

ḳavī < Ar. Güçlü , kuvvetli

k. 35a/18

ḳavm < Ar. Kavim

k. 14b/18

k.+lerümden 30a/04

ḳayd < Ar. Kaydetme

k.+ın 24b/13, 24b/17

ḳaz- Kazmak

k.-sa 27b/16, 28a03

ḳażā < 1) Ar. Takdir

ḳażā-yı āsumānī (Allah’ın takdiri) 4b/18

k. → muḳteżā-yı ḳażā-yı Rabbānī 2a/17

2) Yerine getirme

ḳażā-yı ḥācet (Abdest bozma) 8b/15

ḳazan- Kazanmak

k. 12b/03, 19b/02

kāẕib < Ar. Yalancı

k. 4a/17

ḳażiyye < Ar. İleri sürülen iddia, mesele

k. 26b/12

ḳażiyye-i rūz-ı evvel (Birinci günün işi) 7b/13

ḳażiyyet < Ar. İş, mesele

k. → der-ḳażiyyet-i keyfiyyet-i in-kitāb 4a/04

kebā'ir < Ar. Hakkında açık hüküm bulunan büyük günahlar

k.+dür → günāh-ı kebā'ir 23b/03

keffāret < Ar.İşlenmiş bir günah suç veya kabahatin affı için şeriat hükmünce verilmesi veya yapılması gereken şey.

k. 27b/05, 27b/06, 28a/01, 28a/05

kelām < Ar. Söz

k. 5a/17

k. → ḥāṣıl-ı kelām 9a/12

Kelām-ı Ḳadīm 15b/16, 31a/12

Kelām-ı Mecīd 8a/19

k.+ı 9b/13, 22a/17

k.+ından 3a/02

kelb < Ar. Köpek

k. 16a/11

kelb-i 'aḳūr (Kuduz köpek) 16a/12

kelimāt < Ar. Kelimeler

k. 9b/09, 9b/18

k.+ı 25b/18

kem < Far. Kötü, fena

k. 21a/09

kemāl < Ar. Olgunluk, mükemmellik

kemāl-i ṣamediyyet (Yaratıcının mükemmelliği)1b/05

k.+dedür 29a/17

k.+i 2a/06, 4b/11

kemḫā <Far. Düz veya desenli dokunan eski bir ipek kumaş çeşiti

k.+ları 33a/19

kenār < Far. Bitiş kısmı, kıyı

k.+ı 11a/04

k.+ına 11a/16, 12b/19

k.+ında 11b/01

kendi Kişinin öz varlığı, kendi krş. kendü

k. 3b/04, 15b/04, 18b/08, 28a03, 33b/10, 34b/16

kendü Kendi

k. 3a/18, 19a/19, 19b/09, 19b/10, 19b/15, 21a/15, 25b/03, 28a03, 29a/01, 29b/19

k.+den 31b/02, 35a/14

k.+ler 8a/14

k.+lere 32b/09

k.+si 5b/04, 18a/02

k.+ye 16b/03, 16b/05, 17a/16, 19b/10

k.+yi 11a/19, 13a/04, 25b/10, 32a/14

k.+yle 18a/08

kepenek Kolsuz çoban üstlüğü

k. 11b/10

kerem < Ar. Lütuf, cömertlik

k.+inüñ 1b/06

kerīm < Kerem sahibi

k.+e 1b/06

kerre < Ar. Kere, kez

k. 11a/18, 11a/19, 13a/08, 13b/04, 19a/04, 35a/11

kes- Kesmek

k.-di 12b/18

k.-erler 11b/04

k.-eyim 20b/13

k.-mek 28a/10, 28a/12, 28a/15, 28a/16, 28a/16, 28a/19, 28b/01, 28b/04, 28b/05, 28b/08, 28b/09, 28b/11, 28b/12

k.-mişler 34a/02

k.-üp 13b/13

kesb < Ar. Sağlama, kazanma

kesb eyle- (Kazanmak) 19b/11

keyfiyyet < Ar. Mesele, husus

keyfiyyet-i ḥāl 23b/06

k. → der-ḳażiyyet-i keyfiyyet-i in-kitāb 4a/04

Keyḳubād < Far. İran'da hüküm süren Keyaniyan sülalesinin ikinci padişahı

k.+ı 21b/16

kez Kere, defa ,kez

k. 11a/14, 15b/10, 17b/13, 26b/16, 28a/16, 28a/17

ḳıl- Yapmak, etmek, eylemek

k.-a 14b/02

k.-ayım → pādişāh ḳıl- 6b/18

k.-dı 21b/14

k.-dı → cüdā ḳıl- 19a/19

k.-dı → ḥāżır ḳıl- 15a/10

k.-dı → ḳaṣd ḳıl- 7b/03

k.-dı → pinhān ḳıl- 5a/03

k.-dılar → ḫalvet ḳıl- 5b/16

k.-dılar → ṭapu ḳıl- 18b/17

k.-duḳ → ḫalīfe ḳıl- 8b/06

k.-duḳ → naẓar-gāh ḳıl- 3a/06

k.-duḳ → pādişāh ḳıl- 8b/07

k.-duñ → āvāre ḳıl- 13a/10

k.-durdı → ḥāżır ḳıldur- 24a/06

k.-maz → fā'ide ḳıl- 15a/06

k.-mışdur → va'de ḳıl- 8b/01

k.-mışıdı → rūzī ḳıl- 4b/07

k.-mışlardur → āvīḫte ḳıl- 3b/15

k.-mışlardur → pür-cevher ḳıl- 3b/13

k.-mışlardur → rübūde ḳıl- 3b/11

k.-sa → bāzār ḳıl- 19b/18

k.-sa → oġrılıḳ ḳıl- 28a/14, 28a/15

k.-salar → oġrılıḳ ḳıl- 28b/03

k.-up → nisbet ḳıl- 29b/16

k.-urdı 17b/06

k.-urdı → ta'addī ḳıl- 18a/05

ḳıldur- Yaptırmak, ettirmek

k.-dı → ḥāżır ḳıldur- 7b/13, 20b/18

k.-dı → taṣnīf ḳıldur- 3b/04

ḳılıç Kılıç

k. 5a/19, 14b/04, 20a/08, 26b/19, 27a/16

k.+la 15a/02

ḳılıçlu Kılıçlı

k. 10a/19

ḳımılda- Hareket etmek

k.-madılar 13a/12

ḳın Bıçak, kılıç gibi kesici aletlerin konulduğu koruyucu kap

k.+da 28b/16

ḳır- Kırmak

k.-mışlar 34a/03

ḳırḳ Kırk "40"

k. 4a/06, 4a/07, 4a/16, 4a/19, 4b/01, 4b/01, 5a/17, 5b/02, 26b/01

ḳışa Uzun olmayan

k. 8a/16

ḳışāṣ < Ar. Bir suçluyu işlediği suçun aynısını uygulayarak cezalandırma

ḳışāṣ it- (İslam'da kişiyi işlediği suçun aynısını uygulayarak cezalandırma) 27a/17, 28a/07

ḳıṣṣa < Ar. Hikaye

k. → der-ḳıṣṣa-ı şehzāde bā-ḫatun 4b/01

k.+sın 8a/02

ḳıy- Acımamak

k.-ma 8a/05, 15a/06, 23a/16

ḳıyāmet < Ar. Dünyanın sonu, bütün ölülerin diriltilerek mahşerde toplanılacakları zaman

k. 8a/18, 8b/10, 30a/05

k.+de 8b/10

k.+e 3a/14, 3a/19, 21b/07

k.+e → rūz-ı ḳıyāmet 3b/05

ḳıyās < Ar. Karşılaştırma, mukayese etme

ḳıyās-ı ḥāl (Durumunu başkalarıyla karşılaştırmak) 8b/12

ḳıyās eyle- (Karşılaştırmak) 31b/05

ḳıyās it- (Karşılaştırmak)16a/13

ḳız Kız

k.+ı 12a/19, 19a/19

k.+ını 5a/01

k.+ların 17b/08

ki < Far. ki bağlacı

k. 1b/03, 2a/08, 2a/10, 2a/12, 2a/14, 2b/04, 2b/06, 2b/12, 2b/14, 2b/15, 2b/15, 2b/17, 3a/01, 3a/11, 3a/14, 3b/09, 4a/05, 4b/02, 4b/07, 4b/18, 5a/08, 5a/10, 5a/11, 5a/17, 6a/08, 6b/17, 7a/01, 7a/10, 7a/11, 7a/13, 7a/14, 7a/18, 7b/03, 7b/17, 7b/19, 8a/12, 8a/12, 8a/13, 8a/14, 8b/09, 8b/12, 8b/13, 9a/01, 9a/06, 9a/09, 9a/10, 9a/11, 9a/12, 9a/15, 9a/19, 9a/19, 9b/01, 9b/06, 9b/13, 9b/13, 10a/01, 10a/12, 10a/15, 10a/19, 10b/05, 10b/10, 10b/18, 11a/10, 11a/11, 11b/11, 12a/04, 12b/10, 13a/10, 13a/17, 13b/02, 13b/09, 13b/10, 13b/17, 14a/03, 14a/03, 14a/06, 14a/07, 15a/04, 15a/07, 15a/08, 15a/13, 15a/15, 15a/17, 15b/13, 15b/15, 15b/17, 16a/01, 16a/02, 16a/03, 16a/07, 16a/08, 16a/13, 16a/15, 16a/17, 16b/01, 16b/02, 16b/04, 16b/09, 16b/11, 16b/13, 17a/07, 17b/01, 17b/01, 17b/02, 17b/03, 17b/04, 17b/15, 18a/18, 18a/19, 18b/02, 18b/03, 18b/06, 19a/08, 19a/12, 19b/03, 19b/06, 19b/12, 19b/13, 19b/16, 20a/02, 20a/09, 20a/15, 20a/19, 20b/05, 20b/13, 21a/02, 21a/03, 21a/04, 21a/06, 21a/14, 21a/16, 21a/18, 21b/03, 21b/10, 22a/02, 22a/19, 22b/02, 23a/08, 23a/14, 23a/14, 23a/18, 23b/04, 23b/18, 23b/19, 24a/09, 24a/11, 24a/12, 24a/19, 24b/02, 24b/07, 24b/10, 24b/14, 24b/19, 25a/19, 25b/02, 25b/11, 25b/13, 26a/01, 26a/07, 26a/12, 26a/16, 26b/02, 27a/09, 27a/11, 27a/12, 27a/15, 27b/02, 27b/07, 27b/10, 27b/13, 27b/15, 28b/06, 28b/15, 28b/16, 28b/18, 28b/19, 29a/09, 29a/10, 29a/15, 29a/18, 29b/03, 30a/01, 30b/01, 30b/12, 31a/10, 31a/15, 31b/02, 31b/04, 31b/05, 31b/10, 31b/12, 31b/16, 31b/18, 32a/04, 32a/14, 32b/17, 33a/03, 33a/17, 33b/04,

33b/07, 33b/10, 34a/10, 34b/02, 34b/03, 34b/05, 34b/09, 35a/06, 35a/09, 35a/11, 35a/18, 35a/19

kibriyā < Ar. Büyüklük, ululuk

k.+sı 1b/04

kilem < Ar. Kelimeler

k.+inüñ 2a/11

kim (1) ki, bağlama ve kuvvetlendirme edatı

k. 1b/06, 2a/03, 3a/06, 3a/07, 3a/13, 3a/19, 3b/04, 3b/16, 5a/06, 5a/15, 5a/16, 5b/10, 5b/14, 6a/07, 6a/10, 6a/14, 6b/07, 6b/11, 6b/12, 6b/14, 6b/16, 7a/06, 7a/06, 7a/08, 7b/06, 7b/10, 8a/04, 8a/10, 9b/10, 10a/10, 10b/09, 10b/15, 10b/19, 11a/05, 11a/12, 11b/04, 11b/14, 12a/08, 12a/10, 12b/09, 12b/16, 12b/19, 13a/05, 13a/16, 13b/06, 13b/13, 13b/16, 14a/13, 14b/02, 14b/15, 15b/02, 15b/11, 16a/06, 16a/18, 17b/12, 18a/10, 18b/11, 19b/18, 20a/06, 20b/10, 20b/19, 21a/13, 21b/05, 23a/05, 23a/19, 23b/02, 25a/03, 25a/05, 25a/11, 25a/13, 25b/16, 26a/02, 26a/03, 26b/04, 27a/09, 28a/06, 28b/01, 29a/18, 29b/07, 29b/07, 29b/08, 29b/09, 29b/09, 29b/18, 30b/04, 31b/03, 32a/16, 33a/13, 33a/14, 33b/09, 34a/01, 34a/13, 34a/14, 34a/15, 34b/14, 35a/04, 35a/13

(2) Kim (Soru Zamiri)

k. 31a/16

k.+dür 31a/19

k.+e 19b/02

k.+ler 15a/05

k.+lerdür 31b/01

k.+leri 3a/08

k.+üñ 12b/10, 33b/06, 34b/03, 35a/05

kimesne Kimse

k. 17b/07, 28a/13, 33a/15

k.+nüñ 21a/06

k.+ye 28a/14

k.+yi 19a/14

kimi Kimi, bazı

k. 11a/01, 11a/01, 11a/02, 11a/02, 11a/02, 11b/10, 11b/10, 11b/11

kimse Kimse

k. 14b/07, 16a/07, 21a/16, 27a/03, 27a/15, 27a/19, 27b/02, 28b/18

k.+lere 14b/17

k.+nüñ 17b/02, 21a/04

k.+ye 2a/04

k.+yi 27b/03

Kisrī < İran'ın ünlü bir hükümdarı

k.+den 3b/18

kişi Kişi, kimse

k. 9a/13, 12b/14, 13b/19, 16b/03, 20a/16, 21a/13, 24b/19, 26a/12, 26a/16, 26b/12, 27a/12, 27b/07, 27b/10, 27b/13, 27b/15, 28a/18, 28b/11, 28b/14, 28b/15, 29a/07, 31b/14, 31b/14, 31b/15, 35a/06

k.+de 21b/15, 25a/17, 31b/12

k.+dür 24b/10

k.+ler 11b/04, 26b/13

k.+lerden 32a/08

k.+lere 26a/09

k.+leri 17a/05

k.+lerüñ 17a/07

k.+nüñ 9b/13, 15b/15, 19a/01, 21a/19, 24a/13, 25b/07, 27b/01, 27b/16, 29a/01, 31b/06, 34a/10

k.+sin 11b/06, 11b/17

k.+ye 27b/08

k.+yi 27a/16, 31b/09, 31b/10

kitāb < Ar. Kitap

k. 3a/18, 25a/06

k.+dan 3a/01

k.+ında 27a/18

k.+lar 3b/09

k.+lardur 2b/18

k.+uñ 4a/04

ḳo- Bırakmak, koymak

k.-dı 27a/02, 33a/03, 33a/13

k.-dılar 22b/11, 33b/04, 33b/12

k.-dılar → aşaġa ḳo- 34a/08

ḳ.-dılar → yatura ḳodılar 33a/18

k.-madı 9a/10

k.-madılar 23b/16

k.-madum 9a/18

k.-mamaḳ 27a/11

k.-maya 15b/14

k.-mazdı 18a/07

ḳ.-mışıdı → alıḳomışıdı 19b/15

k.-sa 17a/06, 27b/17

k.-salar 34b/03

k.-sunlar 11a/08

ḳoca Yaşlı, ihtiyar

k.+dur 6a/04

k.+lar 30b/13

ḳol Kol

k.+ı 6b/11

k.+ın 5b/17

k.+larına 33b/14

ḳolay Zor olmayan

k. 31b/03

ḳop- 1) Harekete geçmek

k.-dı 18b/04

2) Yerinden ayrılmak

k.-sa 28a/04

ḳopar- Koparmak

k.-up → feryād ḳopar- 33b/09

k.-up → ġırīv ḳopar- 9a/03

ḳopuz Telli bir çalgı aleti

k. 28b/10

ḳorḳ- Korkmak

k.-aram 9a/01

k.-ma 10b/05

k.-maz(ḳorkmaz mısın) 13a/06

ḳorkıt- Korkutmak

k.-up(ḳorkıdup) 17b/16

ḳorḳu Korku

k.+ñı 20b/03

k.+sın 20a/16

k.+sından 17b/07

ḳoy- Koymak, bırakmak

k.-a 31b/05

k.-alar 28a/17

k.-anlardanız 30b/08

k.-up 7b/05

ḳoyun Eti ve sütü için beslenen küçük baş hayvan

k. 32b/17, 32b/19

k.+a 32b/12

k.+uñ 32b/14

ḳoyuncuḳ Küçük koyun

k.+ları 32b/18

k.+larınuñ 32b/19

köpek Köpek

k.+lerine 32b/14

köşk < Far. Köşk

k.+ine 10a/07

k.+üñ 10a/14

kötürüm Yürüyemeyen, sakat

k.+e 34a/19

ḳucuş- Kucaklaşmak

ḳucuşmaḳ it- (Kucaklaşmak) 22a/16

ḳudret < Ar. Kuvvet, güç

k. 2b/13

ḳul Kul, Allah'ın yarattığı mahluk

k. 12a/14, 27b/11, 34a/03, 34b/05

k.+ıyuz 13b/03

k.+lar 13a/13

k.+lara 13a/13, 27a/01

k.+larıña 13a/11

k.+un 30b/07

ḳulaḳ Başın iki yanındayer alan ve işitmeyi sağlayan organ, kulak

k.+ına(kulağına) 7b/14

k.+unca(kulağunca it-) 7a/01

ḳullıḳ Hizmet, hizmet etme

ḳullıḳ it- (Kulluk etmek) 24b/07

ḳumrī < Ar. Kumru

k.+ler 11a/06

ḳurt Köpeğe benzeyen vahşi hayvan, kurt

k. 32b/17, 32b/18

k.+a(ḳurda) 32b/14

ḳurtıl- Kurtulmak

k.-up 11b/08

ḳuş Kuş

k. 16a/04, 16a/04, 23a/05, 23a/06, 28b/07

k.+uñ 22b/01

ḳuvā < Ar. Kuvvetler, güçler

k.+nıñ 25a/18

ḳuvvet < Ar. Kuvvet, güç

k. → bi-ḳadr-ı ḳuvvet 2b/08

ḳuvvetlü < Ar. Kuvvet+lü Kuvvetli

k. 10b/01

ḳuyı Kuyu

k. 27b/16, 28a03

ḳuyruḳ Kuyruk

k.+ların 34a/01

küçük Küçük

k. 6a/03, 26b/16, 29b/12, 30b/10, 30b/18, 31a/06, 31a/08, 31a/11, 32b/05

k.+den 18a/18, 19a/12

küllī < Ar. Bütün

k. 2a/01

külliyāt < Ar. Bir yazarın basılmış eserlerinin tümü

k.+dan 1b/12

lā-büd < Ar. Elbette, mutlaka

l. 23b/03, 31b/14

lā-cerem < Ar. Şüphesiz

l. 6a/18

lāf < Far. Söz

l.+ına 21a/05

lālā < Far. Çocuğun bakımı ve eğitimiyle görevli kişi

l. 16b/11

l.+sı 5b/11, 5b/12

l.+sına 5b/09, 17a/19

l.+ya 16b/13

lām < Ar. Arap harfli Türk alfabesinin yirmi altıncı harfi

l. 27a/04, 27a/05

la'net < Ar. Lanet, Allah'ın bağışlamasından mahrum kalış

l. 19a/12, 19b/10

la'net it- (Lanet etmek) 18a/18

l.+i 29a/03

lāyıḳ < Ar. Yaraşır, uygun

l. 2a/04, 2b/11, 2b/18, 25b/05, 26b/17, 26b/19, 29a/14, 30b/07, 31a/08, 32b/06

lāyıḳ gör- (Yakıştırmak) 30b/06, 30b/11

l.+dur 1b/03, 29a/16, 29b/05, 29b/13, 30b/12, 31a/05, 31a/16

l.+sın 32b/07

lāzım < Ar. Gerek, gerekli

lāzım gel- (Gerekmek) 27b/05

lāzım ol- (Gerekli olmak) 27b/07, 28a/01, 28a/01

l.+dur 8a/13, 24a/19

legen Legen

l. 11a/11, 11a/16, 13a/05, 13a/16

l.+den 13a/07

l.+i 11a/12

l.+üñ 11a/16

leşker < Far. Asker

l. 10b/01, 13b/17, 18b/16, 31b/16, 35a/15

l.+i 10b/04

l.+in 35a/17

l.+le 18b/15

l.+üñle 18b/06

leṭā'if < Ar. Şakalar krş. leṭāyif

leṭā'if-i dil-güşā (Gönül açan şakalar)3a/04

leṭāyif < Ar. Şakalar

l.+den 3a/01

leyl < Ar. Gece

leyl ü nehār (Gece gündüz) 5a/05

lezẕet < Ar. Lezzet, tat

l. 34b/14

libās < Ar. Giyecek, giysi

l.+lar 20a/08

luġat < Ar. Kelime, sözcük

luġat-ı ferdāniyyet (Birlik kelimesi)2a/04

luṭf < Ar. İyilik, ihsan

l.+ın 1b/06

mā-lā-yā'nī < Ar. Faydasız, boş

m.+den 26a/10

ma'ānī < Ar. Manalar

m. 3a/04

mācerā < Ar. Olup biten şey, macera

m.+ları 4a/19

m.+yı 15a/11

mādde < Ar. Maya, öz

m.+sidür 24a/18

ma'den < Ar. Öz, cevher

ma'den-i 'adālet (Adaletin özü)2b/03

maġāra < Ar. Mağara

m.+da 13b/15

m.+ya 13b/17

māh-peyker < Far. Māh+ Far. Peyker Ay yüzlü

m.ler(māh-peyker idi) 25a/14

māh-rū < Far. Māh+ Far. Rū Ay yüzlü

m. 33b/01

maḥall < Ar. Yer, yöre

m.+ine 32a/02

maḥbūb < Ar. Sevgili

m. 4b/07, 14a/04, 16a/19

m.+larından(maḥbūblarından idi) 4b/17

m.+laruñ 3b/13

maḥbūbe < Ar. Sevgili

m. 14a/04

m.+nüñ 14a/13

māhir < Ar. Usta, becerikli

m.+(mahir idi) 16b/12

māhir ol- (Usta olmak) 5a/07, 31b/18

maḫlūḳ < Ar. Yaratılmış

m.+ıyuz 13b/04

maḫlūḳāt < Ar. Yaratılmış şeyler

m.+uñ 1b/04

Maḥmūd bk. Sulṭān Maḥmūd

m. 3a/14

m. → Sulṭān Maḥmūd 3a/09, 3b/03, 3b/05

maḥrūz < Ar. Rezil

m. 28b/02

m.+dur 28b/02

maḥşer < Ar. Kıyamet günü ölülerin diriltilip toplanılacakları yer ve zaman

m.+i 9a/05

mā'ide < Ar. Yemek, ziyafet

m.+ye 31b/08

maḳām < Ar. Yer, mevki

maḳām ṭut- (Yer edinmek) 13b/15

m.+ında 33b/17

maḳbūl < Ar. Kabul edilen, geçerli olan

maḳbūl ol- (Kabul edilmek, geçerli olmak) 24b/19

maḳsūd < Ar. Maksat,istek

m. 22a/11, 27a/06

maḳtūl < Ar. Öldürülmüş

m.+üñ 9b/02

ma'ḳūl < Ar. Akla uygun

m. 15a/10

māl < Ar. Servet, mal

m. 7a/19, 14b/05, 19b/18, 29a/19, 31b/03, 31b/08, 33a/04

m.+ı 15b/16, 19b/19, 20a/14, 31b/04, 32a/02

m.+ına 14b/03

m.+ından 20a/06

m.+larıñuz 15b/18

ma'lūm < Ar. Bilinen, belli

ma'lūm ol- (Belli olmak, bilinmek) 2b/17, 14b/09, 25b/08

ma‘lūmāt < Ar. Bilinen şeyler

m. 1b/11

ma‘mūr < Ar. Sağlam durumda

ma‘mūr ol- (Sağlam durumda olmak) 25a/03

ma‘nā < Ar. Anlam

m. 27a/06

m.+sında 5a/16

ma‘nī < Ar. Mana, anlam

m. 3b/12

manṣıb < Ar. Makam

m. 25b/10

m.+ı 26b/17, 26b/19, 32a/02

m.+ları 26a/08, 26b/18

ma‘rifet < Ar. Beceriklilik

m.+i 6a/05

masḫaralıḳ < Ar. Masḫara+lıḳ Alaya alma

m.+a(masḫaralığa) 23a/10

maṣlahat < Ar. İş, mesele

m.+ı 22a/07

maṣnū‘āt < Ar. Sanatla yapılmış şeyler

m.+uñ 2a/05

ma‘şūḳ < Ar. Sevgili

m.+ını 16a/05

ma‘şūḳa < Ar. Aşık olanan, sevilen

m.+sına 22a/09

māye < Ar. Maya, öz

māye-i zindegān (Hayatın özü) 4b/16

maẓleme < Ar. Zulüm

m. 19b/10

maẓmūn < Ar. Anlam

m.+ın 13b/14

mecāl < Ar. Güç, kuvvet

m. 13a/18

mecīd < Ar. Çok büyük, ulu

m.+inde → Kelām-ı Mecīd 8b/01

meclis < Ar. Toplantı, sohbet

m. 10a/03

m. → ‘aḳd-i meclis eyle- 9b/05

mecmū‘ < Ar. Bütün

m. 6b/01, 20a/10

m.+ı 7b/14, 20a/14, 30a/2, 30b/18, 33b/02

m.+ını 20a/05

m.+muz 18b/09

meded < Ar. İmdat, yardım

m. 20b/07

meded eyle- (Yardım etmek)18b/13

meded it- (Yardım etmek) 2b/07

medrese < Ar. Ders okutulan yer

m. 34a/15

m.+ye 34a/15

meftūn <Ar. Tutkun olan kimse

meftūn ol- (Tutulmak) 4b/08, 21a/05

meger < Far. Meğer, oysa ki

m. 3a/08, 3a/18, 4b/11, 9b/04, 10a/14, 13a/02, 14a/09, 16a/16, 16a/18, 16b/01, 17a/16, 25a/13, 33a/08, 35a/12

mehekk < Ar. Mihenk, bir kimsenin değerini, ahlâkını anlamaya yarayan araç

m.+idür 25b/09

Mehemmed Çelebi Mehmet

m. 2b/02

m. → Sulṭān Meḥemmed 2b/01

mekān < Ar. Yer

m.+ına 9b/09

mekkāre < Ar. Hilekar kadın

m. 14a/05

mekr < Ar. Hile

m. 21b/12, 23a/15

m.+leri 21b/11, 21b/17

mekteb < Ar. Okul

m.+de 20a/02

mektūb < Ar. Mektup

m.+ı 13b/11

melālet < Ar. Hüzün, keder

m. 24a/04

m.+e 34b/11

m.+i 5b/10, 5b/12, 7a/14

m.+in 7a/15

m.+üñi 6a/02

melāmet < Ar. Kınama, ayıplama

melāmet it- (Ayıplamak) 22b/07

melik < Ar. Hükümdar, padişah

m. 13b/15, 14a/01

melikü'l-ümerā 14b/09

m.+e 13b/14, 14a/01

m.+ine 13b/12

melūl < Ar.Hüzünlü, kederli

m. 5b/18

melūl ol- (Üzülmek) 12b/05, 12b/18

memleket < Ar. Bir devletin, hükümdarın yönetimi altında bulunan yer

m. 6b/01, 7a/19, 20b/09

m.+de 3a/16, 3b/01, 8a/12

m.+e 19b/04

m.+i 25a/02

m.+inde 4b/02

m.+üñ 26b/13, 32b/02

men‘ < Ar. Yasak etme

men‘ it- (Yasaklamak) 7a/16

menāhī < Ar. Dinin yasakladığı şeyler

m.+den 26a/09

menāḳıb < Ar. Ermiş veya tarihe geçmiş bazı kişilerin olağanüstülüklerle dolu hayat hikâyeleri

m.+ları 4a/01

menḳūl < Ar. Nakledilmiş

m.+dür 9a/15

merḥamet < Ar. Şefkat etme, acıma

m. 32a/06

merḳad < Ar. Mezar

merḳad-ı muṭahhar (Temiz mezar) 2a/13

mertebe < Ar. Derece

m. 35a/17

m.+ñ 24b/08

m.+ye 30a/06

mesā < Ar. Akşam

m. → Ḥikāyet-i Erba‘īn-i Ṣubḥ ve Mesā 2b/19

meskenet < Ar. Yumuşak başlılık

m. 17a/14

m. → ḫuşū‘-ı meskenet 2b/13

mest < Far. Keyifle kendinden geçme

mest ol- (Keyifle kendinden geçmek) 18a/06

meşaḳḳat < Ar. Zahmet, sıkıntı

m. 26a/19

meşārıḳ < Ar. Doğuda bulunan memleketler

m.+da 9a/15

meşāyiḫ < Ar. Şeyhler

m. 32b/03, 32b/15

m.+lerden 32a/15

meşġūl < Ar. Bir işle uğraşan

meşġūl ol- (Bir şeyle uğraşmak) 5b/05, 8b/08, 33a/12

meşhed < Ar.Şehit olunan veya şehit düşenin gömülü bulunduğu yer, şehitlik

meşhed-i mu'aṭṭar (Güzel kokulu şehitlik) 2a/14

meşhūr < Ar. Ünlü

m. 4b/14

m.+(meşhūr idi) 4a/09

meşveret < Ar. Fikir alma

meşveret it- (Fikir almak) 21a/11

metā' < Ar. Mal

m.+uñ 33a/06

mevżi' < Ar. Mekan, mahal

m.+in 15b/14

m.+ine 28b/18

meydān < Ar. Alan

m.+ında 3b/18

m.+ınuñ 3b/10

meyl < Ar. Meyil, istek

meyl itdür- (Yöneltmek) 22b/02

meyve < Far. Yemiş

m.+ler 11a/01

mezīd < Ar. Artma, çoğalma

mezīd-i 'aḳl (Çok akıllı)4a/08

meẕkūr < Ar. Adı geçen, anılmış olan

m.(meẕkur idi) 4b/14

Mıṣr < Ar. Mısır

m. 9b/04, 9b/12, 10b/09, 10b/16, 13b/02

miḳdār < Ar.Miktar, değer

m.+ınca 27a/01

miḳrāṣ < Ar. Kesici alet, makas

m. 33a/19

mīl < Far. Çeşitli işlerde kullanılmak üzere farklı kesit ve ölçülerde yapılmış metal çubukların ortak adı

m. 28b/16

min-ba'd < Ar. Bundan sonra

m. 26b/04

minnet < Ar. Gönül borcu

m. 10a/13

mi'rāc < Ar. Göğe çıkma

m.+a 9b/07

m.+ını 13b/10

miṣāl < Ar. Gibi

m. 3a/05, 3b/11

miskīn < Ar. Zavallı, aciz

m.+lerüñ 17a/08

mişkāt < Ar. Kandil,mum, lamba koymak için açılan oyuk

mişkāt-ı zücāc-ı baṣar (Göz bebeği) 1b/07

muʿaṭṭar < Ar. Güzel kokulu

m.+a → meşhed-i muʿaṭṭar 2a/14

muʿāvenet <Ar. Yardım

muʿāvenet it- (Yardım etmek)18b/09

muʿaẓẓam < Ar. Büyük, ulu

m. → sulṭān-ı muʿaẓẓam 2a/17

muḥaḳḳiḳ < Ar. Hakikati ortaya çıkaran

m.+lerüñ 2a/02

muḫālif < Ar. Aykırı

m.+dür 29b/17

Muḥammed Muṣṭafā Hz. Muhammed

m.+nuñdur 2a/14

muḥkem < Ar. Sağlam

m. 25b/15

muḥkem ol- (Sağlam olmak) 13b/12

muḥterem < Ar. Saygı gösterilen

m.→ Resūl-i muḥterem 8b/14

muḳābil < Ar. Karşı karşıya gelen

muḳābil ol- (Karşı karşıya gelmek) 18b/16

muḳarrer < Ar. Hakkında karar alınmış, kesin

m. 19b/05

muḳayyed < Ar. 1)Önemseme

muḳayyed ol-(Önem verip üstüne düşmek) 17b/05

2) Bağlanma, kayıtlanma

muḳayyed ol-(Bağlanmak)20a/14

muḳteżā < Ar. Lazım gelen

muḳteżā-yı ḳażā-yı Rabbānī (İlahi takdir gereği) 2a/16

mūm < Far. Mum

m. 14b/19

m.+ları 15a/01

mūr < Far. Karınca

m. 14b/01

murabba‘ < Ar. Dörder mısralı bentlerden meydana gelen manzume

m.+lar 33b/17

murād < Ar. Maksat

m. 28a02

muraṣṣa‘ < Ar. Mücevherle bezenmiş

m. 33b/12

mu‘riż < Ar. Yüz çeviren

mu‘riż-i zevāl (Yok olmak üzere) 5a/13

muṣḥaf < Ar. Kur’an-ı Kerim

m.+lar 33b/15

Muṣṭafā < Ar. Hz. Muhammed’in adlarından biri

m.+nundur (Muḥammed Muṣṭafā) 2a/14

muṭahhar < Ar. Temiz

m.+a (merḳad-ı muṭahhar) 2a/13

muṭāla‘a < Ar. Düşünce

muṭāla‘a it- (Düşünmek) 24b/12, 24b/16

m.+ında 1b/04

mu‘teber < Ar. İtibarlı

m.+lerüñ 2a/02

mu‘teberāt < Ar. İtibarlılar

m.+dan 1b/12

muṭī‘ < Ar. İtaat eden

muṭī‘ ol- (İtaat etmek) 31a/15

muttaṣıf < Ar. Bir hal ve sıfatla nitelenmiş olan

muttaṣıf ol- (Nitelenmek) 17a/15

muttaṣıl < Ar.Aralıksız

m. 27b/11

muvāfiḳ < Ar. Uygun

m.+dur 29b/12

muẓaffer < Ar. Zafer kazanmış

muẓaffer ol- (Zafer kazanmak) 8a/17

mübāḥ < Ar. Yapılmasında sevap veya günah olmayan şey, iş

m.+dur 28b/06

mübārek < Ar. Mübarek, kutlu

mübārek ol- (Kutlu olmak)32b/08

mübārek tut- (Mübarek saymak) 4a/10

mücrī < Ar. İcra eden

m. → icrā-yı mücrī 27b/12

müddet < Ar. Vakit, zaman

m.+den 5a/01

müdebbir < Ar. Tedbirli davranan

m. 31b/15

m.+ler(müdebbir idi) 25a/15

mühim < Ar. Önemli

m. 22a/07

mülāḥaẓa < Ar. İyice düşünme

mülāḥaẓa it- (İyice düşünmek) 4b/09

mülāzemet < Ar. Bir yere veya kimseye sımsıkı bağlanma

mülāzemet it- (Birine bağlanmak) 2a/06

mülk < Ar. Sahip olunan şey

mülk-i 'Abdu'rraḥman (Abdurrahman mükkü)19b/06

mülk-i ḫān-mān (Ailenin mülkü) 20b/08

m.+inden 28a/04, 28a03

mülk-dārālıḳ < Ar. Mülk+ Far. dār+ lıḳ

Padişahlık

m. 4b/05

mülūk < Ar. Hükümdarlar

m.+da → tevārīḫ-i mülūk 4b/02

mü'min < Ar. İman etmiş, İslam dinine inanmış , Müslüman

m. → 'abd-ü'l-mü'min 3b/18

m.+i 27b/10

mü'minīn < Ar. Müminler

m. → emīrü'l-mü'minīn 2b/01, 2b/04

mümkin < Ar. Mümkün

m. 10a/2, 15b/13, 35a/17

mümsiklik Cimrilik

m.+i(mümsikligi) 26b/09

münādī < Ar. Müezzin, nida eden

m. 1b/10

münāsebet < Ar. Uygunluk, yakınlık

m.+den 3a/03

münāsib < Ar. Uygun

münāsib gör- (Uygun görmek) 23b/09

münevver < Ar. Nurlu, aydınlatılmış

münevver it- (Nurlandırmak) 24a/05

mürtekib < Ar. Üst üste binmiş, çok

m. 23b/03

müstaḥaḳ < Ar. Hak etme

müstaḥaḳ ol- (Hak etmek) 8a/01

müstaḥkem < Ar. Sağlam

müstaḥkem tut- (Sağlam tutmak) 4a/03

müstedām < Ar. Sürekli

müstedām ol- (Sürekli olmak) 25b/07, 30b/02

müsülmān < Far. Müslüman

m. 12b/01

m.+lar 18b/11

m.+ları 19a/16

müşāhede < Ar. Gözle görme

müşāhede it- (Gözetlemek) 22a/12

müşterī <Ar.Dokuz uydusu bulunan ve güneşe yakınlığı bakımından beşinci sırada yer alan en büyük gezegen

m. 20b/16

müteġayyir < Ar.Bir başka şekle giren, bozulmuş

müteġayyir ol- (Bozulmak) 5a/14

müteḥayyir < Ar. Şaşırmış

müteḥayyir ol- (Şaşırmak) 7a/08, 11b/02, 11b/13, 13a/14

müteheccid < Ar. Gece uyumayıp namaz kılan

m.+lerüñ 2a/02

mütekāṣir < Ar. Çok

m.+e →esniye-i mütekāṣir 2b/07

mütteḳī < Ar. Dinin emir ve yasaklarına tam olarak uyan

m. 20a/16

müvecceh< Ar. Uygun

m. 25b/19

nā-çār < Far. nā+ Far. çār Çaresiz

nā-çār ol- (Çaresiz olmak) 11b/05, 12a/07, 12b/12, 35a/17

nā-gāh < Far. nā+ Far. gāh Ansızın

n. 7a/15, 12a/10, 27b/08

nā-ḥaḳ < Far. nā+ Ar. ḥaḳ Haksız

n. 8a/09, 8a/10, 18a/03, 18b/04, 23b/02, 23b/02

nā-ḫalef < Far. nā + Far. ḫalef Hayırsız

n. 7a/10, 7a/13, 16a/03, 16a/06, 35a/02

n.+i 15b/08

n.+üñ 23b/15

nā-pesend < Far. Beğenilmeyen

n. 16b/14

nādir < Ar. Az bulunan

n.+(nādir idi) 4a/09

nafaḳa < Ar. Çoluk çocuğu geçindirecek şey

nafaḳa eyle- (Geçimini sağlamak)12b/04

naḳḳād < Ar. İyiyle kötüyü ayırabilen

n.+ı → tab-ı naḳḳād 5a/06

naḳl < Ar. 1) Anlatma, söyleme

naḳl it- (Anlatmak, söyleme) 22a/1

2) Bir yerden bir yere gitme

naḳl it- (İntikâl etmek, göçmek) 4b/18

naḳmet < Ar. Ceza

n.+i 8a/13

nālān < Far. İnleyen

n. 21b/14

na'lband < Ar. na'l+ Far. band At vb. hayvanları nallayan kimse

n. 11b/15

n.+a 11b/15

nāme < Far. Mektup

n. 13b/01, 13b/12, 13b/14, 18b/03, 18b/13, 18b/14, 24b/11

nāme it- (Mektup yazmak) 24b/15

n.+de 24b/18

n.+si 27a/08

naṣb < Ar. Yerleştirme

n. 26a/02

naṣb it- (Yerleştirmek) 25b/03

naṣīḥat < Ar. Nasihat, öğüt

n.+dür 25a/06

naṣīḥat it- (Nasihat etmek) 4a/11

n.+lerle 24b/19

naẓar < Ar. Bakma, bakış

naẓar it- (Bakmak) 4b/10, 24b/10, 28b/19

naẓar-gāh < Ar. naẓar+ Far. gāh Nazar edilen, bakılan yer

n.+ı naẓar-gāh ḳıl- (Bir tarafa bakmak) 3a/06

naẓīr < Ar. Eş, benzer

n.+i 4b/10, 4b/13, 16a/15

n.+in 11a/06

naẓm < Ar. Vezni, kafiyesi olan söz, şiir

n. 9a/05, 16a/09, 16b/06, 19a/19, 21b/13, 24b/04, 25a/05, 30b/14

ne Ne

n. 5a/15, 5b/03, 5b/03, 5b/06, 6a/04, 6a/05, 6a/12, 6a/16, 6a/16, 7a/09, 8a/09, 9a/11, 10a/10, 10b/11, 10b/17, 11a/12, 11b/06, 11b/11, 11b/17, 12a/01, 13a/09, 13a/16, 14a/08, 15a/17, 16b/05, 16b/05, 16b/05, 16b/05, 17a/01, 17a/01, 17b/16, 19a/02, 19a/19, 20a/04, 20b/06, 20b/09, 20b/09, 22a/18, 22a/19, 22a/19, 25b/14, 26a/02, 26a/03, 26a/04, 26b/02, 28a/05, 28a/05, 28b/10, 29b/07, 30a/18, 30a/19, 30b/04, 31a/09, 31a/10, 31b/06, 31b/07, 31b/07, 31b/09, 33b/01, 34a/13, 34b/05

n. → her ne ḳadar 10a/01, 15a/13, 17b/03, 17b/15, 23a/08, 35a/18

n.+(ne ise) 22a/11

n.+dür 3a/10, 8b/12, 8b/18, 15a/17, 31a/09, 31a/10

n.+ler 19a/08

ne.+m 12b/02

n.+si 5b/19, 12a/19

n.+ye 17b/18, 32b/01, 32b/01, 32b/02, 32b/03, 32b/03

nedāmet < Ar. Pişmanlık

nedāmet çek- (İç çekmek) 11b/02, 21a/07

n.+e 34b/11

neden Sebep, neden

n. 6a/17, 8a/01

nedīm < Ar. Sohbet arkadaşı, dost

n. 32a/08

nefs < Ar. İnsanın yeme içme gibi maddi yanıyla ilgili ihtiyaçlarının bütünü

n. 32b/16

n.+ine 14b/07

n.+üñ 8b/08

n.+üñe 8b/08

nehār < Ar.Gündüz

n. → leyl ü nehār 5a/05

nergis < Far. Nergisgillerden sarı veya beyaz renkli, hoş kokulu çiçekleri olan soğanlı bir süs bitkisi

n. 11a/05

nesne Nesne, şey

n. 10b/05, 10b/07, 10b/08, 11a/11, 25b/09, 26a/05, 28b/01, 32a/01, 33a/09

n.+den 14b/06

n.+dür 10b/17, 32a/05

n.+ler 28b/07

n.+leri 26b/05

n.+nüñ 28b/06

n.+ye 25b/08, 29b/15

n.+yi 16b/17, 31b/19

neṣr < Ar. Manzum olmayan yazı

n. 9a/09, 14b/08, 16a/10, 16b/10, 19b/03, 21a/15, 21b/17, 24b/06, 25a/08, 30b/13, 30b/15

neşīned < Far. (Üstüne) Oturmak

n. 30b/15

nevbet < Far. Nöbet

n. 26b/07, 26b/15

nevmīd < Far. Ümitsiz

nevmīd ol- (Ümitsiz olmak) 7b/02

n'eyle- Ne etmek, ne yapmak

n.-di 7a/11

n.-r 5b/08

n.-ye 16a/14

n'it- Ne olmak

n.-diser 19b/02

n.-dügin 14b/19, 18b/14, 26a/18, 26b/12

nice 1) Nasıl, ne şekilde

n. 6a/13, 6b/03, 33a/17

nice eyle- (Ne yapmak)15b/09

nice it- (Ne yapmak)22b/07, 35a/02

nice ol-(Nasıl olmak) 3a/07, 15a/07

2) Çok, pek çok

n. 32a/08

niçe Çok, fazla, pek çok

n. 3b/09, 5a/01, 5a/02, 9b/01, 14a/16, 17a/05, 18b/15, 19a/16, 19b/09, 25b/06, 29b/04, 30b/02

n.+lere 17a/05

n.+ñüz 30a/05

n.+sin 18a/16

n.+ye 14b/04

niçün Niçin, neden, ne için

n. 5b/08, 6b/10, 7a/16, 8b/18, 17a/03, 17b/11, 18a/18, 19a/12, 19b/16, 33a/08

nihāyet < Ar. Son

nihāyet-i enẓār (Bakışların sonu)1b/05

nikāḥ < Ar. Evlenme töreni, nikah

n. → ʿaḳd-i nikāḥ it- 5a/01

n.+umuz 12a/04

nīkū-baḫt < Far. Talihli

nīkū-baḫt ol- (Talihli olmak) 20b/17

Nīl < Ar. Nil

n. 10b/13

n. → deryā-yı Nīl 10b/15

nīm < Far. Yarı, yarım

nīm-i cān (Canın yarısı)5a/09, 5a/11

niʿmet < Ar. Yiyecek içeçek

n.+ler 33a/07, 34b/01

niṣār < Ar. Saçma, serpme

n. 2a/15

niṣār it- (Saçmak) 33b/19

nisbet < Ar. Ölçü

nisbet ḳıl- (Ölçmek) 29b/16

n'it- Ne etmek, ne yapmak

n.-düñ 15b/08

niṭāḳ < Ar. Kuşak,kemer

n.+ı 1b/07

nite kim Nasıl ki, nitekim

n. 8a/10, 8a/19, 15b/01, 15b/16, 21a/07, 21b/05, 25a/01, 25a/08, 25a/12, 27b/09, 28a/10, 29a/02, 29a/05, 29b/10, 31a/12, 35a/08

niye Niye

n. 13a/08

niyyet < Ar. Niyet, maksat

n.+üm 7a/18

noḫūd < Far. Nohut

n.+lar 34b/02

n'ol- Ne olmak

n.-dı 7a/12, 15a/17

n.-duñ 5b/18

nuḫūset < Ar. Uğursuzluk

n. 5a/09, 5a/11

n.+üñ 5a/16

nūr < Ar. Nur, ışık, aydınlık

n.+dur 31b/12

n.+ı 2a/08

n.+ıdur 24a/18

n.+ıla 24a/04

nuṭḳ < Ar. Söz

n. 32b/05

nuṭḳa gel- (Söz söylemek) 5a/18

n.+uñ → ehl-i nuṭḳ 1b/07

nücūm < Ar. Yıldızlar

n. → ʿilm-i nücūm 5a/04

nükte-gūy < Ar. nükte + Far. gūy Nükteli söz söyleyen

n. 3b/11

o "O" İşaret sıfatı

o ḳadar (O denli)2b/11

od Ateş

o. 10b/10, 20b/12, 22b/13

o.+a 27b/03

o.+dur 10b/11

o.+ı 6b/14, 22b/14

od yiri Edep yeri (29a/1)

odun Ateşte yakılmak üzere kesilmiş ağaç, odun

o. 11b/04, 28b/06

oġlan Erkek çocuğu, oğul

o. 4a/16, 5a/04, 5b/01, 5b/05, 5b/07, 5b/08, 5b/08, 6a/11, 6b/02, 6b/08, 6b/12, 6b/17, 7a/04, 15a/12, 15a/14, 15a/15, 16a/12, 17a/13, 17b/04, 17b/05, 17b/08, 19b/19, 20a/02, 20a/05, 20a/06, 20a/15, 20a/17, 20a/18, 23a/16, 23b/19, 26b/01, 31a/11

o.+a 5b/03, 18b/02, 19b/19, 23a/16

o.+dan 5b/15, 30a/01, 35a/01

o.+ı 5b/11, 6b/11, 7b/08, 7b/12, 15b/09, 16b/18, 18a/18, 19b/16, 20a/07, 20a/11, 20b/18, 23b/09, 24a/06, 35a/02, 35a/03

o.+ına 19a/10

o.+la 5b/16

o.+lar 14a/04, 31a/07

o.+ları 25a/02

o.+ların 17b/08, 18a/07

o.+larıñuz 16a/01

o.+uñ 5a/05, 5a/08, 5b/09, 5b/09, 5b/12, 5b/17, 6b/09, 7a/06, 7b/06, 16a/14, 20a/18, 23b/05, 23b/07, 25b/05

oġlancuḳ Küçük oğlan, oğlancık

o.+lar 12b/02

o.+laruña 12b/04

o.+uñ(oglancuġun) 27b/13

oġlanlıḳ Gençlik, ergenlik

o. 17b/17

oġrı Hırsız

o. 26a/13

o.+nuñ 28b/12

o.+yı 28a/07

oġrıla- Çalmak

o.-dısa 28b/07, 28b/09

o.-sa 28a/09, 28a/10, 28a/18, 28b/10, 28b/12

oġrılıḳ Hırsızlık

oġrılıḳ ḳıl- (Hırsızlık yapmak) 28a/14, 28a/15, 28b/03

oġul Oğul

o. 4b/07, 5b/06, 5b/08, 17b/12, 19b/12, 32b/10

o.+ı(oġlı) 12a/18, 15b/16, 16a/19, 17a/18, 18b/04, 19a/19, 19b/14, 25a/13, 26a/01, 26a/06

o.+ın(oġlın) 30b/06

o.+ına(oġlına) 16b/11, 20a/10, 26a/14, 26b/07, 26b/11, 26b/16, 31a/06, 31a/08, 32b/05

o.+ını(oġlını) 4a/06, 4a/07, 4a/15, 5a/03, 7b/15, 15a/10, 15b/03, 17b/11, 17b/15, 18b/15, 19a/09, 30b/11

o.+ınuñ(oġlınuñ) 17a/19, 26a/11, 29b/12, 30b/18

o.+ınuñ(oġlınuñ) 4a/18, 4b/16, 8a/02

o.+larımuñ 25b/02, 29a/13

o.+uñuñdur(oġluñuñdur) 29a/16

o.+um(oġlum) 16b/14, 30a/15

o.+umı(oġlumı) 17b/01

o.+umuz(oġlumuz) 16a/03

o.+unuz(oġlunuz) 30b/09

o.+uñ(oġluñ) 7a/11, 7a/11

o.+uña(oġluña) 8a/05, 15a/06, 18b/10

o.+uñı(oġluñı) 18b/06

o.+uñı(ogluñı) 20b/08

o.+uñuñ(oġluñuñ) 18b/10, 18b/12, 25b/12, 29b/04

oġurla- Kaçırmak

o.-rdı 4a/15

oḳ Yayla atılan ucu sivri demirli, yaralayıcı veya öldürücü bir silah, ok

o. 4b/12, 18a/07, 27a/16, 27b/07, 27b/08

o.+a oḳa ṭut- (Ok atmak) 18a/15

o.+la 19a/10

o.+mıydı 18a/11

oḳı- Okumak krş. Okumaḳ

o.-dı 13b/12

o.-duñ 5b/06

o.-yana 34a/17

o.-yanlaruñ 19a/13

o.-yup 33b/17

oḳın- Okunmak

o.-a 3b/01

o.-dıġı 24b/18

oḳıt- Okutmak

o.-madı 19a/13

o.-up(okıd-up) 3a/06

oḳu- Okumak

o.-rdı 20a/02

o.-rlar 24b/14

o.-ruz 13b/03

ol 1) "O" İşaret Sıfatı

o. 1b/02, 1b/06, 2a/13, 2b/08, 2b/09, 2b/11, 2b/11, 2b/17, 2b/18, 3a/06, 3a/10, 3b/01, 3b/02, 3b/05, 3b/08, 4a/04, 4a/07, 4a/11, 4a/13, 4b/17, 5a/02, 5a/06, 6b/06, 6b/11, 6b/16, 7a/02, 7a/10, 7a/13, 7b/18, 8a/13, 8b/13, 9b/16, 10a/12, 10a/14, 10a/17, 10a/19, 10b/06, 10b/07, 10b/08, 10b/19, 11a/03, 11a/05, 11a/06, 11a/10, 11b/04, 11b/12, 12a/17, 12a/17, 12b/16, 12b/19, 13a/01, 13a/04, 13a/13, 13b/07, 14a/05, 14b/05, 14b/13, 14b/17, 14b/18, 15a/03, 15b/08, 15b/11, 16a/02, 16a/06, 16a/14, 16b/11, 17a/16, 17a/16, 17a/19, 18b/02, 18b/15, 18b/17, 19a/03, 19a/04, 19b/04, 19b/06, 19b/06, 19b/13, 19b/18, 20a/17, 20a/18, 20b/01, 20b/08, 20b/16, 21b/15, 22a/03, 22a/08, 22a/10, 22a/13, 22a/18, 22b/01, 22b/04, 22b/13, 22b/18, 23a/06, 23a/07, 23b/15, 24b/10, 25a/04, 25a/13, 26a/05, 27b/04, 27b/08, 27b/10, 30b/01, 31a/17, 32a/16, 32a/19, 32b/12, 32b/13, 33b/03, 34a/07, 34b/09, 34b/13, 35a/02, 35a/10, 35a/12, 35a/15

2) "O" 3. Teklik Şahıs Zamiri

o. 3a/01, 6a/18, 7a/11, 7b/08, 13b/06, 14b/02, 15b/13, 17a/07, 19b/07, 19b/08, 20a/01, 20a/15, 20a/19, 21a/14, 25a/01, 25b/03, 25b/16, 26b/08, 26b/16, 31b/06

o.+dur 2b/12, 2b/15, 7b/17, 8b/13, 9a/12, 12a/05, 15b/13, 24a/12, 24b/14, 25b/11, 27a/15, 27b/02, 27b/07, 27b/13, 27b/15, 29a/09, 31b/02

ol- Olmak, meydana gelmek

o. 16b/08

o.- → āzād ol- 20b/09

o.- →sākin ol- 10b/13, 14b/07

o.-a 2b/10, 2b/10, 2b/12, 5b/10, 5b/14, 7a/12, 7a/19, 8a/09, 8a/10, 8a/17, 8a/19, 15a/08, 15b/02, 16a/03, 18b/11, 20b/06, 21a/09, 21a/14, 23b/08, 25a/06, 26a/03, 28a/12, 28a/13, 31b/03, 31b/10, 31b/11, 34a/14

o.-a → çāre ol- 14a/10

o.-a → emīn ol- 15b/12

o.-a → fāżıl ol- 31b/11

o.-a → kāmil ol- 21a/15, 31b/17

o.-a → māhir ol- 31b/18

o.-a → maḳbūl ol- 24b/19

o.-a → pāy-māl ol- 8a/17

o.-a → pāyidār ol- 27a/09

o.-a → rāḥat ol- 31b/07

o.-a → yād ol- 3b/06

o.-a → ẓāhir ol- 8a/12, 15b/03

o.-a → zā'il ol- 15a/09, 15a/12

o.-acaġın 6a/11

o.-alar → ḫalvet ol- 14a/07

o.-am 25b/04

o.-am → şerm-sār ol- 30a/08

o.-an 14b/17, 23b/03, 25b/10

o.-an → cem' ol- 31b/08

o.-an→ ġāfil ol- 35a/06, 35a/09

o.-ana 31a/12

o.-anı → māhir ol- 5a/07

o.-anlara → ḥākim ol- 31a/14

o.-anları 14a/11

o.-asız 3b/02

o.-ayduñ → ṣaġ ol- 19a/15

o.-ayorsañ → yigit ol- 6a/03

o.-dı 6b/13, 7b/11, 12a/18, 12a/19, 12b/02, 15b/04, 16a/11, 18a/05, 19b/05, 20a/06, 20a/06, 20a/14, 20a/16, 22a/13, 22b/16, 23b/10, 24a/03, 26b/07, 30a/02, 34b/17, 35a/04

o.-dı → 'āşıḳ ol- 5a/02

o.-dı → bāliġ ol- 20a/07

o.-dı → bāṭın ol- 2b/05

o.-dı → belürsüz ol- 13a/19

o.-dı → fāriġ ol- 14b/15

o.-dı → ġarḳ ol- 11b/07, 11b/18

o.-dı → ḥāṣıl ol- 22a/12

o.-dı → ḫasta ol- 6a/17

o.-dı → ḥāẓır ol- 7b/15, 22a/10, 22b/05

o.-dı → maʿlūm ol- 2b/17, 14b/10

o.-dı → maʿmūr ol- 25a/04

o.-dı → melūl ol- 12b/05, 12b/18

o.-dı → meşġūl ol- 5b/05, 33a/12

o.-dı → muḥkem ol- 13b/12

o.-dı → muḳābil ol- 18b/16

o.-dı → muḳayyed ol- 20a/14

o.-dı → müstaḥaḳ ol- 8a/01

o.-dı → müteḥayyir ol- 11b/02, 11b/14, 13a/15

o.-dı → nā-çār ol- 35a/17

o.-dı → nevmīd ol- 7b/02

o.-dı → ṭāḳatı ṭāḳ ol- 6b/10

o.-dı → tamām ol- 29a/12, 34a/16, 34b/04

o.-dı → vācib ol- 2b/06

o.-dığı → ziyān ol- 23a/19, 23b/02

o.-dığın → nice ol- 3a/07, 15a/08

o.-dılar 25a/02

o.-dılar → cemʿ ol- 30a/03

o.-dılar → ḥāżır ol- 7b/14, 26a/15, 27a/13, 30b/18

o.-duḳ → giriftār ol- 18b/06

o.-dum 12a/16

o.-ıcaḳ 4a/15, 8b/12, 22a/16, 31b/06, 33a/14

o.-ıcaḳ → fāriġ ol- 14b/13

o.-ısardur → ḫarāb ol- 9a/12

o.-ma → ġāfil ol- 17b/15

o.-ma → meşġūl ol- 8b/08

o.-madı → mümkin ol- 10a/02

o.-madı → zā'il ol- 29b/15

o.-madıguñ → ḳādir ol- 14a/14

o.-maġa 31a/16

o.-maġa → ʿādil ol- 32a/15

o.-maġla 26a/19

o.-maḳlığı 32a/07

o.-mamaḳ 21b/09

o.-mamadur → ġāfil ol- 32a/04

o.-mañ → ġāfil ol- 35a/08

o.-masınuñ → helāk ol- 14a/02

o.-masun → giriftār ol- 9a/19

o.-maya 17b/01

o.-maya → giriftār ol- 21a/05, 34b/12

o.-maya → muẓaffer ol- 8a/17

o.-maya → ziyān ol- 23a/19

o.-mayaydum → giriftār ol- 19a/16

o.-mayaydum → günehkār ol- 19a/17

o.-mayınca → ẓāhir ol- 23a/18

o.-mayup 24b/18

o.-maz 24a/16, 29b/03, 35a/09

o.-maz → ḥarīf ol- 13b/19

o.-maz → ḥāṣıl ol- 27a/07

o.-maz → ḫayr ol- 8a/10

o.-maz → lāzım ol- 28a02

o.-maz → maʿlūm ol- 25b/08

o.-maz → pāyidār ol- 3a/16

o.-maz → yād ol- 3a/16

o.-mazam → ḳādir ol- 14a/18

o.-mazdı → muḳayyed ol- 17b/05

o.-mazsın → ḳādir ol- 14a/08

o.-mış 11a/01, 11a/03

o.-mış → ḫazān ol- 11a/03

o.-mış → pīr ol- 11b/15

o.-mışdur 16a/13

o.-mışıdı → pīr ol- 25a/11

o.-mışıdı → vācib ol- 13a/02

o.-mışlar → şūrīḍe ol- 11a/07

o.-mışlardur → helāk ol- 15a/05

o.-mışlardur → ṣarfü'l-hāl ol- 3b/19

o.-mışuzdur → şerīk ol- 32b/19

o.-sa 14b/01, 17a/04, 20a/04, 25b/17, 27b/04, 29b/05, 29b/13

o.-sa → bāliġ ol- 28a/08

o.-sa → helāk ol- 27b/17, 28a/04

o.-sun 2a/16, 18b/07, 29a/04, 34a/10

o.-sun → ḥelāl ol- 30b/05

o.-sun → ḫoşnūd ol- 30b/03

o.-sun → īṣār ol- 2a/15

o.-sun → mübārek ol- 32b/08

o.-sun → müstedām ol- 25b/07, 30b/02

o.-uñ → ḥāżır ol- 14b/11

o.-uñ → muṭīʿ ol- 31a/15

o.-up 3b/12, 13b/08, 25a/17, 25b/14

o.-up → ʿāṣī ol- 17b/19

o.-up → cemʿ ol- 18a/15, 18b/01

o.-up → devr ol- 3b/01

o.-up → ḥayrān ol- 11a/09

o.-up → ḫışm-nāk ol- 7b/11

o.-up → meftūn ol- 4b/08, 21a/05

o.-up → muttaṣıf ol- 17a/15

o.-up → müteġayyir ol- 5a/14

o.-up → müteḥayyir ol- 7a/08

o.-up → nā-çār ol- 11b/05, 12a/07, 12b/12

o.-up → nīkū-baḫt ol- 20b/17

o.-up → pāyidār ol- 3a/19

o.-up → rāḥat ol- 30a/17, 30a/18

o.-up → şād ol- 32b/05

o.-up → teng ol- 5a/10

o.-ur 6b/01, 6b/02, 12a/06, 14a/15, 14a/19, 17a/10, 17a/10, 17a/12, 17a/12, 21a/10, 21b/08, 21b/10, 21b/11, 22a/19, 23a/15, 25a/19, 26b/02, 26b/13, 27a/05, 27b/06, 31a/10, 31b/13, 31b/13

o.-ur → ḥāṣıl ol- 26b/01

o.-ur → ḫasta ol- 6a/15, 6a/16

o.-ur → lāzım ol- 27b/07, 28a/01

o.-ur → süst ol- 25a/18

o.-ur → teng ol- 1b/07

o.-ur → vāḳı‘ ol- 27b/06

o.-uram → rāḥat ol- 30a/19

o.-urdı → cem‘ ol- 19b/18

o.-urdı → ḥāṣıl ol- 4b/15, 22a/07

o.-urdı → mest ol- 18a/06

o.-urdı → pāre pāre ol- 33b/07

o.-urlar 29b/02

o.-ursa 14a/09, 35a/05

o.-ursa → ‘ādil ol- 30a/16

o.-ursa → ẓālim ol- 30a/18

o.-ursañ 7b/07

o.-ursız→ rāḥat ol- 30a/19

olın- Yapılmak, olunmak

o.-dı → āġāz olın- 9b/06

o.-dı → taṣvīr olın- 4b/11

o.-mışdur → emr ol- 10a/11

omuz Omuz

o.+ını 12b/18

on On “10”

o. 8b/13, 28a/08, 28a/13

o.+dan 20a/01

on biñ On bin “10.000”

o. 34a/01, 34a/03, 34a/14

Orḫān Osmanlı padişahı Orhan Gazi

o. 2b/02

orta Orta, ara, iç

o. 6a/04

o.+sı 29b/10, 29b/11

o.+sında 4a/18, 8b/07

ortanca İkinci

o. 29b/04, 29b/06

oruc < Far. Dini kaideler içinde yiyip içmekten kaçınma, oruç

oruc ṭut- (Oruç tutmak)27b/11

otlaḳ Mera

o.+a(otlaġa) 32b/12

o.+da 32b/12

otur- Oturmak

o. 11a/14, 12a/02, 12b/10

o.-anlara 18a/10

o.-dı 7b/12, 11b/16, 12a/08, 13a/07, 18a/02

o.-dılar 10a/08, 15b/07, 23b/13, 34b/19

o.-maḳ30b/14

o.-up 18a/08

o.-ur 7a/04, 7a/07, 11b/15, 13a/05

o.-ur(oturur idi) 18a/07

o.-urdum 7a/13

o.-urken 13a/15

otuz Otuz "30"

o.+ar 28b/03

öbür Diğer, öteki

ö. 20a/05

ögren- Öğrenmek, bilgi edinmek

ö.-di 5a/06, 20a/04

ö.-e 32a/11, 32a/12, 32a/12, 32a/13

ö.-mege 5a/04

ögret- Öğretmek

ö.-di 5b/01

ö.-medi 19a/13

ö.-mek 18b/02

ö.-mekden 16b/04

ö.-meñ 16b/04

ö.-mişdür 20b/03

ögüt Nasihat

ögüt vir- (Nasihat etmek) 12a/01

öl- Can vermek

ö.-di 6a/17, 27b/09

ö.-dügin 6a/16

ö.-dür 7b/08, 19a/03

ö.-e 29a/10

ö.-en 27b/01

ö.-icek 6a/18

öldür- Hayatına son vermek

ö. 20b/09, 20b/19, 24a/07

ö.-di 18a/02, 18b/04, 18b/05, 20a/12

ö.-diler 6b/06

ö.-dise 19a/02

ö.-eler 13b/13

ö.-en 20a/17

ö.-ince 17b/14

ö.-irüz 6a/13

ö.-mege 4a/07, 4a/15, 7b/02

ö.-mek 27b/01

ö.-mekde 7b/15

ö.-meñ 19a/18

ö.-miş 18b/19

ö.-se 27a/17, 27a/19, 27b/03, 27b/10, 27b/14

ö.-üp 18a/08, 19a/17, 19b/08, 27a/17

ö.-ür 7b/08

ö.-ürdi 17b/09, 18a/17

ölüm Vefat

ö. 9a/10

ö.+ümi 34a/08

ʻömr < Ar. Ömür

ʻömr-i dīn (Dinin ömrü) 14b/5

ʻömr-i ṭabʻ (Ömür) 25a/16

ʻömr sür- (Yaşamak) 31b/07

ö.+den 8b/13

ö.+e→ erẕel-i ʻömr 25a/16

ö.+i 8a/16, 14b/01, 23b/01, 25b/06

ö.+inden 34b/14

ö.+üm 19a/09, 25a/16

öñ Ön

ö.+ince 20a/08, 33b/16, 33b/18

ö.+inden 3b/11

ö.+ine 34b/03

öp- Öpmek

ö.-e 6b/11

ö.-üp 34b/12

öpiş- Öpüşmek

ö.-mek 22a/15

ötüri Dolayı, ötürü

ö. 8b/13, 13b/11

öyle 1)O tarzda , o biçimde, öyle

ö. 6b/12, 6b/14, 7b/10, 10b/15, 11b/09, 12a/07, 19a/03

ö.+dür 24a/02

2) Öğle, öğle vakti

ö.+nüñ 10a/04

pādişāh < Far. Sultan, padişah

p. 2b/16, 3a/13, 3a/13, 4a/05, 7b/11, 16a/14, 17a/01, 17a/04, 17a/17, 17a/19, 19b/05, 20b/01, 20b/11, 23b/10, 24b/14, 25a/02, 25a/08, 26a/14, 31a/16, 31b/09, 31b/19, 32a/04, 32b/13, 34b/01, 34b/09, 34b/09, 35a/10, 35a/14

pādişāh-ı ā'ẓam (En büyük padişah)2a/17

p.+(pādişāh idüm) 33a/03

pādişāh it- (Padişah etmek) 6a/07

pādişāh ḳıl- (Padişah yapmak) 6b/17, 8b/07

p.+a 3a/17, 17b/10, 31b/15

p.+dan 17a/03

p.+ı 3b/02

p.+ları 3a/09

p.+umuzuñ 18b/03

p.+uñ 4a/07, 4b/19, 7b/15, 7b/19, 17a/16, 25a/13, 31a/17

pādişāhlıḳ < Far. pādişāh+ lıḳ Padişahlık

pādişāhlıḳ eyle- (Padişahlık yapmak) 26a/02

p.+ına(padişahlığına) 9a/13

pādişāh-zāde < Far. Padişah çocuğu

p.+ye 5a/02

pādişeh < Ar. Padişah, hükümdar

p.+leri 9a/11

p.+lerüñ 3a/10, 3b/08, 31a/18

pāk < Far. Temiz

p. 33b/06

p.+inden → ẕāt-ı pāk 2a/04

pāre < Far. Kısım, parça

p. 11b/07, 22b/10

p.+ñi 7a/01

p.+si 6b/16

pāre pāre eyle- (Parça parça etmek) 18a/01

pāre pāre ol- (Parça parça olmak) 33b/07

pars Yırtıcı bir memeli hayvan

p. 28b/11

pāy < Far. Ayak

pāy-i taḫt (Tahtın bulunduğu yer)3b/19

pāy-māl < Far. Çiğnenmiş

pāy-māl it- (Çiğnemek) 3a/08, 20b/10

pāy-māl ol- (Çiğnenmek) 8a/17

pāyān < Far. Nihayet, son

p.+ına 2a/12

pāyidār < Far. Devamlı, sürekli

p. 4a/02

pāyidār ol- (Devamlı olmak) 3a/16, 3a/19, 27a/09

pek Çok

p. 15b/15

penāh < Far. Sığınacak yer

p.+ıdur 24a/19

pencere < Far. Pencere

p. 10b/13, 10b/18

p.+leri 10a/15

p.+lerüñ 10a/17, 10a/17, 10b/08

p.+si 10a/14

p.+yi 10b/06, 11a/08, 11a/10

perīşān < Far. Dağınık

p. 7a/07

pertev < Far. Nur, parlaklık

pertev-i ḥaḳīḳat (Gerçeklerin ışığı)1b/08

pes < Far. Sonuçta, sonunda, öyle ise

p. 2b/05, 2b/11, 2b/15, 2b/17, 2b/18, 3a/02, 3b/06, 5a/09, 5b/09, 5b/11, 6b/09, 7a/01, 7a/04, 7a/08, 7a/19, 7b/13, 8a/01, 8a/03, 8b/07, 10a/06, 10b/13, 11a/11, 11a/15, 11b/02, 12a/14, 12a/16, 12b/08, 12b/12, 13b/01, 13b/19, 14a/10, 14b/01, 14b/08, 15a/06, 15a/14, 15a/18, 15b/03, 16a/02, 16b/06, 17b/02, 17b/10, 19a/03, 21b/09, 21b/17, 22a/10, 22b/07, 22b/10, 23b/12, 24a/07, 24a/19, 24b/14, 25b/11, 25b/19, 26a/11, 26b/11, 27a/07, 29a/11, 29b/05, 29b/12, 29b/13, 29b/17, 30b/16, 32b/05, 32b/09, 33a/02, 34a/12, 34b/18, 35a/01

peşīmānlıḳ < Far. Peşīmān+ lıḳ Pişmanlık

p. 15a/06

peydā < Far. Ortaya çıkan

peydā it- (Ortaya çıkarmak) 31b/03

peyġāmber < Far. Allah'ın elçisi

p. 8a/05

p.+e → Dāvud peyġāmber 8b/01, 8b/11

pinhān < Far. Gizli

p. 15b/15

pinhān ḳıl- (Gizlemek) 5a/03

pīr < Far. 1) Usta

p. 11b/16, 12a/02, 12b/05, 12b/07, 12b/08

pīr ol- (Usta omak)11b/15, 25a/11

2) Yüce, ulu

p. → be-bālā-yı pīr 30b/15

p.+lere 34a/18

pīşe <Far. Huy, alışkanlık

p. 26b/09

pīşvā < Far. Uyulan, örnek tutulan

pīşvā it- (Uymak) 5a/12

pür < Far. Çok, fazla

p. 13b/18

pür-cevher < Far. pür + Ar. Cevher

Mücevher dolu

pür-cevher ḳıl- (Mücevherle doldurmak)3b/13

Rabbānī < Ar. Tanrı'ya ait

r. → muḳteżā-yı ḳażā-yı Rabbānī 2a/17

rāḥat < Rahat

r. 25b/04

rāḥat ol- (Rahatlamak) 30a/17, 30a/18, 30a/19, 30a/19, 31b/06

Rāḥatī Nüshanın müstensihi

r. 9a/08, 14b/07, 16b/09, 21a/11

raḥle < Kitap okumak veya yazı yazmak üzere önüne oturulan açılır kapanır alçak tahta masa

r. 33b/14

raḥmān < Merhamet eden, esirgeyen

r. 24a/11

raḥmet < Ar. Acıma, esirgeme

r. 16b/09

ra'iyyet < Ar. Bir hükümdarın yönetimi altında olan vergi veren ve devlet tarafından korunan halk

r.+e 32a/01

r.+leri 32b/02

rāst < Far. Doğru, uygun

rāst gel- (Uygun olmak) 27a/06

rāstlıḳ < Far. Rāst+ lık Doğruluk

r. 15b/13

rāz < Far. Sır

r. 14a/19, 14a/19

r.+ıñı 21b/16

rāżı < Ar. Rıza gösteren

r. 30b/03

reʿāyā < Ar. Bir hükümdarın yönetimi altında bulunan halk

r. 8a/13, 32b/12

r.+larum 30a/05

r.+ya 29b/19

recm < Ar. Taşlama

r. 29a/09

recm it- (Taşlamak) 29a/08

rehāvī < Musikimizin birleşik makamlarından biri

r. 33b/17

reng < Far. Renk

r.+e 33b/02, 33b/18

r.+i 5a/14

rengīn < Far. Güzel

r. 3a/04

resm < Ar. Tarz, biçim

r.+e 5b/03, 7b/06, 10b/15, 19b/06, 26b/06, 26b/15

resūl < Ar. Allah'ın elçisi

r. 8b/19, 21b/06, 29a/02, 29b/10

r. → Ḥażret-i Resūl 13b/10

r. → Ḥazret-i Resūl-i Ekrem 28a/11

Resūl-ı Ekrem 24a/09

Resūl-i Muḥterem 8b/14

r.+den 9a/03

resūlullah < Ar. Allah'ın resulü

r. 8b/17

r. → Ḥażret-i Resūlullah 9b/06

revā < Far. Uygun, layık

r. 8b/17

revā gör- (Layık görmek) 16a/07, 30a/01

revān < Far. Giden, yürüyen

r. → āb-ı revān ol- 11a/03

reʾy < Ar. Fikir, görüş

re’y-i ṣāḳıb (Parlak fikir)25a/19

re’y-i tedbīr (Tedbirli görüş) 6a/04, 21a/16, 29a/17, 31b/11

reyḥān < Ar. Güzel kokulu bir bitki

r. 11a/04

rezānet < Ar. Ağırbaşlılık

r. 4b/04

rıḥlet < Ar. Göçme, ölme

rıḥlet it- (Göçmek) 3a/11, 30a/13, 34b/07

riyā < Ar. İki yüzlülük

r.+sı 21a/04

ruḫṣat < Ar. İzin

ruḫṣat vir- (İzin vermek) 8a/07

rūz < Far. Gün

r. 21b/15

r. → ḳażiyye-i rūz-ı evvel 7b/13

rūz-ı ḳıyāmet (Kıyamet günü) 3b/05

rūzī < Far. Nasip, kısmet

rūzī ḳıl- (Nasip etmek) 4b/07

rübūde < Far. Kapılan

rübūde ḳıl- (Kendine çekmek) 3b/11

rütbe < Ar. Mertebe

r.+leri 27a/01

sā‘at < Ar. Vakit

s. 6b/12, 8b/15, 10a/16, 10b/12, 11a/09, 13a/01, 13b/01

s.+de 26b/02

ṣabāḥ < Ar. Günün başlangıcı

s. 4a/06, 4a/11, 22a/13, 20b/14, 22b/16, 24a/03, 30a/02

ṣabr < Ar. Sabır

ṣabr it- (Sabretmek) 7b/18, 23b/06

s.+dan 4b/19

ṣaç Saç

s.+ını 7a/02

s.+ların 33b/03

ṣaç- Saçmak

s.-dı 34a/09

ṣad-hezār < Far. ṣad+Far. hezār Yüz bin

s. 4b/15, 22a/06

ṣadā < Ar. Ses

s.+sını 1b/10

ṣaddaḳnā < Ar. Tasdik ettik

s. → āmennā ve ṣaddaḳnā 8a/18, 30a/05

ṣādıḳ < Ar. Sadakati olan

s. 4a/16

ṣadr < Ar. Baş, başkan

s.+a 30b/11

ṣafā < Ar. Zevk, eğlence

s. 14b/06

s.+sında(ṣafāsında idi) 23a/13

saġ 1) Sağ taraf

s. 28a/14, 28a/16

2) Sağlam, diri

saġ ol- (Canlı olmak) 19a/15

ṣaġış Sayı

s.+ınca 10b/02

ṣaḥābe < Ar.Hz. Muhammed'in zamanında yaşayarak onu görmüş ve sohbetinde bulunmak şerefine ermiş mümin kimseler

s. 9a/02

saḫāvet < Ar. Cömertlik

s.+üñ 3b/17

ṣāḥib < Ar. Sahip

s.+i 32b/15, 32b/19

ṣaḥrā < Ar. Çöl

s.+ya 29b/18

ṣā'ib < Ar. Doğru

s. → fikr-i ṣā'ib 25a/19

sā'ir < Ar. Başka

s. 4b/12

ṣāḳıb < Ar. Parlak

s. → re'y-i ṣāḳıb 25a/19

ṣaḳın- Sakınmak

s.-ur 16a/05

sākin < Ar. Hareketsiz, durgun

sākin ol- (Durgunlaşmak, heyecanı geçmek) 10b/13, 14b/07

ṣaḳla- Saklamak, korumak

s.-dı 11b/19

s.-r 16a/04

s.-yup 16a/04

ṣal- Bırakmak, salıvermek

s.-dı 11b/03

ṣalavāt < Ar. Hz. Muhammed'in ruhuna Tanrı rahmetinin, selamının ulaşması dileği ile edilen dualar

ṣalavāt-ı bī-nihāye (Sonsuz dualar)2a/13

ṣāliḥ < Ar. İyi amel sahibi

s. 20a/16

ṣalla'l-lāhu 'aleyhi ve sellem Dua sözü

s. 2a/14

salṭanat < Ar. Hükümdarlık

s. 25a/10, 34a/11

s. → āṣār-ı salṭanat 2a/17

s.+da → serīr-i salṭanat 4a/02

s.+ınuñ 2b/07

ṣamediyyet < Ar. Yaratıcı

s.+i → kemāl-i ṣamediyyet 1b/05

ṣan'at < Ar. Meslek

s. 12b/07

ṣanc- Saplamak, batırmak

s.-dı 18a/01

ṣandūḳ < Ar. Sandık

s. 28a/19, 28b/02

s.+ı(sandūġı) 28a/18

ṣānī < Ar. İkinci

s. → delīl-i ṣānī 2b/14

sañа Sana "Sen" zamirinin yönelme durumu

s. 5b/02, 5b/13, 5b/14, 6a/11, 7b/03, 7b/06, 11a/14, 16a/06, 16b/09, 19a/12, 20b/04, 20b/04, 20b/07, 20b/08, 32b/06

ṣar- Dolamak, bağlamak

s.-ardı 18a/12

sarāy < Far. Saray

s.+a 15b/05, 23b/11, 30b/16, 34b/18

s.+ı 7a/14, 10a/05, 35a/13

s.+ına 3a/11, 7a/06, 30a/13, 33a/14, 34b/07

s.+ında 13a/04, 25a/08, 33a/14, 34b/06

s.+ından 33a/13

ṣarf < Ar. 1) Harcama

ṣarf it- (Harcamak) 32a/02

2) Değiştirmek

ṣarfü'l-ḥāl ol- (Hali değişmek) 3b/19

ṣarrāf < Ar. Sarraf

s. 28a/18

ṣatun Satın alma işi

s. 22a/04

ṣatun al- Satın almak 6b/06

ṣavāb < Ar. Doğru, yanlış olmayan

s. 3b/02

ṣavaş Mücadele, savaş

s.+ın 6b/03

ṣavmı'a < Ar. İçinde ibadet edilen ve uzlete girilen çeşitli dinlere ait tapınak

s.+sına 33a/11

sa'y < Ar. Çalışma

sa'y eyle- (Çalışmak) 24b/01

ṣayd < Ar. Av

ṣayd it- (Avlamak , ele geçirmek) 3b/17

sāye-bān < Far. Büyük çadır

sāye-bān-ı hümāyūn (Padişah çadırı) 33b/12

sāzende < Far. Çalgıcı

s.+lerden 32a/10, 32a/13

s̱ebāt < Ar. Devamlılık

s.+ı 34b/15

s̱ebātsuz < Ar. s̱ebāt+suz Devamlı olmama

s. 9a/04

sebeb < Ar. Sebep

s. 15a/16

sebeb-i ẓāhir (Görünen sebep) 31a/17

s.+dendür 31a/15

s.+dür 32a/15

s.+i 31a/10

s.+ile 15a/03, 19a/15, 19b/04, 27b/17, 35a/11

s.+inden 9b/01, 15a/04

s.+le 3b/01, 3b/05

sebeblen- < Ar. sebeb+le-n Faydalanmak

s.-esin 12b/12

sefer < Ar. Sebep

s.+e 20a/07

sefīd < Far. Ak

s.+i → esb-i sefīd 20b/15

seḫā < Ar. Cömertlik

s. 2b/03, 3b/16

s.+da 29a/17

seḥer < Ar. Tan atmadan az önceki zaman

s.+de → vaḳt-i seḥer 20b/13

sehl < Ar. Kolay, basit

s. 16b/17

sehv < Ar. Yanlış, hata

s.+i 24b/13

selām < Ar. Birine karşı duyulan yakınlık, dostluk, saygı belirtisi olarak söylene söz, yapılan işaret veya bulunulan hareket

selām vir- (Selamlamak) 11b/05, 11b/16

selef < Ar. Bir işte başka birinden önce bulunmuş kimse

s. 3a/09

sem‘ < Ar. İşitme, dinleme

s. 1b/08

semāḥat < Ar. Cömertlik

semāḥat-ı ḫulḳ(Yaratılışının cömertliği) 4b/04

sen "Sen" II Teklik Şahıs Zamiri

s. 5b/19, 6a/03, 6a/05, 6a/10, 6a/18, 6b/18, 7a/10, 7a/17, 12b/03, 12b/10, 13b/02, 13b/09, 14b/02, 17b/12, 19a/02, 19a/15, 20a/19, 20b/09, 31a/09, 32b/06, 32b/10, 32b/10, 35a/05

s.+i 6a/07, 6b/17, 6b/18, 7a/18, 7b/08, 8b/06, 14b/02, 16a/13

s.+üñ 5a/10, 6a/02, 6b/01, 6b/01, 6b/08, 7a/11, 7a/19, 12a/05, 12a/06, 12a/16, 15a/16, 16a/03, 18b/10, 18b/12, 19a/02, 20b/02, 24b/07, 26b/02, 35a/10

s.+üñdür 34b/04

şenā < Ar. Övgü

s. → ḥamd ü şenā-yı bī-müntehā 1b/02

ser-gerdān < Far. Başı dönmüş, şaşkın

s.+dur 1b/06

sergüẕeşt < Far. Serüven

s.+i 7b/09

s.+in 8a/02

serīr < Ar. Taht

serīr-i salṭanat (Saltanat tahtı)4a/02

serzeniş < Far. Sitem

serzeniş it- (Sitem etmek) 21b/01

şevāb < Ar. Allah tarafından ödüllendirilen tutum ve davranış

s. 24b/17

s.+larum 30a/07

sevgilü Sevilen kimse

s. 15b/15

seyr < Ar. Bakma, gezinme

s. 13b/07

seyr ü sülūk ol- (Tasavvufta bir mürşide bağlanarak manevi yolculuğa çıkmak) 13b/07

seyrān < Ar. Seyretme

seyrān eyle- (Seyretmek) 20b/16

seyrān it- (Seyretmek)12b/19

sezed < Far. Layık

ṣıçra- Ansızın doğrelup kalkar gibi sarsılmak

s.-dı 10b/03

s.-yup 6b/16

ṣıddīḳ < Ar. Çok doğru, sözünün eri olan

s.+laruñ 2a/02

ṣıfat < Ar. Suret, şekil

ṣıfat-ı vaḥdāniyyet (Vahdaniyyet (Allah'ın birliği) sıfatı) 2a/03

s.+ından 1b/11

sığır Sığır

s. 22b/10, 22b/10

sır < Ar. Gizil tutulan

s.+ı(sırrı) 7b/03

sırren < Ar. Gizli olarak

s. 28b/17

siḥr < Ar. Sihir, büyü

s.+ine 4b/08

sikkelen- Mühürlenmek

s.-miş 28a/09

silk < Ar. Dizi, sıra

silk-i cevāhir (Cevherler dizisi) 3b/12

sīne < Far. Bağır

s.+sinüñ 6b/14

sipāh < Far. Ordu

s. 6b/01

sipās < Far. Şükür

s. 1b/06

sirişte < Far. Yoğurulmuş

s. 21a/14

sirke Sirke

s. 28b/08

sivri Keskin ve batıcı ucu olan

s. 27b/03

siyāh < Far. Kara

s. 21b/13

s.+ı → esb-i siyāh 20b/15

siyāset < Ar. Politika

s.+i 31a/02

siyer < Ar. Hz . Muhammed'in hayatı ve onun hayatını konu edinen ilim dalı

s.+inde 3b/08

siz Siz II. Çokluk Şahıs Zamiri

s. 5b/15, 9b/14, 10a/09, 14b/11, 16b/15, 19a/07, 25a/19, 30a/17, 30a/18, 30b/15, 30b/16, 32a/17

s.+den 7b/17

s.+e 14b/16, 16a/01, 19a/06, 31a/14

s.+i 16b/15

s.+lere 32a/18

s.+üñ 11b/09, 15b/18, 17b/01, 30a/08

s.+üñdür 5a/15

ṣoḥbet < Ar. Görüşüp konuşma

ṣoḥbet it- (Konuşmak) 10a/13, 10a/16, 33a/05

s.+inde 3a/09

ṣoḳ- İçine veya arasına girmesini s ağlamak

s.-up 28b/01

ṣol Sağ yönün karşıtı

s. 28a/15

ṣoñ Nihayet, son

s.+ına 24b/10

ṣoñra Sonra

s. 4a/16, 4a/19, 5a/01, 5a/19, 6b/07, 7a/05, 9a/10, 9a/17, 10a/16, 15a/06, 16b/17, 17a/04, 19a/07, 19a/11, 19b/09, 20a/14, 21a/06, 24b/12, 27a/04, 28a/07, 28b/13, 30a/12, 33b/09, 34b/01, 34b/06

s. → şimden ṣoñra 12b/03

ṣor- Bir konuda bilgi almak için soru yöneltmek

s. 12a/03, 13a/11, 32a/19

s.-a 7a/06, 30a/01

s.-alum 15a/08

s.-ardı 12a/09, 18a/10

s.-arsa 33a/01

s.-aruz 31a/03

s.-ayım 7a/15, 12a/12, 32a/18

s.-dı 7a/12, 11b/11, 13a/13, 14a/13, 28a/06

s.-dılar 11b/06, 17a/03

s.-dıñuz 32a/17

s.-madan 21a/01

s.-mayınca 23b/06

s.-sunlar 14a/07, 31a/09

s.-up 24b/17

şoy- Yüzmek, soymak

s.-ardı 18a/11

şoyın- Soyunmak

s.-dı 13a/03

sög- Sövmek

s.-üp 17b/18

söyindür- Söndürmek

s.-dür 15b/11

söyle- Sözle anlatmak

s. 16a/17, 22a/01, 35a/12

s.-dükçe 22a/06

s.-me 14a/15

s.-medi 5b/13, 6b/02

s.-mediginde 23b/07

s.-mediginden 6b/09

s.-megil 5b/03

s.-meyüp 5a/18

s.-mez 15a/16

s.-mezsin 5b/08, 6b/10

s.-r 21b/08

s.-rse 17b/03

s.-rsin 13a/09, 20a/19

s.-se 17b/09

s.-ye 5b/11, 5b/14

s.-ye gör- Söyleyivermek (15a/14)

s.-yeyim 19a/06

söylen- Sözle anlatılmak

s.-e 19b/03

söyleş- Konuşmak

s.-di 9b/09

s.-üp 9b/18

söylet- Söylemek işini başkasına yaptırmak

s.-eler(söyledeler) 14a/09

söz Ağızdan çıkan bir vaya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi

s. 5b/03, 10a/01, 14a/14, 21b/08, 22b/07, 26a/16, 35a/02

s.+dür 22a/19

s.+e → söze gel- (Dile gelmek)23a/16

s.+i 6a/09, 14b/08, 19b/01, 23a/05, 30b/09

s.+ile 15a/06, 23a/16, 24a/08, 34b/10, 34b/10, 35a/05

s.+ime 6a/01

s.+in 23b/09

s.+inden 14a/17

s.+ine 8a/04, 14b/03, 23b/17

s.+ini 15a/10, 22b/01, 23a/10

s.+iñüzüñ 29b/16

s.+iyle 8a/06

s.+leri 5a/13, 22b/06, 29b/14

s.+lerini 23a/11

s.+üm 19a/06

s.+ümde 6a/09

ṣu Kokusu ve tadı olamayan şeffaf sıvı madde, su

s. 8b/17, 9b/14, 14b/15, 14b/16, 17a/01, 22b/09, 22b/13

s.+dan 13a/17

s.+ya 9a/01, 11a/14, 11a/19, 13a/03, 13a/03, 13a/08, 13a/14, 13a/19, 13b/04

s.+yı 9b/11, 14b/12, 14b/14

s.+yla 11a/12

su'āl < Ar. Soru

su'āl eyle- (Soru sormak)32b/03

su'āl it- (Soru sormak)32a/16

s.+ler 32a/17

s.+lere 32b/10

s.+leri 31a/09

s.+üm 32a/18

s.+ümüz 31a/03, 31a/07

ṣubḥ < Ar. Sabah

Ḥikāyet-i Erbaʿīn-i Ṣubh ve Mesā 2b/19

ṣuç Kabahat

s. 20b/06

s.+ına 28b/13

ṣuçlu Suç işleyen

s. 26b/12

ṣulbī < Ar. Öz

s. 7a/11

sulṭān < Ar. Hükümdar, padişah

s. 2b/01, 4b/19, 31a/10, 31a/11

sulṭān-ı ʿaṣr (Asrın sultanı) 2b/19

sulṭān-ı muʿaẓẓam (Muazzam sultan)2a/17

s.+ı 9b/04, 9b/12

s.+ına 13b/02

Sulṭān Maḥmūd Gazneli Mahmut

s. 3a/08, 3b/03, 3b/05

Sulṭān Meḥemmed II. Mehmet

s. 2b/01

ṣunıl- Sunulmak, verilmek

s.-ur 25a/12

ṣusuz Suyu olmama

s. 16b/19, 20a/02

süḫan-āferīn < Far. Söz yaratıcı

s.+(süḫan-āferīn idi) 4a/11

Süleymān İsrailoğulları peygamberlerinden, Davut peygamberin oğlu

s.+ı 14b/03

s.+uñ 21b/14

sülūk < Ar. Bir tarikata girip o yolda yürüme

s. → seyr ü sülūk 13b/07

sür- Devam etmek

s.-e → ʿömr sür- 31b/07

s.-erdi 14a/12

s.-mişidi 25a/10

sürme-dān < Far. İçine sürme konulmak için ağaç, kemik, altın, gümüş vb.nden yapılan kap

s.+da(sürme-dānda idi) 28b/16

sürūr < Ar. Sevinç

s. 4b/15, 22a/06

süst < Far. Zayıf, güçsüz

süst ol- 25a/18

süt Süt

s.+iyle(südiyle) 16a/05

şād < Far. Memnun, mesut

şād ol- (Sevinmek)32b/05

şāh < Far. Sultan, padişah

ş. 3a/06, 3a/09, 3a/10, 3a/15, 3a/18, 3b/10, 4a/06, 4a/09, 4a/15, 4b/03, 4b/14, 5a/03, 5b/06, 5b/06, 5b/07, 5b/09, 7a/05, 7a/08, 7a/10, 7a/12, 7a/13, 7b/01, 7b/05,

7b/09, 7b/14, 7b/18, 7b/19, 8a/01, 8a/04, 8b/11, 9a/18, 9b/02, 9b/03, 10a/02, 10a/06, 10a/08, 10a/12, 10a/13, 10a/15, 10a/15, 10a/18, 10b/03, 10b/06, 10b/09, 10b/10, 10b/12, 10b/14, 10b/16, 10b/17, 10b/19, 11a/05, 11a/07, 11a/08, 11a/11, 11a/12, 11a/15, 11a/17, 11a/18, 11a/19, 11b/02, 11b/04, 11b/05, 11b/06, 11b/11, 11b/13, 11b/15, 11b/17, 12a/07, 12a/11, 12a/12, 12a/16, 12b/04, 12b/08, 12b/12, 12b/18, 13a/03, 13a/05, 13a/08, 13a/09, 13a/11, 13a/12, 13a/13, 13a/14, 13a/15, 13a/17, 13b/02, 13b/04, 13b/10, 13b/11, 14a/02, 14a/03, 14a/10, 15a/03, 15a/04, 15a/05, 15a/07, 15a/09, 15a/18, 15b/02, 15b/03, 15b/04, 15b/08, 15b/09, 16a/02, 16a/12, 16a/16, 16a/17, 16a/18, 16b/01, 16b/10, 16b/12, 16b/17, 17a/03, 17b/05, 17b/07, 17b/11, 18b/03, 18b/14, 19b/04, 20b/17, 21b/04, 21b/09, 21b/18, 22a/01, 22a/02, 23a/13, 23a/14, 23a/15, 23b/04, 23b/08, 23b/10, 23b/14, 23b/15, 23b/17, 24a/01, 24a/08, 25a/15, 25b/15, 25b/17, 25b/18, 26a/01, 26a/11, 26b/11, 27a/12, 28b/14, 29a/12, 29a/16, 29b/07, 29b/14, 29b/17, 29b/18, 30a/03, 30a/12, 30b/05, 30b/07, 30b/10, 30b/10, 30b/15, 30b/16, 30b/18, 31a/06, 31a/08, 32a/14, 32b/05, 32b/09, 32b/09, 33a/02, 33a/11, 33a/13, 33b/06, 33b/09, 34a/07, 34a/12, 34a/13, 34a/16, 34b/06, 34b/08, 34b/13, 34b/15, 34b/17, 34b/19, 35a/03, 35a/04, 35a/10, 35a/12, 35a/15, 35a/16, 35a/18, 35a/19

şāh-ı ʿādil (Adaletli şah)33b/05

şāh-ı ʿālem (Cihan şahı)7b/16, 21a/01

ş.+a 4a/05, 4a/11, 13a/02, 14a/01, 15b/06, 17b/04, 18b/02, 18b/14, 19b/11, 24a/19, 24b/06, 32a/08, 34b/19, 35a/02, 35a/19

ş.+da 29a/18

ş.+ı 7b/09, 11b/10, 12a/14, 24b/02, 24b/09, 34a/07

ş.+la 15b/07

ş.+lar 32b/01

ş.+lara 8a/13, 21a/04, 29b/03

ş.+laruñ 27a/07, 27a/10, 32b/01

ş.+umuz 3b/06, 30b/04

ş.+umuzdan 30b/03

ş.+umuzuñ 25b/06

ş.+uñ 4a/05, 4a/12, 4a/14, 4a/18, 8a/09, 10a/05, 12a/18, 12b/14, 12b/15, 12b/16, 12b/17, 15a/12, 20b/12, 23a/18, 24a/17, 24b/02, 24b/07, 24b/08, 26a/05, 26b/16, 30b/01, 35a/16

Şāh-ı Firūz-cenk Acem Şahı

ş. 24a/05

Şāh-ı Ḫāfiḳeyn Acem Şahı

ş.+idi 4b/03

şaḫıṣ < Ar. Kimse, kişi

ş.+la 14a/07

şāhid < Ar. Tanık

ş.+ler 26a/15, 28b/17

şāhideyn < Ar. İki şahit

ş. 8a/08

şāhī < Far. Şahlık

ş.+sine 21a/04

şāhlıḳ < Far. Şāh+lık Padişahlık

şāhlıḳ eyle- (Padişahlık yapmak) 25b/13

ş.+uñı(şahlıġuñı) 25b/12

şāhzāde < Far. Şāh+Far. zāde Şehzade

ş. 18b/18, 19a/01

ş.+nüñ 18b/17

şaḳı- Nağme ile ötmek

ş.-dı 23a/01

Şām < Ar. Şam şehri

ş. 13b/12

ş.+da 13b/01

şamāta < Ar. Gürültü, patırtı

şamāta eyle- 22b/02

şān < Ar. Ün

ş.+ında 7b/02

ş.+ındadur 2b/04

şarāb < Ar. Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usüllerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki

ş. 25b/09, 29b/03

ş.+dan 18a/05

şāẕīlıḳ < Far. şāẕī+ lıḳ Mutluluk

ş. 24a/04

şeb < Far. Gece

ş. 21b/15

şeb-ḫūn < Far. Gece baskını

şeb-ḫūn eyle- (Gece baskının yapmak) 6b/05

şeh < Far. Sultan, padişah

ş.+lerüñ 3a/06

şeh-süvār < Far. Ata iyi binen

ş.+ları 3b/10

şehādet < Ar. Şahitlik

şehādet it- (Şahitlik etmek) 26a/16, 28b/15, 29a/01

ş.+i 28b/19, 29a/06

şehīd < Ar. Şehit

şehīd it- (Şehit etmek)15a/02

Şehnāme Firdevsî'nin Gazneli Sultan Mahmut adına Acem tarihini kaleme aldığı eseridir.

ş.+yi 3b/04

şehr < Far. Şehir

ş. 11b/14

ş.+den 13b/15

ş.+deniz 11b/12

ş.+dür 11b/12

ş.+e 10b/08, 11b/13, 12a/01

ş.+ine 10b/09

ş.+ini 10b/16

ş.+ler 34a/14

şehriyār < Far. Hükümdar

şehriyār-ı cihān (Cihan padişahı)2a/18

şehriyārlıḳ < Far. şehriyār+lıḳ

Hükümdarlık

ş. 4b/05

şehzāde < Far. Padişah oğlu

ş. 5a/10, 5a/13, 5a/16, 7b/19, 9a/19, 15a/08, 15a/11, 23b/01, 24a/17, 26a/18, 26b/12, 27a/13, 28a/06, 28a/08, 28b/12, 29a/11, 32b/11

ş. → der-ḳıṣṣa-ı şehzāde bā-ḫatun 4b/01

ş.+ler 33b/08, 33b/10, 33b/15

ş.+nüñ 5a/07, 8a/07, 26a/14

ş.+ye 5b/01, 15a/13, 18b/17, 34b/13

ş.+yi 4a/13, 7b/17, 15a/07, 24a/08, 34b/16

şekeristān < Far. Şeker kamışı tarlası

ş. → ṭūṭī-yi şekeristān 3b/16

şem'adān < Far. Şamdan

ş.+larda 14b/19

şems < Ar. Güneş

ş. 20b/16

şer < Ar. Kötülük

ş. 5b/03

ş.+den 5a/18

ş.+le 29a/11

şerbet < Ar. İçilecek tatlı şey

ş.+ler 33a/07

şerʿī < Ar. Şeriate uygun

ş. 19a/09

şerīʿat < Ar. Doğru yol

ş. → emr-i şerīʿat 32a/11

ş.+de 8a/06

ş.+den 31a/19

ş.+e 31b/02

ş.+i 31a/02

ş.+inden 8a/05

ş.+le emr-i şerīʿat 34b/11

şerīf < Ar. Şerefli

ş.+e → ḥadīṯ-i şerīf 29b/12

şerīk < Ar. Ortak

şerīk ol- Ortak olmak 32b/18

şerīrlik < Ar. Şerīr+lik Kötülük

ş.+de 16a/15

şerm-sār < Far. Utangaç

şerm-sār ol- (Utanmak)30a/08

şerr < Ar. Kötülük

ş.+e 21a/12

ş.+in 24b/16

ş.+inden 15b/12

şey < Ar. Şey, nesne

ş.+den 6a/16

şeyḫ < Ar. Şeyh

ş. 10a/04, 10a/08, 10a/12, 10a/14, 10a/17, 10b/05, 10b/06, 10b/09, 10b/12, 10b/13, 10b/17, 10b/18, 11a/07, 11a/09, 11a/11, 11a/12, 11a/13, 11a/17, 11b/03, 13a/05, 13a/06, 13a/07, 13a/11, 13a/15, 13a/17, 13a/19, 13b/01, 13b/02, 13b/15, 14a/12, 14a/13, 14a/14, 14a/17, 14b/11, 14b/14, 14b/18, 15a/02

ş.+den 14b/08

ş.+e 14a/11

ş.+i 10a/07, 13b/13, 13b/16

ş.+le 14a/10, 14b/10, 15a/01

ş.+üñ 10a/06, 14a/17

Şeyḫ Şihābe'd-dīn Mısır şeyhlerinden

ş. 9b/02

ş.+e 10a/03

Şeyḫzāde Kırk Vezir hikâyelerinin yazar-çevireni

ş. 2b/19

şeyṭān < Ar. Şeytan

ş. 14a/15, 24a/11

şeyṭanet < Ar. Şeytanlık

ş. 14a/16

şidād < Ar. Şiddetli

ş. 6a/08

Şihābe'd-dīn bk. Şeyh Şihābe'd-dīn

ş. → Şeyh Şihābe'd-dīn 9b/02

ş.+e → Şeyḫ Şihābe'd-dīn 10a/04

şikār < Far. Av

ş.+a 15b/04, 23b/10, 34b/17

ş.+dan 15b/05, 23b/11, 34b/17

şikāyet < Ar. Yakınma, şikayet

şikāyet it- (Şikayet etmek)12b/06

ş.+e 17b/10

şimden ṣoñra Bundan sonra

ş. 12b/03

şimdi Şu anda, şimdi

ş. 3b/06, 6a/02, 17a/06, 18a/19, 19a/15, 20a/17, 20b/04, 21b/05, 23b/19, 30a/08

şimdi ki 3b/07

şīr < Far. Cesur

şīr it- (Cesaretlendirmek)21a/12

şol Şu

ş. 2a/02, 20a/05, 21a/15, 29a/10, 34a/14

şöyle Şu şekilde

ş. 5a/17, 12a/16, 16b/13, 18a/13, 20b/10, 26a/06

şöyle ki 5a/09, 24a/13, 24b/11, 25a/09

şöyle kim 7a/03, 13b/19, 25a/14, 27a/03, 27b/04, 34a/06

ş.+dür 12a/06, 13a/13

şu Şu

ş. 13a/10

ş.+nlar 8b/09

ş.+nuñ 19b/13

ş.+ña 31b/04

şu'lelendür- Alevlendirmek

ş.-ürdi 22b/15

şuncılayın Şunun gibi

ş. 33b/04

şūrīḏe < Far. Tutkun, aşık

şūrīḏe ol- (Tutulmak)11a/07

şübhe < Ar. Şüphe

ş. 15a/12, 27b/02

ş.+m 29b/15

ş.+müz 15a/09

ş.+ye 22b/03

şükr < Ar. Şükür

şükr eyle- (Evlenmek)12a/17

şürefā < Ar. Şerifler

ş. 32b/08

tā < Far. edat. Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri ya da zamanı anlatırken abartma katar.(-e kadar, -değin, için, diye)

t. 2a/11, 3a/06, 3b/04, 4a/16, 6a/10, 6b/07, 7b/03, 15a/07, 15a/11, 18a/19, 19a/13, 22b/04, 23a/14, 24b/07, 24b/18, 25b/07, 27a/09, 27a/11, 31b/03, 34a/06, 34b/09, 34b/11

ta‘addī < Ar. Zulüm, adaletsizlik

t. 4a/01, 8a/12, 24a/01

ta‘addī it- (Zulüm etmek) 8b/09, 17b/03

ta‘addī ḳıl- (Haksızlık etmek)18a/05

ta‘ālā < Ar. Yüce

t. → Ḥaḳ ta‘ālā 4a/02, 4b/06, 8a/11, 8a/16, 8a/19, 9b/07, 9b/18, 10a/02, 11b/19, 15b/16, 21a/19, 26b/03, 27b/09, 29a/05, 30a/09, 30b/03

t.+dur → Ḥaḳ ta‘ālā 32b/15

t.+nuñ → Ḥaḳ ta‘ālā 13b/03

ṭa‘ām < Ar. Yemek

t. 15b/07, 17a/01, 23b/13, 34b/04, 35a/01

t. → ba‘de’t-ṭa‘ām 15b/08, 23b/14, 35a/01

ṭā‘at < Ar. Allah’ın emirlerine uyma

ṭā‘at eyle- (Allah’ın emirlerine uymak) 14b/08

t.+ınuñ 1b/05

ṭab‘ < Ar. Huy, mizac

ṭab‘-ı naḳḳād (İyiyle kötüyü ayırabilen mizac)5a/06

t.+ı → ‘ömri ṭab‘ 25a/17

ṭabanca Tokat

t.+sıla 19b/05, 20a/03

t.+sın 17a/11, 17a/11, 19b/08

t.+sını 20b/02

ṭabī‘at < Ar. Huy, mizac

t.+ından 15b/12

t.+ını 22b/02

ṭabīb < Ar. Doktor

t. 31b/17

ṭabl-bāz < Ar. ṭabl+Far. bāz Eyerin sağ kaşına asılan avda doğan ve diğer avcı kuşları çağırmak daha sonrada askerin toplanması ve düşmanı ürkütmek gibi maksatlar için kullanılan elle çalınır bir nevi davul

t.+ın 34a/02

tābūt < Ar. İçine ölü konan sandık

t. 33b/12, 33b/19

t.+ı 33b/11

t.+ını 33b/10

t.+uñ 33b/13, 33b/16, 33b/18

tāc < Far. Taç

t. 13a/10, 31a/07, 33b/12

ta'cīl < Ar. Acele ettirme

t. 21a/12, 24a/11

t.+le 24a/09

ṭaġ Dağ

t. 10a/19, 11b/01

t.+da 11b/04

t.+uñ 11b/12

ṭaġıl Dağılmak

t.-dı 10a/03

ṭaġıt- Dağıtmak

t.-dı 7a/02

t.-madı 9a/10

taḥiyyāt < Ar. Selam, dua

taḥiyyāt-ı bī-ġāye (Sonsuz dua)2a/13

taḥḳīḳ < Ar. Araştırma

t. 7b/05, 8b/09, 15b/18, 16a/10, 23a/04

t. → ehl-i taḥḳīḳ 27a/18

taḥṣīl < Ar. İlim öğrenme

t.+inde(taḥṣīlinde idi) 5a/05

taḥt < Ar. Alt, aşağı

taḥt-ı yedinde idi (Gücünün altında)4b/04

taḫt < Far. Taht, saltanat

t. 20b/17, 29a/16, 29b/05, 29b/13, 31a/07, 32b/06, 32b/08, 33a/17

t.+a 6a/18, 18a/02, 23b/13, 23b/19, 25b/05, 25b/13, 26a/01, 26b/16, 29a/14, 30a/02, 30b/11, 31a/05, 32b/07

taḫta geç- (Hükümdarlık makamına geçmek) 26a/06, 26b/08

t.+a taḫta geçür- (Hükümdarlık makamına geçirmek) 30a/16, 30b/06, 30b/07, 30b/19, 32b/07

t.+dan 34a/08

t.+ı 7b/07, 30b/17

t.+ına 7b/12

t.+ında 24a/05

t.+ından 14b/03

t.+ını 21b/14

t.+ınuñ → pāy-ı taḫt 3b/19

t.+umdan 13a/10

t.+umı 11b/03

t.+uñı 25b/12

taḫta < Far. Kalınca ve uzun biçilmiş düz ağaç parçası

t. 11b/08, 11b/18

ṭāhirīn < Ar. Temiz

t.→ ālihi'ṭ-ṭāhirīn 4a/03

ṭā'ife < Ar. Grup hâlindeki insan topluluğu, takım

t. 29b/02

t.+den 32a/09, 32a/14

taḳaddüs < Ar. Pak ve mübarek olma

t. 1b/13

ṭāḳat < Ar. Güç, derman

t.+ı ṭāḳatı ṭāḳ ol- (Canına taketmek, tükenmek)6b/09

taḳdīr < Ar. Kader, yazı

taḳdīr it-(Değer biçmek) 21a/18

t.+e 21a/17

taḳṣīrāt < Ar. Kusurlar

taḳṣīrāt it- (Kusur işlemek)10a/11

ṭal- Dalmak

t. 11a/14

ṭala- Isırmak

t.-dı 16a/12

t.-dıġı 16a/13

ṭaldur- Daldırmak

t.-dı 11a/19

t.-dıñuz 13a/14

t.-ıñuz 11a/18

ṭaleb < Ar. İsteme

ṭaleb it- (İstemek)15a/15

ṭāli' < Ar. Baht

t.+inde 4b/06, 5a/08

t.+ine 5a/08

t.+üñe 5a/10

ta'līm < Ar. Öğretme

t. 17a/18

ta'līm it- (Öğretmek) 16b/01

tamām < Ar. Bitme, sona erme, eksiksiz

t. 9b/11, 19b/03, 25b/10, 26b/06, 27a/04

tamām it- (Tamamlamak)23b/15, 24a/02

tamām ol- (Bitmek)29a/12, 34a/16, 34b/04

ṭanışıḳ Birbirini tanımış olanlardan her biri

t.+la(ṭanışığıla) 21a/10

Tañrı Yaratıcı, Allah

t.+dan 13a/06

t.+nuñ 29a/03

ṭap- İtaat etmek, tapmak

t.-alum 18b/10

ṭapu Hizmet

ṭapu ḳıl- (İtaat etmek) 18b/17

ṭaraf < Ar. Taraf

t.+ından 32b/16

taṣavvur < Ar. Zihinde şekillendirme

t. 25a/03

taṣnīf < Ar. Kitap tertip etme

taṣnīf it- (Kitap yazmak) 3b/10

taṣnīf itdür- (Kitap yazdırmak)3a/18

taṣnīf ḳıldur- (Kitap hazırlatmak)3b/04

taṣvīr < Ar.Bir şeyi resim gibi göz önüne gelecek şekilde ayrıntıları ile anlatma

taṣvīr olın- (Tasvir edilmek)4b/11

ṭaş Taş

t. 27b/16

t.+ı 28a03

t.+ıla 29a/10

ṭaş- Dışarıya doğru akmak

t.-dı 10b/15

ṭaşra Dışarı

t. 7b/11, 8a/05, 9a/14, 13b/15, 14b/16, 18a/10

ṭatlu Tatlı

t. ṭatlu sözlüligi (Güzel konuşma)32a/06

Ṭāy bk. Ḥātem-i Ṭāy

t. → Ḥātem-i Ṭāy 3b/17

ṭayan- Dayanmak

t.-up 25b/04

Tāzī < Far. Arap

t. 3a/01

ta'ziye < Ar. Baş sağlığı dileme

t. 33b/10

t.+mi 33a/16

tebāh < Far. Yıkılmış

t. 21b/14

tecāvüz < Ar. Haddi aşma

tecāvüz it- (Haddi aşmak) 31b/01

tecrübe < Ar. Deneme, sınama

t. 25b/15

tecrübe eyle- (Denemek)27a/13

tecrübe it- (Sınamak) 26a/11

tedārik < Ar. Araştırıp elde etme

t. 21b/04

tedbīr < Ar. Önlem

t. 3a/17

t. → işābet-i tedbīr 4a/09

t. → re'y-i tedbīr 29a/17, 31b/11

tedbīr eyle- (Önlem almak) 25a/03

tedbīr it- (Önlem almak) 21a/13

t.+de → re'y-i tedbīr 21a/16

t.+dür 3b/03

t.+i → re'y-i tedbīr 6a/04

t.+inde 21a/09, 21a/14

te'emmül < Ar. İyice düşünme

teemmül it- (İyice düşünmek)7b/18

te'ennī < Ar. Düşünceli hareket etme

t. 24a/11

teferruḳ <Ar. Ayırt etme

t.+ı 27b/04

teferrüc < Ar. Gezinti

t. 11a/09

teferrüc it- (Gezmek)11a/08

teferrüc itdür- (Gezdirmek) 9b/08

teftīş <Ar. Bir şeyin aslını anlamak veya bir işin gereğince yapılıp yapılmadığını öğrenmek maksadıyla her yönden inceden inceye yapılan araştırma

teftīş it- (Araştırmak)34b/09

tehdīd < Ar. Korkutma

t. 8b/12

tehdīd it- (Korkutmak)17b/16

te'ḫīr < Ar. Erteleme, geciktirme

te'ḫīr it- (Ertelemek) 21a/12

tekāsül < Ar. Tembellik

tekāsül it- (Tembellik etmek) 23b/18

telef < Ar. Yok etme

telef it- (Yok etmek) 6a/07, 7a/18

temāşā < Far. Seyretme

temāşā eyle- (Seyretmek)11a/09

temelluḳ < Ar.Tevâzu

temelluḳ eyle- (Tevazu göstermek) 10a/13

temennā < Ar. İstek, arzu

t. 7b/17

temyīz < Ar. İyiyle kötüyü ayırma

temyīz it- (Ayırmak) 24b/18

teng < Far. Dar

teng ol- (Daralmak) 1b/07, 5a/10

tenhā < Far. Issız

t. 10a/13

tennūr < Ar. Ocak, fırın

t.+ın 6b/14

teraḥḥum <Ar. Merhamet

teraḥḥum eyle- (Merhamet etmek) 17a/08

terbiye < Ar. Eğitme, yetiştirme

t. 20a/03

terbiye it- (Eğitmek)16b/15, 16b/16, 18a/19

terbiyet < Ar. Terbiye etme, eğitme

t. 17b/18, 19a/15

t.+de (terbiyetde iken) 17b/18

terk < Ar. Bırakma

terk it- (Bırakmak)18b/08

ters < Ar. Zıt

t. 34a/03

tesellī < Ar. Avutma

tesellī it- (Avutmak) 4a/12, 31a/04

teslīm < Ar. Emaneti yerine verme

teslīm it- (Teslim etmek)31a/04

teşerrüb < Ar. Kötü şeyler

t.+den 26a/10

teşvīş < Ar. Kaygı

t. 21a/11

tevaḳḳuf < Ar. Bekleme, durma

tevaḳḳuf eyle- (Beklemek) 7b/16

tevaḳḳuf it- (Durmak)13a/01, 15b/02, 15b/09, 23b/05

tevārīh < Ar. Tarihler

tevārīḫ-i mülūk (Hükümdarlar tarihi) 4b/02

tevāżu‘ < Ar. Alçak gönüllülük

t. 17a/14

tevbe < Ar. Tövbe

tevbe vir- (Tövbe etmek)26b/04

t.+ye 28a/17

teyemmüm < Ar. Su bulunmayan yerde toprak, kum vb. şeylere ellerini sürerek abdest alma.

t. 8b/17

teyemmüm it- (Su bulunmayan yerde toprak, kum vb. şeylere ellerini sürerek abdest almak)

8b/16, 8b/18

tezyīn < Ar. Süsleme

tezyīn it- (Süslemek) 33b/11

ṭıb < Ar. Tıp

t. 31b/18

ṭın- Söz söylemek

t.-madı 5b/08, 5b/09

t.-mazdı 17b/07

ṭırnaḳ Tırnak

t.+ına(ṭırnaġına) 21b/12

ṭış Dış

t.+ı 7b/10

tīz < Far. Çabuk

t. 7a/09, 10b/04, 15a/18

t.-destlik it- Çabuk davranmak 20a/12

toḫum < Far.Tohum

t.+ın 24a/01

ṭoḳın- Dokunmak

t.-dı 27b/08

ṭoḳsan biñ Doksan bin “90.000”

t. 9b/09, 9b/18

ṭoḳuz Dokuz

t. 29a/12

ṭol- Dolmak

t.-a 21a/10

ṭoldur- Doldurmak

t.-a 31b/05

t.-dılar 11a/12

ṭopraḳ Toprak

t. 33a/02, 33a/18, 34a/09, 34a/10

t.+a(ṭopraġa) 33a/19

t.+dan 33a/09, 33b/03

ṭop ṭolu Dopdolu

t. 6b/13, 7b/10, 31b/06

ṭoy- Doymak

t.-mazduñ 33a/05, 33a/08

ṭoyur- Doyurmak

t.-maz(ṭoyurmaz imiş) 33a/09

töhmet < Ar. Kesin olarak ispat edilmediği halde birini suçlama

t. 21a/06

töhmet it- (Suçlamak)23a/12

tuḥfe < Ar. Hediye

t. 2b/09, 2b/11, 2b/18

ṭur- Durmak

t.-a 28a/17

t.-alum 31a/05

t.-an 30a/11, 33a/10

t.-dı 12b/13, 34b/06

t.-mışlar 13b/18

t.-up 7a/02, 18a/15

t.-uyorlar 13a/12

Ṭūsī bk. Firdevsī-i Ṭūsī

t.+ye → Firdevsī-i Ṭūsī 3b/03

ṭut- Tutmak

t.-alar 13b/13, 13b/16

t.-ardı → mübārek ṭut- 4a/10

t.-ardı → oḳa ṭut- 18a/16

t.-arlarsa 5a/19

t.-arsın 5b/18

t.-dılar 33b/13

t.-mışdur 20a/18

t.-mışıdı → makam ṭut- 13b/16

t.-sun → müstahkem ṭut- 4a/03

t.-sun → oruc ṭut- 27b/12

t.-un 11a/13

t.-uñ 14b/11

t.-up 18b/10, 18b/17, 30a/11

ṭutın- Tutunmak

t.-dı 11a/15

ṭūṭī < Far. Papağan

t. 22a/05, 22a/12, 22a/14, 22b/17, 23a/08

ṭūṭī-yi şekeristān (Şeker bahçesinin papağanı) 3b/15

t.+den 22a/17

t.+nüñ 22b/05, 22b/12, 23a/03, 23a/10

t.+yi 22b/03

u < Far. ve (Bağlaç)

u. 3b/15, 5b/02, 6a/09, 6b/01, 7a/04, 7a/07, 10b/19, 11a/04, 11a/04, 21b/15, 21b/17, 22a/05, 23a/08, 31a/07, 34b/15

uc Uç

u.+ında 14b/12

u.+ından 6b/16

uġra- Uğramak

u.-maya 34b/12

ulaşdur- Ulaştırmak

u.-mayam 7b/03

ulemā < Ar. Alimler, bilginler

u. 9b/05, 26a/07, 28b/18, 32b/08, 32b/15

u.+ya 26b/17, 26b/17

u.+yı 9b/04

ulu Büyük, yüce

u. 4b/03, 11b/01, 16a/18, 17a/17, 20b/06, 21a/03, 21b/04, 25a/08, 26a/05, 26a/08, 26b/10, 26b/11, 26b/18, 29a/15, 29a/16, 30a/06, 33b/13

u.+sı 8a/03

ululıḳ Büyüklük, yücelik

u.+uma(ululığıma) 30a/09

ʿulūm < Ar. İlimler, bilgiler

u. 2b/10

unut- Unutmak

u.-duḳlarıçundur 8b/11

ur- Vurmak

u.-a 17b/01, 29a/10, 29a/10

u.-alar 29a/10

u.-dı 16b/19, 20a/12

u.-maḳ 19a/11, 20a/11, 29a/08

u.-maya 9a/14

u.-mayaydum 19a/10

u.-sa 17a/05, 27a/16, 27a/19, 27b/03

u.-urdı 18a/09, 22b/12

uṣan- Bıkmak

u.-maduñ 33a/06

ʿuşşāḳ < Ar. Aşıklar

u.+a → dil-i ʿuşşāḳ 3b/14

uy- Bağlanmak, uymak

u.-an 21b/15

u.-arsañ 6a/02

u.-dıġıçun 18b/09

u.-ma 14b/07

u.-maġıl 9a/05

u.-up 8a/04, 8b/08

uyanlu Dizginli

u. 34a/01

uzat- Uzatmak

u.-dı 7a/15, 20b/06

ü < Far. ve (Bağlaç)

ü. 1b/02, 5a/05, 10b/01, 11a/05, 13b/07, 17a/13, 17a/14

üç Üç

ü. 6a/15, 14b/05, 14b/06, 25a/13, 25b/05, 25b/12, 26a/12, 26a/16, 26b/06, 26b/11, 26b/15, 27a/12, 30a/01, 30a/15, 34b/06, 35a/06

ü.+er 25b/13, 26a/01

ü.+i 25a/14

ü.+ini 26b/05, 29a/14

üçinci Üçüncü krş. Üçünci

ü. 8a/17, 29b/07, 31b/16, 32a/02, 32a/06, 32a/10

üçünci Üçüncü

ü. 24a/07

ümerā < Ar. Emirler, beyler

ü. 30b/17, 32b/08

ü.+ya → melikü'l ümerā 14b/09

ümīẕ < Far. Ümit

ü. 2a/03

ʿüryān < Ar. Çıplak

ü. 11b/08, 20a/03

ʿüryān eyle- (Soymak)19a/04

ʿüryān it- (Somak)18a/11, 18b/18

üst Üzeri, üst

ü.+inde 11b/08, 20b/17

ü.+ine 9a/17, 22b/11, 22b/12, 24a/14, 27b/13, 27b/16, 33a/02, 33b/13, 33b/19

üstād < Far. Usta, hoca

ü. 17a/11, 19b/04, 19b/08, 20a/03, 20b/02, 20b/03

ü.+a 5a/04, 16b/01, 19b/14, 19b/16

ü.+ı 5a/08

ü.+ına 17a/02

ü.+ından 5a/14, 16b/18

ü.+ınuñ 5a/09

üzere Üstünde

ü. 13a/12, 30b/08

üzeri Üst, üzeri, üstüne

ü. 11b/12

ü.+nde 11b/18, 27b/15, 30b/04

ü.+nden 8a/13, 18b/11

ü.+ne 2a/16, 5a/19, 9a/09, 18b/07, 27b/06, 28a/01, 28a/05, 30b/14, 32b/16, 33a/17, 33b/12, 35a/16

vā-ḥasretā < Ar. Ünl. Çok yazık, eyvah

v. 33b/18

vā-muṣībetā < Ar. Ünl. Eyvah

v. 33b/04

vā-veylā < Ar. ünl. Eyvah, yazık

v. 22a/19, 33b/04

vācib < Ar. Yapılması gerekli olan

v. 8a/13

vācib ol- (Yağılması gerekli olmak)2b/05, 13a/02

v.+dür 1b/13, 21a/04, 27b/01

vaʿde < Ar. Mühlet, ecel

vaʿde ḳıl- (Mühlet vermek)8b/01

vaḥdāniyyet < Ar. Allah'ın varlığı ve birliği

v. → ṣıfat-ı vaḥdāniyyet 2a/03

vaḳf < Ar. Sahibi tarafından hayır işlerine tahsis edilmiş mal, mülk

vaḳf it- (Bağişlamak)34a/12, 34a/16

vāḳıʿ < Ar. Vuku olan

vāḳıʿ ol- 27b/06

vaḳt < Ar. Zaman, vakit

v. 14a/08, 14a/14, 14a/16, 17b/17, 18a/06, 22b/14, 22b/14, 27b/05

vaḳt-i seḥer (Sabah vakti) 20b/13

v.+dur 16a/03

vaʾllāh < Ar. "Allah'a yemin olsun ki"

v. 6a/08

vallāhi < Ar. "Allah'a and olsun ki" anlamındaki yemin sözü

v. 24b/09

var Var olan

v. 5a/09, 6a/05, 6a/05, 7a/14, 10b/02, 12b/10, 12b/14, 13a/16, 19a/06, 20a/09, 28b/01, 29b/16, 31a/03, 32a/18

v.+(var idi) 3a/13, 4a/08, 4b/03, 4b/12, 5a/06, 10a/14, 16a/19, 16a/19, 17a/17, 17a/18, 19b/13, 19b/14, 22a/03, 22a/04, 22a/07, 25a/08, 25a/13, 35a/14, 35a/15

v.+(var ise) 5b/19, 9a/11, 12b/02, 24b/13, 25b/16, 26a/02, 28b/10, 30b/04, 33b/01, 34b/05

v.+dur 5b/10, 5b/13, 6a/14, 7b/06, 8b/10, 12a/10, 16b/10, 23b/07, 27a/18, 28a/05, 28a/05, 28b/09, 29a/08, 29b/04, 30a/15, 30b/14

v.+ıdı 22a/02

v.+ısa 12a/19

v.+iken 8b/17

v.+mı 12a/03, 12a/09

v.+mıdur 12a/13, 14a/14

var- Gitmek, ulaşmak

v. 12a/02, 12a/07, 12b/03, 12b/09, 12b/09, 12b/10, 16b/07, 16b/09

v.-asın 12b/11

v.-dı 9b/07, 9b/15, 10a/05, 11b/05, 12a/08, 12b/06, 12b/13, 12b/19, 19a/03, 20b/14, 27b/08, 33a/12, 35a/18

v.-dılar 24a/03

v.-mışdur 9b/01

v.-mışsın 6a/12

v.-sa 8b/15

v.-salar 20a/09

v.-up 8b/16, 11b/13, 11b/16, 33b/11

vaṣf < Ar. Nitelik

v.+a vaṣfa gel-(Niteliklerini anlatmak) 26a/07

vāsi‘ < Ar. Açık

v. 15a/08

vaṣiyyet < Ar. Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey

vaṣiyyet it- (Vasiyet etmek)5b/04

v.+üm 5a/12

vay Ünl. Şaşkınlık, kızgınlık, şikayet gibi çeşitli duygularda anlamı kuvvetlendiririr.

v. 33a/01, 33a/10

ve < Ar. ve (Bağlama edatı)

v. 1b/03, 1b/04, 1b/05, 1b/06, 1b/07, 1b/08, 1b/09, 1b/10, 1b/11, 1b/11, 1b/12, 1b/12, 1b/12, 1b/13, 2a/01, 2a/02, 2a/02, 2a/02, 2a/02, 2a/04, 2a/05, 2a/05, 2a/07, 2a/08, 2a/08, 2a/09, 2a/09, 2a/13, 2a/13, 2a/14, 2a/15, 2a/15, 2a/16, 2b/03, 2b/03, 2b/05, 2b/05, 2b/06, 2b/07, 2b/08, 2b/08, 2b/10, 2b/12, 2b/13, 2b/13, 2b/14, 3a/02, 3a/03, 3a/03, 3a/03, 3a/04, 3a/04, 3a/05, 3a/15, 3a/16, 3b/01, 3b/01, 3b/09, 3b/09, 3b/09, 3b/11, 3b/12, 3b/13, 3b/16, 3b/16, 3b/18, 3b/18, 4a/01, 4a/01, 4a/01, 4a/03, 4a/03, 4a/04, 4a/06, 4a/07, 4a/08, 4a/09, 4a/09, 4a/10, 4a/11, 4a/12, 4a/13, 4a/14, 4a/15, 4a/18, 4a/18, 4a/18, 4b/03, 4b/04, 4b/04, 4b/05, 4b/05, 4b/05, 4b/05, 4b/06, 4b/08, 4b/08, 4b/09, 4b/10, 4b/11, 4b/12, 4b/12, 4b/12, 4b/13, 4b/14, 4b/14, 4b/14, 4b/15, 4b/16, 4b/16, 4b/19, 5a/01, 5a/02, 5a/03, 5a/04, 5a/06, 5a/06, 5a/11, 5a/12, 5a/12, 5a/18, 5b/02, 5b/03, 5b/04, 6a/01, 6a/01, 6a/04, 6a/05, 6a/05, 6a/08, 6a/09, 6a/15, 6a/15, 6a/16, 6a/17, 6a/18, 6b/01, 6b/01, 6b/06, 6b/16, 7a/19, 7a/19, 8a/02, 8a/03, 8a/05, 8a/09, 8a/12, 8a/12, 8a/13, 8a/18, 8a/19, 8a/19, 8a/19, 8b/01, 8b/08, 8b/08, 8b/09, 8b/10, 8b/13, 9a/04, 9a/04, 9a/11, 9a/11, 9a/11, 9a/12, 9b/05, 9b/08, 9b/08, 9b/09, 9b/09, 9b/11, 9b/16, 9b/17, 9b/17, 9b/19, 10a/07, 10a/19, 10b/01, 10b/07, 10b/08, 11a/01, 11a/03, 11a/04, 11a/04, 11a/05, 11a/06, 11a/09, 11b/01, 11b/02, 11b/10, 11b/11, 11b/14, 12a/14, 12a/18, 12a/18, 12a/19, 12b/01, 13a/02, 13a/10, 13b/03, 13b/04, 13b/05, 13b/07, 13b/08, 13b/18, 13b/18, 14a/04, 14a/04, 14a/05, 14a/06, 14a/06, 14b/04, 14b/05, 15a/17, 15b/05, 15b/12, 15b/14, 15b/15, 16a/01, 16a/03, 16a/03, 16a/06, 16a/13, 16a/14, 16a/15, 16a/19, 16b/02, 16b/05, 16b/05, 16b/05, 16b/10, 16b/11, 16b/12, 16b/13, 16b/14, 16b/16, 17a/01, 17a/05, 17a/05, 17a/10, 17a/10, 17a/11, 17a/12, 17a/13, 17a/14, 17a/14, 17a/15, 17a/17, 17a/19, 17b/05, 17b/06, 17b/08, 17b/09, 17b/12, 18a/01, 18a/07, 18a/07, 18a/14, 18a/16, 18a/17, 18b/05, 18b/06, 18b/10, 18b/12, 18b/12, 18b/19, 19a/13, 19a/14, 19a/16, 19a/17, 19b/03, 19b/04, 19b/04, 19b/06, 19b/07, 19b/08, 19b/09, 19b/10, 19b/10, 19b/15, 20a/01, 20a/03, 20a/06, 20a/08, 20a/08, 20a/08, 20a/09, 20a/09, 20a/10, 20a/13, 20a/13, 20a/15, 20a/16, 20b/02, 20b/02, 20b/02, 20b/04, 20b/05, 20b/08, 20b/09, 20b/09, 20b/16, 20b/17, 20b/18, 20b/19, 21a/02, 21a/02, 21a/05, 21a/06, 21a/15, 21a/18, 21b/08, 21b/10, 21b/11, 21b/12, 21b/17, 21b/19, 22a/03, 22a/03, 22a/08, 22a/11, 22a/12, 22a/14, 22a/16, 22a/19, 22b/01, 22b/02, 22b/03, 22b/09, 22b/09, 22b/10, 22b/12, 22b/13, 23a/01, 23a/01, 23a/07, 23a/12, 23a/13, 23a/15, 23a/16, 23a/17, 23a/18, 23b/01, 23b/07, 23b/18, 24a/01, 24a/03, 24a/06,

24a/07, 24a/12, 24a/16, 24a/18, 24a/18, 24a/19, 24b/03, 24b/08, 24b/09, 24b/10, 24b/12, 24b/15, 24b/17, 25a/03, 25a/03, 25a/04, 25a/10, 25a/11, 25a/14, 25a/15, 25a/18, 25a/18, 25a/19, 25b/01, 25b/04, 25b/05, 25b/07, 25b/07, 25b/10, 25b/12, 25b/14, 25b/15, 26a/02, 26a/03, 26a/04, 26a/04, 26a/07, 26a/08, 26a/08, 26a/09, 26a/09, 26a/09, 26a/10, 26a/10, 26a/10, 26a/12, 26a/13, 26a/15, 26a/16, 26a/19, 26a/19, 26b/01, 26b/03, 26b/05, 26b/06, 26b/08, 26b/09, 26b/18, 27a/01, 27a/02, 27a/05, 27a/06, 27a/07, 27a/10, 27a/12, 27a/14, 27a/18, 27b/02, 27b/05, 27b/05, 27b/06, 27b/06, 27b/07, 27b/11, 27b/12, 28a/01, 28a/05, 28a/08, 28a/15, 28a/16, 28a/17, 28a/19, 28a02, 28a02, 28b/02, 28b/03, 28b/04, 28b/05, 28b/06, 28b/07, 28b/07, 28b/08, 28b/10, 28b/10, 28b/11, 28b/13, 28b/16, 28b/16, 28b/17, 28b/17, 28b/18, 29a/04, 29a/04, 29a/07, 29a/08, 29a/13, 29a/16, 29a/17, 29a/17, 29a/17, 29a/19, 29b/02, 29b/04, 29b/08, 29b/13, 29b/15, 29b/18, 30a/04, 30a/05, 30a/08, 30a/11, 30a/12, 30a/15, 30a/17, 30a/18, 30a/19, 30b/01, 30b/02, 30b/03, 30b/04, 30b/05, 30b/07, 30b/07, 30b/10, 30b/11, 30b/11, 30b/17, 30b/17, 30b/19, 31a/02, 31a/02, 31a/05, 31a/05, 31a/10, 31a/12, 31a/14, 31a/14, 31b/02, 31b/03, 31b/07, 31b/07, 31b/08, 31b/08, 31b/11, 31b/13, 31b/18, 32a/04, 32a/09, 32a/11, 32a/12, 32a/12, 32a/13, 32a/16, 32b/01, 32b/02, 32b/02, 32b/03, 32b/04, 32b/06, 32b/06, 32b/08, 32b/08, 32b/08, 32b/12, 32b/14, 32b/14, 32b/15, 32b/15, 32b/15, 32b/18, 32b/19, 33a/03, 33a/05, 33a/05, 33a/06, 33a/07, 33a/08, 33a/10, 33a/13, 33a/18, 33a/19, 33a/19, 33b/01, 33b/02, 33b/02, 33b/04, 33b/05, 33b/05, 33b/05, 33b/06, 33b/08, 33b/08, 33b/09, 33b/11, 33b/12, 33b/13, 33b/14, 33b/15, 33b/15, 33b/16, 33b/16, 33b/18, 34a/01, 34a/01, 34a/02, 34a/02, 34a/03, 34a/03, 34a/04, 34a/05, 34a/07, 34a/08, 34a/10, 34a/14, 34a/15, 34a/15, 34a/18, 34a/18, 34a/18, 34a/19, 34a/19, 34b/01, 34b/02, 34b/02, 34b/05, 34b/05, 34b/11, 34b/12, 34b/12, 34b/16, 35a/05, 35a/06, 35a/10, 35a/14

vech < Ar. (1)Yüz

v.+ile 6b/05

(2) Tarz, biçim

v. +ile 14a/16

v.+le 14a/10, 14a/16, 19a/02

vefā < Ar. Sadakat

v. 14b/07

vehm < Ar. Kuruntu

v.+e 10b/18

velvele < Ar. Gereksiz endişe

v. 22b/02

verāset < Ar.Vâris olma

v.+dür 16a/08

veyā < Ar. ve+ Far. yā Veya

v. 2b/10, 27a/16, 27a/16, 28a/09, 28b/11, 34b/10

vezīr < Ar. Hükümdarın vekili

v. 4b/01, 9b/04, 15a/03, 15a/09, 20b/19, 23a/13, 23b/09, 24a/07, 25a/05, 29a/15, 29a/18, 29b/06, 29b/07, 31b/15

v. → ḥikāyet i vezīr 22a/01

vezīr-i evvel (Birinci vezir)8a/03

vezīr it- (Vezir yapmak) 31b/09, 31b/10

v.+den 34b/13

v.+i 4a/07

v.+ler 4a/11, 7b/14, 7b/19, 14a/03, 15a/13, 34b/10

v.+lerden 29b/14

v.+lere 8a/03

v.+leri 17a/02

v.+lerin 29a/12

v.+lerine 25a/15

v.+lerüm 34a/12

v.+lerüñ 8a/03

v.+üñ 23b/17

vilāyet < Ar. Memleket, il

v. 18a/17

v.+ine 29b/17

v.+üme 6b/04

vir- Vermek

v.- 25b/13

v.- → cevāb vir- 32b/10

v.-di 5a/04, 11b/11, 12b/09, 12b/15, 26a/09, 26b/18, 26b/18, 26b/19

v.-di → ḫaber vir- 14b/09

v.-di → selām vir- 11b/05, 11b/16

v.-di → tevbe vir- 26b/04

v.-diler 18b/18, 19a/01, 34a/18, 34a/19

v.-diler → amān vir- 19a/07

v.-diler → ḫaber vir- 14a/01

v.-düm → diyü virdüm (20b/7)

v.-düm → cevāb vir- 32a/18

v.-düñse → amān vir- 15b/11

v.-eler 12b/11

v.-elüm 18b/10

v.-en 14a/19

v.-medi → cevāb vir- 5b/07, 6a/12, 6b/09, 15a/13, 15a/14

v.-megil 14a/19

v.-mekdür 32a/03

v.-memişsin 20b/02

v.-meye 21a/06, 31b/02

v.-meyüp 13a/18

v.-mezsin 19b/16

v.-mişdi 16b/01

v.-mişidi 16b/11, 16b/13, 19b/14

vir-se → itivirse 27b/04

v.-seler 2b/09

v.-üñ → amān vir- 19a/06

v.-üp 17a/18, 21a/19

v.-üp → cevāb vir- 31a/04

v.-üp → cilve vir- 3a/04

v.-ür 20b/10

v.-ür → cevāb virür mi 20b/01

v.-ür → cevāb virür misin 31a/06

v.-ürdi 17a/01, 19b/19

v.-ürse → destūr vir- 21b/18

v.-ürsin → ögüt vir- 12a/01

viril- Verilmek

v.-di 19b/07

v.-memişdür → ruḫṣat vir- 8a/07

v.-mişdür 2b/14

vü < Far. ve (Bağlama edatı)

v. 17a/14, 30b/15

vücūd <Ar. Beden

v.+ı 30b/02

vüzerā < Ar. Vezirler

v. 7b/16, 15a/11, 15b/02, 25b/06, 33b/08

v.+dan 25b/18

v.+nuñ 3a/16

v.+ya 14a/02

yā < Far. Yahut, veya, yoksa; ya.....ya

y. 2b/09, 8a/06, 8b/18, 14b/03, 27b/03, 27b/16, 28a/03, 28b/08, 28b/08, 28b/08, 31b/14, 34b/10, 35a/07, 35a/07

yā < Ar. Ey

8b/6, 8b/17, 10a/8, 10b/17, 11a/7, 13a/6, 14a/13,

yābān < Far. Dışarı, ıssız yer, başka yer

y.+a 11b/03,

yabāna it- (Soyunmak) 22a/11

yād < Far. Anma, hatırlama

yād it- (Hatırlamak) 3b/02, 15b/17

yād ol- (Anılmak) 3a/16, 3b/06

yaġ- Yağmak

y.-dı (yaġdı mı) 23a/03

y.-up 22b/19

yaġmur Yağmur

y. 23a/03

y.+lar 22b/19

yāḫūd < Far. Veya, ya da

y. 14b/03, 17b/01, 19b/01, 27a/05, 34b/10, 35a/07

yaḳ- Yutuşturmak, yakmak

y.-ardı 22b/14

yaḳa Giyeceklerin boyun kısmı

y.+ma 30a/06

yaḳın Uzak olmayan

y. 2b/06, 8b/17, 13b/17, 21b/07, 25a/11, 25a/19, 30a/14, 33a/14

y.+dur 14b/01

yaḳınlıḳ Duygusal bağ

yaḳınlıḳ it- (Sevgiyle yaklaşmak)14a/12, 14b/10

yalan Asılsız söz

y. 22b/03

y.+dur 23a/05, 23a/06

y.+ın 23a/03

y.+ları 21b/10

yalancı Yalan söyleyen

y.+lar 21b/05, 21b/07

yalıñ Alev

y.+ı 10b/10

yalñuz Tek başına, yalnız

y. 29b/19

yalvar- Israrla bir şey istemek

y.-dı 19a/17

y.-up 35a/19

yan Yan, taraf, yön

y.+ına 7a/02, 7a/03, 11b/16

y.+ınca 33b/16

y.+ında 12b/13, 19b/15

y.+ından 12b/08, 28a/18

yan- Tutuşmak, yanmak

y.-ardı 14b/19

yandur- Yakmak

y.-dı 6b/14, 7b/10

ya'nī < Ar. Demek ki, yani

y. 8b/06, 8b/06, 9a/09, 9a/17, 15b/18, 16a/10, 16b/03, 21a/15, 21b/02, 21b/03, 21b/07, 24b/06, 27b/10, 28a/12, 29a/03, 29a/06, 29b/11, 30b/13, 31a/14, 31a/16

yañа Taraf, tarafa

y. 18a/16

yañlış Doğru olmayan

y. 24b/18, 27a/09

yap- Yapmak

y.-arsaḳ 3a/15

y.-dılar 34a/15

yapış- Bırakmamak üzere yakalamak

y.-asız 30a/06

y.-up 16a/11, 33b/14

yār < Far. Sevgili

y.+i 21a/13

yar Ağız suyu

y.+ıla 24a/15

yar- Bölmek

y.-mışlar 34a/02

yara- Yarar sağlamak

y.-r 13b/03

y.-ya 3b/08

yaraḳlu Silahlı

y. 13b/18

yaramaz Kötü, faydasız

y. 19b/12

y.+dur 17b/05

yaramazlıḳ Yaramaz olma durumu

y.+ı(yaramazlıġı) 18a/04

yārān < Far. Dostlar

y.+ı 2a/15

y.+larum 30a/13

yarat- Var etmek, yapmak

y.-dı 13b/06

yarın Ertesi gün

y. 24a/02, 30a/05

yaṣdıḳ Yastık

y.+ına(yaṣdığına) 33a/13

yāsemīn < Far. Yasemin çiçeği

y. 11a/04

yat- Bir yere boylu boyunca uzanmak

y.-am 30a/18

y.-dıġum 30a/17

y.-urken 27b/13

yatur- Yatırmak

y.-a ḳodılar (Yatırdılar) 33a/18

y.-dı 17a/01

yavrı Yavru, yeni doğmuş

y.+sın 16a/04

yavuz Kötü

y. 7b/06

yay Ok atmaya yarayan alet

y. 18a/07

y.+la 19a/10

y.+ların 34a/03

yaz- Yazmak

y.-ar 24b/12, 27a/04

y.-arken 24b/11

y.-asız 34a/13

y.-dı 13b/01, 13b/13

y.-dılar 18b/03, 34a/13

y.-maḳ 24b/15, 24b/16

y.-maḳda 4b/12

y.-sa 27a/03, 27a/05, 27a/06

yazıcı Yazı yazan

y. 24b/11, 31b/16

yazu Yazı

y. 4b/12

ye- Ağızda çiğneyip yutmak

y.-yende 17a/12

y.-yicek 6a/14

yed < Ar. Güç, kudret

y.+inde → taḫt-ı yedinde idi 4b/04

yed- Beraberinde götürmek

y.-üp 34a/04

yelek Üste giyilen kolsuz giyecek

y.+lerin 34a/02

yemīn < Ar. Ant

yemīn it- (Yemin etmek)6a/08

y.+le 6a/05

yeñile- Yeni hale getirmek

y.-yüp 3a/19

yetiş- Olgunlaşmak, büyümek

y.-miş 11a/02

yevm < Ar. Gün

y.+i 34a/14

yığ- Üst üste koymak

y.-a 31b/04

yıl Sene

y. 3a/16, 12a/17, 13b/05, 25a/10, 25a/17, 33a/04

y.+da 26b/01

y.+dur 13a/10

y.+lar 25b/06, 30b/02

yılan Yılan

y. 31b/06

y.+ları 31b/04

yıldırım Gök gürültüsü ve şimşekle görülen elektrik boşalması

y. 23a/01

yılduz Gökyüzündeki ışıklı cisimler

y.+lar 10b/01

yıllıḳ Üzerinden şu kadar sene geçmiş olan

y. 9b/16

yi- Yemek yeme

y.-diler 15b/07, 22b/18, 23b/14, 35a/01

y.-medügiçün 19b/08

y.-mek 22a/15

y.-yüp 20a/14, 33a/07

yidi "7" Yedi sayısı

y. 4b/03, 9b/07, 9b/15, 12a/17, 13a/10, 13b/05

yig Daha iyi, üsütün

y.+dür 26b/14, 29b/10

y.+durur 16b/07

yigirmi "20" Yirmi sayısı

y. → yüz yigirmi 25a/10, 25a/17

yigit Cesur, delikanlı

y. 11b/17, 12a/15, 12b/07, 19a/03, 22a/04, 22a/10, 22a/13, 22a/15, 22a/16, 22a/18, 22b/05, 22b/06, 22b/16, 22b/16, 22b/18, 23a/07, 23a/09, 30b/13

yigit ol- (Delikanlı olmak)6a/03

y.+dür 22a/18

y.+i(yigidi) 22b/05

yigrek Daha üstün

y. 30a/04

yimek Yemek

y. 34b/03

yine Tekrar

y. 4a/13, 4a/15, 5b/07, 5b/08, 6b/06, 6b/08, 11a/14, 11a/19, 12b/05, 13a/09, 13a/14, 13b/08, 17a/02, 22b/04, 22b/04, 22b/15, 22b/15, 23b/12, 23b/16, 24a/05, 24b/12, 31a/19, 32a/16, 32b/10, 34b/16

yir Yer

y. 34b/12, 8b/17,

y.+de 6a/04, 11a/05, 16a/13, 18a/01, 24b/19, 26b/14, 30a/18

y.+densiz 11b/11

y.+e 8a/09, 11a/02, 12b/09, 13a/01, 18a/03, 18a/13, 18a/14, 18b/04, 20a/01, 20a/13, 23b/02, 23b/02, 29a/09, 30a/03

y.+i 29b/16

y.+ime 25b/03

y.+inde 13a/07, 27a/05, 27a/06

y.+inden 10b/11

y.+ine 6b/07, 27a/17, 27b/01

y. ine → od yirine (29a/1)

y.+ini 28a03

y.+üñde 11a/14

yir yüzi Yeryüzü

y.+nde 8b/06

yirlü yirinde Uygun yerde

y. 27a/02

yitiş- Ulaşmak, varmak

y.-di 34a/06

y.-düm 12a/01

yitmiş "70" Yetmiş

y. 21b/12

yiyecek Gıda, besin

y.+leri 12b/01

yoġ Mevcut olmayan krş. yoḳ

y.+ıdı 4b/13, 16a/16

y.+iken 18a/09

yoġurt Mayalanmış süt ürünü

y. 28b/08

yoḫsa Aksi takdirde, yoksa

y. 7b/08, 17b/14

yoḳ Mevcut olmayan

y. 10b/07, 11a/11, 14b/06, 18a/11, 21b/15, 23a/04

y.+(yoḳ imiş) 34b/15

y.+dur 4b/19, 6a/10, 10b/05, 12a/04, 12a/13, 28a/12, 28a/19, 28b/08, 28b/11, 28b/12

y.+durur 9a/08

y.+ıdı(yoġıdı) 17b/02

yol Yol

y. 16b/08, 27b/15

y.+dur 9b/16

y.+ından 8b/09, 9a/13

y.+uñda 6b/08

yonḳa İri talaş

y. 10b/16

yön Taraf, yön

y.+inden 2b/13, 2b/16

yumuşaḳ Uysal, naif

y. 17a/09, 17a/10

yuvalan- Yuvarlanmak

y.-sa 27b/13

yük Taşınan şey, yük

y.+in 12b/10

y.+üm 12b/14

yüklet- Taşıma işini gerçekleştirmek için üzerine yük koymak

y.-di 12b/16

yüri- Yürümek

y. 16b/09

y.-di 35a/16

yürü- Yürümek

y.-r 32b/12

yüz (1)Surat, yüz

yüz döndür- (Yüz çevirmek, ilgilenmemek) 35a/08

y.+ine 18a/12, 23a/11, 30a/11

y.+inüñ 5a/14

(2) “100” Yüz sayısı

y. 29a/07

y. → biş yüz 9b/16

y.+er 34a/18, 34a/19

y. → iki yüz 33b/16

yüz yigirmi “120” Yüz yirmi

y. 25a/09, 25a/17

ẓafer < Ar. Başarma

z. 27a/11

zāhid < Ar. Aşırı sofu

z. 26a/09

z.+ler 32b/15, 33b/14

z.+lere 34a/18

ẓāhir < Ar. Açık, belli

z. 2b/05, 3a/05, 30a/09

z.+(ẓāhir idi) 4b/06

ẓāhir ol- (Ortaya çıkmak)8a/12, 15b/03, 23a/18

z.+dür 2a/08

z.+i → sebeb-i ẓāhir 31a/17

zaḥmet < Ar. Eziyet, sıkıntı

z. 10a/08, 26a/19

zaḥmet çek- (Sıkıntı çekmek)24a/15, 24a/17

żaʿïf < Ar. Zayıf, güçsüz

z. 35a/16, 35a/18

zāʾil < Ar. Kalıcı olmayan

zāʾil ol- (Yol olmak)15a/09, 15a/12, 29b/15

ẓālim < Ar. Zulmeden

z. 18b/04, 20a/17, 31b/01, 31b/01

ẓālim ol- (Zulm etmek)30a/18

z.+i 18b/09, 18b/17, 19a/04

z.+üñ 18b/06

zamān < Far. Zaman, devir

z. 5a/02, 12a/08

z.+da 3a/12, 17a/16, 25a/11

z.+dan 7a/05

z.+dayuz 21b/05

z.+dur 3a/11, 33a/03

zār < Far. Feryad eden

z. 21b/17

żararlu < Ar. Zarar+lu Zararlı

z. 9a/17

zāri zāri < Far. Hüngür hüngür

zāri zāri aġla- (Hüngür hüngür ağlamak)30a/11, 33a/01, 33b/06

żarūret < Ar. Çaresizlik, muhtaçlık

z.+de 29a/04

ẕāt < Ar. Kişi, kendi

ẕāt-ı pāk (Temiz kişi) 2a/04

z.+ından 1b/11

żāyiʿ < Ar. Ziyan olmuş, boşa gitmiş

żāyiʿ it- (Ziyan etmek)21a/17

zebāne < Far. Alev

z.+nüñ 6b/16

zecr < Ar. Eziyet

zecr it- (Eziyet etmek)17a/09

zeḫārif < Ar. Yalancı süsler, gösterişler

zeḫārif-i dünyā (Dünyanın aldatıcı süsleri) 2b/11

zehr < Far. Zehir

z. 6a/14

z.+i 14b/04

zehre < Far. Cesaret

z.+si 17b/02

ẕemīme < Ar. Kötü hal

z.+den → efʿāl-i ẕemīme 26a/10

zemīn < Far. Yer

z.+e → zīr-i zemīn 5b/05

zemzeme < Ar. Ezgili ses

z.+yle 4a/14

zenān < Far. Kadınlar

z.+dur → ʿādet-i zenān 7a/03

ẕerre < Ar. Çok küçük parça

z.+sin 21b/19

zevāl < Ar. Suç, kabahat

z.+desin → muʿriż-i zevāl 5a/13

ẕevḳ < Ar. Manevî haz

z. 14a/12, 23a/13

ẕevḳ it- (Zevk almak)22b/16, 22b/19, 23a/09

ẓıll < Ar. Gölge

ẓıll-i Ḥaḳ (Allah'ın gölgesi) 2b/03

zırnīḫ < Far. Sıçan otu

z. 28b/07

ẕihn < Ar. Akıl, hafıza

z.+i 5a/05

ẕikr < Ar. Anma

z. 14a/11

ẕikr it- (Zikretmek)3a/09, 9b/03

zinā < Ar. Aralarında evlilik bağı olmaksızın gerçekleştirilen cinsel ilişki

z. 28b/18

zinā it- (Aralarında evlilik bağı olmaksızın gerçekleştirilen cinsel ilişkiye girmek) 26a/13, 28b/14, 28b/14, 29a/07, 29a/08

zindān < Far. Karanlık ve yer altında bulunan hapishane

z.+a 15b/03, 15b/09, 16b/19, 17a/05, 23b/09, 23b/16, 28a/17, 34b/16, 35a/03

z.+dan 26a/12, 27a/12

zindegān < Far. Canlılar, diriler

z.+ı → māye-i zindegān 4b/16

zīnet < Ar. Süs

z. 3a/02

z.+i 16b/06

zinhār < Far. Sakın, aman, asla

z. 5b/02, 5b/02, 8a/05, 15a/05, 15b/11, 17b/13, 18b/03, 18b/03, 21b/16, 23a/15, 23b/18

zīr < Far. Aşağı, alt

zīr-i zemīn (Yer altı) 5b/05

zīrā < Far. Çünkü, zira

z. 3b/08, 3b/16, 17a/09, 20b/01, 24b/01, 25b/08, 28b/01, 29a/01, 31b/12, 32a/15

ziyāde < Ar. Çok, pek çok

z. 21b/11

ẓiyān < Far. Zarar

ẓiyān it- (Boşa harcamak) 16b/10

ẓiyān ol- (Heder olmak)23a/19, 23a/19, 23b/01

z.+ı 16b/10

z.+ını 24b/08

ẓulm < Ar. Eziyet , haksızlık

z. 4a/01, 8a/12, 8a/15, 8b/09, 18b/05, 24a/01, 29b/09

ẓulm it- (Eziyet etmek)18a/03, 26a/04, 30a/07

z.+ı 18b/08

z.+le 31b/03, 31b/04, 33a/04

z.+üñ 17a/10

zücāc < Ar. Sırça cam şişe

z. → mişḳāt-ı zücāc-ı baṣar 1b/07

SONUÇ

Kırk Vezir hikâyeleri, yurt içinde ve yurt dışında çok sayıda nüshası bulunan değerli hikâyelerdir. Bu hikâyelerin, Arapça yazılan ve kayıp olan *Ḥikāyet-i Erbaʿīn-i Ṣubḥ ve Mesā* adlı esere dayandığı bilinmektedir.

Çalışmamızda, Kırk Vezir hikâyelerinin Türkiyede tespit ettiğimiz en eski istinsah tarihli nüshası olması sebebiyle Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1081 numarada kayıtlı nüsha esas alınmıştır. Nüshanın mukaddimesinde eserin Şeyhzâde tarafından beyana getirildiği belirtilmektedir. Kaynaklarda Şeyhzâde hakkında bilgiye rastlanamamıştır. Çalışmamız yüz doksan iki varaklık nüshanın ilk otuz beş varağı üzerine kurulmuştur. Metindeki yazım, ses ve biçim özellikleri incelenmiş, metin transkripsiyonlu olarak verilmiş ve metinde geçen kelimelerin anlamlarının verildiği dizin oluşturulmuştur. Nüshanın Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini taşıdığı görülmüş, Türkçenin ifade zenginliğini gösteren atasözleri ve deyimlere rastlanmıştır. Olayların anlatılışında kısa, sade, konuşma diline yakın bir nesir dilinin tercih edildiği görülmüştür. Arapça ve Farsça tamlamalara daha çok tasvirlerde yer verilmiştir.

Kırk Vezir hikâyeleri, 15. yüzyıl dil özelliklerini yansıtın bir metin olmasının yanısıra bir dönemin inançlarını, gelenek göreneklerini, sosyal yaşantılarını, o dönemde kadına bakış açısını yansıtması açısından da oldukça önemli bir metindir.

KAYNAKÇA

Akkuş, Muzaffer (1995), *Kitab-ı Gunya, İnceleme – Metin – İndeks - Tıpkıbasım*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Ata, Aysu (1997), *Ḳışaṣü'l-Enbiyā (Peygamber Kıssaları) II Dizin,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Atalay, Besim (1991), *Divanü Lûgat-it Türk Dizini IV*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Ayverdi, İlhan, Ahmet Topaloğlu (Redaksiyon-Etimoloji) (2005), *Misalli Büyük Türkçe Sözlük I-II-III*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul.

Banarlı, N. Sami (1971), *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Milli Eğitim Yayınları, İstanbul.

Birinci, Aziz (2012), "Kırk Vezir Hikâyeleri (İnceleme-Metin-Sözlük) I,II", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Boratav, Pertev Naili (2002), *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

Clauson Sir Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish,* Oxford University Press, Oxford.

Çağbayır, Yaşar (2007), Ötüken Türkçe Sözlük 1,2,3,4,5, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Çağdaş, Kemal (1962), *Pançatantra Masalları*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları No.137, Ankara Üniversitesi Basımevi.

Devellioğlu, Ferit (1992), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara.

Dilçin, Cem (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Ergin, Muharrem (1991), *Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Ergin, Muharrem (2004), *Türk Dil Bilgisi,* Bayrak Basım, Yayım, Tanıtım, İstanbul.

Ersoylu, Halil (2001), *Lokmanî Dede, Menâkıb-ı Mevlâna*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınlar:783, Ankara.

Gibb, E.J.W. (1886), *The History of Forty Vezirs or the Story of the Forty Morns and Eves*, George Redway, London.

Gülsevin, Gürer (1997), *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Gülsevin, Gürer (1985), "Kırk Vezir Hikâyeleri", *Beşinci Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul, 23-28 Eylül 1985, Tebliğler I, Türk Dili*, c. I., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkiyat Araştırma Merkezi, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.

Karaismailoğlu, Adnan (2002), "Kelîle ve Dimne", *DİA*, Ankara, c. 25.

Kızıltan, Mübeccel (1991), "Kırk Vezir Hikâyeleri (İnceleme, Metin, Dizin, Kaynakça) I,II", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Köprülü, Fuat (1981), *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötüken Yayınları, İstanbul.

Kurtuluş, Rıza, (2009), "Sinbâdnâme", *DİA*, İstanbul, c. 37.

Kültüral, Zuhal, Latif Beyreli (1999), *Şerîfî Şehnâme Çevirisi I-IV*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Kültüral, Zuhal (hzl) (2009), *Hacı Mustafaoğlu Mecmaü'l Envâr*, Tenkitli Metin-İnceleme, Simurg Yayınları, İstanbul.

Necatigil, Behçet (2009), *Tûtînâme*, Can Yayınları, İstanbul.

Özkan, Mustafa (1995), *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul.

Redhouse, Sir James W. (1987), *A Turkish and English Lexicon*, Beirut.

Sağol [Yüksekkaya], Gülden (1993), *An Inter-linear Translation of the Qur'an Intro Khwarazm Turkish = Harezm Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi, Introduction*

and Text, I, Sources of Oriental Languages and Literatures, Turkish Sources, Harvard University.

Sarı, Mevlüt (1982), *El-Mevârid, Arapça, Türkçe Lugat*, Bahar Yayınları, İstanbul.

Steingass, F. (1975), *A Comprehensive Persian-English Dictionary, İncluding The Arabic Words and Phrases to be met with in Persian Literature*, Beirut, Librairie du Liban.

Şahin, Hatice (2003), *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Şemseddin, Sami (1989), *Kâmûs-ı Türkî*, Enderun Kitabevi, İstanbul.

Tietze, Andreas (2002), *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı, Sprachgeschictliches And Etymologisches Wörterbuch des Türkei-Türkischen, c. I, A-E*, Simurg Yayınları, İstanbul-Wien.

Timurtaş, Faruk Kadri (1994), *Eski Türkiye Türkçesi, XV. Yüzyıl, Gramer - Metin - Sözlük*, Enderun Kitabevi, İstanbul.

Tokmak, A. Naci (1991), "Bahtiyârnâme", *DİA*, İstanbul, c. 4.

Topaloğlu, Ahmet (1978), Muhammed Bin Hamza, *XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi, I-II (Sözlük)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

Tökel, Dursun Ali (2000), *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar*, Akçağ Yayınları, Ankara.

İmlâ Kılavuzu (2005), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (1963-1982), *I-XII,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü (1963-1974), I-VII, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Türkçe Sözlük (2005), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Ulutürk, Veli (1992), "Binbir Gece", *DİA*, İstanbul, c. 6.

ÖZ GEÇMİŞ

23.10.1987 tarihinde Kocaeli'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kocaeli Atatürk İlköğretim Okulu'nda tamamladı. Kocaeli Namık Kemal Lisesi'ni bitirdi. 2006 yılında Kocaeli Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kayıt yaptırdı. 2010'da mezun olup Kırklareli Üniversitesi Eski Türk Dili Bilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak mesleğe başladı. 2011 yılında Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP) kapsamında Marmara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Dili Bilim Dalı'na Araştırma Görevlisi olarak görevlendirildi. Buradaki görevine hâlen devam etmektedir.

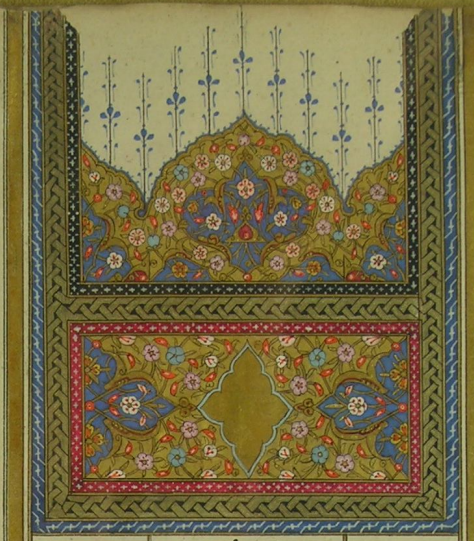

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد وثنای بیمنتهای اول باری جلال حضرتنه جلّت
قدرته لا یقدرکه • عقلك دیده سی وجانك بصرك انك
کبریاسی مطالعه ده حیراندر • ومخلوقاتك غایت افکاری
ونهایت انتظاری انك کمال صمدیتی طاعتنك خصوصیتنده
سرکرداندر • وسپاس اول کبیه کم کرمنك لطفی اطاعت
امکده نطفك نطفه تك اولور • ومشکات زجاج بصر
ادراك چراغله جمالنك پرتوی حقّنه ایرشمز • وسمع
وتمییزنده وهم خیال کتبی خانه سنده عظمتنك
منادهٔ صدا سنی اشتمز • وانك علمنك بحری احاطه
امتشدر • جمله معلوماتك ذاتلرندن وصفاتلرندن وجزئیاتلرندن
وکلیاتلرندن وباقیاتلرندن ومعتبراتلرندن وَعِندَهُ مَفَاتِحُ
الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وتقدّس کما واجبدر

فتعالی الله الملك الحق لا اله الا هو واعتمادلرك
وصمدقلرك ومحققلرك ومعتبرلرك ومتجدلرشمول
امیدرکم قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ صفت وحدانیتك
ولغت فردانیتك انك ذات پاکدن غیری کمسیه لایق
دکلدر وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ودکلی بدایع ومصنوعاتك
کمالی انك عتبه سنك خدمتنه ملازمت ایتمکدر
فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ ودکلی کمشلرك ارواحنده
واشباحنده انك غایتی واعانتی نوری ظهوردرکه
وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا ودکلی کمشلرك ودکلی
حامدلرك حمدی انك پشنك آغازنده درکه إِنَّ رَبَّكُمُ
اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ تاکلمنك
پایانسنه دکن که خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ
وصلوات بی نهایه • وتحیات بیغایه • اول مرقد مطهر
وسرمد معطرکه محمد مصطفی انکدر • صلی الله علیه
وسلم نثار وایثار اولسون • ودخی انك یارانی
وخاندانی اوزرنه اولسون اما بعد چون مقتضای
قضای ربانی اثار سلطنت سلطان معظم • پادشاه
اعظم • شهریار جهان • ظل الله علی اهل الایمان • معزّ
الدنیا والدین • غیاث الاسلام والمسلمین • برهان

امیر المؤمنین السّلطان بن سلطان سلطان محمد
ابن اورخان بن محمد بن بایزید خان نصرالله اولیائه
وقهر اعداءه معدن عدالت وسخا اکابر ظلّ حق
برهان امیر المؤمنین که بو علایم انك شاننده در اطراف
عالمده وفضای دنیاده ظاهر و باطن اولدیکی پس واجب
اولدیکه ارباب دین واصحاب یقین ادعیهٔ خالصه
وائنیهٔ متکاثره ایله انك سلطنتنك حضرتنه مدد
ایده لر واول عرصهٔ جلاله بقدر قوّت واندازهٔ
استطاعت برله هدایا و برسلر اول تحفه یا جنس
عوض واغراض دنیادن اوله ویا علوم یا بندن اوله
پس اول حضرته اوقدر لایق اول تحفه ذخایر دنیادن
اوله اکا بحجته ودلیل الله دلیل اوّل اولدرکه انك
حضرتنه خضوع حال وخشوع مسکنت وقدرتیوندن
ویرلشدرکه فَمَا اٰتَانِیَ اللّٰهُ خَیْرٌ مِمَّا اٰتٰیکُمْ ودلیل ثانی
اولدرکه دنیا قلیلدرکه قُلْ مَتَاعُ الدُّنْیَا قَلِیلٌ پس
قلیل ایسه پادشاه حضرتنه کتورمکه عقل یوندن
اولقدر دکل پس بو برهان قاطع ایله معلوم اولدیکه
اول حضرته لایق تحفه علم یا بندن تکامل در پس بو ایسه
شیخ زاده سلطانمز عصر بو حکایت اربعینی صبح موسا

اولوکتابدن بیانه کتوردیکه اول نازی دلنده لطایفدن
وزینت کلامندن عاری بو حکایتی یدی پس بر نیچه
هر مناسبتدن ایاتله واحادیثله وابیاتله واشعاریله
ورنگین معانی ایله ولطائف دلکشایله اکا جلوه ویروب
عروس مثال ظاهر و باطنی بیانن کوزلریله خوب دلآرام
نظرکاهی قلدق تاکه شاه آنی اوقدوب اول کچمش شهلرك
حکایتلری نیجه اولدیغن استماع ایدوب بیله کم بو چرخ غدار
کیلری پایمال اتمشدر حکایت مکر برکون سلطان
محمود صحبتنده سلف پادشاهلری ذکر اندیلر شاه
ایتدی اول پادشهلرك آدلری ندر ایتدیلر ای شاه
بونجه زماندرکه انلر آخرت سرایته رحلت ایتمشلر
بیکدن بر نیك آدی یاد اولمکدر دیدیلر اکیلیجی فلان زمانده
بر پادشاه وار ایدی دیلر پادشاه ایتدیکم بکا بر حلیه
ایلك که قیامته دك بنم آدم جهاندن محمود دیو اکله دیدیلر
ایتدیلر ای شاه اکر بز عمارت یا پرسق بیك وایکی بیك
یل پایدار اولمز وبر مملکتدن کچیاد اولمز وزرانك هر بری
برتدبیر ایتدیکی هیچ بری پادشاهه خوش کلمدی عاقبت
خاص ایاز ایتدی مکر شاه کندو آدینه بر کتاب تصنیف
ایتدره کم اسم کسنی یکیلیوب قیامته دکن پایدار اولوب

وهر مملکتده دوراولوب اوقته واول سببله دائم
پادشاهلر یادایده لر اول اتفاقدن اوله سن صوکره کورب
ایوتدیبه دردیدیلر سلطان محمود فردوسی طوسیه
امر ایدوب شهنامه کتدی آدنه تصنیف قلدردی تاکه
اول سببله سلطان محمود روز قیامته دك دعای خیرله
یاد اوله پس شمدی بزم شاهمز ذی حی طول الله عمره
وختم بالخیر امره شمدیکی حالده آیلرك قائم مقامیدر
زیرا اول یکمش پادشهلرك اوصافی جمله سیرنده یازیلوب
واشبو دیمشدر ونچه کتابلرکه فصاحت وبلاغت
میدانلرك شهسوارلری شاه آدنه تصنیف اتمشلردر
وهر نکته کوی مثال خصم اوکندن ربوده قلمشلردر
ومعنی بحرنك غواصلری اولوب سلك جواهرله اهل
عرفانك دامنلرین پرجوهر قلمشلردر ومحبوبلرك بنا
کوشنده هزار جوهر کرانمایه چوزدل عشاقی اویخته
قلمشلردر هزار بلبل کلستان وهزار طوطی
شکرستان کتورمشلردر ودیمشلردر زیراکم سخاوجود
ایچنده خاتم طائی سخاوتنك کوهرینی صیدایتمشدر
وعدل میدانلرنده کشریدن کوی آلمشدر واقلیمی عبد
المؤمن اقلیمی کبی پای تختنك صرف الحال اولمشلردر

وظلم وتعدی هرکز بولمامشدر وانك مناقبلری
بیحسابدر حق تعالی انی سریر سلطنتده پایدار
ومستحکم طوتسون آمین بحق محمد واله الطاهرین

در فضیلت کیفیت این کتاب وبو کتابك اولی اولی

پادشاه حکایتنده درکه شاهك خاتونی شاهه
اوغلنی خائن بلدردی وشاه غضبه کلوب فرق صباح
اوغلنی اولدرمکه کتوردی واول پادشاهك فرق وزیری
وارایدی هربری فضیلت رأی ومزید عقل ایچنده
نادر ایدی واصابت تدبیرایچره مشهور ایدی وشاه
اولمرك اشارتلرین مبارك طوتردی وهربری خرده دان
وسخن آفرین ایدی هرصباح اول وزیرلرشاهه نصیحتلر
ایدوب وبرحکایت کتورب شاهك خاطرنی تسلی ایدوب
شهزاده اول کون خلاص ایدردی وینه هرکیجه خاتون
دمدمیله وزمزمیله برحکایه کتورب شاهك عقلن
اوغرلردی وینه شاه ایرته اولیجق اوغلنی اولدرمکه
کتوردی تا فرق کوندنصکره اوغلك صادق چقدی
خاتون کاذب چقوب جزاسن بولدی

اول حکایت

شاهك واوغلنك وخاتونك وخواجه نك اورتاسنده
بربرله نجه ماجرالری بیان ایدیلدی ابتدا نصکره فرق کوندم

قرق وزیر قرق در لو حکایتن بیان ایدر **در قصهٔ شهزاده باخاتون** تواریخ ملوکدن کتورمشلردر که عجم مملکتنده براولوشاه وار ایدی ادی شاه خافقین ایدی ویدی اقلیم انك تحت یدنده ایدی وساحت خلق ورزانت واهلیت وملك دارالق واستعداد وشهریارلق آنك طالعنده ظاهر ایدی وبوجمله سببله حق تعالی اکابر محبوب اوغل روزی قلمشیدیکه جهان خلقی آنك حسننه عاشق حیران وکوزلری سحر نه مفتون اولوب وکرشمه سنه ملاحظه ایدوب **أفسحر هذا** دیرلردی وبشره سنه نظر ایدوب **ماهذا بشرا** دیرلردی وجمالنك نظیری مکر تصویر اولنه وبوجمله سببله باقی هنرده دخی کمالی وار ایدی علم ایچنده ویازویز مقدم واوق آتمقده وسائر هنرلرده نظیری یوغیدی واوصاف جمیله سی عوام وخواص ایچنده مشهور ومذکور ایدی وشاه آنی دائم کوردیکه کوکلنده صد هزار سرور وحبور حاصل اولوردی وآنی مایهٔ زندکانی بیلوردی واوغلنك اناسی چین محبوبلرندن ایدی برکون اول خاتون حقدن فرمان کلوب بعد الجزع والفزع دنیادن نقل ایتدیکه قضای آسمانی یه هیچ صبر دن غیری چاره یوقدر وسلطان دخی برپادشاهك

قرنی عقد ونکاح ایدوب آلدی وبرنجه مدت نصکره اول خاتون پادشاه زاده یه عاشق اولدی وبرنجه زمان عشقن کوکلنده پنهان قلدی وشاه دخی اوغلنی علم هیئت وعلم نجوم اوکرنمکه براستاده ویردی اوغلان لیل ونهار علم تحصیلنده ایدی اوغلان ذهنی قابل ایدی وطبع نقاد ی وار ایدی واول فنی اوکرندیکم آندن ماهر اولدی ذی الزام ایدردی برکون شهزاده نك استادی طالعنه بقدی کوردیکه اوغلان طالعنده غایت نحوست وار شویلکه نیم جاندر پس استادینك دلی تنك اولوب ایتدیکه ای شهزاده بودمرسنك طالعکه بقدم غایت نحوست کورندی ونیم جاندر کهٔ حذر ایتمك کرکسن ونیم وصیتم پیشوا ایتمك کرکسن والا خود معرض زوالدن سن دیدی شهزاده بوسوزلری چونکه استادندن اشتدی یوزینك رنکی تغیر اولوب خواجه سنه ایتدیکم هرنه امر ایدرسکز فرمان سزکدر دیدی خواجه ایتدیکم ای شهزاده بونحوستك معناسنده شویله کتورمشلردر که قرق کونه دکن هیچ برکلام سویلیوب خیردن وشردن نطقه کلیه سن اکرچه باشك اوزرنه قلیچ دخی طوتارلسه دیدی آندن نصکره

خواجه سی شهزاده یه برقاج اسم الله اوکرتدی اوغلان
حفظ ایلدی وقرق کون زنهار روزنهار سکا باشك کرك
ایسه نه خیر ونه شر سوز سویلیه کل دیدی بورسه اوغلان
وصیت ایدوب باباسنه کوندردی وخواجه کندوسی
برزیرزمینه کیروب عبادته مشغول اولدی چون اوغلان
شاه قتنه کلدی شاه اینتدی ای اوغل بوکون نه اوقدك
دیدی اوغلان جواب ویرمدی شاه ینه اینتدی خواجك
نیلر اوغلان ینه طمندی اوغل بنجه سوییلمز سن اوغلن
کروطمندی پس شاه اوغلانك لالاسنه اینتدی اوغلانك
ملالتی وار در ال بونی اناسنه ایلت اولاکم کوکلی آچله
آندم سویلیه دیدی پس لالاسی بوا وغلانی آلوب خاتون
قتنه کتوردی لالاسی اینتدی ای خاتون اوغلانك ملالتی
وار در باباسنه سویلمدی اشته سکا کتوردم
باباسی کوندردی اولاکم کوکلی آچله سکا سویلیه دیدی
خاتون اینتدی سن بردم اوی خلوت ایدك بن اوغلاندن
جواب الایم چون اوغلانله خاتون خلوت قلدیلر
خاتون قولن اوغلانك بوینه براغوب اینتدی ای بنم
جانمك جانی نولدك کوکلی ملول طوتر سن بابا کك
نسی وار ایسه قوبنم قاعده در اکر سن بنله کوکل

براید وب وبر کوکلکدن باش چقر دسك وسوزیمه
اویرسك بن سنك ملالتکی کیدره یم اشته شهرك
سن یکت اولا یورسك بندخی کنج کوچك خاتونم
وبابا ك اورتیرده بنا مش برقوجه در نه رأی تدبیرك
وار ونه هنری ومعرفتی وار اکر سن بنی یمینله
اناندروب کوکل براید وب بنی حلال لغه قبول ایدرسك
بنم المدن کلور کم بابا کی تلف ایدرسنی پادشاه ایدم
هله بن غلاظ شداد یمین ایدرمکه والله وبالله بن
بوسوزی جان وکوکلدن دیرم وبوسوزمدن هیچ خلاف
یوقدر ایمدی سندخی بنی اینانمدن تاکم اکا کوره بن
دخی سکا اولا جغز دیم دیدی اوغلان هیچ جواب
ویرمدی خاتون اینتدی نه فکره وارمشسن اکر بابا کی
بنجه اولدو بر زدیو فکر ایدرسك اشته خزینه ده بر
قاچ در لوزهر وار در کم بعضیسی بیچك براى خسته
اولور وبعضیسی اکی آی وبعضیسی اوچ آی
خسته اولور خلایق نه شیدزونه دردلی اولدکن
ندن بلورلر وهیچ کمسنه ائتمز لر خسته اولدك اولدیو
دیرلر واول اویلیجك لاجرم سن تخته کرسن

وبجموع خزینه سنك اولور وسپاه وملکت سنك
الکده اولور دیدی اوغلان هیچ سویلمدی اکربنی
انا لغد رنیجه آله یم دیو خلق صواشن فکر ایدرسك
بنی ولد یتمه کوندر کیدرکن آرد یمزدن بر بکی دوزخرامی
وجهپله کلسون بنم شبخون ایلسون آندم بنی
اولدرد یلر دیو برق وینه اول یکدن جاریه دیو صاتون
آل صکره حلال ایدنکل تاکم اندك یرینه کلوب بندکی
سنك یولکده چالشم دیدی اوغلان ینه جواب
ویرمدی پس اوغلانك سویلدیکندن خاتونك طاقتی طاق
اولدی ایتدی ای جانمك جانی بنجون سویلرسن دیدی
دخی قولی بوینده ایکن اوغلانی چکدی دلدیکم اوپه اول
ساعت اوغلان الی ارقه سپله خاتونی اویله چلدیکم
خاتونك اغزی طپطلوه ذاولدی خاتون چوزبوحالی
کوردی خشم ودی سینه سنك تنورین اویله یاندیکم
دماغ دودخانه سندن جهاندی بچره آتشلر دوشدی
واول دمانك برپاره سی دل اوجندن صچرایوب ایتدیکم
همبره عاق اوغلان بن سنی دیلرمکه آدم ایدم پادشاه
قلایم سن بکا بویلمی ایدسن اشته بن سنی باباکه

دیرین که هرپاره کی قولاغمجه آتسون دیدی پس خاتون
طورب صاچنی طاغتدی اغزی قانندی اول یانه بو
یانه بولاشدردی شویلکم عادت زناندر کریان
وخزنایچندم اوتوردی پس اوغلان دخی قالقدی
خلوتخانه سنه کتدی برزماندن صکره شاه قالقدی
سراینه کلدیکم اوغلانك حالنی صورمکوردیکم خاتون
قانه بولشمش باشی پریشان وکریان خوزنایچره اوتوردی
پس شاه بوحاله متحیر اولوب خاتونه ایتدیکم ای
جانمك جانی بونه حالدر تیز بکا بیان ایله اشیدیم دیدی
خاتون ایتدی سن ای شاه کورمیه سنکه اول ناخلف
اوغلك بنی نیلدی حاشاکه اول سنك صلبی اوغلك
اوله دیدی شاه نولدی دیو صوردی خاتون ایتدی
ای شاه بن اوتوردم اول ناخلف کلدی کوردمکه
ملالتی واربندن خی ایتدم سنی خلوتیدك که بونك
ملالتن صوره یم کوره یم دیدم ناکاه بکا الاوزاندی
منع ایتدم دوندی بکا ایتدی نجون بندن قرسن
اکرسن بنمله کوکل برایدوب بنی اندایله اناندرسك
بنم نیتم بودرکه بابامی تلف ایدوب سنی حلال ایدینم
وجمیع مال وملکت سنك الکده اوله پس غایتده

ابرام ایلدی چوذبنم شاه حقنده کی اعتقادمك
شانندم خلل بولمدی نومید اولدی بنی اولدرمکه
قصد قلدی تاکه بوسرّی بن سکا اولدرمیم
بندنجی جان خوفندن فریاد ایلدم چون چاره بولمدی
عاقبت بنی بوحاله قیوب کتدی امدی ای شاه تحقیق
بلکم اوغلانك سکا بورسه یاوز قصدی وارد ر
اکرچاره اتمیجك اولورسك تختی الدن چقار رسن
اوغلانی اولدریوخسه اول سنی اولدرر دیدی چون
شاه خاتوندن بوسرکذشتی اشتدی غضب شاهی
باشدن یاغه اویله یاندردیکم ایچی طشی خشمله طپطولو
اولدی پادشاه چون خشمناك اولوب قالقدی طشره
چقدی تخته کچوب اوتردی جلاد لرم امر ایدوب اوغلانی
حاضر قلدردی قَضِيَّةُ دُوزِ اَوَّلْ پس بوخبرلر
وزیرلر قلاغنه دکدی مجمع شاه قتنه حاضر اولدیلر
جلاددنجی حاضر اولدی پادشاهك اوغلنی اولدرمکده
توقف ایلدی جمهور ایله وزرا ایتدیلر ای شاه عالم
سزدن تمنا اولدرکه بوکون شهزاده بزه بخشلیوب
تأمل ایده سز آندن شاه اول کون صبر ایتدی دنجی
وزیرلر ایتدیلرکه ای شاه شهزاده بوکون پادشاهك

بویله بوخشمنه ندن مستحق اولدی دیدیلر پس شاه
اوغلینك خاتونیله کچن قصه سن وسرکذشتن اوّل
وآخر وزیرلر بیان ایلدی وَزِيرِ اَوَّلْ پس وزیرلرك اوتوسی
ایلروکلوب ایتدیکم ای شاه عورت سوزینه اویوب
زنهار اوغلکه قیمه حق امرندن وپیغامبر شریعتندن طشره
ایش ایتمه هرکز شریعتده برار یابر عورت سوزیله عمل
ایتمکه رخصت ویرلمشدر اکر خاتون شهزاده نك بو
ایشی اندوکنه شاهِدَ نْ عادِلَيْنِ احضار ایدیب حقله هر
نه ایدرسه فرمان شاهك اوله واکر ناحق یره قان
دوکمش اولدکم ناحق قان دوکمك خیر اولمز نتکم حق
تعالا بیورر فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ اِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا
ودیمشلردرکه هرظلم وتعدّی که مملکتده ظاهر اوله
شاهلره واجب ولازمدرکه اول تقصیری رعایادن اوزرندن
کیدرمکه چالشه لر فکیف که کندولرا شلمك
قندهٔ قالدی اکرظلم بابنده اهمال ایدرلرسه حق
تعالا آنلری دورت درلو بلایه کرفتار ایدر اول عمری قصیر
اوله اپکنجی مظفر اولمیه اوچنجی دشمنه پایمال اوله
دوردنجی قیامت کوننده آمنا وصدقنا حساب
وعتاب وعقاب وعذابی چوق اوله نتکم حق تعالا کلام

مجید نده داود پیغامبره وعده قلمشدر وعبد
ایدوب خطاب ایتدی یا داود انا جعلناك خلیفة
فی الارض فاحکم بین الناس بالحق ولا تتبع الهوی
فیضلك عن سبیل الله ان الذین یضلون عن
سبیل الله لهم عذاب شدید بما نسوا یوم الحساب
یعنی یا داود بزسنی یریوزنده خلیفه قلدق یعنی
پادشاه قلدق پس خلایق اوره تاسنده حقله حکم ایله
ونفسك آرزوسنه مشغول اولمه ونفسکه اویوب
ظلم وتعدی ایتمه تحقیق شونلرکه یولندن آزدیلر آنلر
ایچون شدتی عذاب وارد رقیامتده وقیامت کونی
اونتدقلری ایچوندر ایمدی ای شاه داود پیغامبره
بویله تهدید اولیجق فهم ایتمك کرك که قیاس حال ندر
وعاقل اولدرکه بویش اون کونلك عمردن اوتری اول جاودان
عیشی الدن چقارمق کرکدر چنانکم رسول محترم
حضرتی قضای حاجته وارسه فالقدینی ساعت
تیمم ایدردی آندن وارو ب آبدست الوردی اصحاب
ایتدیلر یا رسول الله یقین یرده صو واریکن تیمم نروا
دکل درسز یا نیچون تیمم ایدرسز بوندهٔ حکمت ندر
آنی بزه بلدیردیلر رسول علیه السلام ایتدی

ای اصحابم قورقرمکه اجل بنی صویه ایرشدرمیه
دخی بن دنیادن آبدستسز کیدم دیدی چون صحابه
رسولدن بوحدیثی اشتدیلر غریو فریاد اغلشدیلر
ودنیانك ثباتسزلیدن کن بلدیلر ودنیادن الدرین
چکدیلر نظم اویغل دنیایه اکفل محشری
خیر ایله خیر بول ای عشقاری هرکه بوندن کولدی
اندن اغلیه آکه کاهین جکرین داغلیه
راحتی کیجی کهکاردنیه ده یوقدر ربیك استربسك
ای دده نثر یعنی ایدردنیانك اوزرنه باقوب اغلرمکه
اولم هیچ برجماعت قومدیکه صکره اندن طاغتمدی
وبونجه پادشهلری وخزینه لری وهرنکه دنیاده وار
ایسه خراب اولیسردر واما حاصل کلام اولدرکه
کشی دنیا پادشاهلغنه اعتماد اتمیوب حق یولندن بر
قدم طشره اورمیه حضرت رسول اکرمدن
مشارقدم بوحدیث منقولدرکه بیورمشدر
ما ترکت بعدی فتنة اضر علی الرجال من النساء
یعنی بندن صکره ارلره اوستنه عورتلردن ضررلو
فتنه قومدم دیر امدی ای شاه حذرایتمك کرکدر
که شهزاده دخی عورت فتنه سنه کرفتار اولمسونکه

عورت سبب بند زنجه باشلر فنا یه وارمشدر که
شیخ شهاب الدین مقتولك حکایتن شاه اشمه مشدی
شاه ایتدی ذکر ایت اشیدهم حکایت اوّل
وزیر ایدر مکه بر کون مصر سلطانی علما یی جمع ایدوب
عقد مجلس ایلدی وعلما ایچنده بحثه آغاز
اولندی بحث بو رایه ایردیکه حضرت رسول الله
علیه السّلام معراجه واردی حق تعالی اکا یدی
قات کوکی وجنّت وجهنّمی عرض ایدوب تفرج ایتدردی
وطقسان بیك کلمات سویلشدی وکرومکانه
کلدی کوردیکم هنوز دخی دوشکی اسیجق
وابریق اقطار لمشیدی دخی صویی تمام دوکلمش
فی الحال ابریقه قادر دی دیدیلر مصر سلطانه بو
کلامی انکار ایلدی دیدیکه برکشنك که ابریغی اقطار ایلیور
فی الحال قادر بنجه ایچنده کی صوی دوکلور سنرخود
یدی قات کوکلره واردی دیرسن هر برکوکك برندن
قاپلیغی بشیوز یللق یولدر وهم آنده دخی اول
قدر درسز وبو کوکلرک کوب جنّتی وجهنّمی کورب
حق تعالی ایله طقسان بیك کلمات سویلشوب
کلوب کرود وشکنی اسیجق بولوب وابریغی دوکلمش

بولمق بو سوز عقلدن بعید درد یدی هرنقدرکه
حق تعالی قادر دردیه کوردیلر ممکن اولمدی شاه
اعتقاد ایتدی چون مجلس طاغلدی بو خبر شیخ
شهاب الدّینه ایرشدی شیخ قالقوب اویله نك
اسپسنده شاهك سرایی قپوسنه واردی
پس شیخك کلدیکنی اعلام ایتدیلر فی الحال شاه
استقباله کلدی وشیخی الوب کوشکنه چقردی
اوتوردیلر شاه ایتدی ای شیخ بو نجه زحمت
چکوب سز کلمك حاجت دکل ایدی اکر بز
خدمتکاریکزه خبر دخی کلسیدی نه خدمتکم امر
اولنمشدر هیچ تقصیرات اتمیدك دیدی
شیخ ایتدی ای شاه بو کون بز اول قصده کلدمکه
تنها صحبت ایدیدم شاه منّت کوروب تملّق ایلدی
مکر اول کوشکك دورت پنجره سی وار ایدی شیخ
ایتدی ای شاه بیور که بو پنجره لری قپاسونلر شاه
امر ایتدی قپادیلر بر ساعت صحبت اندکلرندن صکره
شیخ بیوردی پنجره لرك برینی آچه لر اول پنجره لرك
برسی جبل احمره آچلوردی آنی آچدیلر شاه بقدی
کوردیکه اول طاغ ودره ده قیلیجلو قلقانلو کوندرلو

جبه لو اتلری قونلو بیدو بی قیاس لشکر یلدز لر
ساغ شنجه وار اتلر آت بوینه دوشوب
کلورلر چون شاه اتلری کوردی جاز باشنه صیرادیی
قالقوب ایتدی های بو لشکری تیز کورك دیو بام
ایتدی شیخ ایتدی قورقمه که نسنه یوقدر
شیخ مرایلدی اول پنجرهٔ قپادیلر چوذکر و آچدیلر شاه
بقدی کوردی هیچ نسنه یوق واول کوردیکندن
نسنه کورمدی واول پنجره لرلك بری شهره آچلوردیی
شیخ مرایلدی آنی آچدیلر شاه کوردیکم مصر شهرنه
براوده دوشمشکه یالکی اوج آسمانه چقمش شاه آنی
دخی کوریجك های بونه اوده دیو یرندن قالقدی
شیخ ایتدی ای شاه بوندم حکمت چوقدر بر ساعت
ساکن اول دیدی پس شیخ مرایلدی بر پنجره دخی نیل
دریاسنه آچلوردی آنی دخی آچدیلر شاه بقدی
کوردی دریای نیل اویله طاشدیکلدیکم اکر بورسمه
کلورسه مصر شهرنی بر یوتقه کیکتورر کیدر شاه
ایتدی یا شیخ بودخی نه هیبتلو نسنه دردیو شاه
وهمه دوشدی شیخ مرایلدیکه بر پنجره دخی آچدیلر
شاه بقدیکوردیکم اول بر تپه باشندن باشه باغ و بنچه

اولمش الوان واشکال میوه لر تبمش یکمی خام یکمی
چیمك یکمی یتشمش یکمی یره دوکلمش چروسش یکمی خزان
اولمش واول چیچکلر باغچه لرایچره آب روان اولمش
وچایر چمن و باغلر کناری کل کلستان و ریحان و یاسمین
ونرکس واول چیچکلر کرآنده بتمش هیچ شاه بر یرده
نظیرین کورمشیدی واول آچلرده قرلر هزاردستان
خوب آوازایله شوریده اولمشلر شاه ایتدی یا شیخ
بو پنجرهٔ بردم قوسونلر تفرج ایدم لردیدی شاه بر
ساعت حیران اولوب تفرج وتماشا ایلدی شیخ
بیوردی اول پنجرهٔ قپایوب کووآچدیلر کوردیلرکه هیچ
نسنه یوق پس شیخ مرایتدی ای شاه بیورکه برلکن
کتوره لر لکنی صویله طولدردیلر شیخ نکدیدیسه شاه
بیوردی حاضر ایتدیلر شیخ ایتدی برفوطه طوتن
دخی بوصویه برکرطالینه کل برکده اوتورسکا دخی
درلودرلو عجایب کوسترمدیدی پس شاه فوطه طوتدی
قالقدی لکن کادنه کلدی لکنك ایچنه کیردی
بوغزنه درکن باندی شیخ ایتدی ای شاه باشکری بر
کرّه طالدریکز دخی کل چوقدیدی چونکم شاه باشنی
برکرّه صویه طالدردی ینه چیقردی شاه کندویی

برا متسز لق طاغ انکندہ ویر اولودر یا کاوزندہ کوردی
پس شاہ متحیر اولدی ندامت چکدی وایتدی کوردکی
شیخ بنی عملہ یا بانہ صالدی تختی المدن آلدی دیدی
شاہ کوردیکم اول طاغدہ برقاج کشیلر اودون کسرلر
شاہ ناچار اولوب آنلرک قاتنہ واردی سلام ویردی
آنلر ایتدیلر نہ کیشیسن دیو صوردیلر شاہ ایتدی
یازرکان ایدم گمی اشبودریادہ غرقا اولدی برپارہ
تختہ اوستندہ عریان قالدم باشم قورتلوب باشدہ
سزک قاتکزہ گلدم دیدی چون اویلہ دیجک بونلر
شاہی اسرکیوب گیمی اسکیجہ قفتان ویگمی اسکیجہ گنک
ویگمی بابوج ویردی شاہ آنلرہ صوردیکہ نیردہ نسز
آنلر ایتدیلر بوطاغک اوزدی برشہردر بزاول شہردن
ایزدیدیلر چون شاہ آنلرلہ شہرہ واروب متحیر
اولدی وشہرایچندہ گزردی کوردیکم بردکاندہ بر
نعلبند اوتورر پیر اولمش چون شاہ نعلبندہ
سلام ویردی یانہ واروب اوتوردی پیر ایتدی ای
یکت نہ کیشیسن شاہ ایتدی یازرکان ایدم
دریادہ گیدرکن گمومز غرقا اولدی بن برتختہ اوزرندہ
قالدم چون حق تعالی بنی صقلدی خلاص بولدم گلدم

بوشہرہ یتشدم اشتہ خالم بکا نہ اوکت ویردسن
دیدی پیر ایتدی وار حمام قپوسندہ اوتور قنقی
عورت حمامدن چقرسہ ارکک وارمی دیو صور
قنقی عورت کہ ارم یوقدر دیرسہ بزم نکاحمزہ
اولدر حقلہ سنک عورتکدر آولنور سن
سنک عورتک اولدر دیلورسن بزم عادتمز شویلہ در
وار اویلہ ایت دیدی چونکہ شاہ ناچار اولوب
حمام قپوسنہ واردی برزمان اوتوردی قنقی عورتکم
چقرسہ ارکک وارمی دیر ایدی صوردی چقان
وار دردیوب گچردی ناگاہ گوردیکم برقاج
خدمتکارلر ایلہ برخاتون چقدی شاہ ایتدی
چون عیب دگل ایمش بوکا دخی صورہ یم دیدی شاہ
ایتدی ای خاتون ارکک وارمیدر خاتون یوقدر
دیدی وگچدی گتدی پس برقول کلوب شاہی خاتون
قاتنہ ایلتدی خاتون ایتدی ای یکت حقلہ بن
سنک حلالکہ اولدم شویلہ بلدیدی پس شاہ
اول خاتونلہ شکر ایلدی القصہ یدی یل اول
خاتونلہ اولدی وخاتوندن شاہک ایکی اوغلی وبر
قزی اولدی وخاتونک نسی واربشہ دوکندی

وکیجه یجکلری قالمدی برکون عورت ایتدی مسلمان
اشته اوغلانجقلرا ولدی بنم نم وارا پسه
دوکندی شمدی نصکره وارسندخی قزنکتور
اوغلنجقلریکه نفقه ایله دیدی چون شاه عورتدن
بوخبری اشتدی ملول اولدی قالقوب یینه پیر
قاتنه واردی فقرندن اغلیوب شکایت ایتدی
پیر ایتدی ای یکت هیچ صنعت بلورمیسن
شاه ایتدی بلمزم پس پیر چقروب یانندن ایکی اچقه
ویردی ایتدی وار برا پیالی دخی فلان یره وارکم آنده
خمالی روار سندخی وارآنلره اوتورکمك کیوکن
کیتورسن الیکه برایکی اچقه ویره لرواره سن
انکله سبلنه سن دیدی پس شاه ناچار اولوب
برا پیالی دی واردی خمالی یانندهطوردی آندن
برکشی کلوب یوکم واردیوب شاهك النه چقروب
برا اچقه ویردی شاهك ارقه سنه برآغر چوالی
یوکلتدی کم اول چوالی اوینه الیتجه شاهك چکدی
چالقنوردی القصه شاهك خمالقدنا پیالی
اومزقیکسدی برکون شاه غایت ملول اولدی
قالقوب سیران ایدرك اول دریاکناره واردیکم آنده

چقمشیدی اول چقه دینی یره بقوب برساعت توقف
ایتدی واغلدی مکرشاهه غسل واجب اولمشیدی
شاه صویه دیکصویه کیردی چونکم باشنی صویه باترو
کروچقردی کندویی اولدمدی همان سرایندهکوردی
لکن ایچنده بولدی بقدی کوردیکم شیخ اوتوررشاه
غضبله ایتدی کریدن قورقمزمیسن یاشیخ دیدی
لکندن چقوب کیندیکچدی یرنده اوتوردی شیخ ایتدی
ای شاه نیه آزارلرسین باشکی برکره صویه باتروب
ینه چقردیغکچون دیدی شاه ایتدی نه سویلرسن
شوبنی دیدی یلدرکه تاج وتختمدن آوارهقلدك دیدی
شیخ ایتدی ای شاه قولقلریکه صورکوریره انانمزسکز
دخی ایاغی وزره طوریورلرهیچ قیلمده مدیلر شاه
قولقلره صوردی اول قولقلر ایتدیلر ای شاه شویلدباشکر
صویه طالدردیکزینه چقردیکزدیدیلر شاه متحیر
اولدی آزارلمقارامسنده اوتوررکن شیخ ایتدی ای شاه
نوارپوندهکم آزارلرسندیوب قالقدی لکن ایچنه
کیردی شاه جلاّده اشارت ایلدیکه شیخ صودن
باشنی قالدردینی کبی بجالویرمیوب چاله سندیوامر
ایلدی چونشیخ باشنی صویه باتردی بلورسز اولدی

همان ساعت شیخ شامدم بولندی پس برنامه یزدی
شیخ مصر سلطانه کوندردیکه ای شاه سندنجی
بندنجی حق تعالی انك یارر آدنی او قورز والله قولیوز
ومخلوقیوز ای شاه باشکی برکرم صویه باتروب چقر مغله
کوزیکه یدی یل کوسترمدم وبونجه حال باشکدن کچدی
اولکیم عالمی کزفیکوز ایچندم یارتدی عجیبه انکله
جیبی ارالغنده اولدکلوسیر کچك وسیر سلوك
اولوب جیبی بنه کلوب دوشکینی اسیجی بولوب و
ابریغنی دنجی دوکلمش بولوب بعید میدرکه سن حضرت
رسول معراجنی انکار ایدرسن امدی شاه بلسونکه
بن بو ایشی آندن اوتری ایلدم دیدی چون شاه مکتوبی
اوقدی اعتقادی محکم اولدی شام ملکنه برنامه
یزدیکم شیخی طوته لر اولدره لر باشنی کسوب بکا
کوندره لر دیدی چون نامه ملکه ایرشدی مضمون
ملك بلدی شیخ دنجی شهردن طشره برمغاره ده مقام
طوتمشدی آدم ملر کوندردیکم شیخی طوته لر چون
مغاره یه یقین کلدیلر کوردیلرکه بیقیاس لشکر
جبه لو وآنلری کیملو وقوسی پریا قلوطور مشلر
شویلکم بونلرك برینه بیك کشی حریف اولمز پس بو

حالی ملکه خبر ویردیلر ملك دنجی شاهه بلدردی
شاه انك هلاك اولماسنك حیله سنی وزرایه انشدی
وزیرلر ایتدیلرکه ای شاه اکا حیله بودرکه انکله
دوستلق ایدم سن ومحبوبلرینی وغلنلر ومحبوبه جاریلر
اکا بغشلیه سن واول جاریه لرله برقاچ مکار
وحیله باز عورتلردن بله کوندرك وانلره اصرلك که
قچنکم شخصله خلوت اوله لر صورسونلرکه بودعوته
نه وقت قادر اولمزسن اکرامتناع ایدرسه بیمك
اولورسه البتده ابرام ایدوب سویلده لر مکربو
وجمله چاره اوله دیدیلر پس شاه شیخله دوستلق
ایدوب بوذکر اولنلری حاضر ایدوب شیخه کوندردی
چون شیخ برقاچ کیجه انلره یقین لق ایدوب ذوق سوردکدن
برکیجه محبوبه نك بری صوردیکم یا شیخ بودعوته قادر
اولمدیغك وقت وارمیدر شیخ ایتدی بونك کبی سوز
سویله دیدی امتناع ایتدی عورت شیطانکی اولور
برغیری وجمله نجه وقت کچوب شیطنت وجمیله
شیخك کوکلنه کیردی ابرام ایلدی شیخ سوزندن
کچدی ایتدی جنابت حالنده قادر اولمزسن دیدی بیت
عاقل یسك ویرمکل عورته راز عورته راز ویرنا اولور

عمری آز ایغك التنده عورت اولسه مور پس یقیندی
کرقیله اول سنی خور عورتك الدنغل سن النه
یا ایوسوزینه یاخود مالنه ایتدی سلیمانی تخنندن
جدا عورت ایتدی پیچیه زهری غدا آت وقیلج
عورت اول اوج بیوفا مال وعمری دینه عورت بیوفا
الا بونلر سزجهاندهٔ یوق صفا بولمدی اوج نسنه دن
کمسه وفا راحت نفسکه اویه ساکن اول کیچه کوندز
حقه طاعت ایله بول نثر پس عورت شیخ دن بوسوزی
اشتدکده ملك الامرا یه خبر ویردی چونکه حال معلوم
اولدی عورت ایتدی فلان کیچه بن شیخله یقین لق
ایدیم سز حاضر اولك طوتك دیدی چونکم شیخ جماع
اتمك دلسه اول ایکی دستی صویه باشی اوجنده حاضر
ایدردی اندن فارغ اولیجق غسل ایدردی اول کیچه
عورت عورتلك ایدوب صویه دوکمشدی چون شیخ
ایشتدن فارغ اولدی دلدیکم غسل ایدم صو بولمدی
عورت دستی النه الوب بن سزه صو کتورم دیو طشره
چقدی اول حاضر اولان کمسه خبر ایتدی
اول قوم فی الحال ایچروکردیلر شیخ آنلری کوریجك
حال نیدوکن بلدی شمعدانلرده ایکی موم یانردی

النه الوب مومله ری دوندکده بشلدی آنلر دخی شیخله
بله دوندکده بشلدی شیخ دونرکن قیلیجله شهید
ایتدیلر اول عورت سببیله وزیر ایتدی ای شاه
بوحکایتی انکچون کتوردمکه شاه بیله عورتلر سببندن
یکلر هلاك اولمشلردر زنهار ای شاه عورت
سوزیله اوغلکه قیمه صکره پشیمانلق فائده قلمز پس
ای شاه بیورکه شهزاده کتور سونلر تاخبر بیجه
اولدیغن صورملر اولاکه شهزاده بر واسع خبر دلیل
کتوره شبهه مزائل اوله دیدی شاه وزیر
سوزنی معقول کوردی اوغلنی حاضر قلدی چونکیم
وزرا ایتدیلر ای شهزاده کچن ماجرایی بزه بیان ایله تا
شاهك خاطرندن شبهه زائل اوله دیدیلر اوغلان
هیچ جواب ویرمدی هرنقدرکه وزیرلر شهزاده یه
سویلیه کوردیلر اوغلان جواب ویرمدی پس خواجه سن
طلب ایتدیلر دیه لرکه ای خواجه بو اوغلان بوکون
سسنك قانکدن کلدن بروهیچ جواب سویلمز سبب
ندر وحال نولدی دیه لر نقدرکه خواجه سنی
استدیلر بولامدیلر پس شاه خشم یلدی تیز

بولك كتورك نتكيم جمد ايتديلر خواجه بولندى
وزرا ايتديلر اى شاه بو كيجه توقف ايدك اولاكم ارته
ظاهر اوله ديديلر پس شاه اوغلنى زندانه كوندروب
كندى شكاره بنديى چون اخشام اولدى شاه
شكاردن دونب سرايه كلدى وخاتون ايچ ايچروسنه
شاهه استقبال ايدوب كلدى الى النه الوب
ايچروكيردى شاهله اوتردىلر طعام كلدى يديلر
بعد الطعام خاتون ايتدى اى شاه اول ناخلفى نتدك
اوغلانى نيچه ايلدك شاه ايتدى توقف ايدوب زندانه
كوندردم ديدى حالى الحال خاتون ايتدى اكر بوكزامان
ويردكسه زنهار ارته اول فتنه آتشنى سوندركم
جهانك انك شرندن امين اوله واكر انك طبيعتندن
راستلق كله ديرسكز اول مكر دكلدر عاقل اولدركه
احتياطا خوف موضعنده غافل قوميه ديدى و
ديمشلردركه كشنك يك سوكلو وينهان دشمنى ايكيدر
اول اوغلى ايكنجى دشمن مالى نتكم حق تعالى كلام
قديمنده ياديدركه انما اموالكم واولادكم
عدو لكم فاحذروهم يعنى تحقيق سزك مالكز

واوغلانلرىكز سزه دشمندر انلردن كى حذر ايلمك
كركدر ديو پس اى شاه دشمن دكلميدركه اول
ناخلف سنك وبزم اوغلمز اوله وبو نيچه وقتدركه
بن آنى قوش ياورسن صقلركى صقليوب قوش
سديله بسلدم عاشق معشوقنى صاقنوركى عاقبت
كوركيم اول ناخلف دونه كلوب سكا وبكا بونك كبى
انديشه لرايلدى كه هيچ بركسه آنى دشمنه روا
كورميه وراستدركه بويتى كزاف ديمشلردر
فقد ربيت جرواً لمول دهرى فلما صار كلباً عضّ
رجلى يعنى تحقيق برايتى آنجك ايكن بسلدم
چقنكم بيويوب كلب اولدى دونب بنم ايا غمه ياپشوب
بنى طلدى امدى اى شاه اوغلان دخى كلب عقور
كبى اولمشدر سنى وبنى طلديغى برده قياس ايتكه
غيرلرى نيليه وبو اوغلانك حكايتى اول پادشاه
حكايتنه بكزركه بد بختلقده وشريرلكده نظيرى
يوغيدى مكر شاهانك حكايتن اشتمه مشدر
شاه ايتدى سويله كه اشيدم لزديدى
خاتون ايدر مكر كرجهان ايچنده براولوشاه
وارايدى وانك جهاندە برمحبوب اوغلى وارايدى

مکر شاه آنی براستاده و پرمشدیکه علم ادب تعلیم
ایدردی ودیمشلردرکه اَدَبُ النَّفسِ خَیرٌ مِنَ
اَدَبِ الدَّرسِ یعنی کشی کندویه ادب بسز علم
اوکرتمکدن خیرلودرعلم سزادب اوکرتمك که سنے
ادبلك علمی نه کندویه ونه غیریه ونه دنیاسنه ونه
اخرتنه فائده ایدر ادب درآدمینك زینتی بس
ادب سزآدمیدن یکه درخص وارامدی آدمی
اهل ادب اول ادب اهلی بولیسر جنته یول
یوری وارراحتی قچ بی ادبدن که شاکه رحمتایریشه
چلپیدن بلکه زیان ایدروزیانی واردر هم شاه
اول اوغلنه برلاله ویرمشدیکه غایتده دانا وکامل
ایدی وجمیع ادب بابنده ماهرایدی شاه
لاله یه خواجه یه ویرمشیدی وشویله اصرایدیکه
قچان بنم اوغلم برنا پسند حرکات ایدوب وادبسزلك
ایدرسه سزآنی دوکوب تربیه ایتمزسکرسزی
عزل ایدرم دیدی وبونلردوکوب تربیه اندکلرندن
صکره شاه دنحی آندن برسهل نسنه بهانه ایدوب
اوغلانی استادندن کتورب بصدردی نخوشدکلك
اوردی زندانه کوندردی برکون برکیجه آچ صوسز

یاتوردی نه صووبردی ونه طعام پادشاه
چقروب بنه استادنه کوندردی برکون وزیرلری
پادشاهدن صوردیلر بیچون بویله ایدرسزدیو شاه
ایتدی بندنصکره بودنحی پادشاه اولسه کرك
وبنچه لرم آغیر اورسه کرك وبنچه کشیلری زندانه
قوسه کرك شمدی بن بونی آنکیچون ذوکرین آچدیرون
که اول دوکدکی کشیلرك آچدوغن بیله دنحی
مسکینلرك حالنی بلوب آنلره ترحم ایلیه افراطله
زجر اتمیه زیرا عدلك بنیادی یومشوق کوکلی
اولور وظلمك بنیادی قتی کوکلی اولورومشوق
کوکلی دنحی اتا اناطبانجه سز واستادطبانجه سز
یتیشدی اولور درلودرلو بلا وقهر چکندی اولوردی
وچون اوغلان بلوغه ایرشدی برعالم ودانا
وهوشمند وتواضع ومسکنت وجمیع اوصاف
جمیله ایله متصف اولوب وعالم خلقی اکا دعا ایدرلر
ایدی مکر اولزمانده اول پادشاهك کندویه
بدل براولوپادشاه عدوسی وارایدی وانك دنحی
براوغلی وارایدی خواجه یه ویروب تعلیم اتوردی
اول پادشاه اوغلنك خواجه سنه ولاله سنه

دیردیکه اولمیه که سزك بریکزینم اوغلی اوره یاخود
آزارلیه پس هیچ کمسه نك زهره سی یوغیدیکه
هرکم سویلرسه اکا تعدی ایدرلردی هرنقدرکه
شاهه دیرلردیکه بونك کبی ایتك ایودکلدر اوغلان
حقنده یرامزدر شاه مقید اولمزدی واوغلان
دخی دنیاده کی بدبختلغی قیلوردی وادبسزلکلر
ایدردی شاه قورقوسندن کمسنه طنمزدی چون
اوغلان بلوغه ایرشدی بکلرك اوغلانلرین وقرنداشین
چکمکه بشلدی وهرکم سویلسه اولدوردی
پس خلایق عاجزقالوب پادشاهه شکایته کلدیلر
شاه اوغلنی آزارلیوب پنجه بویله ایدرسن دیدی
وبونجه حرکتلرکم سن ایدرسن امدی ای اوغل
برکزدنبی بونك کبی ایلمه زنهار بردنبی بویله
اندوکلکی اشتمیم یوخسه اولدرنجه ضرب ایدم
غافل اوله دیدی هرنقدرکه اتاسی اوغلنی
قورقدوب تهدید ایدردی نه فائده هیچ چاره
بولمزدی چونکم وقت بکدی اوغلانلق کچدی
تربیت نیه کرتربیتده ایکن اتاسنه سوکوب عاصی
اولوب فتنه کیردی خیر چقوبهای دینجه بر

چیرده صنجدی وجمیع اندامن پاره پاره ایلدی
اتاسنی اولدردی کندوسی کچوب تخته اوتردی
حکم حکومت ایلدی ناحق یره قانلردوکوب ظلم
ایدردی کندیکه یرامزلغی اوتوردی غایت فراطه
تعدی قیلوردی شرابدن باش قالدرمزاولدی
هروقت مست اولوردی بکلرك عورتلرین
واوغلنلرین قورمزدی والنه اوقایای الوب اوتوردر
ایدی کندویله اوتروب پنجه لری اولدورب
کتاهلری یوغیکن کوکسندن اوردی ارقسندن
طشره چقردی کرودونردی اوتورنلره صوردیکم
ایواوقمیدی هرکم یوقدیرسه صوماردی عریان
ایدوب بردرکه صیردی یوزنه باشنه بوغازینه
قرننه شویله دوکردی دائم بیکاوره آدم قتل
ایدردی وآتدبنوب بازاره کیروب خلایق بریره جمع
اولوب بازاری ایدرکن کرودن طوروب آنلری اوقه
طوتردی وهربری بریکاقچوب کتدکده برینجه سن
اولدردی وایل ولایت عاجزقالوردی اتاسنه
هزارلعنت ایدردیکه پنجه نواوغلانی کوجکدن
تربیه ایتمدی تاکه بودنجی شمدی عاجزلرك خالن

بلیدی دیدیلر عاقبت جمع اولوب بکلر اتفاق
اتدیلرکه اول اوغلانه ادب اوگرتمك کرکدر شاهه
برنامه یزدیلرکه زنهار زنهار ای شاه پادشاهمزك
ظالم اوغلی قویدی ناحق یره اتاسنی اولدردی
وبونجه بکلر اولدردی ظلم الندم غایتده کرفتار
اولدق واوغلکی لشکرکله کوندرکه بوظالمك
اوزرنه کلسون جنك ایدرکی اولسون بزخود بوندن
اعراض ایتمشزدر ظلمی ترك ایتیوب کندی هواسنه
اویدیغیچون مجموعمز اکا معاونت ایدرلم بوظالمی
اوغلکك النه طوتوب ویرملم وسنك اوغلکه طپه لم
اولاکرآنی مسلمانلر اوزرندن دفع ایدیلیدیلر
وبزسنك اوغلکك عدل وداد ایدیگنی شیدیرز الله
عشقنه بزه مدد ایله دیو نامه ارسال اندیلر
چون نامه شاهه ایرشدی شاه دخی نیه وکن
بلدی اوغلنی برینجه لشکرله اول اقلیمه کوندردی
چونکم لشکرکلدی مقابل اولدی قموبکلر کلوب
شهزاده یه طپو قیلدیلر اول ظالمی طوتوب شاه
زاده نك النه ویردیلر شاه زاده بیوردی عریان
ایدوب یکی الن آردنه بغلدیلر وبر اتاسنی اولدرش

کشنك

کشنك النه ویردیلر شاه زاده ایتدی دیامدی
بوسنك اتاکی نه وجهله اولدردیسه سندخی
بونی اویله اولدردیدی پس اول یکت واردی بربیز
کتوردی عریان ایلیوب اول ظالمی برقاج کره دوندی
فریاد ایلدی ایتدی الله عشقنه بردمامان
ویرك سزم برقاج سوزم وارسویلیه یم آندن
صکره سز بلورسز دیدی چونامان ویردیلر ایتدی
الله الله عالمده بن نلر ایتمشم اکربیلیدمکه بن
ادم اوغلنی اینجه دیکم شرعیله ایش دکل عمرم کچیدی
هرکز برآدم اوغلانه براینجه اورمیدم اوقله یایله
اورمق قندم قالدی دیدی اندنصکره ایتدی
ای بابا هزار لعنت سکا کلسونکه بنجه بنکا کوچکدك
ادب اوگرتمدی وبنا وقتمدی تابن دخی اوقیانلرك
حالن بلیدم بندخی کمسنه اینجتمییدم وهم
تربیت سببیله شمدی سن ضایع اولیدك بندخی
بونك کبی عذابه کرفتار اولمیدم وبنیچه مسلمانلری
اولدروب کنهکار اولمیدم دیدکده ودوندی یلواردی
بنا اولدرمك دیو جلاد کلدی باشنی بویندن
جدا قلدی نظم ایدن کندوبولورنه اوغلی قیزی

کذا فی دیمدی ارنلر سوزی ایدن بولیسر دریا خود
ندیسر جهان اکیمه قالدی کاه قالمسر قرآن ایوآدی
ایونك ایله که سویلنه خیرك دلدن زدله نثر وتمام
اول مملکته شاه ادب سبب ایله اتا واتا واستاد
طبانجه سپله آنك برکاتندن مقرر پادشاه اولدی
اول رسمه عدل وداد ایلدیکه اول ملك عبد الرحمن دیو
اد ویرلدی اول بی سعادت ادب کورمدیکیچون واتا
واستاد طبانجه سن یمدیکیچون اول باباسن اولدرب
صکره کندو دخی پنجه فساد وبونجه فنا پتدی
اندن کندو دخی دنیاده واخرتده کندوه لعنت ومظلمه
کسب ایلدی عورت شاهه ایتدی بن بوحکایتی
آنکچون کتوردمکه بله سن یرامزاوغل اتایه قصد ایدر
شونك کبی که برکون برخواجه وارایدی اول خواجه نك
ایکی اوغلی وارایدی برپسی استاده ویرمشیدی
برینی کندو یانندهٔ ایقومشیدی وغیری خواجه لر
دیرلردیکه پنجوق بو اوغلانی استاده ویرمزسن خواجه
آلتاجرآمین الله دیردی چنانکم خواجکی غیری
خواجیکلرله بازارقلسه اول مالکیم جمع اولوردی
اوغلانه ویردی بومالی اوغلان جمع ایدردی بشدن

اوندن

اوندن اچه وغلوری الوب بریره جمع ایدردی اول بر
اوغلان که مکتبده اوقوردی کاه آج کاه صوصوز کاه
عریان بویله بیویب استاد طبانجه سپله تربیه وعلم
اوکرندی چنانکم اوه کلوردی نقد رایش اولسه
مجموعنی کوردی اوبر اوغلان اچه جمع ایدردی شول
قدر اولدیکم اتاسی مانند چوق اولدی وهم اوغلان
بالغ اولدی اتاسی برکون اوغلانی الوب سفره کتدی
ایوآت وایوقلیچ وخوب لباسلر وخدمتکارلر اوکنجه
وآردنجه وقندهار سلرهر کیمه آلناجق اچه که وار
اتاسی بو اوغلنه حواله ایدردی ومجموع دفترلرین بوکا
اصمرلردی برکون اوغلانی باباسی آزارلیوب اورمق
دیلدی تیزدستك ایدوب اوردی اتاسن اولدردی
ایلتدی بریره کومدی کیجه وکوندز فسق وفجوره
مقید اولدی مجموعی مالی بیوب صکره حرامی اولدی
اخر بوغازندن آصدیلر اول براوغلان که آنه وآنه
قورقوسن بلوردی صالح ومتقی کشی اولدی امدی
باباسنی اولدوزندن اول ظالم اوغلان کبیدر شمدی
بو اوغلان دخی همان اول اوغلانك عادتن طوتمشدر
کورمزمیسنکه سن سویلرسن اول اعتبار اتمیوب

هیچ جواب ویرمی زیرا اول پادشاه کی ایوادب
ویرمش سن واستاد طبانچه سنی وادینی وسنك
قورقوکی استاد اکابلدرمشدر بی فائده علم اوکرتمش
در شهدی سکا عاصی وخائن اولوب سکا قصد
ایتمشدر وبنکه باشك برابری حلال لکم سکا قصد
ایلیوب الاوزتدی بوندن اولو صوج عالمدن اوله
هله بن جانکه مدد پار شدم سکا حالن دیو ویردم
اکر سکا باشك وملك خانمانك کر کسه اول اوغلکی
اولدر دنخی آزاد اول والا نه سن قالور سن ونه مملکت
قالور شوله بلکم قموسینی هبایه ویرر پایمال ایدر دیدی
چون پادشاه خاتوندن بو خبری اشتدی خاتون
قتندن چقدی شاهك درونینه اودد وشدی
فکر ایتدیکه وقت سحرده بن آنك باشنی کسه یم دیدی
قالقوب دوشکنه واردی چون صباح اولدی
آسب سیاهی اخوره چکوب آسب سفیدی آخوردن
چقروب واول کون شمس مشتری برجنه سیران
ایلدی وشاه نیکو بخت اولوب تخت اوستنده
قرار ایلدی وجلاده امر ایدوب اوغلانی حاضر قلدردی
واولدردیو امر ایتدی ایکنجی وزیر ایلرو کلوب ایتدیکم

ای شاه عالم بی تکلف صورمدن فساد ایلمکز
وحتی بیلورکه بوفتنه خروشن کوتورن وبو علقزاره
آتش اندازلق ایدن اولو انصافسزدر دیمشلردر که
شاهلره واجبدرکه کمسه نك ریاسی شاهینه
مفتون اولوب لافنه وافسونینه کرفتار اولمیه
وتهمت عصیانن کمسه نك النه ویرمیه که صکره
ندامت چکمیه ننکم بیتده دیمشلردر بیت
وعاجزکه الرای مصباع فرصته حتی اذا افات
امر اعیت الی القدرا هرکه اوله فکرندن بیرندن کم
چون فرصتی قلمی طوله غم طانیشغله خیر اولور هر
ایش مشورت ایتمینه تشویش هر ایش راحتی
هر ایشیده نی شیر ایدر خیره تعجیل شره هم تأخیر
ایدر کشیکم تدبیر ایتدی هر ایشده دکلدر یارك
ایله اول سر شسته هرکه اوله فکرندن بیرندن چست
عقل کامل اوله وکندو درست تدبیر یعنی شول
کمسه که رأی تدبیرده عاجزدر دائم فرصتی کچورر
چون فرصتی ضایع ایدر اندن تقدیره عتاب ایدر
ودونب آنی بکا تقدیر ایتدی دیر بلکه حق
تعالی اختیار جزئیه یی هرکشنك الینه ویروب

بو ایت ایله سر زنش اتمشدر قُلْ هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ
یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ یعنی حبیبنه الله
خطاب ایدر که بیلور ایله بلمز یردکلدر یعنی برابر
دکلدر ایمدی ای شاه بو ایشدم اولوندارك کرك
کم اخر زمانده یوز شدی یلا بنجیلر چوقدر دنکم
رسول علیه السلام بیورر اِنَّ بَیْنَ یَدَیِ السَّاعَةِ
کَذَّابِینَ فَاحْذَرُوهُمْ یعنی قیامته یقین یلا بنجیلر
چوق اولور وکرچك سوز سویلر آز بولنور آنلردن
احتراز ایدك دیر پس ایمدی ای شاه غافل اولمق
کرکدر که عورتلرك یلا نلری چوق اولور وحیله
ومکرلری کوندن کونه زیاده اولور هرکوندا یاغنك
باش برمغی طرفنه بقسه یتمش درلو مکر وحیله
دوزر نظم عورت ایتدی آدمك بختن سیاه
قیلدی تختنی سلیمانك تباه ایتدی نالان داودی
اول روز وشب عورته اویاز کشیدی یوقادب
عورته دان یکدیمه زینهار عورت ایتدی کیقبادی
خورو زار پس عورتلرك حیله ومکرلری غایت
چوقدر اکر شاه دستور و پرسه کونشدم
ذرّ سن ودکزده قطره سن بیاز ایدم یمدیدی

شاه

شاه ایتدی سویله اشیدم لم حکایت وزیر نقل ایدر
که ای شاه هندستاندم برخواجه کی واریدی
وانك برکوزل عورتی وار ایدی واول عورتك بر
یکت ایله کرلو کاری وار ایدی خواجه برکون صاتون
برطوطی الدی خوش الحان وخوش کویا ایدی
سویلدیکه خواجه نك کوکلنه صد هزار سرور حاصل
اولوردی برکون خواجه نك برمهم مصلحتی وار ایدی
اکا کتدی واول کیجه اوه کلمدی فی الحال عورت
معشوقه سنه خواجه نك کتدیکن اعلام ایلدی
پس یکت حاضر اولدی اول کیجه عشرت ایدوب جانان
جانه وکوکلك یبانه ایتدیلر مقصود نه ایسه حاصل
اولدی وبونلرك بوحالتلرین طوطی قفسدن مشاهده
ایدردی چون صباح اولدی اول یکت پشنه کتدی
وخواجه اوینه کلدی طوطی خواجه کوریجك ایتدی
ای خواجه بو کیجه خاتون بر یکت ایله یمك ایچمك اویشمك
وقوجشمق ایتدیلر ایرته اولیجی یکت کتدی دیدی
خواجه چون طوطیدن بوکلامی اشتدی عورته
ایتدی ای عورت اول یکت نه یکت ردیدی عورت
ایتدی واویلا بونه سوزدر وبونه ایش اولورکه بر

قوشك سوزينى اشتدك عمل ايدرسن ديدى واول
قدر وكوله وشماته ايلديكه خواجه نك طبيعتنى ميل
اتدروب شبهيه براقدى وطوطى ايلان چقردى
تابردخى خواجه ينه برايشه كتدى عورت ينه اول
يكيدى خبردار ايلدى چوزيكت حاضر اولدى طوطينك
خواجه يه دوكى سوزلرى بيان ايلدى يكت خاتونه
ايتدى پس بوسوزلرى ملامت ايدرينجه ايدم لم ديدى
عورت ايتدى بن اكا برحيله ايدرم ديدى
جاريه لرينه بيوردى براكك وبرچلمك وبرزصو
وبرپاره صغركون كتوردىلر پس صغرى بيسنى
قفسنك اوستنه قويدىلر برجاريه كا اغاجله كاه
كاه اوردى وبرجاريه اكله طوطينك اوستنه
صوالردى وبرجاريه دخى اول چلمك ايچنه اود
يقردى وقت وقت قياغنى آچاردى اودى
شعله لندردكينه قپاردى عورت ينه ايرتيه دك
يكت ايله ذوق ايتديلر چوزصباح اولدى يكت
كتدى خواجه اوه كلدى طوطى خواجه كوردى
ايتدى خواجه بوكيجه خاتوناول يكت ايله يديلر
ايچديلر ارتيه دك ذوق ايتديلر امايغمورلر ياغوب

وكوك كورلدى ويلدرم شاقدى بوكيجه غايت
دكمدى ديدى خاتوندوندى خواجه ايتدى
كوردكمى طوطينك ايلانن هيچ بوكيجه يغمور ياغديمى
كوك كورلديمى خواجه ايتدى يوق خواجه تحقيق
بلديكم قوش سوزى ايلاندر خواجه عورت ايتدى
قوش ايلاندردىكى خواجه نك اول حيله ايله اعتقادين
بوزدى ودائم خواجه كتدكجه عورت اول يكت ايله
عيش وعشرت ايدردى طوطى هرنقدر كه ديردى
خواجه انا نمزدى عورت دائم يكت ايله ذوق ايدوب
طوطينك سوزينى مسخره لغه آلوردى چون خواجه
بونك سوزلرينى بكا بهتان ايلدك ديو يوزنه قرشو
تهمت ايدردى وخواجه نك باشنه قره دائم
ذوق وصفا سندم ايدى وزيرايتدى اى شاه بو
حكايتى آنكچون كتوردمكه ناشاه بيله كه عورتلرده
مكر وحيله چوق اولور زنهار اى شاه عورت
سوزيله اوغلانه قيمه وهم اوغلان دخى سوزنه كلوب
حالن اعلام اتمينجه وقباحت فنقسنك ايدوكى
ظاهر اولماينجه عمل ايلمه كه شاهك دنياسنه وهم
اخرتنه زيان اولمسه دنياسنه زيان اولديغى بوكيم

عمری حاصلی شهزاده الندن چقر و آخرتده زیان
اولدیغی بوکرناحق یره قان ایلمیه ناحق یره قان
ایلمك گناه کبائردن گناهی مرتکب اولان لابد جهنمه
کوسه کرکدر ایمدی ای شاه اولاسی بودرکه بو
ایشه توقفایده سن اوغلانك خواجه سنی بولمینجه
اندن کیفیت حالی صورمینجه بو ایشه صبر ایده سن
بو اوغلانك سویلدیکنده برعلامت واردر و
خواجه سنك دخی اتفاقی بیله اولدیغی شاه
وزیر سوزین مناسب کوروب اوغلانی زندانه کوندردی
پادشاه شکار کندی چوناخشام اولدی شاه
شکاردن دونب سرایه کلدی آندن اینوب خاتون
قتنه کیردی پس ینه خاتون قالقوب استقباله
چقدی ایکسی بیله تخته یه کوب اوتوردیلر طعام
کلدی یدیلر بعد الطعام خاتون ایتدی ای شاه
اول ناخلفك ایشنی بوکون تمام ایتدکی دیکه شاه
ایتدی ای خاتون بوکون ینه قومدیلر زندانه کوندردم
دیکه خاتون ایتدی ای شاه وزیرك سوزنه باقوب
بو ایشده زنهار اهمال و تکاسل ایتمه کز العیاذ بالله
شهدی بو اوغلان تخته قصد ایتمشدرکه اکر

البسه کیررسه ظلم و تعدی تحمل اکردی شاه
ایتدی چون اویله دریارین بن آنك ایشنی تمام ایدیم دیدی
وجاملخابه وارد یلر چون صباح اولدی جهانك
کوکلندن ملالت قراکوسی کیدوب شاذیلق نور یله
عالمی منور ایدوب شاه فیروز جنك ینه کلوب تخته
قرار ایلدی وجلاده امر ایدوب اوغلانی حاضر قلدردی
واولدردیوامر ایلدی پس اوچنجی وزیر ایلروکلوب ایتدی
ای شاه بی تکلیف عورت سوزیله شهزاده یی قتله
تعجیله قصد ایتمه کز رسول اکرم علیه السلام
بیورمشدر اَلْعَجَلَةُ مِنَ الشَّیْطَانِ وَالتَّأَنِّی مِنَ الرَّحْمٰنِ
عجله ایتمه کز تعجیل شیطاندن ایشیدر تأنی رحمان
ایشیدر وعاقل اولدرکه هر اشلیه جکی ایشده
بیك دردلو فکر ایده شویله که برکشنك آیغنه دیکن
باتسه انك ایاغن دیزی وستنه اولوب آنی اغزی
یاریله اصلایوب زحمت چکمیه ایاغه دیکن
باتمجه آخر البته انجمینجه اولمازودیکن چقمجه
زحمت چکیلور شهزاده خود شاهك جکر کوشه سی
وکوزلرینك نوریدر وحیاتنك مادهٔ سببدر
وجهان خلقنك پناهیدر پس شاهه لازمدرکه

بو ایشك اصلاحنه سعی ایلیه زیرا دیمشلردر
هر کیمکه شاهك برایشنده حذر کورسه شاهی
اندن اکاه اتمسه آنی عاصیلردن وخائنلردن عدّ
اتمك کرك نظم یا خادِمَ الأمیرِ اِلَی الشُّغلِ فاجْهَدْ
حَتّی یَکُونَ مَنزِلَهُ أوْ تَقرَبا اَنْ تَعلَمَ اذاهُ وَلا تَنبَهَ لَهُ
وَاللهِ اَنتَ خادِمٌ وَمِنَ الْمَنِیَّةِ مَهرَبا نثر یعنی ای شاهه
قوللق ایدن شاهك ایشنده چالش تاکه سنك
مَرْتَبَتَكَ وَقَدْرَكَ آرته اکر شاهك برزیانینی کورب
شاهی اندن اکاه ایلمزسَكْ وَاللهِ خائندردیرلر وعاقل
اول کشیدرکه ایشك اوّلنه وصوکنه نظر ایده
شویله که یازیجی نامه یزرکن هزاردرلو اندیشه ایله
یازر وصکره ینه بونجه اِحْتِیاط ایله مطالعه
ایدر اکرسهوی وارایسه قیدین یوزر آندن
پادشاه حضوزنده اوقورلر پس عاقل اولدرکه
ایشنی کوکلی ایچنده برنامه ایله یزمق کرك وآنی
مطالعه ایله شرّینی کیدروب خیرینی یزمق کرك
ثواب قیدینی اتمك کرك وبلدیکنی صوروب بیلوب
تمییز اتمك کرك تانامه ده یکلش اولمیوب واوقندیغی
یرده مقبول اوله هرکاه که کشی بونصیحتلری عمل

ایده هرکزانك ایشنده خلل بولنمیه نتکم اول
برپادشاه اوغلنلری مملکتی ایشنده اولدیلر قصوری
تصوّر وندیه یرایلدیکم هم دنیاسی وهم آخرتی معمور
اولدی واول حکایت بغایت خوب حکایتدر
نظم ایدیسرد رخوب حکایت بووزیر کیم
کتاب ایچنده اوله بی نظیر خوب نصیحتدر
حکایت بیله سن حالکی بودم بیلوب اکلیه سن
نثر نتکم جهاندن سرایندیه براولو پادشاه وارایدی
شویله که جهاندن حکمی انك الی التنده ایدی یوز
یکرمی یل عیش وعشرتله سلطنت سورمشیدی
وغایت پیراولمشیدی بلدیکم یقین زمانده اجل
قدحی اکادخی صونلور نتکم آندن اوّل کلنلردخی
ایچدیلر مکرکم اول پادشاهك اوج اوغلی وارایدی
شویله کم ماه پیکرلرایدی واوچیدخی کاردان
ومدبّرلرایدی برکون شاه وزیرلرینه ایتدی
اشبو بنم عمرم آرذل عمره ایرشدی آدمیدن عمر
طبعی یوزیکرمی یل اولوب ایمدی بندن ایلروکشیده
اختیار قالمز وقوّتلك حرکاتی سُستْ اولور وفکری
صائب ورأیی ثاقب اولور سزیقین بیلکزکه بن

بوحدة ایرشمیشم برایاغم قبرده وبرایاغم دنیاده
چونکم حال بویله در دلرمکه بواوغللریمك برین
کندویریمه نصب ایدم اولدخی بخاکوره کوزه ده
وین ارقه مجی فراغت دیوارینه طیانوب راحت اولر
دیدی وبواوج اوغلانك قنقسنی تخته لایق
کوررسزدیدی وزرا ایتدیلر شاهمزك عمری پنجه یللرباقی
ومستدام اولسون ناهرکشنك ایوسی وفاسی
الی برنسنیه ایرمیه نجه معلوم اولمزدیدیلر زیرا
ایکی نسنه آدمك محکّیددر دمشلر اوّل شراب
ایکنجی منصب وبوایکیده آرْاولان تمام کندویی
بلدررردیدیلر پس بوایشك حُصُولی اولدرکه اِرْته
کون تختکی وشاهلغکی بواوج اوغلکك هربرینه
اوچرکوزویرکه تخته کچوب شاهلق ایلیسونلر
وجمیع حکم حکومت اللرنده اولوب نردیلرلرسه
آشلسونلر وشاه بونلری محکم تجربه بیوروب
کورکیم قنقسنده جوهرواراسه اول خودعیان
اولسه کرك باقیسنی شاه بیلورا کاکوره عمل
ایده دیدیلر چوزشاه وزرادن بوکلماتی اشتدی
کوکلنه غایت خوش کلوب مُوَجّه کوردی پس

شاه بیوردیکه هراوغلی اوچرکون تخته کچوب
پادشاهلق ایلیه لرهرنکم عزل ونصب وارایسه
اللرنده اوله وخزینه دنکیم انعام ایدرلرسه
وهرنه درلوعدل عدالت وظلم ایدرلرسه جمله سن
جائرکوره لرنسنه دیمیه لر اولکون شاهك اولو
اوغلی تخته کچوب حکم حکومت ایلدی شویله
عدل ایلدیکه وصفه کلمز وعلماقتدن غرّه لوحرمتلو
وجاهلدن اعراض ایلدی واولومنصبلری اهلنه
ودانالره وزاهدکشیلره ویردی ومناهیدن
وتَشَرُّبْدن وما لایعنیدن وافعال ذمیمدن اجتناب
ایلدی پس شاه اوغلنك حکومتن تجربه ایتمکیچون
زندان دن اوج کشی کتوردیلرکه بری قاایتمشیدی وبری
اوغری وبری زنا ایتمش دعواجیلری دخی بیله ایدی
پادشاه اوغلنه کوندردی چون شهزاده نك قتنده
حاضر اولدیلر دعواجیلری دعوی ایلدیلر وشاهدلر
شهادت ایتدیلرکه بواوج کشی کهنکارلردر وبوسوز
بونلرك حقّنده افترادکلدرکرچکدردیدیلر چون
شهزاده حال نیدوکن بلدی ایتدی بِرَه اردانانك
انانك جکری خوندا ولمغله وبونجه زحمت ومشقت

بعض نسخه لرده بونك کندوکندیه
خطابیدیکه کالرتجربه

ایله براوغلان بسلر ویرار قرق یلدہ حاصل اولور
سنك دیدیکك نه اولورکه برساعتده آنی
هلاك ایدہ سن وآخرتده حق تعالی جهنّمده درلی
عذاب ایدردیدی توبه ویردیکم مِنْ بَعْد بوایشلری
ونوکابکرزنسنه لری اشلمیه لر اوچنی دنجی آزاد
ایلدی وتمام اوچ کون بورسه عدالله حکم ایلدی
چونکم دردنجی کون اولدی نوبت ایکنجی اوغلنه کلدی
اولدنجی تخته چوب حکم حکومت ایلدی وچلغولر
عادت ایلدی بخیللق ومُمْسِکلکی پیشه ایدندی
فی الجمله اولوقرداشنك خلافنجه حرکت ایلدی
پس شاه اولواوغلینه کوندردیکی کبی بوکادنجی اوچ
صوچلوکشتی کوندردی چونکه شهزاده قضیّه نیدوکن
بلدی ایتدی بونك کبی کشتیلر مملکتك درگنی اولور
بونلری آیرتلمق یکدردیو بریده بونلری بَرْدار ایتدیلر
چون بودنجی بورسه اوچ کون حکومت ایلدی نوبت
بوکزشاهك کوچك اوغلنه کلدی اولدنجی تخته
چوب حکم حکومت ایلدی علمایه لایق منصبی علمایه
ویردی واولومنصبلری اهل دانشه ویردی
قلیج اهلنه لایق منصبی قلم اهلنه ویردی جُهّلایه

وقتلکم دنجی دُتبه لری مقدار بنجه دِرلك ایلدی
هر برینی اینجه دیزدیکی دیزدی ویرلویزدم قودی
شویله کم برکمسه الله آدین یزسه اوّل الف آندن
لام آندن صکره ها یزدُرست تمام الله اسمی
اولور واکر الف یزدم لام یزسه یاخود ها
یزدم الف یزسه معنی راست کلمز ومقصود
حاصل اولمز کورزوایشیدنلر پس شاهلرك
قپوسی دنجی دولت نامه سی کبیدر جمهایدوب آنی
یکلشدُوشورمك کرکدرکه تاکه دولت پایدار اوله
ودنجی شاهلرك قپوسی دولت حصاری کبیدر
جمهایدوب آنی کَلّك قومق کرکدر تاکه دشمن اکا ظفر
بولمیه وشاه اکادنجی زندانی اوچ کشتی کوندردیکه
آنی دنجی تجربه ایلیه چون حاضر اولدیلر شهزاده
ایتدی جنایت ایکی درلودر بری عَمْد اوبری خطاء
عَمْد دنجی ایکی درلودر عَمْد اولدرکه برکمسه بر
کشئ قلیج ایله ویا اوق ایله ویادمور الاتیله اورسه
اولدرسه انك برینه آنی اولدروب قِصاص اتمك
واردر واهل تحقیق کتابندہ کتورمشلردر بر
کمسه برآدمی براغاجله چوق اورسه اولدرسه

اولن كشنك يرينه آنى اولدرمك واجب دديلر

وبرى دخى شبه عامدر بو اولدركه بركمسه بر
كمسهٔ سوزى يا غاجله اورسه اولدرسه يا اوده
ايتيو يرسه شويلكيم تفرقى اجزا ايدر اولسه اول
وقت هم ديت وهم كفارت لازم كلور وبرى دخى خطادر
كفارت واقع اولور وهم كنهكار اولور وعاقلسى اوزرينه
ديت لازم اولور وخطا اولدركه بر كشى بر كيمسه اوق
اتدى ناكاه اوق واردى بر كشيه طوقندى اول آدم
اولدى شكم حق تعالى بيورر

يعنى هر كيمسه بر مؤمنى خطايله اولدرسه اول كشى
بر قول آزاد ايلسون واكر بولمزسه ايكى آى متصل اوروج
طوتسون وبرى دخى اجراى مجرى خطادر بو
اولدركه بر كشى يا تورك يوالنسه براو غلا بنجك اوستنه
دوشسه اولدرسه بوده خطا كبيدر بر
دخى قتل بلا سبب در بو اولدركه بر كشى يولا اوزرنده
بر قويى قرسه يا بر كشنك ديوارى اوستنه بر طاش
قوسه انك سبيله برادم هلاك اولسه

عاقلسى اوزرينه ديت لازم اولور وكفارت لازم
اولمز وعاقله دن مراد اهل حرفدر واكر
قويى برينى كندو ملكندن قازسه يا طاشى كندى
ملكندن قوپسه دخى آنلردن آدم هلاك اولسه
عاقله اوزرينه نه ديت واردر ونه كفارت واردر
شهزاده صوردى بلديكم عمدله قتل اتمشدر امر
ايلدى قصاص ايتديلر آندن صكره اوغرى كتوردىلر
شهزاده ايتدى هر كم عاقل وبالغ اولسه اون
درهم سكه لمش كومش اوغرلسه ويا بر دينار التون
اوغرلسه الين كسمك كرك ديدى شكم حضرت

رسول اكرم بيورر

يعنى الين كسمك يوقدر التوندن بر دينار اوله
كومشدن اون درهم اوله دير شكم بر كمسنه بو
دكلو بر كمسنه اوغرلق قلسه صاغ الين بلكدن
كسمك كرك وبر دخى اوغرلق قلسه صول ياغن
كسمك كرك وبر كره دخى ايتسه صاغ ياغن كسمك
كرك وبر كره دخى ايتسه زندانه قويلر توبه كلنجه طوره
شكم بر كشى صراف يانندن صندوغى اوغرلسه
الين كسمك يوقدر واكر صندوق ايچنه الين

صوقوب نسنه السه الن کسمك وار زیرا کیم
صندوق محروزدکلدر وایچندهکی محروزدر
واکر برجماعت اوغریلیق قلسه لر هربرینه اوتوزر
اچقه دکسه جمله سنك الن کسمك کرکدر واکر
دکسه هیچ برینك کسمك جائزدکلدر وهر
نسنه نك که اصلی مباحدر اودون وبالق
وقوش وزرینج کبی اکر بونك کبی نسنلر اوغرلدیسه
الکسمك یوقدر واکر آت یا یوغرت یاسرکه یا بال
اوغرلدیسه الکسمك واردر اکر چلغوالتن
اوغرلسه دف کبی وقپوزکبی وبونلره بکزر هرنه وار
ایسه الکسمك یوقدر واکر برکشی ایت ویا پارس
اوغرلسه الکسمك یوقدر شهزاده اوغرینك
صوجنه کوره جزاسن بیوردی وآندن صکره
زنا ایدنی کتوردیلر شاه ایتدی چون برکشی زنا اتسه
برعورتله دورت کشی کرکدرکه شهادت ایدهلر
وایدهلرکه برکوردك بچاقی قنده ومیل سرمه دانده ایدی
دیه لر وبو شاهدلر سترا وجهرا عادل کرکلردر
وبعض علما دمشلرکه قصدا برکسه زنا موضعنه
نظر اتسه انك شهادتی جائزدکلدر آنکیچون که

کندو

کندوفته یه شهادت ایدر زیرا کشنك اودینه
باقمق فسقدر نتکم رسول علیه السلام بیوردی
لعن الله الناظر والمنظور یعنی کرینك لعنتی
کورنه وکوسترنه اولسون وبعضیلر ضرورتلر
جائزدردیمشلر نتکم حق تعالی بیوردر

یعنی شهادتی

الله ایچون ایدیکز واکر آزکن کشی زنا اتسه یوزاغنج
حد وارد راورمق کرك واولوزنا اتسه رجم
ایتمك کرك رجم اولدرکه بلینه دك یره کومه لر
دخی طاشله اوره لر شولقدرکه اوره اوره اوله
پس شهزاده شرعله کناهنه کوره جزاسن بیوردی
چونطقوزکون تمام اولدی شاه وزیرلرین جمع
ایتدی آشته دیدیکه کیتدم واوغلریمك
اوچنی دخی کوردیکز ایمدی تخته قنقسنی اچیق
کورسزدیدی اولووزیرلرولوکلوبایتدیکه
ای شاه تخت اولواوغلوغلدر وبوکالایقدر
رأی تدبیرودانش وسخاوه وکمالده دردیدیکی ایکنجی
وزیرایتدیکم بن بلدیکم بودرکه شاهده جرأت
کوکلدر بیهوده مال خرج ایتمیه وبهمل ایدیله

ایشن یکورمیه هر ایشی عالمدن ایو باشردر
حتکدم دخی بو طائفه جان قدرین بلمز اولورلر و
دخی شاهلره شراب ایچمك عیب اولمز آنکچون که
بدنه نیچه فائده سی واردر واورتیجه اوغلوکك
عادتی بونلردر پس بویله اولسه تخت بوکا لایقدر
دیدی چونکم اورتیجه وزیردخی بویله دیدی
اوجنجی وزیر ایتدیکم ای شاه هرنیکم بونلردیدیلر
برسی اعلایه افراط ایتدیکم اکا اسراف دیرلر وبری
ادنایه افراط ایلدیکم اکا ظلم دیرلر الاکیم هر ایشك
اورتاسی یکدر نتکم رسول حضرتی بیورمشدر خَیْرُ
الْاُمُورِ اَوْسَطُهَا یعنی هر ایشك اورتاسی خیرلیدر
پس کوچك اوغلینك عادتی حدیث شریفه موافقدر
وهم عالمدر پس بویله اولسه تخت بوکا لایقدر
دیدی چون شاه وزیرلردن بوسوزلری اشتدی
ایتدی شبهم زائل اولمدی دیدی وهربیرینه
نسبت قیلوب دیدیکر کرچکدر سوزیکز بری وار
اما ایشدم مخالفدر دیدی پس شاه ولایتنه
امر ایتدیکم ایرته جمله سی صحرایه چقه لر وشاه
کندو آت ایله یالکز بونلرك ایچنه کیرم دخی دعایایه

صورہ بو اوج اوغلاندن قنقسنی دواکور رلرکه
تخته یکورم دیدی چون صباح اولدی مجموعی
خلایق برین جمع اولدیلر شاه آت ایله ایچلرینه
کیروب ایتدی ای بنم قوملرمدن وخصملرمدن یکرك
دعایالرم یارین قیامت کونندم امنا وصدقنا نیچه کز
اولومرتبه یه ایرشوب کلوب بنم یقامه یاپشه سن
بکا ظلم ایتدك دیو ثوابلرم بولك بولك اله سن بن
سنك قاتکزده خجیل وشرمسار اولکم شمدی
بنم ظاهر اولولغمه باقمیه سن بلکم حق تعالی قتنده
ایچکرده بندن حقیر اولمیه دیوب دستمالن
یوزینه طوتوب زاری زاری اغلدی وجمیع طورن
عوام وخواص فریاد ایدوب اغلشدیلر صکره شاه
ایتدی ای یارانلرم اشته بن آخرت سرایینه رحلت
ایتمکه یقین قالدم بکا آخرت حقن حلال ایدوب
بغشلك دیدی ودخی بنم اوج اوغلم وارد رقنقسنی
دیلرسکز انی تخته یکورم اکر عادل اولورسه
سز راحت اولوب بکا دعا ایدرسز وبندخی یاندیغم
یرده راحت اولوب یاتیم واکر ظالم اولورسه نه سز
راحت اولورسز ونه بن راحت اولورم دیدی

جمله سی فریاد ایتدیلر واول خلایق ایتدیلر که شاهك
وجودی نچه یللر باسه‌ق ومستدام اولسون دخی
حق تعالی شاهمزدن راضی وخوشنود اولسون بزدخی
خوشنودز وهرنیکیم شاهمز اوزره وارایسه
بزدن خلال اولسون دیدیلر ودخی ایتدیلر شاه
قتی اوغلن لایق کورب تخته یکورسه بزدخی
انی لایق وارزانی کوریرز واکر شاه برقولن تخته
یکورسه بزانك بشماغنی باشمزاوزره قویانلردنایز
اوغلکزخودقندهقالدی دیدیلر اماچوزبوسوزی
شاه بویله بیوردی وبزه امرایلدی شاه کوچك
اوغلنی تخته لایق کورسه هم عالم مدرودانادروصدره
عالم لایقدرکه حدیثده کلمشدر شاب عالم
یتقدم علی شیخ جاهل یعنی عالم یکیت قوجه لکر
اوزرینه یکوبا وترمق وارد رنظم جوانا ندانا
ودانش پذیر سزدکرنشیند بباالای پیر ای شاه
باقیسنی سزبلورسزدیدیلر پس شاه سرایه کلوبلر
ایلدی تختی آراسته ایلدیلر وارکان دولت وامرا
کلوب مجموعی حاضراولدیلر شاه کوچك اوغلنك
آلن الوب تخته یکوردی وقرنداشلرینی یانلرو

یعنی عالم اولان جوان پیرلك اوزرینه مجلس اوتورسه لایقدر دیمکدر

کلوب

کلوبایتدیلر ای بابا قمو خلایق بونی دانشمند در
دیدیلر واهل علم دیوبلدیلر شریعتی وسیاستی
ایوبلور امدی بزمربوکا برقاچ سؤالمزوارصوره رز
اکرجواب ویروب بزی تسلی ایدرسه بزدخی تسلیم
ایده رز وتخته لایقدر دیرز وقرشوسنه طورهلم
دیدیلر شاه کوچك اوغلنه ایتدی جواب ویرمدیسن
اوغلانلر ایتدی اکربزم سؤالمزبلرسه تاج وتخت
اکالایق دکلدر دیدیلر شاه کوچك اوغلنه ایتدی
سن نه دیرسن ایتدی ای اتا سؤالکزی ندصورسنلر
دیدی ایتدیلرکه سلطانه دیمك اولور وسببی ندر
دیدیلر کوچك اوغلان ایتدی سلطان برهانله
وحجتله اولانه دیرلر نتکم حق جل شانه کلام قدیمنده
بیوردیا ایها الذین امنوا اطیعوا الله واطیعوا الرسول
یعنی الله بیورغنه وبکلریکزه وسزه حاکم اولنلره
مطیع اولك دنلدیکی سببدندرکه السلطان ظل الله
فی الارض یعنی پادشاه اولغه یکم لایقدر دیدیلر
ایتدی حاول پادشاهك سبب ظاهری کرك آندن
احسانی کامل کرك یکمش عادل پادشهلرك خویله خویلنمق
کرك دیدی ینه ایتدیلر عادل یکمدر ایتدی شریعتدن

تجاوز ایتمیه دخی ایتدیلر ظالم کیملردر ایتدی ظالم
اولدرکه شریعته بیوزویرمیه وکندودن
بدعتلر پیدا ایده تاکم ظلمله مال جمع قولای اوله و
ظلمله مالی خزینه یه یغه شوکا بکزرکه آغجی یاغی نلری
جمع ایدوب باوینه قویه طولدوره قیاس ایله که بر
کشنک آوی ایچی طپه طولیاغ اولیجق اول ندکلور احت
اوله ونه عمر سوره وآندن نقدر فائده کوره
وعدالله جمع اولدیغی مال کوکدن ایکن مائده یه بکزر ودخی
ایتدیلر پادشاه نه حاللو کشی وزیر ایتمک کرک ایتدی
برکشی وزیر ایتمک کرک که آندہ ایکی خصلت اوله بری
رأی تدبیر اهلی اوله ایکنجسی عالم وفاضل اوله
زیراکه علم کشیده نوردر ایکنجی عقلدر جاهلک عقلی
براولور وعالمک عقلی ایکی دللو اولور دخی ایتدیلر
فاتح کشخادا بدکردر ایتدی دورت کشی یادرت دللو
کشی پادشاهه البتده کردر اولکی برمدبر وزیر
ایکنجی دلاور لشکر اوجنجی برکامل یازیجی که عربده عجمده
خط باینده غایت کامل اوله دردنجی برحاذق طبیب
که علم حکمتده وطبده علمنده غایت ماهر اوله دخی
ایتدیلر پادشاه فاتح نسنهٔ دائم فکر ایدوب تدبیر ایمک کرک

ایتدی دورت نسنه اوّل رعیته عدل ایتمک ایکنجی
خزینه دن مالی محلنه صرف ایتمک اوچنجی منصبی
اهلنه ویرمکدر دردنجی دشمن ایشنده غافل
اولمامقدر وایتدیلر که پادشاه فاتح خوبی عادت
ایدنمک کرک ایتدی درت نسنه در اوّلکی کولر
یوزلولکی ایکنجی طتلو سوزلولکی اوچنجی مرحمت
اسّی اولمقدنی دردنجی احسان ایتمکلکی دخی ایتدیلر
شاهه ندیم نیچه کشیلردن کرک ایتدی دورت
طائفه دن اوّل عالملردن ایکنجی عارفلردن وعارف
درویشلردن اوچنجی دلاورلردن دوردنجی سازندلردن
عالملردن امر شریعت اوکرنه ودرویشلردن
حقایق اوکرنه ودلاورلردن جزئیات اوکرنه ودخی
سازندهلردن خاطر کشاده لکی اوکرنه ودخی
ایتدیلر که شاه کندوی قمنی طائفه دن بلسون ایتدی
مشایخلردن بلمک کرکدر زیرا عادلا املغه سبب در
دیدی واول ایکی قرداشدن بلدیلر یکمینه سؤال ایده لر
بو ایتدی ای قرداش سنلره سز کابونیچه سؤال المرصورتیکز
بن جواب ویردم بنم دخی سنلره سؤال المرادصورم یوق
دیدی اول ایکی قرداش صورکوره لر دیدیلر ایتدی

دنیاده شاهلرنیه بکرد وشاهلرك بکلری نیه
بکرد ورعیتلری نیه بکرد ومملکتك دشمانی
نیه بکرد ومشایخ نیه بکرد دیوسوال ایلدی
ایکسی دخی عاجزود مبسته قالدیلر هیچ آغزلرندن
نطق کلمدی پس شاه شاد اولوب کوجك اوغلنه
دعالر ایلدی وایتدی تخت سکالایق وسن
تخته لایقسن دیوب آلن النه آلدی تخته کچوردی
وجمیع اُمَرا وعُلما وشُرفا کلوب اکا تخت مبارك اولسون
دیوب کندولره شاه بلدیلر پس شاه ایتدی ای
اوغل سن ایتدیکك سؤالدن ینه سن جواب ویر
اشیدم لردیدی شهزاده ایتدی ای بابا دنیا بر
اُوتلاغه بکزر ورعایا اول اوتلاقدم یُورُر قیُونه بکزر
پادشاه انك چوبانه بکزر بکلر اول چوبانك
کوپکلرینه بکزر ودشمن قُوردُه بکزر وقیُونلك
صاحبی حق تعالی در وزاهدلر ومشایخ وعُلما
حق طرفندن چوبانلر اوزره امیرلردر ای بابا نفس
امرایدر برچوبانم قیُونلرکودرم که قُورت کلوب
قیُونمی حقارتی انجه تمسون دیو وبزخود قُورت ایله شریك
اولمشزدر واکر قیُونصاحبی قیونمی حقارتینك حالن

بزدن صورر سه وای بزم حالمزه دیوب زاری زاری
اغلدی پس شاه برآوج طیرقالوب کوزی اوستنه
قودی وایتدی ای کوزبونجه زماندرکه پادشاه ایدم
هرکس ظلمله بونجه مال جمع ایدوب قالکه کتوردم هیچ
طوغیازدك وبونجه خویلرله صحبت اینمکدن وهر
متاعك ایوسن کوردیکمقدن اوصانمدك وبونجه
نعمتلر یوب وشربتلر ایچوب قانمدك دخی استردك
طوغیازدك وبنجه بو اپشلری اولدن کورمدك مکر
کوزی طیرقدن غیری نسنه طُیُورمزایمش دیدکلری
کرچك ایمش وای حالمزه دیدی اغلدی وجمیع طیورن
بکلر اغلشدیلر آندن شاه قالقوب صَوْمَعه سنه
واردی عبادته مشغول اولدی بو اثناده ایکن
شاه اجل یصدیغنه باش قودی وبلدیکم بوفاسرایندن
بقاسرایینه کمکله یقین اولیجق بلدیکم فاسرایندن
کمسنه باقی قالمزالبته آخرته کتسه کرك امرایلدی
ایتدی ایمدی بنم تعزیه مجلسنه بزدیکن ایلیه سز
کورهیم که بنجه اغلشورسزدیدی قصرندن تخت اوزرینه
یاتوب قودیلر وقصرك ایچنه آلنمش طیرقدوکدیلر
ودرلودرلو کمخالری مقراص ایله دوغرادیلر وطیراغه

قارشدیلر وندکلوماه رُوخاتون وارایسه
مجموعی کلدیلر قاره یه وکوك رنکه بویاندیلر وباشلرین
آچوب صاچلرین داغدوب اول طپرقدن باشلرینه
قودیلر وایتدیلر واوَیلاه واُمصیبتاکه شونجلین
شاه عادل واقلیم کُشا ودشمن کُش ودوست
پَرور واصلی پاك شاه پمك الینه کیرو دیوزاری
زاری اغلدیلرکه اشیدنلرك بغری پارہ پارہ اولوردی
آندن شهزاده لر ووزرا وجمیع بکلر کلوب بغایت فریاد
قوپروب اغلشدیلر واندن صکره شاه بیوردیکیم
تابوتنی تعزیه ایله کتُورہ لرکه کندی کوزیله کوره شهزاده لر
واروب تابوتی درلو درلو جواهرلرله تزیین ایتدیلر وبر
مُرصع تاج تابوتاوزرنه قودیلر وسایبانهمایونی
اوستنه طوندیلر ودورتاولوخانلرکلوب تابوتك
قوتلارینه یاپشوب کتُوردیلر وزاهدلر رحله ایله
مُصحفلرکتُوردیلر شهزاده لروخاتونلروخانزاده لر
تابوتك یانجه واوکنجه کتدیلر وایکیوزدَقاقْ دنجی
رهاوی مقامنده خوب آوازایله مُرتَبْلَرْاوقیوب
تابوتك اوکنجه واحسرتا دیوچاللردی وکوك رنکه
بویانمش بادملری تابوتاوستنه نثارایدرلرایدی

واون بیك التوندن ایرْلووأوبانلوانلرکیم قویرقلرین
کسمشلر وطَبْلبازین یارمشلر ویَکْلرین
ترس آصمشلر ویایلرین قرمشلر واون بیك قول دنجی
چوللرکیمشلر وانلری یدوب آردلرنجه جاریه لر
جمله قاره وکوك کیمشلر فریادایدوب کیدرلردی
شویلکم بونلرك فریادی تاأوج آسمانه یتشدی چون
شاه اول حالی کوردی آه ایلدی وبیوردی شاهی
تختدن آشغه قودیلر وایتدی دریایکن اُولمی
کوردم دیوب برآوج طپرقالوب باشنه صاچدی
وایتدی طپرق بنم کبی کشنك باشنه اولسونکه بونجه
سلطنت ایچنده باقی اوی عمارت ایتدم دیدی
پس شاه ایتدی ای وزیرلرم بن وقف ایتمك استرم
یانمه سن بن دیه یم دیدی هرنکم شاه ایتدیی آنلریزدیلر
شولدکلوشهرلروایللردیدیکم یوی اون بیك اچمه اوله
وبیوردیکم برعمارت وبرمدرسه یاپدیلرمدرسته
وقف ایتدیلر چون اوقاف اشی تمام اولدی شاه
بیوردی اجزالرکتوردیلر اجزااوقیانه بیك فلوری
ویردیلر وزاهدلره ودرویشانه وپیرلره یوزر
فلوری ویردیلر واُعمایه وکوُترمه یوزرفلوری اِنعام

ایتدیلر اندن صکره درلو نعمتلر کتوردیلر وپادشاه
امر ایتدیکه نخود لرا لتوندن وکمشدن وچنقلر
کمش ایدی هرکیمك که اوکنه قوسه لر یمك ایله
چنق سنکدرد پرلردی چونکه طعام تمام اولدی
نقدرکه قول وجاریه وار ایسه آزاد ایلدی وآندن
صکره شاه اوج کون فنا سرایندهٔ طوردی دردنجی
کون آخرت سرایینه رحلت ایتدی انّا لله وانّا الیه
راجعون یمدی ای شاه بو حکایتی آنکچون کتوردم
که تا پادشاه بیله دنیا اول پادشاه کبی تفتیش ایده
ویا وزیرلر سوزیله عمل ایده یا عوام سوزیله یا خود اهل
شریعتله عمل ایده تا دنیاده ملامّتله وندامتله
اوغرامیه وآخرتده عذابه کرفتار اولمیه ویواوپ
اول کون شهزاده یه امان دیلدی چون شاه وزیردن
بو غریب حکایتی اشتدی آه ایتدی بلدیکم عمر دن لذّت
بولوب دنیانك عیش وعشرتنك ثباتی یوقایمش شاه
ینه امر ایلدی شهزاده یی زندانه کوندردی وکندی
شکاره بندی چون اخشام اولدی شاه شکاردن
دونب سرایه کلدی ایچرو خاتون قاتنه پس خاتون
شاهه استقبال ایدوب کلوب شاه ایله اوتوردیلر

پس طعام کلدی یدیلر بعد الطعام خاتون اوغلاندن
سوز آچوب شاهه ایتدی اول ناخلف اوغلانی نیجه اتدیکز
شاه ایتدی اوغلانی بوکون دخی زندانه کوندردم دیدی
خاتون ایتدی ای شاه بو اپشکیم اولدی از ایش دکلدر
امّا سندن غافل سن ویکمك سوزیله اولورسه عمل
ایدرسن ودیمشلردرکه غافل اولدن کشی اوج حالدن
خالی دکلدر یا دلودر یا جاهلدر یا خود آندن
دولت یوزدوندرمشدر نتکم دیمشلردر غافل اولمایه
که غافل اولدن همیشه خطردن خالی اولمز دیوانه لکدر
وای شاه سنك حکایتك اول بر پادشاه حکایتنه
بکزردکه غافللغی سببیله بش کره آفت دشمن بوزدی
مکر شاه اول حکایتی اشتمه مشیدی سویله اشیدهم
حکایت خاتون خاتون ایر وکلوب ایتدیکم همان سرایی
ایچنده بر پادشاه وار ایدی وانك برکندودن غالب
دشمنی وار ایدی برکون اول شاه بحد لشکر جمع ایدوب
بو ضعیف شاهك اوزرینه یوریدی بو شاه اشیدوب
ناچار اولدی بو دخی لشکرین ممکن مرتبه جمع ایدوب قرشو
واردی هرنقدرکه بو ضعیف شاه اول کلن قوی
شاهه یلوارو ب دیدیکه ای شاه جنك ایوایش